

MAREK VAGOVÍČ

VLASTNOU HLAVOU 2

Ako za Fica ovládla
štát mafia

ringier
axel springer

Táto elektronická kniha bola zakúpená v internetovom kníhkupectve
Martinus.sk

Meno a priezvisko kupujúceho: **Miroslav Dzunda**

E-mail: **mdzunda@t-online.de**

Upozorňujeme, že elektronická kniha je dielom chráneným podľa autorského zákona a je určená len pre osobnú potrebu kupujúceho. Kniha ako celok ani žiadna jej časť nesmie byť voľne šírená na internete, ani inak ďalej zverejňovaná. V prípade ďalšieho šírenia neoprávnene zasiahnete do autorského práva s dôsledkami podľa platného autorského zákona a trestného zákonníku.

Veľmi si vážime, že e-knihu ďalej nešírite. Len vďaka Vaším nákupom dostanú autori, vydavatelia a kníhkupci odmenu za svoju prácu. Ďakujeme, že tak prispievate k rozvoju literatúry a vzniku ďalších skvelých kníh.

Ak máte akékoľvek otázky ohľadom použitia e-knihy, neváhajte nás prosím kontaktovať na adrese eknihy@martinus.sk

ringier
axel springer

Marek Vagovič
Vlastnou hlavou 2

MAREK VAGOVIČ

VLASTNOU HLAVOU 2

**Ako za Fica ovládla
štát mafia**

BRATISLAVA 2020

Marek Vagovič: Vlastnou hlavou 2

Ako za Fica ovládla štát mafia

Prvé vydanie, Ringier Axel Springer SK

Copyright © Marek Vagovič, 2020

Cover design and layout © Pergamen

Slovak edition © Ringier Axel Springer SK

ISBN 978-80-89854-19-6

ÚVOD

Keď som v roku 2016 písal knihu *Vlastnou hlavou*, v jej závere som okrem iného konštatoval: „Roberta Fica si nebudeme pamätať ako Vladimíra Mečiara. Počas jeho vlád neuniesli prezidentovho syna ani fyzicky nezlikvidovali nepohodlného svedka. Slovensko nebolo čiernou dierou, nechodili sem žiadne demarše. Vo vzduchu však cítiť, že sa niečo zlomilo. Politická garnitúra, ktorá v koalícii s obchodníkmi v pozadí uniesla štát, si uvedomuje, že zašla príďaleko. Aj preto sa množia pokusy o diskreditáciu politických protivníkov a kritických novinárov. A eliminujú sa policajti a prokurátori, ktorí chceli poctivo vyšetriť podozrenia z konšpiračných bytov a luxusných rezidencií. Studená vojna sa zmenila na otvorený spôsob boja. Bez zábran a pravidiel. Zdá sa, že niekomu ide o všetko.“

Už vtedy som rozmýšľal, že napíšem pokračovanie, keď odíde Smer definitívne do minulosti ako kedysi HZDS. Zároveň som však predpokladal, že táto akciová spoločnosť s prvkami organizovanej skupiny, ktorá vznikla z vôle piatich utajených sponzorov, prežije na politickej scéne o čosi dlhšie ako rýchla (privatizačná) rota Vladimíra Mečiara. Konkrétne ešte dva volebné cykly s tým, že v roku 2020 získa Smer od 15 do 20 percent hlasov. Roberta Fica som považoval za sofistikovanejší klon jeho zemitého učiteľa z Elektry. Trojnásobný premiér stále dokázal – aj vďaka šikovnému marketingu – strhávať pozornosť na seba, diktovať témy a udávať tón verejnej debaty. No keďže významná časť Slovákov má dlhodobo sklony hľadať spasiteľa, éru Smeru som zarámoval voľbami 2024.

V prvom prípade som sa nemýlil – Ficova strana získala naposledy vyše 18 percent hlasov. Šiestykrát po sebe sa dostala do parlamentu, čím prekonala aj HZDS. Či sa jej to podarí i o štyri roky, je však prinajmenšom otázne. Smer je totiž iná

strana ako v roku 1999, keď postupne ovládla priestor po post-komunistickej ľavici. A úplne iná ako v roku 2016, keď som jej fungovanie a kauzy detailne rozobral v knihe Vlastnou hlavou. A to nielen ideologicky, keďže v mnohých postojoch sa dnes len málo líši od krajnej pravice. Smer sa zmenil najmä výkonom svojej politiky: povedané polopate, stratil akékoľvek zábrany. Jeho náčelník alebo šéf, ako ho v Threeme nazývali Kočner s Bödörom, najskôr predal krajinu oligarchom. Potom si pustil do predsedie úradu vlády taliansku mafiu. A nakoniec umožnil novodobým bosom tej slovenskej, aby ovládli políciu, prokuratúru aj súdy.

Dnes už celkom neplatí, že Roberta Fica si nebudeme pamätať ako Vladimíra Mečiara. Počas jeho vlád sem síce nechodili žiadne demarše, naše štátne orgány sa však minimálne prizerali, v horšom prípade asistovali pri únose vietnamského podnikateľa. Po vražde investigatívneho novinára Jána Kuciaka a jeho snúbenice Martiny Kušnírovej sa Slovensko stalo čiernou dierou na mape vyspelej Európy – ako nazvala našu krajinu v ére mečiarizmu vtedajšia šéfka americkej diplomacie Madeleine Albrightová.

Politická garnitúra, ktorá otvorila dvere bielym golierom organizovaného zločinu – a na dlhé roky im zabezpečila bez-trestnosť –, zašla skrátka príďaleko. Zdá sa, že niekomu išlo naozaj o všetko. Prekročil pomyselnú červenú čiaru, niektoré z jeho šachových figúrok si to však stále neuvedomujú. Alebo si to uvedomujú až príliš dobre, no navonok demonštrujú silu a jednotu. Nič iné im totiž nezostáva, lebo majú tiež na rukách krv.

Vo vzduchu však cítiť, že sa niečo zlomilo. Vražda dvoch mladých ľudí prebrala ľudí z letargie. Hnev a frustráciu z politických „elít“ na čele štátu, ktoré držal pokope len biznis za naše peniaze, ventilovali masovými protestmi proti korupcii

a arogancii moci. Išlo o tretie veľké vzopätie Slovákov od novembra 1989. Najskôr sa im podarilo zrušiť monopol totalitnej komunistickej strany. V roku 1998 ukončili vládu nebezpečného autokrata Vladimíra Mečiara. A na jar 2018 vyprevadili z funkcie aj krstného otca Roberta. Voľby 2020 síce nepriniesli definitívny koniec jeho éry, papierovo však Fico skončil už pred dvoma rokmi. Teoreticky sa môže raz vrátiť, no jeho šance sú čoraz mizivejšie. Nejde len o jeho zničenú povesť, ktorá je porovnateľná s Mečiarom, keď prerazil posledné dno.

V najbližších rokoch bude bojovať nielen o politické prežitie, ale s najväčšou pravdepodobnosťou aj o svoju bezúhonnosť pred orgánmi činnými v trestnom konaní. Hoci sa toporne snaží bagatelizovať správy z Kočnerovho mobilu, podobne ako svoju rolu v spise Gorila, ani v šifrách gaunera z tzv. mafiánskych zoznamov nie je okrajovou postavičkou. Práve naopak, iniciály RF sa tam spomínajú až príliš často, aby bol len tichým pozorovateľom zákulisných manipulácií a mocenských hier. Threema zatiaľ nevyplavila priamy dôkaz o jeho korupčnom správaní, je v nej však pomerne veľa náznakov, že mohol byť o všeličom informovaný. Predovšetkým cez toxického Norberta Bödöra, s ktorým udržiaval nadštandardný vzťah. Existuje dokonca viacero indícií, že mohol ovplyvňovať aj niektoré dôležité procesy a rozhodnutia v prospech „našich ľudí“.

Predstava, že vám raz za svtania zabúcha na dvere NAKA, dokáže zalomcovať aj s psychikou odolnejších jedincov, ako je Fico, ktorý má traumy už len z toho, že prišiel o funkciu predsedu vlády. Na to neexistuje žiadna medicína a vytriezvenie môže byť drastickejšie ako ranná opica. Na pohode mu určite nepridávajú ani opakujúce sa policajné manévry, po ktorých končia v putách oligarchovia, vysokí štátni úradníci či sudcovia. Najmä vtedy, ak sa s nimi aj osobne poznáte a niečo ste už spolu preskákali. V kombinácii s nezdravou

životosprávou a ignorovaním odporúčaní lekárov sa strmhlav rúťte do priepasti, z ktorej niet cesty späť. Fico pritom roky tvrdil, že nechce skončiť ako Vladimír Mečiar alebo Mikuláš Dzurinda. Na sklonku politickej kariéry je však na tom horšie ako symbol uneseného štátu v 90. rokoch.

Na Mečiara už ľudia pomaly zabudli, takže si aj vďaka nečinnosti vyšetrovateľov užíva pokojný dôchodok v honosnej vile, na ktorú si nemohol zarobiť z legálnych príjmov. Dzurindovi jeho prešľapy mnohí odpustili, lebo spravil pre Slovensko okrem vylomenín aj mnoho užitočného. Fico nemá ani poriadnu strechu nad hlavou, keďže sa musel vysťahovať z bytu daňového podvodníka. Pre najbližšieho človeka stratil na príťažlivosti v momente, keď prišiel o moc. A zobrali mu aj ochranu, takže ak by dnes vyšiel sám na ulicu, zrejme by sa o sebe i čo-to dozvedel. Stal sa vyhnancom vo vlastnej krajine, lebo rýchlo zabudol, z akých pomerov vzišiel – a koho záujmy chcel vo verejnom priestore hájiť.

Nevyšiel mu exit do prezidentského paláca ani na Ústavný súd. So súčasným renomé môže zabudnúť na akúkoľvek trafiku doma aj v zahraničí. Prvýkrát po štrnástich rokoch navyše prehral parlamentné voľby. Vlastnou hlavou, na ktorú sa kedysi tak veľmi spoliehal. Fejkový sociálny demokrat, ktorý chcel vstúpiť do dejín ako rešpektovaný štátnik. Namiesto toho si ho zrejme história zapamätá ako nadmieru ambiciózneho politika, s ktorým sa však nespája nič hmatateľné, čo by posunulo krajinu vpred. Len more korupčných káuz a dve odporne vraždy, ktoré si podľa obžaloby objednalo chránené zviera Smeru. Šéf síce nestlačil spúšť, svojím (ne)konaním však vydláždil cestu zločinu.

PRED VRAŽDOU

BYTOVÁ OTÁZKA	12
ÚTOK NA PREDSEDNÍCTVO	17
KOČNEROVO STÁDO	23
ĎATEĽ NA SCÉNE	33
ŠPINAVÝ DEŇ	41
PROTIKORUPČNÉ POCHODY	54
VEĽKÁ EUROFONDOVÁ LÚPEŽ	64
POSTRACH Z NITRY	75
MAFIÁNSKY ŠTÁT	90
MEDIÁLNY TÍM	98
CHORÝ PREMIÉR	109

BYTOVÁ OTÁZKA

„Dost bolo Fica!“ kričali tisícky nahnevanych Slovákov v júni 2016 pred okázalým komplexom Bonaparte na bratislavskom hradnom vršku. V tom čase tam býval aj predsedu Smeru, ktorý si prenajímal nadrozmerný apartmán od medzičasom právoplatne odsúdeného daňového podvodníka Ladislava Bašternáka. Išlo o takmer 400 metrov štvorcových s terasou, ktorá mala vyše sto metrov štvorcových. Za 2650 eur mesačne, čo bolo vtedy minimálne dvakrát menej ako trhovú cenu nájomného v porovnateľných bytoch. Fico si ho navyše zaríadil drahým talianskym nábytkom: napríklad knižnicou za 15-tisíc eur.

Hoci Bašternákov podvodné schémy, na základe ktorých vytiahol od štátu milióny eur na vratkách DPH, videl aj ekonómický analfabet, Ficovi trvalo sedem rokov, kým sa z jeho bytu nedobrovoľne vysťahoval. Niet sa čo čudovať, keďže predseda Smeru sa topil v luxuse. Zlaté tapety, podlahy z čierneho lešteného mramoru s bielym žilkovaním, štyri izby, tri kúpeľne plus špeciálna miestnosť pre psa – zrejme pre Ficovho labradora Larryho.

Do bytu sa vstupovalo cez obrovskú halu, uprostred bol krb. Miestnosť bola po celom obvode osvetlená množstvom bodových svetiel. Z haly sa vychádzalo na veľkú terasu, z ktorej bol panoramatický výhľad na dominanty Bratislavy – od hradu cez Slavín až po Kamzík. Na ďalšiu, menšiu terasu sa vchádzalo zo spálne s výhľadom na Dunaj. K bytu patrila aj štvorgaráž so sprchou a s toaletou. Po Ficovom odchode zostal zo zlatej kľetky prakticky holobyť. Chýbala kuchyňa, zárubne, sanita, batérie i časť podlahových krytín. Zem bola v časti miestností prikrytá čiernou fóliou.

Kde presne dnes Fico býva, nie je známe. Podľa zdrojov zvnútra Smeru však často prespával v centrále strany na Súmracej ulici v Bratislave. Fico tvrdí, že si prenajíma byt v Ružinove. Reportéri týždenníka Plus 7 dní¹ ho však odfotili, ako vychádza z kaštiela vo Vinosadoch, ktorý je majetkovo prepojený na utajených sponzorov Smeru: Juraja Širokého a Miroslava Výboha,² ktorého s kaštieľom spojil už Ján Kuciak. Do tejto nehnuteľnosti investoval aj Jozef Brhel³, ktorý stál tiež pri zrode Ficovej strany. Hovorí sa, že v núdzi poznáš priateľa, čo zjavne platí aj o trojnásobnom premiérovi. Napriek tomu mu niet čo závidieť.

Lepšie ako predseda Smeru dopadla i jeho bývalá asistentka a hlavná štátna radkyňa Mária Trošková, ktorá si užíva nadštandardný byt v petržalskej novostavbe. Aj ona vybabrala so systémom, na rozdiel od predsedu Smeru však býva vo svojom. Trošková si totiž v roku 2018 kúpila byt s rozlohou 140 metrov štvorcových – z toho 45 metrov štvorcových má terasa – len za 108 400 eur.⁴ Trhová cena nehnuteľnosti bola pritom v tom čase okolo 250-tisíc eur. Ako sa dostala k tejto supervýhodnej kúpe a kde na ňu vzala peniaze, je, samozrejme, legitímna otázka, ktorá by mala zaujímať aj orgány činné v trestnom konaní.

Obísť pravidlá trhu sa pokúsil i Ficov priateľ a bývalý nominant Smeru na čele Správy štátnych hmotných rezerv (SŠHR) Kajetán Kičura. Jeho syn Krištof sa totiž stal majiteľom dvoch

1 Plus 7 dní, 3.6.2020. *V kaštieli oligarchie: Robert Fico si užíva historické sídlo za milióny eur!*

2 Aktuality.sk, 13.12.2016. *Írska schránka vlastní luxusné lietadlá. V pozadí je Ficov priateľ.*

3 SME, 4.6.2020. *Nadácia Zastavme korupciu: Do kaštiela, kam chodí Fico oddychovať, investoval Brhel.*

4 Aktuality.sk, 20.2.2020. *Ficova bývalá poradkyňa Trošková kúpila lukratívny byt za podozrivo nízku cenu.*

bytov v centre Bratislavy za približne polovicu trhovej ceny.⁵ Nie sú zaťažené hypotékou, pričom Krištof Kičura vlastní i rekreačnú chatu na Devíne – takisto bez hypotéky. Kúpil ju ako 18-ročný za 110-tisíc eur.⁶ Kde na to vzal, by malo aj v tomto prípade trápiť najmä políciu. Podľa jeho otca, ktorý je už stíhaný pre korupciu, si chatu obstaral z darovaných peňazí.

Bytová otázka však bola zrejme to posledné, čo sa Ficovi preháňalo hlavou v júni 2016, keď začala opozícia zvolávať protesty pred Bonaparte. V tom čase riešil celkom iný problém: ako udržať vo funkcii svojho korunného princa Roberta Kaliňáka, ktorý ako minister vnútra obchodoval so skompromitovaným Bašternákom. Ak by totiž padla dvojka Smeru, politicky by sa kauza otočila aj proti Ficovi, ktorý vtedy býval vo veľkopanskej rezidencii Bonaparte. Kaliňák mal navyše za chrbtom vplyvného oligarchu Brhela, ktorému mal byť Fico za čo vďačný.

Predseda Smeru navonok demonštrácie zľahčoval, no zrejme mu nebolo príjemné, keď mu pod oknami v týždenných intervaloch skandovali masy frustrovaných Slovákov. Na čele s Igorom Matovičom, ktorému nikdy nevedel prísť na meno. Fico sa odjakživa obával najmä tlaku ulice, ktorá vyhnala v roku 2014 z funkcie šéfa parlamentu Pavla Pašku. A napokon aj samotného predsedu Smeru, ktorý podal v roku 2018 demisiu krátko po vražde Jána Kuciaka a Martiny Kušnírovej. V prípade protestov pred Bonaparte mal však Fico šťastie, keďže ich organizátori nezvolili účinnú stratégiu.

Mítingy so spočiatku silným politickým nábojom časom pripomínali skôr letné hudobné festivaly. Tvrdé odkazy vedeniu Smeru prehlušila hudba, Matovič a spol. tam navyše po-

⁵ Aktuality.sk, 23.3.2020. *Kičurov syn nakúpil lacno: za 2 byty v centre Bratislavy dal 200-tisíc eur.*

⁶ Aktuality.sk, 27.3.2020. *Nehnutelnosti Kičurovcov: Syn zaplatil za chatu 110-tisíc eur, dostal ich do daru.*

zývali kapely, ktoré mali svoje najlepšie roky dávno za sebou. A keďže sa happeningy konali aj počas dovolení a prázdnin, počet účastníkov kontinuálne klesal. Bola to nevyužitá šanca, lebo Kaliňák bol najzraniteľnejší v júni 2016 – na vrchole kauzy Bašternák. Keby bola vtedy opozícia akčnejšia a demonštrovala každý deň, začiatkom júla by už Ficov obľúbenec zrejme nebol ministrom vnútra.

Posledná Bonapárty sa konala v septembri, potom sa opozícia pokúsila odvolať Kaliňáka v parlamente. Bol to však zúfalý pokus, keďže nedôveru mu vyslovili iba štyri desiatky poslancov. Koalícia Smeru, Mosta-Híd a SNS vládla len pol roka, takže fungovala ako Ficove švajčiarske hodinky za 20-tisíc eur. Béla Bugár a Andrej Danko boli spokojní, že ich predseda Smeru pozval k bohato prestretému stolu. Mierne napätie panovalo len vnútri Ficovej strany, kde boli viacerí okresní predsedovia znechutení z kauzy Bašternák aj z doby kešu podľa Kaliňáka.

A už vôbec nechápali, prečo nad ním Fico drží ochrannú ruku. Verejne sa však ozvala len jedna menšia, dve stredne veľké a jedna veľká ryba. V prvom prípade išlo o bývalú krajskú tajomníčku Smeru v Nitre Renátu Kolenčíkovú, ktorá ako prvá povedala, že strana skončí ako HZDS a SDKÚ. V druhom prípade tlmočili svoje výhrady k štýlu politiky Smeru dvaja zakladajúci členovia – v tom čase europoslanci Monika Beňová a Boris Zala. Beňová hovorila, že strana je hluchá aj slepá a chýba jej seba-reflexia. Zala volal po rozsiahlych zmenách vo vedení Smeru.

V kritickom duchu – i keď jemnejším jazykom – sa vyjadril i vtedajší minister kultúry a dlhoročný ideológ Smeru Marek Maďarič, ktorý zo strany odišiel až krátko po vražde Jána Kuciaka a Martiny Kušnírovej. V porovnaní s Beňovou a Zalom mal ešte na jeseň 2016 aj politický výtlak. S Ficom navyše komunikoval osobne, nielen prostredníctvom mediálnych odkazov. Napriek tomu nepadli ani Maďaričove slová na úrodnú

pôdu. Na decembrovom sneme strany demonštroval Smer silu a jednotu. Delegáti potvrdili vo funkcii Fica aj Kaliňáka. Beňová, ktorá pred snemom viackrát vyhlásila, že minister vnútra by mal odstúpiť, odrazu stratila reč.

Sálu opustila hneď po hlasovaní, nepočkala ani na diskusiu. O kauze Bašternák nepadlo na sneme ani slovo, akoby strana žila v paralelnom vesmíre. Kolenčíková, Zala ani Maďarič už v Smere nie sú. Z „rebelov“ zostala len Beňová, ktorá sa v roku 2019 opäť stala – s podporou Ficovej strany – poslankyňou Európskeho parlamentu. Z času na čas sa ešte ozve, jej postoje sú však ťažko čitateľné – a ešte menej predvídateľné. Jednou rukou sa zapiera do Fica, druhou podopiera Pellegriniho alebo naopak. Potom sa väčšinou stiahne a vyčkáva, ako sa situácia napokon vyvinie.

Fico nechal prípad Bašternák vyhniť v domnienke, že tým zachráni seba aj sprofanovaného Kaliňáka. Čo sa mu podarilo utlmiť v roku 2016, sa mu však neskôr vrátilo ako bumerang. Kauza Bašternák ho prenasledovala ešte dlho, keďže nedokázal včas prestrihnúť pupočnú šnúru s developerom komplexu Bonaparte. Nebyť vraždy Jána Kuciaka a Martiny Kušnírovej, prípad Bašternák by bol zrejme nosnou kauzou tretej vlády Smeru. Ako učebnicový príklad fungovania „našich ľudí“, ktorí vedia, kedy a komu zavolať.

Bašternák mal pritom na výber niekoľko možností rýchlej voľby. Okrem podnájomníka Fica a obchodného partnera Kaliňáka sa mohol spoľahnúť aj na Jána Počiatka, s ktorým bol v spoločnej firme. Exminister financií a dopravy dokonca vlastnil byt v rezidencii Bonaparte. Podobne ako firma Mareka Turčana, ktorý mal blízko k Počiatkovi i Kaliňákovi. Bašternákovou spojkou bol tiež bývalý podpredseda parlamentu Martin Glváč, ktorý býval v jeho bytovke na Tupého ulici v Bratislave. „Malý Lacko“, ako kedysi prezývali Bašternáka, sa mohol s dô-

verou obrátiť i na mafiána Mariana Kočnera, ktorého firma takisto parkovala v Bonaparte.

Toto nie je fikcia, to je život. Bratislavské podhubie Smeru si za svoj hlavný stan vybralo dielo majstra Bašternáka. Väčšinu protagonistov však dobehla karma: Bašternák sa od marca 2019 pozerá na múry väzenskej cely v Dubnici nad Váhom. Kočner si kráti dlhé chvíle v podobnom štátnom zariadení v Leopoldove. Počiatek sa za nejasných okolností stiahol z verejného života po voľbách 2016. Kaliňák skončil po vražde Jána Kuciaka a Martiny Kušnírovej, o pár mesiacov sa vzdal aj poslaneckého mandátu. Glváč sa pozvoľna vytratil po prevaleaní komunikácie s Kočnerovou volavkou Alenou Zsuzsovou. A z Fica je už len chodiaca politická mŕtvola.

ÚTOK NA PREDSEDNÍCTVO

Krátko po tom, ako ustáli Fico s Kaliňákom kauzu Bašternák, čelil Smer ďalšiemu nepríjemnému škandálu. Nie rozsahom, keďže išlo o rádovo nižšie sumy ako vo väčšine prípadov zo zlatého fondu sociálnej demokracie karpatského typu. Kauza poškodila Ficovu stranu skôr zahraničnopoliticky. A nabúrila mýtus o uznávanom diplomatovi Miroslavovi Lajčákovi, ktorý si starostlivo pestoval imidž lepšej tváre Smeru. Bol to obojstranne výhodný obchod – Lajčák sa mohol tváriť, že s biznisovou povahou strany nemá nič spoločné. A Smer sa jeho autoritou prikrýval ako figovým listom.

Lenže v tomto prípade sa prerátali. Hlavnou hrdinkou sa totiž stala mladá Slovenka, ktorá sa po štúdiu v zahraničí vrátila domov, aby pomohla krajine budovať jej pozitívny obraz vo svete. Ideál, po akom túži každá normálna, demokratická vláda. Zuzana Hlávková navyše vystupovala kompetentne, takže dovedty rešpektovaný odborník Lajčák mal na krku problém,

ktorý nevedel dôveryhodne vysvetliť. Mladá žena pôvodom zo Žiliny, ktorá mala v tom čase len 26 rokov, si rýchlo získala aj mienkotvorné médiá, ktoré rozoberali jej odhalenia na veľkom priestore.

V novembri 2016 zverejnila na blogu protikorupčnej mimovládnej organizácie Transparency International Slovensko príbeh⁷, ktorý nenechal chladným ani Fica. „Predsedníctvo sa stalo terčom neuveriteľného útoku. Vymyslela sa mediálna bublina. Bol by som rád, keby mi médiá vysvetlili, o čo vlastne na ministerstve zahraničných vecí išlo, ja to doteraz neviem,“ hromžil na decembrovom sneme Smeru, kam prišiel pôvodne zachraňovať reputáciu Kaliňáka po kauze Bažternák. A mobilizovať spolustraníkov, aby boli aktívnejší, lebo vraj spohodneli. „Ste špinavé protislovenské prostitútky,“ odkázal Fico médiám za prítomnosti šéfa diplomacie Lajčáka.

A čo presne rozhnevalo predsedu Smeru, ktorý siahol po osvedčenej zbrani v čase núdze – hrubozrnnom osočovaní novinárov? Hlávková nastúpila v júli 2015 na ministerstvo zahraničných vecí, kde sa podieľala na príprave kultúrnych akcií, ktoré mali sprevádzať historicky prvé slovenské predsedníctvo v Rade EÚ. Hoci sa malo konať v druhej polovici roka 2016, jednofarebná vláda Smeru robila všetko pre to, aby stihla veľkolepé marketingové divadlo – a zbierala lacné politické body – ešte pred parlamentnými voľbami. Prebehlo to ako obvykle: netransparentne, draho a po kamarátskej linke.

Na začiatku príprav prestížneho podujatia neboli žiadne vážnejšie problémy, úradníci ako Hlávková mali aj podporu nadriadených. Situácia sa dramaticky zmenila, keď sa objavila na scéne bývalá riaditeľka televízie Markíza Zuzana Žapáková. „Predstavili nám ju ako novú mediálnu poradkyňu,“ tvrdila

⁷ SME, 20.11.2016. *Ako som kvôli pochybným zákazkám odišla z ministerstva zahraničných vecí.*

Hlávková. Lajčákovi ju vraj odporučil vtedajší premiér Fico s tým, či by ju nevedeli na ministerstve nejako využiť. Ťapáková robila nadprácu v prospech Smeru už v čase, keď viedla najsledovanejšiu televíziu. „Nadštandardne sa zaujímal o reportáže, ktoré boli citlivé pre Ficovu stranu,“ povedal mi dobre informovaný zdroj z Markízy.

Hoci formálne bola Ťapáková na ministerstve len v postavení akéhosi konzultanta, v skutočnosti bola jej pozícia oveľa významnejšia. Pripomienkovala najmä veľké kultúrne podujatia, ako otváracie ceremónie a koncerty. Stretávala sa s Lajčákom, jeho štátnym tajomníkom, vedúcim služobného úradu, generálnymi riaditeľmi i radovými zamestnancami rezortu. Aj rozpočty na viaceré akcie sa začali podľa Hlávkovej zvyšovať až po Ťapákovej príchode na ministerstvo. „Začal byť na nás vyvíjaný tlak meniť podobu pôvodných projektov na základe jej požiadaviek.“

Napríklad dva otváracie koncerty mali pôvodne stáť necelých 64-tisíc eur. Keď tento projekt preberala Hlávková, rezort už počítal so štyrikrát vyššou sumou. Nakoniec ju skresal na dvojnásobok, čo však nemusela byť konečná cena⁸. Agentúru Viva Musica!, ktorá podujatie zastrešovala, navyše oslovilo ministerstvo priamo – bez verejnej súťaže. Výrazne predražená mala byť aj zbytočná ceremónia pri príležitosti predstavenia loga slovenského predsedníctva v Rade EÚ. Rozpočet galavečera sa podľa Hlávkovej zvýšil z pôvodných 200-tisíc na vyše 300-tisíc eur.

„Všetci na odbore sme boli proti – jednak to vyzeralo podozriivo a zároveň nám to prišlo ako nezmyselné mňňanie peňazí na niečo, čo zvládli ostatné predsedníctva obyčajnou tlačovou správou alebo tlačovou konferenciou,“ vysvetlila Hlávková. Spornú zákazku získala agentúra Evka, ktorá sa mala podieľať aj na

⁸ Tamže.

príprave slávnostného snemu Smeru v roku 2015, čo Ficova strana odmietla. Klientelizmom však s určitosťou zaváňal výber dvoch firiem, ktoré pracovali pre úrad vlády. Na predsedníctve totiž zarobili i spoločnosti REDHOUSE promotion a DOLIS.

O prvej z nich informoval denník SME. Firma REDHOUSE promotion mala zabezpečiť ubytovanie, catering a sprievodný program⁹. Na základe prieskumu trhu, kde ministerstvo oslovilo dodávateľov podľa vlastného uváženia. Rezort diplomacie jej počas predsedníctva vyplatil vyše 240-tisíc eur. „Pozrite sa na tie zákazky bližšie, táto téma má veľký potenciál,“ povedal som Janovi Kuciakovi a Veronike Šmiralovej krátko po tom, ako zverejnila na blogu svoj príbeh Zuzana Hlávková. Jano a Veronika vtedy pracovali v investigatívnom tíme Aktuality.sk. Obaja mali iný režim ako spravodajcovia, tzv. pátracia žurnalistika si totiž vyžaduje viac času.

Obvykle mi ako editorovi posielali svoje zistenia približne raz za týždeň. No keďže v tomto prípade išlo o nanajvýš aktuálnu tému – a pracovali na nej spolu –, potrebné informácie vyhládali v otvorených zdrojoch za tri dni. Okrem iného si všimli, že firma REDHOUSE promotion sídlila predtým, ako dostala zákazku od rezortu diplomacie, v rodinnom dome Igora Kováča¹⁰. Ten sa dostal k Ficovi a Smeru cez firmu Donar, za ktorou stál Fedor Flašík. Kováč sa staral o volebné kampane Smeru, organizoval stranické oslavy MDŽ, podieľal sa aj na prezidentskej kampani Roberta Fica. Denník Plus jeden deň odfotil ministrov práce a vnútra Jána Richtera a Kaliňáka, ako prišli Kováčovi zagratulovať k päťdesiatke¹¹.

⁹ SME, 23.5.2016. *Na predsedníctve zarobia aj známe firmy. Pozrite sa, ktoré.*

¹⁰ Aktuality.sk, 24.11.2016. *Cez Lajčáka zarobila firma, ktorá sídlila v dome reklamného guru Smeru.*

¹¹ Plus jeden deň, 7.10.2014. *Žúr reklamného mága so smeráckymi ministrami. Premiér chýbal.*

Spoločnosť REDHOUSE promotion uvádzala na firemnej stránke ako svojich klientov i ministerstvo vnútra alebo štátne podniky Transpetrol a Tipos. Firma tiež spolupracovala s Duslom Šala z portfólia bývalého agenta ŠtB, milionára slovenského pôvodu a českého premiéra Andreja Babiša, ktorému pomohla druhá Ficova vláda dotáciou za takmer 60 miliónov eur. Alebo s Doprastavom, ktorý je spájaný s jedným z mecenášov Smeru Miroslavom Výbohom. REDHOUSE promotion kooperovala aj s agentúrou Evka. Jano Kuciak s Veronikou Šmiralovou zároveň zistili, že Kováč figuroval v spoločnej firme s ľuďmi z právnickej kancelárie Metis Legal, ktorú založili bývalí kolegovia Kaliňáka.

Na oslave Kováčovej päťdesiatky sa objavil i vtedajší minister kultúry Maďarič s manželkou. Do Smeru ho mal priviesť práve Kováč, s ktorým boli spolužiaci. Firma blízka Kováčovi získala v minulosti vyše 400-tisíc eur aj od Audiovizuálneho fondu spadajúceho pod rezort kultúry. Keď Jano Kuciak upozornil¹², že Maďaričov kamarát Kováč dostal cez jeho ministerstvo štedrú dotáciu, Maďarič sa veľmi hneval. Tvrdil, že jeho vplyv na prísun peňazí bol nulový. „Igor Kováč je dlhoročným spolupracovníkom strany Smer aj Maďariča. To ale neznamená, že Maďarič pozná jeho podnikateľské aktivity,“ odkázal cez svojho hovorcu.

O firme DOLIS moji kolegovia z Aktuality.sk zistili, že vyhrala u ministra Lajčáka verejné obstarávanie, no „súťažila“ sama. Hoci tender na reklamné predmety pre slovenské predsedníctvo bol rozdelený na dve časti – a obstarávali sa bežne dostupné tovary ako guľôčkové perá, reklamné tašky, zápisníky či šnúrkys na krk –, nikto iný okrem firmy DOLIS sa do súťaže neprihlásil. Celkovo dodala táto spoločnosť rezortu

12 Aktuality.sk, 27.11.2017. *Kamarát Maďariča aj Kaliňáka dostal „tučnú“ dotáciu.*

diplomacie počas slovenského predsedníctva v Rade EÚ tovar za 350-tisíc eur. Počas prvej Ficovej vlády robila aj časopis Slovenskej pošty, ktorý propagoval politikov Smeru – Jána Počiatka a Petra Pellegriniho¹³.

Konateľ firmy DOLIS Radko Suchár na otázku, či pozná niekoho zo Smeru, odpovedal: „Z videnia poznám Roberta Kaliňáka, býva o dve brány ďalej. Ale neviem, či on vôbec pozná mňa. Moja manželka sa s ním pozná lepšie – keď ten dom stavali, odstraňovala pre investora chyby. Aktívne sa však s nikým takto nestýkam.“¹⁴ Na predsedníctve zarobila aj firma blízka poslancovi Smeru Dušanovi Muňkovi. Lajčákov rezort totiž podpísal dve zmluvy na kateringové služby za takmer 960-tisíc eur s firmou Congress Service Slovakia.¹⁵ Jej vlastníkom bola spoločnosť Merk Reality, ktorá patrila Muňkovým dcéram.

Hlavní aktéri kauzy, ktorú otvorila Zuzana Hlávková, sa bránili voči podozreniam z plienenia štátnej kasy rôzne. Mediálna poradkyňa Ťapáková konšpirovala o cielenom a vykonštruovanom útoku, podala trestné oznámenie, zvažovala aj žaloby. Vtedajší premiér Fico to vnímal ako sprisahanie nejakých skupín v pozadí: „Miro Lajčák je diplomat svetovej úrovne. Bolo treba zaútočiť na Mira Lajčáka, tak sa vymyslela táto mediálna bublina.“

Šéf diplomacie bol v komentároch zdržanlivejší, ani on však nepôsobil presvedčivo. V podstate sa obmedzil len na všeobecné frázy, že všetko prebehlo v súlade so zákonom. A keby aj nie, prípadné pochybnosti preveria príslušné orgány. Lajčák sa stretol i s Hlávkovou. „Povedal, že moje mladícke ideály sú

13 SME, 16.7.2013. *Stratová pošta robí časopis za tisíce, propaguje ľudí zo Smeru.*

14 Aktuality.sk, 24.11.2016. *Cez Lajčáka zarobila firma, ktorá sídlila v dome reklamného guru Smeru.*

15 SME, 24.11.2016. *Zarobili na slovenskom predsedníctve. Ktoré firmy sú blízke Smeru?*

mu sympatické, ale že srdce musí ísť ruka v ruke s rozumom. Povedal tiež, že bohužiaľ na Slovensku žijeme v istom nastavení, kde napríklad v IT sektore existujú kartely a rôzne záklisné dohody, s ktorými bohužiaľ štát nevie nič robiť a musí sa im prispôbiť. A že ak verím jemu, verím tomu, že je všetko v poriadku,“ opísala schôdzku Hlávková.

Keď sa ministra spýtala, že ak je všetko v poriadku, prečo museli médiám klamať o celkovej cene predstavenia loga, Lajčák reagoval spôsobom, ktorý sa veľmi nelíšil od mentálneho sveta Fica: slovenské médiá sú vraj neobjektívne a zaujímajú sa len o peniaze, nie o obsah. Neskôr sa začali jeho cesty so Smerom rozchádzať, rozdeľovala ich najmä téma migrácie. Lajčák dokonca podal demisiu, no vzápätí si to rozmyslel. Smer o ňom uvažoval i ako o kandidátovi na post hlavy štátu, no šéf diplomacie na túto ponuku nereflektoval. Zdanlivo si zachoval tvár, no naozaj len zdanlivo. Popraskanú fasádu, ktorá zostala po spackanom predsedníctve, nezakryli ani falošné rituálne tance pre nezorientované publikum.

KOČNEROVO STÁDO

Tretia vláda Roberta Fica začala takmer navlas rovnako ako dve predchádzajúce. Namiesto budovania sociálneho štátu, ktorý sľuboval Smer od svojho vstupu na politickú scénu, sa sústredila na porcovanie koristi. „Naši ľudia“ podvádzali na daniach, tunelovali eurofondy a prihrávali si verejné zákazky spôsobom, akoby to bolo naposledy. Na avizovanú pomoc a ochranu najslabších si Ficova strana spravidla spomenula až pred voľbami, keď rozdala svojej cieľovke nejaké odrobinky. Samozrejme, zo spoločného, ako to zvyknú robiť „sociálni“ demokrati všade na svete.

Rôzne typy podporných balíčkov však boli len priehľadnou oponou, za ktorou sa krčil úplne iný svet. Keď jeho hlavných

aktérov nikto nevidel, správali sa ako odtrhnutí z reťaze. Klamali, kradli a užívali si život plným priehrštím, pretože boli presvedčení, že sa im nemôže nič stať. Kritikov zvnútra aj zvonka väčšinou zastrašili a umlčali alebo im podhodili ohlodanú kosť. Ich bohorovnosť ohrozovali len odvážni whistlebloweri typu Hlávková a nezávislé médiá. Vďaka ich precíznosti, vytrvalosti a húževnatosti rástol počet korupčných aj iných káuz geometrickým radom.

Prípad Bašternák bol len povestnou špičkou ľadovca, ktorý však veľa prezradil o povahe tretej Ficovej vlády. Sofistikované pumpovanie verejných zdrojov, ktoré bolo popri reformách jednou z charakteristických črt Dzurindovej éry, nahradili primitívne kšefty s krytím na najvyšších miestach ako za Mečiara. Spolupáchateľmi sa stali okrem politických „elít“ aj čierne ovce medzi vyšetrovateľmi, prokurátormi a sudcami, ktorí pracovali na objednávku bezškrupulózných gaunerov – v dobovej terminológii označovaní eufemizmom biele goliere.

Najtrúfalejším pastierom, ktorý obhospodaroval pomerne veľké stádo, bol Marian Kočner. Spolu so svojou volavkou Alenou Zsuzsovou vymysleli aj plán, ako si zabezpečiť beztrietnosť. Zsuzsová si vytvorila falošný profil na Facebooku, kam pridala fotky mladých žien s vylepšeným poprsím a zväčšenými perami. Následne sa snažila lascívnou komunikáciou uloviť vplyvných politikov, aby ich mohol Kočner kompromitovať a vydierať. „Zídu sa vždy, keď bude treba niečo vybaviť alebo hlasovať,“ písal Kočner Zsuzsovej.¹⁶ Ovce, ktoré spolu pásli, zaradili do dvoch kategórií.

V prvej triede mali byť ministri a predsedovia strán, v druhej poslanci a štátni tajomníci. Dohodli si aj cenník za získané informácie: za ovce vyššej akosti mala dostať Zsuzsová 30-tisíc

¹⁶ Denník N, 17.2.2020. *Kočner určil dve kategórie politikov a Zsuzsová sa pustila do práce. Mien bolo 41 a ona občas uspela.*

eur, za béčkové ovečky 10-tisíc. Viacerí politici sa do jej pasce chytli, hoci to po prevalení komunikácie zatĺkali – napríklad Martin Glváč alebo Andrej Danko. Zsuzsová si písala i s Borisom Kollárom či Jurajom Drobom, ktorí to však na rozdiel od nich priznali. Lídrovi Sme rodina to vzhľadom na jeho životný štýl ani nijako neuškodilo. Najviac však poľovala na Daniela Lipšica, ktorého sa Kočner bál ako čert kríža.

Dôvod bol prozaický: Lipšic ako jeden z mála verejne čin-
ných ľudí už dávno pred kauzou zmenky upozorňoval, že Koč-
ner nie je podnikateľ, ale zločinec, ktorý sa živí najmä ekono-
mickou trestnou činnosťou. Kočner mal až panický strach
z toho, že Lipšic by sa raz mohol stať napríklad generálnym
prokurátorom. „Sa vyjadruje ako budúci GP,“ napísal v septem-
bri 2017 cez mobilnú aplikáciu WhatsApp spriaznenej novinár-
ke Júlii Mikolášikovej s prezývkou Piraňa. Keď mu poslala tri
smajlíky, Kočner reagoval: „By som sa nesmial.“ Piraňa stále
nechácala: „Ale však g. p. sa môže stať len prokurátor a to on
není. A ani nebude.“ Kočner jej na to odpovedal: „Keď budú pri
moci, zmenia zákon. A možno to bude skôr, ako si myslíme.“

Kočner dokonca vypísal odmenu 100-tisíc eur za „pravdivú
a overiteľnú“ informáciu na Lipšica. V médiách sa objavila aj
jeho údajná komunikácia so Zsuzsovou, ktorú však poprel. Lip-
šic tvrdil, že mu niekto nabúral facebookový účet – a písal si
s ňou namiesto neho, aby mal materiál na jeho diskreditáciu.
Zoltán Andruskó, ktorý bol odsúdený na 15 rokov v prípade
vraždy Jána Kuciaka a Martiny Kušnírovej, dokonca vypovedal,
že Kočnerova volavka Zsuzsová si napokon objednala i fyzickú
likvidáciu Lipšica. Nič také sa síce nestalo, no pokusov o jeho
verejnú popravu bolo hneď niekoľko. A v ich pozadí stál – ako
inak – mafián Kočner.

V októbri 2016 zvolal tlačovú besedu o „nezákonnej čin-
nosti politikov“ s názvom Gilotína Mariana Kočnera. V tejto

Milión na stole:
Zľava policajný prezident
Tibor Gašpar, premiér
Robert Fico a minister
vnútra Robert Kalinák.

Foto: TASR/Marko Erd

súvislosti požiadal o pomoc aj spomínanú novinárku Júliu Mikolášikovou s prezývkou Piraňa. „Mám na vás prosbu. Prosím vylustrujte a pošlite mi mailové adresy hlavných slovenských médií, ktoré mám poslať na tlačovku. Televízie, printy, web, rozhlas. Mailové adresy na poslanie pozvánky. Ďakujem,“ napísal jej pár dní pred konaním tlačovky. Keď si Piraňa splnila domácu úlohu, Kočner sa posadil pred novinárov a spustil. Jeho divadelné vystúpenie vysielala v priamom prenose spravodajská televízia TA3.

Primárne sa sústredil na Lipšica a jeho spolupracovníka Gábora Grendela, ktorí vraj vynášali skupine novinárov informácie z vyšetrovacích spisov. Napríklad poznatky o podozrivých finančných operáciách mafiána Kočnera cez banku investičnej skupiny Penta. Kočner podal i trestné oznámenie, pričom tvrdil, že má dôkazy o prepojení dvojice Lipšic – Grendel s viacerými žurnalistami. Ilustroval to odkazom na webovú stránku s názvom *Lipšicove stádo*, kde boli zverejnené údajné maily a esemesky novinárov s Grendelom. „Dozviete sa, že novinári sú rovnako podlí ako politici,“ oznámil dramatickým hlasom Kočner.

„Dozviete sa, že novinárske esá ako Monika Tódová, Marek Vagovič, Lukáš Diko sú bábkami v rukách politikov, ktorí sa pred kamerami hrajú na svätých, nepoškvrnených a neskorumpovaných. Že Lipšic má verného sluhu, ktorý sa volá Gábor Grendel, ktorý pasie pre svojho pána čriedu oddaných a svojím spôsobom skorumpovaných novinárov, ktorí sú ochotní prepožičať sa za hocijakú informáciu, kauzu a škandál na najväčšie mediálne špinavosti. Táto stránka je obrazom najhlbšieho úpadku novinárskej cti, nezávislosti a etiky,“ blúznil Kočner takmer hodinu.

Nič z toho nebola pravda. Väčšina novinárov, ktorí sa stali terčom jeho podlej spravodajskej hry, samozrejme, komuni-

kovala s Lipšicom aj Grendelom. Bolo to súčasťou ich práce, keďže prvý bol dlhoročný politik a druhý bývalý novinár – istý čas robil Lipšicovi hovorcu na ministerstve vnútra. Žiaden zo žurnalistov, ktorých označil Kočner za „svojím spôsobom skorumpovaných“, však s nimi nespolupracoval za peniaze ani iné výhody. Na rozdiel od Kočnera žili skromne, z legálne priznaných a zdanených príjmov, ktoré mali ďaleko od dobre platených analytikov bánk alebo veľkých korporácií. Práve tam sa totiž zvyknú presunúť novinári, keď chcú mať vyšší životný štandard.

Osobne som sa ako novinár stretol aj s Kočnerom. Oslovil ma niekedy v roku 2008, že má pre mňa zaujímavý tip. Dlho som váhal, či sa s ním vôbec stretnúť, keďže už vtedy nemal dobrú povesť. Investigatívni novinári však nie sú politici: z povahy svojho povolania zákonite narazia i na obskúrne figúrky z druhej strany barikády. Kľúčové je, aby narábali s informáciami od takých zdrojov oveľa opatrnejšie, dôslednejšie ich preverovali a publikovali len vtedy, ak ide o verejný záujem. Musia si tiež udržať odstup a nepodľahnúť manipuláciám, lebo tento typ „našepkáčov“ často motivuje pomsta a snažia niekoho očierniť.

Prvýkrát sme sa streli v bratislavskom hoteli Forum, čo bola vtedy obľúbená Kočnerova destinácia. Za hodinu mi v hrubých rysoch porozprával príbeh vysokého funkcionára Smeru, ktorý dlho patril k jeho najväčším obhajcom. V tom čase však nemali dobrý vzťah, keďže Kočner mal pocit, že ho v biznise podviedol. Keď som asi po dvoch týždňoch pracovného overovania zistil, že kľúčové dáta sedia, napísal som článok o pozadí kšeftu, z ktorého profitoval aj spomínaný politik Smeru.

Kočner bol dobre informovaný o situácii v Smere aj o jeho obchodnom pozadí. S výnimkou spomínanej kauzy sa však už nedalo nič iné overiť. Väčšinou išlo o klebety: napríklad

príhoda, ako mal príbuzný Andreja Babiša prezradiť tajným, že Kočner si po páde komunizmu ukladal a vyberal z jednej banky v Rakúsku väčšie obnosy peňazí. Keď sa raz vracal cez hranice domov do Bratislavy, mali ho zastaviť príslušníci Slovenskej informačnej služby a prevrátiť mu auto hore nohami.

Kočnerov prístup sa radikálne zmenil, keď som začal kriticky písať o jeho kamarátovi – vtedajšom generálnom prokurátorovi Dobroslavovi Trnkovi. Pravidelne mi volal, keď sa mu niečo nepáčilo, a snažil sa ma presvedčiť, že všetko je inak. Keď som napríklad napísal, že Trnkov majetok nezodpovedá jeho príjmom, Kočner tvrdil, že Trnkov dom v Hamuliakove aj jeho vybavenie boli oveľa lacnejšie. Keď som sa ho spýtal, odkiaľ to vie, povedal, že v tom dome predsa bol. Naposledy sme spolu hovorili niekedy v roku 2012 alebo 2013, keď mi rozčúlený telefonoval, ako si dovoľujem kritizovať prokurátora Ladislava Tichého. Neskôr vyšlo najavo, že si tykali a pravidelne spolu konzultovali rôzne otázky.

„Tohto roku som do novinárov investoval 200-tisíc eur. By si sa posral, ako ich mám prelustrovaných. Viem, kto koho jebe, kto je buzik, ožran, tyran. Aj s foto a videodokumentáciou,“ písal Tichému v novembri 2017. Pár mesiacov predtým som Kočnera náhodne stretol, keď som vychádzal z parkoviska pred redakciou Aktuality.sk. Keď zistil, komu dal prednosť v jazde, stiahol si okno a povedal: „Keby som vedel, že ste to vy, tak vás nepustím.“ V tom čase sme už s Janom Kuciakom intenzívne pracovali na jeho kauzách. Pod dohľadom Kočnerovho sledovacieho komanda, ktoré monitorovalo pohyb, denný režim, zvyky a styky viacerých novinárov.

„To, že Kočner na novinárov niečo chystá, som sa dozvedela asi dva dni pred jeho tlačovkou. Informoval o tom aj svojich známych, takže jeden z nich mi to avizoval. Už večer pred tlačovkou boli naše správy na danom webe (*Lipšicove stádo*

– pozn. autora),“ spomína reportérka Denníka N Monika Tódová. Keď si ich prečítala, pochopila, o čo mu ide: „Kočner bol z našich textov zúfalý. Nevedel, ako nás má diskreditovať, tak to skúsil cez privátnu komunikáciu. V zásade ukazovala, že sme len obyčajní ľudia – na rozdiel od neho bez neadekvátneho majetku. Kočnerova teória, že nás niekto korumpuje, sa úplne rozpadla.“

Okrem toho je nanajvýš perfídne, že o „pasení oviec“ hovoril človek, ktorý systematicky a cielene rozširoval svoje stádo. A neboli v ňom len politici, vyšetrovatelia, prokurátori či sudcovia, ale aj jemu naklonení žurnalisti. Fungovali doslova na povel, vylepšovali mu imidž, donášali na kolegov z brandže a zbierali špinu na všetkých, na ktorých Kočner ukázal prstom. So štandardnou komunikáciou v línii novinár – zdroj, ktorý treba apriori kontrolovať, a nie mu bezmedzne dôverovať či dokonca písať na jeho objednávku – to nemalo nič spoločné. Navyše, Kočnerove mediálne ovečky nemali žiadne zábrany a vyznačovali sa vysokým stupňom submisivity.

Mimoriadne agilná bola napríklad Martina Ruttkayová, ktorá bola oficiálne zamestnaná vo vydavateľskom dome Penty – najskôr ako redaktorka týždenníka Plus 7 dní, neskôr denníka Plus jeden deň. S Kočnerom si vymenila cez esemesky a šifrovacie aplikácie WhatsApp a Threema takmer tritisíc správ. „Mám vás rada, vy môj učiteľ,“ líškala sa Kočnerovi. Ruttkayová v článkoch často kryla chrbát jeho kumpánom (Pavol Rusko, Monika Jankovská) alebo ich hryzkala len veľmi slabúčko (Bašternák, Počiatek). Vyhovela mu aj vtedy, keď nechcel, aby o niečom písala.

Svoje texty i reakcie oslovených mu posielala na schválenie skôr, ako vyšli v novinách. Kočner vedel, na akých témach robia jej kolegovia, pričom Ruttkayová ho varovala aj pred neprijemnými otázkami konkurenčných žurnalistov. „Vždy

urobím, o čo ma požiadate. Som asi jediný novinár, ktorý vás považuje za priateľa. Bojujem za vás a nevzdáme to,“ dušovala sa Kočnerovi. Ruttkayovú dosť rozhodilo, keď polícia zadržala Pavla Ruska. „Normálne pôjdem niekomu prijebať, ak vám niečo spravia,“ písala Kočnerovi po zatknutí bývalého riaditeľa Markízy.

„Ste najlepšia. Robíme len s kvalitou,“ reagoval na oplátku Kočner. Vo viacerých správach jej radil, čo sa má koho opýtať. Za kritické články o ministerke spravodlivosti Lucii Žitňanskej si mala Ruttkayová dokonca vypýtať dovolenku na ostrove Kapverdý za 1300 eur. Nakoniec išla s rodinou do Chorvátska. Jej kolegovia ju podozrievali, že Kočner jej vyplatil aj spomínaných 100-tisíc eur, ktoré ponúkol za informácie o Lipšicovi. „Obávame sa, že môže existovať súvis medzi vyjadreniami Kočnera o poskytnutí finančnej odmeny za informácie a konaním Martiny Ruttkayovej ako svedkyne,“ napísali v liste adresovanom vedeniu, keď žiadali jej odchod z redakcie týždenníka Plus 7 dní.¹⁷

Ruttkayová mala totiž odovzdať vyšetrovateľovi dokumenty o Kočnerových bankových prevodoch, ktoré jej vraj poskytol Grendel. Aj na základe jej výpovede, ktorú režíroval Kočner, začala následne polícia stíhať Lipšica a Grendela – pre podozrenie z ohovárania, zo zneužívania právomoci verejného činiteľa a z vyzradenia bankového tajomstva. Ruttkayová však tvrdila, že s Kočnerom nemala žiadny vzťah. „Kontaktovala som ho vždy iba za účelom reakcie do článku ako ostatní novinári.“¹⁸ Odmietla tiež, že by mu posunula informácie o Lipšicovi a Grendelovi, ako aj vyplatenie odmeny 100-tisíc eur. Na

17 Omediach.com, 26.10.2018. *List redaktorov týždenníka Plus 7 dní z roku 2016, v ktorom žiadajú prepustiť redaktorku Ruttkayovú.*

18 Denník N, blog omediach.com, 26.10.2018. *Redaktori Plus 7 dní žiadali prepustenie kolegyne kvôli kontaktom s Kočnerom.*

Kapverdoch vraj nikdy nebola, k dovolenke v Chorvátsku – za Kočnerove peniaze – sa nevyjadřila.

ĎATEĽ NA SCÉNE

Takmer tritisíc správ si s Marianom Kočnerom vymenila – cez esemesky a aplikáciu WhatsApp – aj novinárka Júlia Mikolášiková alias Piraňa. Okrem toho sa pravidelne stretávali, napríklad pri konzumácii langošov na bratislavskom trhovisku Miletičova. Piraňa mu posielala svoje recepty, riešili spolu súkromné i pracovné veci. Kočner ju úkoloval, kontroloval obsah článkov, vymýšľal titulky. „Prosím, neboli by ste taký láskavý a neopravili mi chyby?“ písala mu Piraňa v auguste 2016. „Oprávim,“ reagoval mafián. Kočner jej posielal aj rozhodnutia orgánov činných v trestnom konaní, ku ktorým sa nemohol dostať oficiálnou cestou.

Piraňa mu ochotne vychádzala v ústrety, zadania si pýtala i sama. „Je informácia, že Mika by mal byť cez rádio Expres nejako prepojený so sýkorkami. Prosím preskúmať. Urgentne,“ písal jej tiež Kočner. Tzv. black PR, čo je snaha o diskreditáciu nepohodlnej osoby, viackrát využila aj v článkoch voči jeho úhlavnému nepriateľovi Lipšicovi. Kočner od nej raz žiadal, aby sa pohrabala v zahraničných registroch. „V prípade potreby uhradím akékoľvek poplatky potrebné na vstup do zahraničných databáz,“ ubezpečoval ju. Tento typ investigatívy však bol nad jej sily. Piraňa sa lepšie orientovala v domácom organizovanom zločine.

Z jej komunikácie s Kočnerom vyplýva, že to nerobila zadarmo. „Chcela by som opýtať, či by ste mi prosím, zase mohli pomôcť,“ písala mu Piraňa. „Môžem, ale som v HR. Vrátim sa cca 26. 9. Vydržíte?“ pýtal sa Kočner. „No neviem, či vydržím,“ reagovala Piraňa. Mafián jej preto navrhol, aby mu poslala

číslo svojho bankového účtu, s čím však nesúhlasila. „Tak nech zatiahne Tomáš a ja nabudúce,“ reagoval Kočner. Zo správ vyplýva, že mohlo ísť o Tomáša Rajeckého, ktorý bol v minulosti na tzv. mafiánskych zoznamoch ako člen skupiny pitovcov. Týždenník Plus 7 dní ho odfotil aj počas schôdzky s Norbertom Bödörom.¹⁹ „On mi dal včera krízových 50, aby som mala na najnevyhnutnejšie veci, ale to mi nestačí na všetky účty, urobila som nákup a ostala polovica, nemám nič zaplatené,“ sťažovala sa Piraňa.

„50? To čo mu jebe?“ nechápal Kočner. „V pondelok sa predčasne vraciam, keďže sa dojebe počasie, takže vás zachránim,“ slúbil Pirani. Kočner jej mal finančne pomôcť aj pri sťahovaní, kde vyčíslila náklady na 200 eur. „Prosím myslíte, že by ste mi s tým mohli pomôcť?“ pýtala sa ho Piraňa. „Ok,“ odpísal Kočner. Peniaze jej mal odovzdať v jednom kostole v centre Bratislavy. Mafián mal Pirani vybaviť i prácu vo vydavateľstve Penty, keďže po odchode z denníka Nový Čas nemala trvalý príjem. Neskôr si to však rozmyslel. Kočnerovi prekážalo, že Piraňa útočí na novinárku Martinu Ruttkayovú aj jeho pobočníka Petra Tótha.

„Mali by ste sa dať liečiť. Na hlavu. Je zbytočné pre vás niečo zariadiť. Pri vašej povahe a schizofrénii vás odvsadial vyjebnú, resp. ani nezamestnajú. Škoda bolo kvôli vám strácať čas a hubu drať. A verte, že som posledný človek, čo sa vás ešte zastával a chcel vám pomôcť!!!!“ rozčuľoval sa Kočner, ktorý Piraňu často ponižoval a zosmiešňoval. Ani o Ruttkayovej si nemyslel nič dobré, v ich vzájomnej komunikácii sa však snažil zachovať dekorum. Na rozdiel od Pirane, ktorá písala blogy, bola totiž Ruttkayová zamestnaná vo vplyvných novinách.

¹⁹ Plus 7 dní, 4.11.2019. *Čo spolu riešili? Vysokopostavený úradník z ministerstva na stretnutí s Bödörom.*

Tupá, ale mienkotvorná, ako raz napísal Pirani o Ruttkayovej. Po použití hodil obidve do koša ako špinavé handry.

„Ona je chorá na hlavu. A vy tiež. Vy ste už svoju kariéru skončili a ju to čaká tiež. A skapete od hladu. Obidve,“ predpovedal Kočner v novembri 2016 v správe, ktorú poslal Pirani. Ruttkayová sa po prevalení komunikácie s týmto mafiánom stiahla z verejného priestoru. Piraňa píše blogy, prácu v klasických alebo internetových médiách si však dodnes nenašla. V minulosti sa pritom obidve správali inak: ako novinárky nechránili gaunerov, naopak. V prípade Ruttkayovej nastal zlom na jeseň 2015, keď urobila rozhovor s Tóthom. „Čo si o tom myslíš?“ spýtala sa ma po jednej tlačovke so zasneným výrazom v tvári. „Tóth je úplne nedôveryhodný,“ snažil som sa jej vysvetliť, no zjavne márne. Myslou už bola inde, pri svojom novom hrdinovi a vzore.

Keď začala neskôr Ruttkayová pracovať pre Kočnera, dostala sa do konfliktov s viacerými novinármi. „Bola som včera na media party. Dostávala som otázky, prečo to robím? Prečo pomáham Kočnerovi? Kydali na vás strašne. Opýtala som sa ich, že o čo je Kočner horší ako Kiska alebo Lipšic? Že o všetko. Dag Daniš do mňa hučal, že si ničím meno tými kokotinami. Ale zastala som si vás aj Petra (Tótha – pozn. autora),“ napísala Kočnerovi v sérii správ zo septembra 2017. „Nerobte to. Aj tak kokotkov nepresvedčíte a zbytočne si škodíte,“ radil jej Kočner. „Ale ja nie som falošná. A nebudem ich podporovať v tých ich kydoch. Mám vás rada oboch,“ nedala si povedať.

U Pirane zrejme došlo k obratu v roku 2014, keď odišla z Nového Času a nikde v médiách ju nechceli zamestnať. Na začiatku jej mal pomôcť Tóth, ktorému sa však obrátila chrbtom. Aj preto bol Kočner veľmi nahnevaný, keď začala Piraňa intrigovať proti Tóthovi a Ruttkayovej. „Myslíte tú Ruttkayovú, ktorá teraz pracuje pre toho hnusného Tótha? Ten Tóth, pre

ktorého ste kedysi pracovali a ktorý vás platil?“ pýtal sa Pirane, ktorá nepopiera, že s Tóthom komunikovala. Tvrdí však, že ju nikdy neplatil a rozišli sa v zlom. Piraňa priznala, že bola v kontakte aj s Kočnerom, s ktorým si vymieňala informácie. Rovnako však odmieta, že by od neho brala peniaze. Vzťah s Rajeckým označila za priateľský a korektný. Na otázku, či ju niekedy financoval, neodpovedala.

Z akých príjmov teda žila od roku 2014, keď odišla z denníka *Nový Čas*? „Od marca do decembra 2014 som bola evidovaná na úrade práce, pričom šesť mesiacov som mala pomerne vysokú podporu. Od januára 2015 som pracovala pre Aktuálne.sk vo vydavateľstve Penty, odkiaľ ma v januári 2016 vyhodili.“ Napriek tomu vraj dostala vysokú odmenu, podľa jej bývalého zamestnávateľa to však bolo tisíc eur. Čím sa živí dnes a pre koho pracuje? „Momentálne sa živím najmä poradajkami a inou sezónnou zeleninou a pracujem sama pre seba,“ reagovala Piraňa.

Kočner podľa vlastných slov financoval aj aktivity Petra Tótha – napríklad portál *datel.sk*, takže jej ataky voči Tóthovi mu škodili i ekonomicky. „Ďateľ je projekt, v ktorom mám aj ja peniaze a zámary. Znižujete tým hodnotu môjho vkladu a snaženia,“ dohovárал Pirani. Po Kočnerovej tlačovke o *Lipšicovom stáde* napísal Tóth na spomínaný portál komentár, v ktorom sa zastal svojho chlebobdarcu.²⁰ „Marián Kočner nastavil novinárom zrkadlo,“ tvrdil bývalý redaktor denníka *SME* a siskár, ktorý vodil na pašu jeho mediálne ovečky. Do článku poctivo dolinkoval aj záznam Kočnerovho vystúpenia z archívu televízie TA3 – plus odkaz na web o údajnej komunikácii viacerých novinárov s Lipšicom a Grendelom. „V roku 2016 ma Tóth natiahol do takzvanej akcie Lipšicove stádo, všetky informácie pochádzali od Tótha,

20 Datel.sk, 21.10.2016. *Novinári alebo Politici, ktorých nikto nevolil.*

neviem, odkiaľ ich mal,“ vypovedal Kočner na súde v prípade vraždy Jána Kuciaka a Martiny Kušnírovej.

Podľa neho sa mal Tóth starať i o stránku Na pranieri, cez ktorú sa snažil Kočner diskreditovať kritických žurnalistov: „Činnosť stránky som financoval ja. Platil som človeku, ktorého priniesol pán Tóth.“ Tóth koordinoval aj špicľovacie komando, ktoré vyše roka sledovalo – na objednávku Kočnera – investigatívnych novinárov vrátane Kuciaka. „Paparazzovanie“, ako to vzletne nazýval, nebola, samozrejme, nezištná službička pre starého kamaráta. „Poskytol som Tóthovi na získavanie informácií z prostredia novinárov dokopy asi 10- alebo 12-tisíc eur,“ svedčil Kočner. Podľa Tótha však vybral Kočner z banky pred špehovaním 30- alebo 40-tisíc eur. Za tieto peniaze mala byť nakúpená spravodajská technika a zaplatení ľudia zabezpečujúci monitorovanie investigatívnych žurnalistov. Prokurátorovi Tichému sa dokonca Kočner chvastal, že do novinárov investoval až 200-tisíc eur.

Samotný Tóth na polícii priznal, že si ako odmenu vyúčtoval dvetisíc eur. „... z celej tejto sumy, ktorá bola počas celého pôsobenia v rámci ‚paparazzovania‘ vyplatená, som mal raz odmenu 2 000 eur, pričom táto bola vo vyúčtovaní vypracovanom Miroslavom Kriakom po ukončení ‚paparazzovania‘ deklarovaná ako náklady na lustrácie,“ vypovedal 25. marca 2019 pred vyšetrovateľom vraždy Jána Kuciaka a Martiny Kušnírovej. Peniaze si vraj vyplatil v čase, keď mal „určitú finančnú tieseň“. „Bola tam aj položka lustrovanie. V skutočnosti išlo o položku, o ktorú ma požiadal Peter Tóth. Niečo si potreboval vyfakturovať, a preto som tam zadal toto,“ vypovedal na súde člen sledovacieho komanda Miroslav Kriak.

Vyúčtovanie nákladov predkladal podľa vlastných slov Tóthovi, rozdeľovalo sa na štyri osoby. Členmi sledovacieho komanda boli okrem Kriaka aj Štefan Mlynarčík a Juraj

Škrip, činnosť tímu usmerňoval Tóth. Aktivitu komanda už preveruje polícia, keďže „paparazzi“ neodvádzali dane ani poistné. Sledovaním novinárov „na čierno“ sa mohli dopustiť aj ekonomickej trestnej činnosti, respektíve neoprávneného podnikania.²¹ „Bolo to 1 000 až 1 500 eur mesačne v hotovosti, nebolo to pravidelné,“ priznal Škrip o odmene, ktorú dostával za sledovanie. Podľa Kriaka pri vyúčtovaní podvádzali, keďže fakturovali jednu osobu navyše.

Kočner tiež vypovedal, že Tóthovi zaplatil tisíc eur za informácie, ktoré o ňom zachytili jeho kolegovia – bývalí príslušníci SIS. A že mu dával zľavy vo svojom hoteli na Donovaloch, keď písal knihy. Tóth nebol len Kočnerovým megafónom, čo verejne obhajoval neobhájitelné. V skutočnosti bol aj niečo ako nájomný žoldnier, ktorý vystupoval pod krycou legendou nezávislého publicistu a politického komentátora. „Keď im dochádzajú argumenty, alebo im na pochopenie témy nepostačuje často chabé vzdelanie, prenášajú diskusiu na úroveň osobných útokov a usilujú sa za každú cenu spochybniť morálny profil osoby, spoločnosti, strany či krajiny, ktorú kritizujú,“ filozofoval Tóth, keď sa snažil lacnými klíšami na adresu kritických žurnalistov prekryť jedno z najväčších zlyhaní svojho života.

Kočnerove nepodložené fabulácie o novinároch ochotne živili aj youtuberi Martin Daňo a Rudolf Vaský. Necelý mesiac po brutálnej poprave Jána Kuciaka a Martiny Kušnírovej s ním dokonca urobili „prvý povražedný rozhovor“. Kočner mal pod kontrolou i konšpiračné weby typu Hlavné správy. „Od 1. 3. som tam ‚akcionár‘. Info prosím len PRE TEBA,“ napísal tri dni po vražde cez aplikáciu Threema smeráckemu oligarchovi Norbertovi Bődörovi. O necelé tri mesiace ho poprosil, či by nevedel pre Hlavné správy vybaviť exkluzívny rozhovor

21 Aktuality.sk, 16.4.2020. *Polícia preveruje, ako boli vyplácaní Kočnerovi špióni. Či mali zmluvy, platili dane a odvody.*

s odchádzajúcim policajným prezidentom Gašparom. Krátko nato vyšlo na tomto webe servilné interview, rozdelené na štyri časti.²²

Polícia preverovala aj kauzu *Lipšicove stádo*: vyšetrovateľ začal trestné stíhanie pre podozrenie z poškodzovania cudzích práv. Oficiálne stál za stránkou Sebastian Machovič zo Stropkova, ktorý si túto doménu kúpil a zaregistroval v Prahe. S najväčšou pravdepodobnosťou však išlo len o bieleho koňa. „Mail, ktorý tam zadal, nabúral jeden hacker. Ten mi poslal faktúru, ktorú som odovzdala generálnej prokuratúre aj NAKA, ktorej vtedy šéfoval Peter Hraško (blízky oligarchovi Bödörovi). Bol to jednoduchý úkon – zistiť v pražskej firme, kto uhradil platbu za túto konkrétnu faktúru, ale polícia to odmietla urobiť,“ tvrdí novinárka Tódová. Prípád nakoniec stopla prokuratúra, ktorú ovládali ľudia blízki strane Smer.

Niekoľko rokov boli, naopak, trestne stíhaní Lipšic s Grendelom – pod dohľadom Kočnerových vyšetrovateľov (Štefan Jombik, Jaroslav Barochovský) a spočiatku aj prokurátora (Bystrík Palovič). Na Grendela bola dokonca podaná obžaloba. Kočner apeloval na Bödöra, ktorý mal pod palcom políciu, aby „dotiahli“ aj Lipšica. Bödör súhlasil, no nakoniec k tomu nedošlo. Exministrom vnútra bolo zrušené obvinenie 17 mesiacov po vražde Jána Kuciaka a Martiny Kušnírovej. Trestné stíhanie jeho spolupracovníka Grendela bolo zastavené mesiac po parlamentných voľbách 2020.

„Blahoželám pánovi Ficovi, Kaliňákovi a Bašternákovi k výberu nového hovorcu,“ reagoval Grendel, keď sa ho novinári pýtali, čo si myslí o Kočnerovej tlačovke, na ktorej informoval o *Lipšicovom stáde*. Primárne to bol, samozrejme, politický odkaz a skratka, ktorá však nemala ďaleko od pravdy. Je totiž

22 Hlavnespravy.sk, 1.6.2018. *Kto spolitizoval funkciu policajného prezidenta? Tibor Gašpar exkluzívne pre Hlavné správy.*

zrejme, že Kočner s Bašternákom „obchodne“ vyrástli v ére Smeru. Kočnera spájala s Ficom, s ktorým si tykal, aj úprimná nenávisť k novinárom. Výrok o „špinavých protislovenských prostitutkách“, ktorý vyslovil predseda Smeru mesiac po Kočnerovej tlačovke, nebol prvý svojho druhu ani náhodný. Predtým hovoril o idiotoch, hyenách alebo slizkých hadoch.

Novinár Braňo Dobšínský, ktorý moderoval diskusnú reláciu Sobotné dialógy v Slovenskom rozhlase, si spomína aj na jeden zvláštny súkromný rozhovor s Ficom. „Raz po ostrej relácii, kde som ho konfrontoval s nepríjemnými otázkami, vyhnal všetkých zo štúdia, aby sme boli sami. Vzápätí mi medzi štyrmi očami povedal, že aj ‚oni‘ na nás všeličo vedia a vedeli by o nás zbierať ďalšie informácie, ak by chceli a ak chceme konfrontáciu. A že vie, že to poviem kolegom novinárom. Keď som sa ho spýtal, či je to varovanie, povedal, že nech to beriem, ako chcem,“ povedal mi Dobšínský, ktorý dnes pracuje pre Aktuality.sk. „Fico vedel o všetkom, informácie na médiá mu nosil Bödör,“ tvrdí dobre informovaný zdroj z prostredia bezpečnostných zložiek. Bödör a Kočner boli jedna ruka.

Politici Smeru sa na Kočnerovu konštrukciu o *Lipšicovom stáde* škodoradostne odvolávali ešte niekoľko mesiacov po jeho tlačovke. „S obľubou tak robila predovšetkým dvojica Fico – Kaliňák. Dali si obzvlášť záležať, aby na každej tlačovej konferencii po mojej otázke zaznela odpoveď: Neodpovedám na otázky Gábora Grendela,“ spomína reportérka televízie JOJ Jana Krescanko Dibáková. „Bolo absurdné, že politické špičky prevzali do bodky to, čo vyfabuloval biely golier z mafiánskych zoznamov.“ Minimálne raz reagoval podobným spôsobom aj Martin Glváč.

Dibáková sa vždy ohradila, pričom viac ako politici ju zaskočil bývalý šéf polície Gašpar. „Akoby po školení na Súmračnej použil takmer navlas rovnakú formuláciu ako Ficovi ľudia,“

hovorí. Raz mu totiž na tlačovke položila otázku: „Mali ste ako policajný prezident informácie o nenáležitej väzbe vyšetrovateľov Jombika a Barochovského s Marianom Kočnerom?“ Gašpar povedal, že nemal, a dodal: „Ale čítal som o vašich väzbách, pani redaktorka.“ Keď sa vypli kamery, novinárka sa za ním vybrala a spýtala sa ho, či si uvedomuje, že ako šéf polície by si také niečo nemal dovoliť. Gašpar sa jej nakoniec za svoje slová ospravedlnil.

Kaliňák sa neovládol ani po zverejnení informácie, že Kočner sa vyhrážal Kuciakovi. S úsmevom na tvári vtedy vyhlásil, že Kočner nerobí nič iné ako novinári: „To je to, čo vy robíte, hľadanie špiny.“ Ako minister vnútra sa mal pritom okamžite postarať o to, aby štát ochránil Jána Kuciaka, ktorý podal na Kočnera aj trestné oznámenie. Rovnako mali konať i vtedajší generálny prokurátor Jaromír Čižnár a policajný prezident Gašpar, ktorí sa dostali do funkcií vďaka Smeru, respektíve priazni Fica a Kaliňáka. Gašpar s Čižnárom sa síce z Kočnerových vyhrážok nesmiali ako Kaliňák, no zaryto mlčali. Neformálna koalícia, ktorú zložil Kočner zo skorumpovaných ovečiek naprieč politikou, bezpečnostnými zložkami a justíciou, mala spoločný záujem – peniaze. Jedného novinára, ktorý upozorňoval na kšefty mocných, to napokon stálo život.

ŠPINAVÝ DEŇ

11. jún 2013, rýchlostná cesta R1 pri obci Pata v okrese Galanta. Vládna limuzína, v ktorej sedel vtedajší minister práce a Ficov blízky spolupracovník Ján Richter, dostala počas búrky šmyk a vyletela do poľa. Richter, ktorý sedel na zadnom sedadle, nebol pripútaný. Pri nehode utrpel zlomeninu rebier a druhého driekového stavca. Zo zranení sa v priebehu niekoľkých týždňov zotavil, obsah jeho vreciek však pritiahol pozornosť

bulváru. Do nemocnice ho totiž priviezli v obleku, v ktorom mal podľa denníka Plus jeden deň kondómy, viagru a 7-tisíc eur.²³ K nehode došlo asi 20 kilometrov od resocializačného zariadenia Čistý deň, kde sa liečili zo závislosti od alkoholu alebo drog aj neplnoleté dievčatá.

O tri roky neskôr – v septembri 2016 – napísala vtedajšia poslankyňa parlamentu za SaS Natália Blahová blog, ktorý otriasol Slovenskom. V článku, ktorý si prečítalo takmer 650-tisíc ľudí, podrobne opísala, ako v spomínanom zariadení zneužívali 14-ročnú Natáliu. Keď jej matke zamietli návštevu dcéry, bez povolenia vbehla rovno do jej izby. „Natália ležala polonahá na zemi uprostred izby. V horúčke celá horela. Bola dezorientovaná, spotená, blúznila,“ tvrdila Blahová.²⁴ Podľa matky maloletej Natálie malo dievča v rozkroku – na vnútornej strane stehien až po kolená – hnisavé mokvavé pluzgiere.

Tretia Ficova vláda mala na krku obrovský problém, ktorý sa jej nikdy nepodarilo presvedčivo vysvetliť. So sebe vlastným cynizmom chcela dokonca Čistý deň propagovať v rámci slovenského predsedníctva v Rade EÚ: ako príklad zariadenia, v ktorom sa ukážkovo pracuje s drogovou závislosťou. Ministerstvo zdravotníctva nakoniec návštevu odborníkov z Únie potichu zrušilo. Prípád 14-ročnej Natálie pritom nemusel byť jediný. Podľa Blahovej sa diali neprijateľné veci aj na chate pri Považskej Bystrici: „Zástupca riaditeľa vraj nakúpil alkohol a na svoju izbu si pozval tri vybrané dievčatá. Do alkoholu im kvapkal tramal a potom ich brutálne znásilnil. Rebeka musela byť po tomto ohavnom čine ošetrovaná na chirurgii, kde jej ošetrovali zranenia spôsobené znásilnením, konkrétne jej zašívali konečník.“

23 Plus jeden deň, 27.7.2013. *Pikantné pozadie Richterovej nehody: Mal vo vrecku kondómy a tisíce eur?*

24 Denník N, 9.9.2016. *Requiem pre znásilnené dievčatá.*

Mesiac po zverejnení jej blogu sa vybral reportér Aktuality.sk Rudolf Sivý za zakladateľkou Čistého dňa Zuzanou Mikovou Tománkovou. Počas rozhovoru sa odmietla fotiť, nesúhlasila ani s videom. Blahovej blog vraj nečítala, aby si zachovala „osobnú integritu a duševné zdravie“. Prípád 14-ročnej Natálie bagatelizovala ako „sex na rozlúčku“. Aj v prípade Rebeky pochybovala, že bola znásilnená. Tománková a jej manžel Peter – vtedajší riaditeľ zariadenia Čistý deň – chceli rozhovor zastaviť. Redakcia Aktuality.sk ho však vzhľadom na jeho závažnosť zverejnila i napriek vyhrážkam, urážkam a odkazom zo strany manželov Tománkovcov.²⁵

Investigatívny novinár Aktuality.sk Ján Kuciak sa pozrel aj na ekonomické pozadie a spôsob fungovania tohto centra. A zistil veľmi zaujímavé veci, ktoré síce priamo nič nedokazovali, ale veľa naznačovali. Z výročných správ Čistého dňa napríklad vyplývalo, že po nástupe druhej Ficovej vlády, keď riadil Smer celý štát sám, výrazne stúpili dotácie pre toto zariadenie.²⁶ Váššinu peňazí dostalo od ministerstva práce, ktoré viedol Richter. V minulosti čerpalo dotácie – cez nastrčenú organizáciu – aj od úradu vlády, pričom Tománková vtedy pracovala pre Ficov kabinet. Centrum jej tiež preplatilo štúdium na vysokej škole, dostávala vysoké odmeny.

Pozoruhodná bola i vysoká fluktuácia klientov, keďže väčšina z nich bola v resocializačnom zariadení umiestnená povinne – na základe rozhodnutí súdov. V rokoch 2005, 2006 a 2008 uvádzal Čistý deň i dôvody, pre ktoré opúšťali klienti toto centrum. Primárne išlo o predčasný odchod – na základe ich vlastného rozhodnutia – alebo útek. V ďalších rokoch

25 Aktuality.sk, 18.10.2016. *Boli sme v Čistom dni a hovorili s jeho zakladateľkou.*

26 Aktuality.sk, 24.10.2016. *Príbeh kontroverzného zariadenia: Na čo minul Čistý deň milióny eur?*

už Čistý deň tento typ dát nezverejňoval. Počas jednofarebnej vlády Smeru sa zmenila aj štruktúra klientov zariadenia. Kým predtým prevažovali dospelí, v rokoch 2012 až 2016 to boli deti a mladiství.

Minister Richter najskôr zariadenie obhajoval. „Ide len o podnet jednej matky,“ tvrdil o zneužití Natálie. Neakceptoval ani odporúčanie jemu podriadenej komisie, aby bola Čistému dňu odobratá licencia. Dvaja členovia komisie vzápätí na protest odišli, zmenilo sa i jej vedenie. Podmienky v centre skúmala psychologička Katarína Hatráková z Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny. Podľa nej tam panovala dusná atmosféra a všadeprítomný strach: „Cítila som, že mnou manipulujú,“ povedala o Tománkovcoch, ktorí jej neumožnili hovoriť s klientmi.

„Stretla som sa s viacerými bývalými zamestnancami aj bývalými klientmi Čistého dňa, z ktorých každý jeden – ale doslova každý jeden – povedal, že o tom nič viac už nechce počuť ani vedieť a nikdy k tomu nič nezverejní,“ vyjadrila sa predenník Postoj.²⁷ Finálnu správu o výsledkoch kontroly v zariadení musela meniť, neskôr ju z ústredia práce vyhodili. Podľa nej dochádzalo v Čistom dni k nedobrovoľnému sexuálnemu styku a fyzickému násiliu – a to aj zo strany vedenia centra.²⁸ Richtera chcela opozícia dvakrát odvolať v parlamente, Smer a Most-Híd ho však podržali. Drvivá väčšina poslancov SNS sa zdržala hlasovania.

„Poskytoval mu Čistý deň alebo jeho neplnoleté klientky nejaké protizákonné služby?“ pýtali sa predstavitelia SaS v narážke na ministrovu nehodu z roku 2013. Richter to označil za hyenizmus, pričom tvrdil, že v tomto zariadení nikdy nebol ani

27 Postoj.sk, 16.3.2017. *Psychologička z Ústredia práce: V Čistom dni vládne strach.*

28 Denník N, 25.9.2017. *Psychologička, ktorá robila kontrolu v Čistom dni: Dochádzalo tam k nedobrovoľnému sexu aj násiliu.*

sa nestretol so žiadnym zamestnancom či klientom. Schôdzu s manželmi Tománkovcami, naopak, priznal poslanec Erik Tomáš, ktorý bol vtedy poradcom premiéra Fica.²⁹ Vedenie Čistého dňa ho vraj požiadalo o pomoc, ako komunikovať s novinármi. Tomáš bol jedným z najväčších Richterových obhajcov v tejto nechutnej kauze.

Tománkovci sa však radili aj s ťažšími kalibrami – napríklad s Kočnerom. Silný mediálny, politický i spoločenský tlak, ktorému čelili, sa najskôr snažili prekryť pokusom o kompromitáciu vtedy opozičného politika Borisa Kollára. Tománková ho totiž obvinila, že „lascivným a chlípnyim spôsobom“ komunikoval so Simonou, 15-ročnou klientkou Čistého dňa. Kollár priznal, že si s ňou písal – pričom nechýbali ani expresívne sexuálne návrhy –, ale nikdy sa vraj nestretli. Tvrdil tiež, že nevedel, koľko má rokov. Simona následne podala na Tománkovcov trestné oznámenie pre podozrenie z vydierania. Podľa jej slov na ňu totiž vyvíjali nátlak, aby im pomohla zdiskreditovať Kollára.

V rozhovore pre magazín Playboy zároveň tvrdila, že Tománek ju zobral zdrogovanú na chatu, kde mala byť tri dni v izolácii. Na benzínovej pumpe jej mal ukázať pištoľ. „Celý čas som na chate prespala a musela som ísť aj s klientmi,“ povedala Simona s tým, že potom ušla. Z Čistého dňa sa vytratila aj Tamara, ktorá sa vzápätí vybrala na generálnu prokuratúru. Spolu so Simonou podali trestné oznámenie na vedenie centra. Podľa ich advokáta Daniela Lipšica sa týkalo podozrení z ohrozovania osobnej slobody, vydierania, šírenia toxikománie a návodu na krivú výpoveď.

Kollár zverejnil aj fotografiu, ako sa Tománková pred tlačovkou, na ktorej ho obvinila z oplzlej korešpondencie so Simonou, stretla s Kočnerom a Tóthom. „Netušil som, že je to

29 Noviny.sk, 22.9.2016. *Premiérov poradca radil riaditeľovi z Čistého dňa.*

Tománková, až neskôr som si to spojil s tlačovkou Čistého dňa. Na stretnutí bol i Tománek, na zábere však chýba. Zrejme bol v tom čase na toalete,“ hovorí autor fotografie Vladimír Pčolinský, ktorý je dnes riaditeľom SIS. Do tejto funkcie ho nominovalo Kollárovo hnutie Sme rodina. „Tóthova žena v obchode dvakrát vybehla na moju manželku, nech dám Tóthovi pokoj,“ dodal Pčolinský.

Tóth mu neskôr poslal varovnú esemesku: „Chceš sa hrať na gangstra, ale si len obyčajný sráč. Môžeš si byť istý aj s tým počmáraným trpaslíkom, že som s vami ešte neskončil.“ Pčolinský predpokladá, že Tóth narážal na jeho známeho – kontroverzného Petra Košča, ktorý radil bývalému šéfovi SIS Jozefovi Magalovi. Košč má totiž na tele výrazné tetovanie. Pčolinský podal na Tótha trestné oznámenie, polícia však prípad uzavrela ako priestupok. No kým o Tóthovej role v kauze Čistý deň sa toho veľa nevie, jeho priateľ Kočner sa v pozadí prípadu angažoval viac než nadštandardne.

Z jeho komunikácie s Tománkovcami vyplýva, že riadil celú mediálnu stratégiu Čistého dňa. Tománková sa neskôr stala jednou z Kočnerových advokátok. Spolu s manželom Petrom mu pomáhali aj pri zbieraní podpisov pre stranu Cieľ, s ktorou chcel vstúpiť do politiky. V takmer 1500 správach, ktoré si vymenili s Kočnerom, mu nadbiehali a poklonkovali. „Musím uznať, že ste dobrý mysliteľ. Boh vám daj dlhý a mentálne svieži život,“ písala mu Tománková, keď ju ubezpečil, že má situáciu okolo Čistého dňa pod kontrolou. „Sa tomu u nás hovorí stratég,“ chválil sa Kočner s tým, že zariadeniu nebude odobratá licencia. „Oni už nemôžu cúvnuť,“ tvrdil v presvedčení, že Smer v tejto veci neuhne.

Tománková tiež oceňovala, ako sa vložil do tohto prípadu. „Ja nerobím malé veci,“ napísal jej Kočner v apríli 2017 cez aplikáciu WhatsApp. „Som rada, že ma dobre viedla in-

tuícia,“ reagovala Tománková. O dvadsať minút mu poslala ďalšiu správu: „Cigániková povedala ministrom, že na kauzu nasadil Tomáša a Kočnera.“ Sebavedomý mafián to videl inak: „Kočnera sa nedá nasadiť. Kočner sa nasadzuje sám. Odjakživa.“ Tománková súhlasne pritakala: „Ja si tiež myslím, že ten Kočner si vyberá sám. To sa nedá naučiť, s tým sa človek rodí. Iste v škôlke ste dupali, kým vám miesto zeleného kýbliku nedali ten modrý.“ Dobre naladený Kočner jej odpovedal: „Nie. Červený. A nedupal som. Zobral som si ho sám.“

O pár dní pozval Kočner manželov Tománkovcov na „all inclusive plavbu stredným Jadranom“. Tománková bola z predstavy, že strávia týždeň na jeho jachte v Chorvátsku, nadšením bez seba. „Super! Tešíme sa. Vojdú sa na palubu aj Naty s Borisom?“ pýtala sa s úsmevom, zrejme v narážke na Blahovú a Kollára. „Keď Peter vezme extázu a piko, tak iste,“ odpísal jej Kočner. Tománkovú inštruoval, že na bratislavské letisko stačí prísť dvadsať minút pred odletom, lebo sú VIP klienti: „Na parkovisku pred GAT si môžete bezplatne nechať auto až do návratu.“ Spokojná Tománková poďakovala a dodala: „Už si predstavujem tú pohodu.“ Po návrate z Jadranu si začali tykať.

Spolu s Tománkovou bol v lete 2017 v Chorvátsku aj Peter Tóth s manželkou.³⁰ Keď sa ho však Kočner na súde v prípade vraždy Jána Kuciaka a Martiny Kušnírovej pýtal, „kto bol ešte s nami na dovolenke“, Tóth ho odbil slovami: „Váš pes Brenda.“ Nie je jasné, prečo vynechal Tománkovú, keďže o tom existuje i dôkaz: krátke video z jachty, na ktorom pózuje vysmiata zakladateľka Čistého dňa spolu s Tóthovou manželkou. Za kormidlom stál Kočner, za ním sedela jeho žena.³¹ Tóth však zároveň vypovedal, že Kočner sa mu počas prechádzky v prístave zdô-

30 Aktuality.sk, 19.1.2020. *Kočnerova knižnica: Tóthov telefón prezrádza, s kým bolí v Chorvátsku.*

31 Tamže.

veril, že treba fyzicky zlikvidovať nejakého novinára „a bol by pokoj“. Bolo to krátko po tom, ako ho Ján Kuciak na jeho vlastnej tlačovke rozobral na súčiastky, keď spochybnil Kočnerove pokútne obchodné operácie.

Kritických novinárov neznášala ani Tománková. „Kurvy nedajú pokoj, keď im nedám kyanid do kávy,“ písala Kočnerovi v čase, keď médiá zverejnili, že zo zariadenia ušli dve dievčatá. Rozčuľoval ju tiež spôsob, akým informovali o politickej situácii po vražde Jána Kuciaka a Martiny Kušnírovej. „Malo by byť počuť hlas opačného tábora! Skurvené médiá. Vráťane verejnoprávných,“ sťažovala sa Kočnerovi, ktorému pomáhala aj s prípravou žalôb a trestných oznámení. Tománková, naopak, ospevovala jeho reláciu Na pranieri, cez ktorú sa snažil zdiskreditovať viacerých novinárov: „Si frajer!!! Má to štavu, dynamické. Som si istá, že ľudia na to skočia. Fu, dúfam, že to je začiatok veľkej spoločenskej debaty.“

Kočner jej v predstihu avizoval, o čom bude najbližší diel: „V pondelok pojebem židáka Schutza. Elegantne.“ Tománková sa už nevedela dočkať: „Juuj. Teším sa na všetky diely.“ Keď ho o pár dní pozdravila slovami „čau nočná mora mainstreamových novinárov“ a zaželala mu pekný deň, Kočner jej poslal vzdušný bozk. Tománková híkala aj vtedy, keď sa dozvedela, že Kočner zvažuje vstup do politiky. „Kočner ohlásil vstup do politiky! Bomba! V takejto spoločnosti sa budem cítiť veľmi dobre! Peter je na súde v Topoľčanoch, obstáli ho tam sudcovia, preberali spolu vašu tlačovku – super ohlasy! Tlačovku pozrel náš kamoš – psychiater a povedal nám: bol geniálny!“ napísala Kočnerovi v sérii správ.

Oveľa dôležitejšie ako „zbožšťovanie“ idolu, ktorý ani v bežnej komunikácii nezabúdala pripomínať svoje nadpriemerné IQ, bolo konanie Tománkovej. Kočnera počúvala na slovo, plnila jeho pokyny. „Za polhodku idú na nás zase zvracať na akredi-

tačnej komisii,“ písala mu v apríli 2017. „Pokojne, pomaly, s rozvahou, krátke vety,“ radil jej Kočner, ktorý si bol vedomý svojej pozície. „Dobrý večer. Ešte raz prosím bez konzultácie so mnou nepodnikajte žiadne kroky a ani sa o situácii s nikým nebavte. Ani s klientami. Ďakujú realizátori,“ pripomínal Tománkovej. „Nedovolili by sme si mariť úsilie realizátorov. Komparz pozdravuje realizátorov! Realizuuuuujteeee!!!!!!“ reagovala Tománková.

V obzvlášť citlivej kauze, ako bol Čistý deň, neváhala porušovať ani zákony. Kočnerovi poslala Tamarine osobné údaje aj informácie o jej hospitalizácii – plus názov nemocničného oddelenia a meno ošetrojúceho lekára. Mafián mal tiež prehľad o obsahu výsluchov klientov zariadenia. „Dievčatko je na speváckej súťaži. Nepochybne to vyzerá, že má úžasný hlas i pamäť. A je nasratá, že nedostala aspoň 100.000,- ako vy :-) Takže tým, čo slúbili, to pekne osladzuje,“ písal Tománkovej. Tá pre zmenu Kočnera informovala o abstinenčných príznakoch Simony. „Sime dochádza matroš, hysterčí, chce odísť,“ napísala mu o dievčati, ktoré sa malo v centre liečiť zo závislosti od drog. „Do riti,“ reagoval Kočner. Tománková ho upokojovala: „Ťaháme z nej meno ‚šéfina‘ v NR, bojí sa ho, keď sa nevráti.“ Mafián jej odpísal, že „šéfina“ vyrieši, ale potrebuje jeho meno. „Nechce povedať. Ideme s ňou do NR pre veci, Peťo pôjde s ňou. Uvidíme, kto to je,“ dodala Tománková.

S Kočnerom komunikoval i Tománkovej manžel Peter. Vtedajší riaditeľ Čistého dňa mu poslal podklady na výsluch spomínanej Tamary – vrátane jej psychologického profilu. Výsledkom boli otázky, ktoré potom dievčaťu položil vyšetrovateľ NAKA...³² Kočner si tiež písal s psychologičkou Janou Štefánikovou, ktorá mala byť pri výsluchu. „Úkon prebehne v stredu ráno, zajtra Ťa bude volať vyšetrovateľ,“ upozornil ju

32 Aktuality.sk, 26.2.2020. *Kočner má prsty aj v Čistom dni, exriaditeľ Tománek zas nové miesto.*

Za slušné Slovensko:
Vražda Jána Kuciaka
a Martiny Kušnírovej
vyhnala do ulíc desiatitisíce
ľudí. Išlo o najväčšie
protesty od novembra '89.

Foto: David Ištók/Aktuality.sk

**JUSTICE
FOR JAN!**

v správe. Cez psychologičku si overoval aj priebeh výsluchu. „Malá spolupracuje?“ pýtal sa. Keď mu odpísala, že zatiaľ nie, Kočner reagoval: „Sviňa malá.“³³ Mafiána tiež zaujímalo, či sa Tamara na polícii zmenila, že by im niekto ponúkal peniaze alebo pomáhal s útekem, kde boli a čo tam robili.

„Odpovedala na všetko. Ale že utiekli samé od seba z vlastnej iniciatívy. Tá druhá, čo bola s ňou, bola aktívnejšia celkovo,“ zhrnula Štefániková. Kočner komunikoval o kauze Čistý deň aj s vplyvným oligarchom Jaroslavom Haščákom z finančnej skupiny Penta, ktorá vlastní viaceré médiá. „Nie je dobré dávať von info, ktoré máme len my, dokým nebude po výsluchu maloletej Tamary. Na tom sme sa dohodli aj s Norom,“ písal Haščákovi s tým, že z denníka Plus jeden deň unikajú informácie.³⁴ Či mal Kočner na mysli dohodu s Norbertom Bödörom, nie je jasné – v jeho mobile sa našla len jedna správa, ktorú si s ním vymenil na tému Čistý deň. Týkala sa však klientky Simony, pričom z kontextu vyplýva, že Bödör vedel detaily, ktoré poznali len zainteresovaní.

„Mal to byť pomerne jednoduchý prípad pre kriminálku. Za dvanásť mesiacov sa však vyplavila na povrch špina nebývalého rozsahu. Kauza Čistý deň ukázala morálne bahno a neschopnosť úradov aj polície včas a rázne konať pri ochrane detí,“ napísal reportér Aktuality.sk Rudolf Sivý, ktorý kauzu podrobne mapoval.³⁵ Kompetentní tento prípad dlho ignorovali, prehliadali alebo bagatelizovali. Nejde len o exministra Richtera a jeho straníckych kolegov, medzi ktorými vynikal Erik Tomáš. Spala aj polícia, ktorá sa rozhýbala až po silnom mediálnom tlaku. Vyšetrovateľom trvalo rok, kým preverili

³³ Tamže.

³⁴ Tamže.

³⁵ Aktuality.sk, 23.8.2017. *Drogy, sex, zneužívanie detí. Padne pre kauzu Čistý deň minister Richter?*

trestné oznámenie, ktoré podala matka jednej zo zverenkyň Čistého dňa. Prvýkrát ho schovali pod koberec.

Bývalého zamestnanca zariadenia nakoniec súd poslal – za sex so 14-ročnou klientkou centra – na päť rokov a štyri mesiace do väzenia. Psychológovi Čistého dňa vymeral za sex s tromi neplnoletými dievčatami trojročnú podmienku. „Osoby, ktoré mal chrániť, boli takýmto spôsobom zo strany obvineného zneužitú. Na to boli v resocializačnom zariadení, aby bolo o ne postarané, nie na to, aby sa zúčastnili nejakých až orgií, čo môžeme uviesť bez akýchkoľvek nadsázok a je to zrejmé z celého spisového materiálu,“ konštatoval sudca na adresu psychológa.

Polícia začala trestné stíhanie aj pre podozrenie z týrania blízkej a zverenej osoby. Po publikovaní správ z Kočnerovho mobilu na Aktuality.sk vyšetruje možné zneužívanie právomoci verejného činiteľa, marenie spravodlivosti a neoprávnené nakladanie s osobnými údajmi.³⁶ Preverovala tiež podozrenie zo šírenia toxikománie, pre nedostatok dôkazov však trestné stíhanie zastavila. Dôveryhodné zdroje z prostredia bezpečnostných zložiek hovoria aj o možnom kupliarstve, ktorého obeťami sa mali stať klientky Čistého dňa. V čase, keď tam mali byť na odvykačke, sa totiž mali nachádzať na erotickom priváte v Nitre, ktorý prevádzkoval miestny podnikateľ. Naznačuje to i Kočnerova komunikácia s Tománkovou.

„Práve ušli Simona a Tamara. Predpokladáme, že si po ne prišiel ‚šéfino‘,“ písala mu v marci 2017. „Do riti,“ rozčuľoval sa Kočner. Tománková ho však ubezpečila, že pozná miesto privátu v Nitre – a poslala mu aj meno „čáva“, u ktorého mali dievčatá byť. „Idú sem policajti, asi ho natreme,“ dodala Tománková. Ani podozrenie z kupliarstva sa však polícii nepodarilo preukázať. Čistý deň už neexistuje, rezort práce mu

³⁶ Aktuality.sk, 20.3.2020. *Kauza Čistý deň naberá na obrátkach: Generálna prokuratúra dala pokyn na tri nové stíhania.*

nakoniec zrušil akreditáciu. Richter ustúpil až po tom, ako polícia obvinila zamestnanca zariadenia zo sexuálneho trestného činu. Dopomohol k tomu aj aktívny prístup bývalého generálneho prokurátora Čižnára, ktorý vydal pokyn na opätovné preskúmanie celého prípadu.

Súd medzičasom Richterovo rozhodnutie o odobratí licencie zrušil – a vrátil ministerstvu vec na ďalšie konanie. Počas pojednávania v prípade vraždy Jána a Marty na to upozornil Kočner. Ten sa o tom mohol dozvedieť od Tománkovej, ktorá patrila medzi jeho advokátov. Aj po rozhodnutí súdu, ktoré má skôr technický charakter,³⁷ však zostala po smeráckej kauze Čistý deň pachuť, ktorú nezmyjú ani dva právoplatné rozsudky. Mnohé pritom nasvedčuje, že to, čo sa vyvalilo na povrch, bola len pomyselná špička ľadovca. Fico napriek tomu bránil Richtera vlastným telom, keď sa ho opozícia pokúšala odvolať. Jej argumenty odpinkol ako babské reči a tým bola preňho celá vec skončená. Otázne je, či sa tak správal preto, že sa zvykol vždy postaviť za svojich ľudí, pre vyoperovanú empatiu alebo za tým bolo niečo iné. Veľmi osobné, čo by politikovi v každej slušnej krajine zlomilo krk.

PROTIKORUPČNÉ POCHODY

Vo februári 2017 som si všimol na Facebooku pozoruhodnú aktivitu. Skupina mladých ľudí vyzývala na účasť na tzv. protikorupčnom pochode. Za dva týždne od zverejnenia nápadu prejavilo záujem alebo potvrdilo účasť takmer 15-tisíc ľudí. Päť rokov od chaotických protestov Gorila, ktoré vrátili Smer k moci, išlo o vysoké číslo, ktoré sa nedalo prehliadnuť. Slovensko už malo navyše skúsenosť s jednofarebnou vládou Roberta

37 Denník N, Nataša Holinová, 3.9.2020. *Kočner o Čistom dni nehovoril pravdu, zvrat sa nekoná.*

Fica, ktorá za sebou ťahala balvan škandálov. Napriek tomu nebolo jednoduché motivovať ľudí, aby prejavili svoj postoj aj inak ako hlasovaním vo voľbách. Spoločnosť bola rozdelená, frustrovaná a apatická. Prevládala emócia, že všetci politici sú rovnakí a jednotlivec nič nezmení. Tak načo si drať topánky a triasť sa od zimy kdesi na námestí.

Okrem toho len niekoľko mesiacov predtým – v lete 2016 – sa konala séria demonštrácií pred komplexom Bonaparte, v ktorom vtedy býval predseda Smeru. Hoci tam chodili týždeň čo týždeň tisíce ľudí, protesty uviazli v slepej uličke – a bez politickej koncovky. Preto bolo sympatické, že sa niekto znovu pokúsil zdvihnúť vlajku spravodlivosti, ktorá sa aj počas tretej Ficovej vlády váľala v klientelistickom bahne. Tým viac, že sa na to odhodlali mladí ľudia, ktorí mohli po skončení štúdia pokojne odísť do zahraničia. V lepších, férovejšie nastavených podmienkach by zrejme mnohí našli svoje šťastie aj uplatnenie. Bez pomoci zazobaných rodičov, straníckej knižky, stykov na úradoch či politického krytia.

Kontaktoval som teda organizátorov pochodu, o ktorých som dovtedy nič nevedel ani nepočul, že s nimi chcem urobiť rozhovor pre Aktuality.sk. Začiatkom marca 2017 prišli do redakcie traja tínedžeri – vtedy osemnásťročná gymnazistka Karolína Farská a jej rovesníci Michal Karlubík a Adam Turňa. Spolu s Dávidom Strakom boli odhodlaní zorganizovať veľký protikorupčný pochod. Najmenej ostýchavá bola Karolína – rodáčka z Dubnice nad Váhom, ktorá sa angažovala aj v Slovenskej debatnej asociácii. Napriek tomu len ťažko hľadala slová. Bolo cítiť stres aj rešpekt, išlo o jej prvé interview pre mienkotvorné médium. Vedela, s čím sú nespokojní, na začiatku však mali hmlisté predstavy o konkrétnych požiadavkách.

„Na Slovensku máme veľa korupčných káuz, ale aj problémy v zdravotníctve či školstve. Povedali sme si, že to nenecháme

len tak,“ vysvetľovala Farská.³⁸ Dôvodom ich angažovania sa bol i nezáujem mladých ľudí o politiku: „Nechcú sa zapájať do niečoho, čo podľa nich nemá riešenie. Keď vidia, že to tu nefunguje, odchádzajú do zahraničia.“ Študenti okolo Farskej sa inšpirovali najmä udalosťami 17. novembra 1989, ktoré viedli k pádu komunistického režimu. Povzbudil ich tiež príklad Zuzany Hlávkovej, ktorá upozornila na predražené slovenské predsedníctvo v Rade EÚ. „Ľudia ako ona nám dávajú nádej, že stále je tu niekto, kto sa dokáže postaviť proti nespravodlivosti,“ vravela Farská.

Obdivovali i protesty proti korupcii v Rumunsku, chodili na demonštrácie pred komplexom Bonaparte. Chceli to však robiť inak ako Matovič. „Sme študenti a občania. Nepodporuje nás žiadna politická strana ani politik. Práve tento moment by mohol ľudí ešte viac spojiť,“ verila Farská. Počas rozhovoru sme z nich nakoniec dostali – spolu s kolegyňou Veronikou Šmiralovou z Aktuality.sk – aj okruh požiadaviek, ktoré chceli presadiť. Hoci v tom čase kulminovala kauza Čistý deň, študenti sa sústredili na iné veci: zrušenie Mečiarových amnestií a vyšetrenie prípadov ako Gorila a Bašternák. Kočner ešte nebol témou dňa, viac sa o ňom začalo hovoriť – aj vďaka článkom Jána Kuciaka – až v lete 2017.

Farská a spol. pripúšťali i zmeny na polícii a prokuratúre, čo neskôr pretavili do požiadaviek na odvolanie ministra vnútra Roberta Kaliňáka, policajného prezidenta Tibora Gašpara a špeciálneho prokurátora Dušana Kováčika. Spustili tiež petičnú akciu, pričom si dali ambiciózny cieľ: vyzbierať 100-tisíc podpisov a odovzdať ich poslancom parlamentu. Pôvodne mali v pláne len jeden protikorupčný pochod, no zároveň nevyhlásili, že protesty budú trvať niekoľko týždňov. „Uvidíme, ako sa vyvinie situácia. Ale nevzdáme to,“ tvrdila Farská. Hoci

38 Aktuality.sk, 6.3.2017. *Študenti vyjdú do ulíc. Chystajú protikorupčný pochod.*

ich požiadavky boli pomerne radikálne, nežiadali pád Ficovej vlády ani predčasné voľby.

„Sú to ešte v podstate deti. Som zvedavý, ako to dopadne a či ich budú brať politici vážne,“ povedal som Veronike Šmiralovej, keď odišli z redakcie. Aj ona bola skeptická, lebo samotný zápal ešte nie je zárukou úspechu. Mladí ľudia zvyknú mať drajv, ale chýbajú im skúsenosti. Tie sú pritom nevyhnutným predpokladom pri zadefinovaní stratégie, respektíve taktiky, ako komunikovať s vedením štátu. A, samozrejme, pri stupňovaní tlaku, aby ich úsilie nevyšlo nazmar. V podobnej situácii sa pred tridsiatimi rokmi ocitli študentskí vodcovia Nežnej revolúcie. Mali však výhodu v tom, že ako vysokoškooláci boli o čosi starší a zrelší, pričom svoje aktivity koordinovali so strednou generáciou lídrov Verejnosti proti násiliu (VPN).

Napriek tomu nebol prvý protikorupčný pochod fiaskom. V apríli 2017 prišlo na bratislavské Námestie SNP okolo desaťtisíc ľudí.³⁹ „Je to ohromná účasť vzhľadom na to, že pršalo,“ vyjadril sa Dávid Straka. Študenti spísali svoje požiadavky do memoranda, ktoré odovzdali na úrade vlády. Stanovili si aj štrnásťdňovú lehotu, dokedy im má Robert Fico odpovedať. Pripúšťali, že by mohli ísť do ostrého štrajku. Premiér Fico reagoval na výzvu až netradične zmierlivo: zrejme preto, aby nerozdúchal plameň, ktorý začal nebezpečne horieť v kritickej časti spoločnosti. Jeho postoj však nebolo možné ani pri najlepšej vôli brať vážne.

Fico si v prvej chvíli odpustil osobné útoky, pričom sa tváril ako najväčší bojovník proti korupcii v galaxii. S kamennou tvárou napríklad tvrdil, že jeho vláda neberie podplácanie na ľahkú váhu – a podniká aj konkrétne kroky v prospech zníženia korupcie. Dokonca povzbudzoval ľudí, aby ju nahlasovali s tým,

39 Aktuality.sk, 19.4.2017. *Študenti po proteste: Dúfame, že nás neodpinknú.*

že štát je pripravený zasiahnuť. Bez začervenaní pochválil i mladú generáciu, že sa aktívne zaujíma o dianie v krajine – a je pripravená pomôcť konkrétnymi skutkami. „Osobitne oceňujem každú iniciatívu, ktorá reflektuje autentické postoje časti verejnosti a ktorá uprednostňuje občianske požiadavky pred politickými,“ dodal Fico.⁴⁰

Líder Smeru a trojnásobný premiér pritom nerobil nič iné, len chránil „našich ľudí“ podozrivých z korupcie, klientelizmu, daňových či iných podvodov. Počas celej politickej kariéry. A robí tak dodnes, keď kritizuje napríklad väzobné stíhanie Norberta Bödöra alebo Kajetána Kičuru. Ak aj občas niekoho stiahol z funkcie, tak väčšinou pod silným mediálnym tlakom – keď už bola jeho pozícia neudržateľná. Alebo keď zacítil, že môže parazitovať na koalíčných partneroch – napríklad na SNS, keď s veľkým hrmotom odvolával jej ministrov v kauze nástenkový tender. „Som predseda vlády a mojou povinnosťou je chrániť mojich ľudí,“ priznal Fico už v novembri 2016, keď sa zastával ministra Lajčáka.

Naoko ústretový prístup k organizátorom protikorupčného pochodu bol len falošným mimikry, aby natiahol čas vo viere, že sa unavia a rezignujú. Fico sa navyše ani slovom nezmenil o tom, čo si myslí o ich požiadavkách – vrátane personálnych zmien na čele polície, špeciálnej prokuratúry a ministerstva vnútra. „Dúfame, že s nami budú komunikovať a nebudú nás ignorovať,“ verila Farská. Ministri Smeru ju však rýchlo vyviedli z omylu. Šéf rezortu kultúry Marek Maďarič si napríklad položil otázku, či je 10-tisíc demonštrantov viac ako 350-tisíc voličov, ktorí krúžkovali Kaliňáka v parlamentných voľbách. „Je to vždy vec pomeru,“ dodal minister.⁴¹

⁴⁰ Aktuality.sk, 19.4.2017. *Robert Fico reagoval na protikorupčný pochod.*

⁴¹ Aktuality.sk, 19.4.2017. *A čo s 350-tisíc voličmi Kaliňáka? Ministri reagujú na pochod študentov.*

Podľa šéfa diplomacie Lajčáka je korupcia vážny problém, ktorému sa treba venovať, „ale nie kampaňovite, ale systematicky“.⁴² Minister práce Richter, ktorý mal v tom čase plnú hlavu starostí s kauzou Čistý deň, síce rešpektoval právo ľudí vyjadriť svoj názor, Kaliňáka však podržal: „Podľa mňa by nemal odstúpiť z funkcie.“⁴³ Ministra vnútra sa nakoniec po dvoch týždňoch mlčania zastal aj premiér Fico. Plnú dôveru tiež vyjadril policajnému prezidentovi Gašparovi. Tému špeciálneho prokurátora Kováčika vybavil poznámkou, že je to vecou parlamentu, ktorý ho opakovane zvolil do funkcie ústavnou väčšinou. Šéf polície i elitný prokurátor zostali pred požiadavkami študentov hluchí. Výzvy na demisiu po nich stiekli ako jarný dážď, ktorý sprevádzal prvý protikorupčný pochod.

Gašpar však prejavil záujem o osobné stretnutie – ako jediný z verejne činných ľudí, keďže pre vládnych politikov boli študenti vzduch. Ponúkol im deň otvorených dverí, aby si vraj mohli pozrieť prácu policajtov z prvej ruky. „Sme nespokojní s tým, akým spôsobom končia kauzy, v ktorých sú medzi podozrivými politicky angažované osoby, ich priatelia či známi. Preto nás zaujíma vaše stanovisko k tejto problematike,“ apelovali na šéfa polície. Keďže nechceli byť len kulisou v precízne naaranžovanej Potemkinovej dedine, stanovili si podmienky. Gašparovi navrhli, aby sa stretnutie uskutočnilo na neutrálnej pôde jedného bratislavského gymnázia.

„Našu diskusiu si budú môcť pozrieť aj študenti, ktorí majú záujem dozvedieť sa viac o tom, ako polícia rieši korupciu na Slovensku,“ zdôvodnili svoj krok. Zároveň žiadali, aby debatu monitorovali médiá – a mohli sa na nej zúčastniť i zástupcovia vysokoškolákov, ktorí sa pripojili k protikorupčnej výzve. Gašparovi tiež odkázali, aby zbral na stretnutie aj vyšetrovateľov,

⁴² Tamže.

⁴³ Tamže.

ktorí budú študentom odpovedať na otázky. Keďže policajný prezident ich podmienky odmietol, diskusia sa nakoniec nekonala. „Naše personálne požiadavky neboli splnené. Očakávali sme, že ľudia, ktorých sa to týka, budú s nami komunikovať a vysvetlia nám, prečo nie sú zodpovední za to, že korupcia sa na Slovensku nerieši. Nedočkali sme sa. Vláda je k občanom arogantná a ignoruje ich požiadavky,“ reagoval Straka.⁴⁴ V júni 2017 preto študenti zorganizovali ďalší pochod.

Do Bratislavy vtedy prišlo okolo 13-tisíc ľudí. Nad hlavami držali transparenty ako „Pozor, kradne!“, čo bola narážka na ministra Kaliňáka. Dav skandoval aj heslá „Nechceme zlodejov!“ alebo „Dost' bolo Fica!“. Na pódiu tiež vystúpila matka zavraždeného Róberta Remiáša: „Vyzývam vás, nevzdávajte to. Pretože tých zopár gaunerov, ktorí sedia na vrchole, manipuluje celým národom.“ Ďalších zhruba päťtisíc ľudí protestovalo v Košiciach, stovky demonštrantov sa stretli v Prahe. O týždeň neskôr sa pochodovalo proti korupcii v Žiline a Prešove, kde sa zišlo dokopy asi štyritisíc ľudí. Hoci v porovnaní s prvým protestom, ktorý sa konal len v hlavnom meste, ich celkovo prišlo dvakrát viac, s politikmi Smeru to nepohlo.

Ich reakcie na ďalšie pochody boli dokonca ostrejšie a absurdnejšie ako v apríli 2017, keď v Bratislave demonštrovalo 10-tisíc ľudí. „Minister Maďarič položil otázku, ktorú dám aj ja. Keby pán Kotleba zorganizoval 10-tisíc ľudí na námestí a žiadal by odstúpenie prezidenta, prezident by odstúpil?“ pýtal sa vtedajší minister hospodárstva Peter Žiga.⁴⁵ „Zajtra tu môžu byť demonštrácie za to, aby sa tu zaviedol fašizmus alebo trest smrti a tiež budeme hovoriť, že verejnosť to chce? Treba si uvedomovať, kde sú hranice medzi demokraciou a anar-

44 Aktuality.sk, 2.5.2017. *Študenti chystajú ďalšie protikorupčné pochody.*

45 Aktuality.sk, 7.6.2017. *Ministri Smeru bránia Kaliňáka argumentom o Kotlebovi a fašizme.*

chiou,“ zamyslel sa diplomat Lajčák.⁴⁶ V porovnaní s prvým pochodom pritvrdil aj premiér Fico. „My sme mali na 1. mája 10-tisíc ľudí bez podpory médií a to si nikto nevšimol. A tu si médiá urobia akciu a všetci sú z toho úúú, že veľká akcia.“⁴⁷

Odzrazu už podľa neho nešlo o „autentický občiansky protest“, ale o politicky motivovanú aktivitu opozície a médií. „Nebudem križovať mojich ministrov len preto, že si to opozícia a časť médií želá,“ rozhorčil sa Fico. A pridal konšpiráciu, že študenti pochod nezorganizovali sami. V podobnom duchu písal už o prvom proteste v hlavnom meste aj Kočnerov dôverník Peter Tóth. Bez dôkazov tvrdil, že v zákulisí ťahali za nitky viaceré mienkotvorné médiá: „Nebola to celkom spontánna iniciatíva gymnaziálnej mládeže, ale profesionálne riadená a organizovaná nátlaková akcia opozičných strán. Dateľ.sk bol informovaný osobami oboznámenými so zákulisím príprav protestu, že organizačne, logisticky a finančne Veľký protikorupčný pochod podporovali OLaNO a SaS. Politici vykonávali aj dohľad nad obsahom politických požiadaviek protestujúcej mládeže. Výdavky spojené s organizáciou protestu a so zväzáním ľudí do Bratislavy financoval Igor Matovič.“⁴⁸

Na jedného z organizátorov pochodov Dávida Straku poľovala Kočnerova ovečka Martina Ruttkayová. V sérii článkov, ktoré zverejnila v denníku Plus jeden deň, spochybňovala jeho kompetentnosť, pričom podobne ako Fico či Tóth naznačovala, že je bábkou v rukách temných síl. V lete si dali študenti s protestmi pauzu: organizovali diskusie o korupcii, hovorili s ľuďmi na hudobných festivaloch a podobne. V poradí tretí pochod sa konal až koncom septembra 2017. „Buď Slovensko

46 Tamže.

47 Denník N, 6.6.2017. *Fico o pochode: Média si urobia akciu a všetci sú z toho úúú, že veľká akcia.*

48 Dateľ.sk, 23.4.2017. *Veľký protikorupčný pochod: Prečo mládež nežiada odstúpenie generálneho prokurátora Jaromíra Čížnára?*

zmení nás, alebo my zmeníme Slovensko,“ uvažoval pred jeho konaním Straka.⁴⁹ Do Bratislavy prišli aj vtedy tisíce ľudí, bolo ich však výrazne menej ako na prvom proteste. Stovky demonštrantov sa tiež zišli v Prahe. V hlavnom meste Slovenska vystúpil na pódiu aj zástupca učiteľov Vladimír Crmoman.

„Táto krajina začína mať prvky pripomínajúce mafiánsky štát a to nemôžeme nechať len tak,“ burcoval ľudí pod tribúnou. „Je toho veľmi veľa, čo sa nám nepáči. Minister vnútra je v niečom zapletený a nedá sa to už prehliadať, mal dávno odstúpiť. Ak nič neurobíme, rieka bude tiecť ďalej.“ Ľudia znovu skandovali heslá proti Kaliňákovi, Gašparovi či Kováčikovi, no karavána išla ďalej. Politické elity už pochod ani nekomentovali. Študenti sa domáhali schôdzky s Ficom, namiesto toho im ponúkol školenie na protikorupčnej akadémii v Rakúsku. Ani z toho však nič nebolo, organizátorom protestov „zabudli“ poslať pozvánky. Na seminári sa zúčastnili vybraní študenti, ktorých potom Fico zavolať na obed na úrad vlády.⁵⁰ Za spoločným stolom nechýbali ani Robert Kaliňák a Erik Tomáš.

Nakoniec pozval Straku a spol. na stretnutie bývalý vyšetrovateľ Peter Kovařík, ktorý bol v tom čase garantom boja proti korupcii na úrade vlády. No bola to len slabá náplasť na niekoľko komesačné pozičné hry, ktoré predvádzali politici Smeru v súvislosti so študentskými pochodmi. Keď som po druhom proteste v Bratislave napísal, že na Slovensku sa nič zásadné nezmení, kým nebude pochodovať ulicami stotisícová masa, Dávid Straka bol trochu nahnevaný. „Robíme, čo môžeme,“ snažil sa mi vysvetliť. „Možno áno, ale taká je realita,“ povedal som Strakovi, čo sa potvrdilo po vražde Jána Kuciaka a Martiny

49 Aktuality.sk, 25.9.2017. *Študent Dávid Straka: Na pochod nechceme lákať ľudí ako na televíznu šou.*

50 Denník N, 20.11.2017. *Študenti z protikorupčného pochodu sa k Ficovi nevedia dostať, nepozvali ich ani na seminár o korupcii.*

Kušnírovej. Až preplnené námestia vyhnali z funkcií Kaliňáka a Fica, rezignoval aj Gašpar.

S odstupom času sa môže javiť, že protikorupčné pochody vyprchali ako protesty Gorila alebo demonštrácie pred komplexom Bonaparte. Formálne áno, keďže boli len tri a nikto nepodal demisiu. V tomto smere boli možno študenti okolo Farskej a Straku trochu naivní. Mnohí ich brali s rezervou aj pre nízky vek: v porovnaní s organizátormi gorilích protestov sa však správali maximálne zodpovedne. Nechceli zbúrať demokraciu, ale presadiť zmeny v jej mantineloch. Mobilizačným tmelom nebol len odpor proti korupcii na najvyšších miestach, ale aj túžba udržať na Slovensku čo najviac mladých ľudí, ktorí húfne odchádzali do zahraničia. Podarilo sa im tiež vyzbierať 75-tisíc podpisov za odvolanie nedôveryhodného Kaliňáka.

Problém bol v tom, že ich tlak bol rozvzláchny, takže nedonútil vládu konať – a zbaviť sa skompromitovaných kádrov. Rozdiel medzi prvým a druhým pochodom bol šesť týždňov, medzi druhým a tretím takmer štyri mesiace. Existuje pritom množstvo príkladov, že občianske protesty sú spravidla účinné vtedy, keď sa kuje železo za horúca. Stačí si spomenúť na pád komunistického režimu v roku 1989, keď chodili ľudia do ulíc každý deň. Alebo na vytrvalý tlak, ktorému čelil po kauze CT smerácky predseda parlamentu Pavol Paška. Nehovoriac o silnej protikorupčnej ofenzíve v Rumunsku. Protivník zväčša kapituluje, až keď pochopí, že sa proti nemu sformoval mimoriadne disponovaný súper.

Napriek tomu platí, že protikorupčné pochody zmenili Slovensko. Prebudili kriticky zmysľajúcu časť verejnosti a naštartovali proces, ktorý sa už nedal zastaviť. Stačila malá iskra a mocou opití politici by sa museli pratať kade ľahšie. Nakoniec vypukol obrovský požiar, ktorý nedokázali uhasiť, ale cena bola vysoká. Smrť dvoch mladých ľudí, ktorí zomreli rukou chladnokrvného

vraha. Toho už dobehla spravodlivosť – na rozdiel od cynického monštra so širokánskym krytím, ktoré si podľa obžaloby objednalo popravu Jána Kuciaka.

Prvostupňový súd ho totiž oslobodil – no nie preto, že by bol nevinný. Senátu Ruženy Sabovej vraj chýbali priame dôkazy, takže na ťahu je opäť polícia, prokuratúra a vo finále Najvyšší súd. Napriek tomu sme ako krajina ďalej než pred protikorupčnými pochodmi. Signalizujú to aj záťahy NAKA v akciách Búrka alebo Dobytčár. Z pôvodných požiadaviek Farskej a spol. zostali len dve: dotiahnuť vyšetrovanie Gorily a vyprevadiť zo špeciálnej prokuratúry Dušana Kováčika. Mečiarove amnestie sú zrušené, Bašternák sedí vo väzení, Gašpar je v civile a Kaliňák bohvie kde.

VEĽKÁ EUROFONDOVÁ LÚPEŽ

V čase, keď cvičil Robert Fico protikorupčnú spartakiádu, vypukol ďalší škandál, za ktorý bola politicky zodpovedná koaličná SNS, ale kompromitoval aj Smer. V lete 2017, keď mali organizátori pochodov prestávku, napísali rektori najväčších slovenských univerzít a predseda SAV ministrovi školstva Petrovi Plavčanovi list, v ktorom ostro kritizovali spôsob rozdeľovania eurofondov na vedu a výskum. Nominanta SNS žiadali, aby výsledky anuloval, keďže ich projekty zamietli, pričom z takmer 300-miliónového balíka profitovali len súkromné firmy.

„Výsledok, že ani jeden projekt univerzitných vedeckých parkov a vedeckovýskumných centier výskumných univerzít a ústavov SAV nedostal finančnú podporu, odmietame a považujeme za škandalózne,“ sťažovali sa v liste rektori.⁵¹ Ministrovi sa tiež snažili vysvetliť, že na Slovensku patria k výskumnej

51 Denník N, 10.7.2017. *Z 300 miliónov na vedu nedostali univerzity nič, všetko šlo firmám. Nahnevani rektori píšu Plavčanovi.*

špičke, pričom argumentovali aj tým, že v minulosti už získali eurofondy na vybudovanie vedeckých parkov a centier. Ich projekty vraj mali dobré referencie i zo zahraničia. Na Plavčana zároveň apelovali, aby preveril, ako sa schvaľovali žiadosti.

„Možno práve tu je ten správny čas a priestor, aby ste v súlade s opatreniami premiéra vlády v boji proti korupcii a netransparentnosti zabránili vplyvu skupín, ktoré deformujú transparentnosť a čestnú súťaž pri získavaní nenávratných finančných prostriedkov,“ vyzývali ministra. Ohradili sa tiež voči výberu ľudí, ktorí hodnotili projekty: „Máme vážne výhrady voči odbornej kvalifikovanosti domácich posudzovateľov, celý proces vyhodnotenia projektov považujeme zo strany riadiaceho orgánu za nenáležité predlžovaný. Zdôrazňujeme, že nejde o ojedinelé praktiky.“ Podľa rektorov bol celý proces nekorektný a netransparentný.

V tom čase opozičná poslankyňa Veronika Remišová (OLaNO) upozornila, že sa za chodu menili aj hodnotiace kritériá projektov. Podľa nej vytvorili pochybne nastavené pravidlá priestor na účelovú manipuláciu – a zvýhodnenie časti žiadateľov na úkor iných, ktorí nemali politické krytie. Projekty posudzovali ľudia, ktorí nemali s daným odborom žiadne skúsenosti. Napríklad oceliarsky priemysel hodnotil kardiológ, priemyselný výskum internista a výskum na mobilné siete piatej generácie učiteľka angličtiny. Viacerí hodnotitelia boli navyše v konflikte záujmov.⁵²

Denník SME tiež upozornil, že milióny eur dostali aj firmy, ktoré sa výskumu predtým nevenovali, mali nízke obraty alebo zamestnávali minimum ľudí.⁵³ Viaceré firmy si navyše zapísali

52 Denník N, 11.8.2017. *Čo by mal Plavčan vysvetliť (rukovať kauzy eurofondov na vedu v desiatich bodoch).*

53 SME, 23.7.2017. *Miliónové dotácie od Plavčana dostali aj pochybné firmy.*

výskum a vývoj do obchodného registra na poslednú chvíľu. Pochybné rozdeľovanie eurofondov vyrušilo aj Európsku komisiu (EK). Na Slovensko poslala varovný list, že pokým sa celá záležitosť nepreverí, nepreplatí ani jednu faktúru. O súčinnosť tiež požiadala Európsky úrad pre boj proti podvodom (OLAF). Čachre s dotáciami, ktoré zaplatili európski daňoví poplatníci, začala skúmať i slovenská polícia – na pokyn špeciálnej prokuratúry. Minister Plavčan si však z toho ťažkú hlavu nerobil.

Počas celej kauzy, ktorá mala negatívny vplyv aj na reputáciu Slovenska v zahraničí, sa správal ako slon v porceláne. Pre nezainteresovaného pozorovateľa mohol pôsobiť ako stratený v preklade. No najskôr bol len nastrčenou bábkou, ktorá dostala noty, komu pomôcť a koho, naopak, pochovať. Každopádne, Plavčan eurofondový škandál od začiatku nezvládal, čo potvrdil aj jeho útek hneď z prvej tlačovky. Tento kúsok potom zopakoval ešte niekoľkokrát. Zaujali tiež jeho odpovede na otázky televízie Markíza, ktoré sa stali terčom nekonečných vtipov: „Ďakujem veľmi pekne za vaše otázky.“ Keď táto televízia zistila, že Plavčan je na dovolenke, zaskočený minister opäť pobavil publikum: „Ako ste ma tu našli? Ja som tu na dovolenke. Teraz chcem pokračovať v dovolenke.“

Neboráka Plavčana dokonca chvíľu monitorovali Kočnerovi špióni – ako vedľajší produkt sledovania investigatívnej reportérky Zuzany Petkovej. Členovia komanda sa domnievali, že minister s ňou má dohodnuté stretnutie, „čo bolo vzhľadom na aktuálne dianie na politickej scéne zaujímavé“.⁵⁴ Plavčan bol totiž v dôsledku eurofondovej kauzy pod tlakom opozície a neskôr aj koalíčných partnerov. V deň, keď si jeho pohyb všímali neznámi muži, sa však nestretol s Petkovou. Zatiaľ čo novinárka vošla do budovy ministerstva pôdohospodárstva,

54 Aktuality.sk, 11.11.2019. *Kočnerovi špióni špehovali prokurátora Kováčika a ministra Plavčana. Všimli si aj Kisku.*

šéf rezortu školstva sa pobral do blízkeho podniku známeho ako *Môj bar*.

Plavčan tam najskôr sedel sám. Asi po desiatich minútach si k nemu prisadla mladá žena a „zvíťala sa s ním bozkom“.⁵⁵ Členovia Kočnerovho komanda ju identifikovali ako „právničku ministerstva školstva Galisovú“. Na stretnutie prišla podobne ako minister športovo oblečená. „Zvláštne však bolo, že mala so sebou elegantnú kabelku, ktorá vyslovene neladila s oblečením či so športovou aktivitou. Zdalo sa, že oblečenie oboch bola len akási kamufláž,“ napísali v správe z 9. augusta 2017. Plavčan v tom nič zvláštne nevidel, keďže chodil behať s partiou kolegov k Dunaju: „Potom sme zvykli ísť na kávu do spomínaného baru. Aj teraz tam chodím.“⁵⁶

Predseda SNS Andrej Danko sa svojho nominanta zastával: „Ak by sa ukázala priama korupcia alebo zlý úmysel ministra Plavčana, verte, že by tam už dávno nebol. Ani ja, ani nikto nie sme prirastení k stoličke.“ Plavčanovi spočiatku dôveroval aj premiér Fico, ktorý eurofondový škandál zľahčoval tvrdením, že ide o nespokojnosť tých, čo neuspeli: „Je veľmi málo, keď niekto nie je úspešný pri čerpaní eurofondov a potom urobí mediálne vyhlásenie. Takéto tvrdenie je nanič. Je to tvrdenie proti tvrdeniu.“ Podobne ako pri protikorupčných pochodoch vyzval ľudí, aby oznamovali podozrenia z nečestného konania – ale polícii, nie médiám: „Toto je dobré len na to, aby ‚džihád‘ útočil na vládu. To nikomu nepomáha.“

Zdanlivo korektné vzťahy medzi Smerom a SNS však naštrbil prekvapivý manéver Andreja Danko. V auguste 2017 totiž náhle a bez varovania vypovedal koalíčnú zmluvu. Ako dôvod uviedol „absolútnu nevyhnutnosť prenasťavenia pravidiel v koalícii, novú úpravu pomerov a vzťahov“. Navonok konal

⁵⁵ Tamže.

⁵⁶ Tamže.

impulzívne, no vnútri to v ňom už dlhšie vrelo. Smer totiž SNS programovo oslaboval – napríklad blokovaním jej ľudí v štátnej správe. Ficova strana dávala prevahu okázalo najavo i na ministerstvách. Smer sa tiež vymedzoval voči SNS šikovným marketingom v interpretácii škandálov. Vo finále to potvrdila aj eurofondová kauza v rezorte školstva.

Ak SNS niečo presadila proti vôli Smeru – napríklad zvýšenie paušálnych výdavkov pre živnostníkov –, mediálne z toho ťažila Ficova strana, ktorá to nakoniec vždy predala ako vlastný úspech. Danko, ktorý sa v najlepších časoch netajil ambíciou zastávať funkciu premiéra, pochopil, že ak bude pasívny, skončí ako jeho predchodca Slota. Plavčanove problémy navyše ťahali SNS ešte viac k zemi, takže ak by Danko nič nespravil, stranu by to výrazne oslabilo. A v prípade predčasných volieb, o ktorých sa vtedy špekulovalo, zrejme odsunulo mimo parlamentu. Ibaže aj tento konflikt bol nakoniec len búrkou v pohári vody.

Deväť dní po vypovedaní koalíciej zmluvy Fico vyzval SNS, aby navrhla nového ministra namiesto Plavčana. Ten istý predseda Smeru, ktorý bagatelizoval eurofondovú kauzu ako konkurenčný boj – a akciu mediálneho „džihádu“ –, sa zrazu postavil do prvej línie boja s korupciou: „Udalosti na ministerstve školstva vyvolali a vyvolávajú stále oprávnené obavy, do akej miery sú úmysly vlády v boji proti korupcii dôveryhodné. Žiadna zo strán koalície si nemôže takto dovoliť hazardovať s dôverou verejnosti.“ Fico si však mohol dovoliť všetko, lebo SNS podľa očakávania ustúpila. A Danko sa zmohol len na neškodné odkazy Smeru.

„Boli sme partneri, ktorí nezneužívali krízové situácie politických partnerov. Nikdy som nedovolil ani náznakov kritiky ministrov, ktorí preberali ministerstvá v ťažkých stavoch,“ pošťazoval sa predseda SNS. Podľa Danku ho tiež koalíční

partneri tlačili do spolupráce v rámci blížiacich sa krajských volieb – s tým, že prípadný neúspech pôjde na jeho vrub: „Čítal som, že sme povinní uzavrieť koalíciu v Nitre. Inak bude Danko zodpovedný za to, že sa tam fašisti môžu dotknúť moci. A keď odídeme z tejto vlády, nikto iný než Danko bude zodpovedný za to, že sa nedostaneme do jadra Európskej únie.“ Odmietol tiež „kriminlizáciu strany aj spájanie s korupciou“, no nebolo mu to nič platné.

Danko mal možno v jednotlivostiach pravdu, ale v kontexte eurofondovej kauzy to bolo podružné. Jeho výroky na adresu silnejšieho koaličného partnera boli len planým rétorickým cvičením, respektíve povinnou jazdou poníženého lídra strany, ktorý sa nedokázal zmieriť s výsledkom. V politike prešpikovanej emóciami sa pritom počíta len výsledok. A tým bola v tomto prípade rezignácia Dankovho ministra. „Po zrelej úvahe abdikujem z postu ministra školstva, vedy, výskumu a športu, pretože to, čo sa dialo v posledných dňoch, prekročilo všetky medze a ja potrebujem chrániť svoju rodinu a takisto aj SNS, ktorá ma nominovala do funkcie,“ vyhlásil Plavčan, ktorému akoby stále nedochádzalo, čo sa stalo.

Na svojej poslednej tlačovke poďakoval učiteľom, kolegom na ministerstve, strane aj Dankovi: „Je to úžasný, férový a múdry človek, ktorý je na svojom mieste. Dostal som od neho len jednu úlohu: pokús sa urobiť niečo v našom školstve lepšie.“ Novinárom nedovolil položiť žiadne otázky, takže po krátkom brífingu nezostal nič dlžný svojej povesti a rýchlo sa vyparil. Plavčana netreba ľutovať, svojou nekompetentnosťou si podpíliť konár sám. Päť dní po jeho rezignácii sa však potvrdilo, že premiér Fico hral aj tentoraz s falošnými kartami. Ako totiž zistil investigatívny novinár Ján Kuciak z Aktuality.sk, z kontroverzného balíka eurofondov na ministerstve školstva profitovali i firmy blízke obchodnému zázemiu Smeru.

Kuciak analyzoval 55 zmlúv za 279 miliónov eur z prvej eurofondovej výzvy v réžii Plavčana, do ktorej sa mohli zapojiť aj firmy – v kooperácii s výskumnými centrami, spravidla univerzitami. Podľa jeho zistení sa spomedzi súkromných spoločností najviac darilo firme, ktorá mala blízko k exministrovi financií Jánovi Počiatkovi.⁵⁷ Spolupracovali s ňou aj právnici z advokátskej kancelárie, ktorá mala pre zmenu nadštandardné vzťahy s jeho biznis dvojíčkou Robertom Kaliňákom. Porovnateľne úspešná bola i firma podnikateľa, ktorý vlastnil dva byty a štyri nebytové priestory v komplexe Bonaparte. Postavil ho daňový podvodník Ladislav Bašternák, od ktorého si prenájal byt premiér Fico.⁵⁸

Slušný balík získali aj spoločnosti s väzbami na SNS a Most-Híd. Hoci to na pohľad vyzeralo ako „spravodlivé“ koalíčné krájanie eurofondového koláča, tón udávali politicky silnejší hráči z podpalubia Smeru. V súvislosti s rozhodovaním v rezorte sa tiež spomínalo meno riaditeľa kancelárie ministra školstva Vladimíra Kováčika, ktorý bol označovaný za Plavčanovu pravú ruku. Predtým pôsobil ako štátny tajomník za Smer – Ficova strana ho tam vyslala ešte v ére Dušana Čaploviča, aby „riadil záležitosti okolo eurofondov“.⁵⁹ Neskôr zbehol Kováčik – podľa týždenníka Trend – k SNS.⁶⁰ V kuloároch sa o ňom hovorilo aj ako o človeku, ktorý z pozadia riadi ministerstvo školstva.⁶¹

Plavčanovu kauzu nevyužil len Smer, ktorý mal robustnejšie a hlučnejšie PR ako dankovci. Na súde v prípade vraždy Jána a Martiny sa k nej znenazdajky vrátil aj Kočner. Mafián sa sna-

57 Aktuality.sk, 22.8.2017. *Plavčanove eurofondy tiekli blízko Smeru, SNS, Mostu aj Bonaparte.*

58 Tamže.

59 Postoj.sk, 6.4.2016. *Ten, čo mal byť len nenápadným ministrom.*

60 Trend, 17.8.2017. *Ako hlboko je v kauze eurofondov namočená SNS a ako Smer.*

61 Denník N, 28.9.2017. *Pravá ruka Plavčana Kováčik končí na ministerstve školstva.*

žil spojiť lustráciu novinára s eurofondovým škandalom. V deň, keď vyšiel Kuciakov článok, si totiž niekto pozeral jeho osobné údaje v policajných databázach. „Pozrite, čo písal Ján Kuciak 22. augusta. Odhalil veľkú kauzu eurofondov na ministerstve školstva, čo spustilo odchod ministra Plavčana,“ tvrdil Kočner, hoci išlo o ľahko preukázateľný nezmysel. Plavčan totiž oznámil, že odstúpi z funkcie ministra školstva 17. augusta 2017. Čiže päť dní predtým, ako bol Kuciak lustrovaný.

Kočnerove analytické schopnosti, ktoré neskromne považoval za svoju výkladnú skriňu, presne vystihol Daniel Lipšic – advokát rodiny Kuciakovcov: „To je na úrovni absurdity. Nevie, či chce obžalovaný Kočner povedať, že máme nového podozrivého, ale pripadá mi to už úplne zúfalé. Je to podobné, ako keď tvrdil, že svedok Tóth hovoril o sledovaní dvadsiatich novinárov a Kriak o osemnástich, čo je vraj zásadný rozpor. Zadanie na lustráciu (Kuciaka – pozn. autora) nemuselo prísť bezprostredne po tom, ako o ňom vyšiel nejaký článok. Ten časový sled je však jednoznačný: články, lustrácie, sledovanie, vražda.“ K supermozgom zjavne nepatrili ani Kočnerovi špióni, keď z dlhej chvíle konšpirovali, prečo sedel Plavčan s kolegyňou na káve v športovom úbore.

Andrej Danko sa ešte raz pokúsil postaviť Smeru. Tri týždne po rezignácii Plavčana mali totiž poslanci hlasovať – na návrh opozície – o dôvere smeráckemu ministrovi práce Richterovi. Dôvodom bola kauza resocializačného zariadenia Čistý deň. Pár dní predtým som sa stretol s predsedom SNS v jeho kancelárii šéfa parlamentu. Zaujímal ma, ako sa zachová jeho strana, keďže Danko odkázal Ficovi, že Richter môže vo funkcii skončiť. Podľa zákulisných informácií dokonca SNS pohrozila Smeru, že bude za jeho pád hlasovať spolu s opozíciou. Bolo zrejmé, že koalíčná kríza sa ešte neskončila, pričom potupený Danko sa z nej snaží vyťažiť maximum.

Nešlo o samotného Richtera, hoci bol jedným zo symbolov hlbokého úpadku generácie politikov, ktorí zneužili myšlienky sociálnej demokracie podobne ako porevoluční lídri SNS moderné vlastenectvo. Richterova pozícia v Smere však nebola zanedbateľná, takže ak by ho parlament odvolal, znamenalo by to koniec tretej Ficovej vlády. Minister práce bol však pre Danku len zámienkou, ako si v koalícii vykolíkovať viac priestoru. Keby mu naozaj prekážali jeho škandály, žiadal by Richterovu hlavu oveľa skôr. Na druhej strane subjektívne mohol mať Danko pocit nespravodlivosti: keď Plavčan, tak aj Richter. Ich kauzy mali síce iný rozmer a razanciu, ani v jednom prípade však neexistoval rozumný argument, prečo by mali dotčení naďalej zastávať ministerské posty.

Počas dvojhodinového stretnutia bol Danko pomerne otvorený. Hovoril i o svojich zdravotných problémoch, keďže na jar 2017 mu lekári vyoperovali časť žalúdka. Väčšinou sme sa však rozprávali o politike, spomínal komplikované vzťahy s vtedajšou podpredsedníčkou parlamentu Luciou Ďuriš Nicholsonovou (SaS). Predostrel mi tiež plán, ako sa môže jeho strana správať pri odvolávaní ministra Richtera. Danko mal vtedy Fica plné zuby, ale nechcel hrať vabank, pretože si uvedomoval, že predčasné voľby by mohli SNS zničiť. V hre bolo niekoľko ďalších, reálnejších scenárov, ktorými chcel aspoň čiastočne pribrzdiť čoraz rozpínavejší Smer.

Danko musel navonok demonštrovať silu, aby mu Ficova strana neprebrala voličov ako Slotovi, ktorého Smer vygumoval z politickej mapy počas spoločného vládnutia s Mečiarom. Predseda SNS preto zvažoval viacero možností: napríklad dať svojim poslancom pri hlasovaní o Richterovi voľnú ruku. „Niektorí sú takí naštvaní, že by ho zrejme potopili,“ povedal mi Danko, hoci nepredpokladal, že by minister naozaj padol. Malo ísť skôr o zdvihnutý prst, že SNS nepôjde Smeru vo

všetkom po ruke. Richter ani ostatní nominanti najsilnejšej vládnej strany by si už nemohli byť automaticky istí lojalitou koalického partnera.

Danko pripúšťal aj o niečo mäkkší scenár: SNS by pred hlasovaním opustila rokovaciu sálu. Ani v tomto prípade by síce Richter neskončil, no bol by to jasný signál, že nemá dôveru jednej z vládnych strán. Ak by napriek tomu z funkcie neodišiel sám, musel by v budúcnosti počítať s obštrukciami Dankových poslancov pri schvaľovaní zákonov. Po kauze Plavčan sa chcela SNS v šachovej partii so Smerom hlavne predať – a presvedčiť voličov, že neprišla do politiky kšeftovať. Richter mal byť len prostriedkom na vylepšenie imidžu, nie konečným cieľom. Vo finále by sa Danko uspokojil aj so zavedením 13. platu alebo inej programovej priority SNS.

Jeho poslanci sa napokon pri vyslovení nedôvery ministrovi práce zdržali hlasovania. Smer ani Most-Híd pritom do poslednej chvíle netušili, čo urobí SNS. Fico však Dankovi pred rokovaním parlamentu opakovane pohrozil, že odvolanie Richtera by znamenalo koniec vlády. SNS sa síce svojím postojom symbolicky vymedzila voči Smeru, žiadne významnejšie ústupky však nedosiahla. Opäť sa tak potvrdilo, že v otvorenej vojne s Ficom ešte nikto z jeho koalických partnerov nevyhral. Mečiar, Slota ani Danko. S odstupom času je zrejmé, že národniari neuhrali ani len remízu. Danko mal k tomu najbližšie, príliš rýchlo však zložil zbrane a predčasne kapituloval.

Z osobnej skúsenosti sa pritom javil inak, ako ho pozná väčšina Slovákov. Keď sme spolu hovorili o jeho ambícií dostať pod tlak mocensky etablovanejší Smer, pôsobil odhodlane a kompetentne, sršal energiou a mal pripravené minimálne dva ťahy dopredu. Keď však prišlo na lámanie chleba, zrazu to bol úplne iný Danko. Mimo kamier relatívne zorientovaný hráč, ktorý si vedel spočítať dve a dve – a reagovať aj na finty politických sokov.

Pred zapnutými reflektormi sa však spravidla opustil, vyplakával, komolil slová a splietal dve na tri. Vrcholom trápnosti bola v podstate banálna kauza kapitánske výložky, na dôveryhodnosti mu nepridala ani ukradnutá rigorózna práca. Najvýbušnejšia je však korupčná kauza Dobytkár, ktorá kompromituje SNS cez vplyvných ľudí z jej biznis pozadia. Časť úplatkov z agrodotácií mala byť totiž použitá aj na financovanie Dankovej strany.⁶²

Po Plavčanovi viedla chvíľu rezort školstva ministerka pôdohospodárstva Matečná. Potom ju vystriedala Martina Lubyová – rešpektovaná odborníčka zo Slovenskej akadémie vied, ktorá však svoju povest stratila expresne rýchlo. Veľmi skoro sa totiž ukázalo, že je v podstate oportunistka, ktorá by slúžila komukoľvek.⁶³ Lubyová navyše priznala, že keď bola počas volieb na Slovensku, nehodila hlas SNS. „Ježišikriste, oni ma zabijú,“ povedala mi vyplašene po rozhovore, ktorý som s ňou robil asi mesiac po nástupe do funkcie. Na prvý pohľad bola viditeľná hlavne zmena jej zovňajšku: Lubyová už nepôsobila ako fádna akademička, ale ako starostlivo upravená dáma v slušivom kostýme.

Obsahovo sa však držala línie SNS a jej predsedu Danka, ktorého nazvala „srdciarom a empatickým človekom“.⁶⁴ Zastala sa tiež svojho predchodcu Plavčana, ktorý sa stal dokonca jej poradcom. Pozíciu šéfa služobného úradu ministerstva obsadil konšpirátor Lukáš Machala. „Bola to nominácia SNS, ktorú som akceptovala. Pán Machala má na to kvalifikáciu, súkromné názory by som sem nemiešala. Bola by to diskriminácia,“ obhajovala ho Lubyová.⁶⁵ Ako ministerka školstva neurobila

62 Aktuality.sk, 28.4.2020. *Kauza Dobytkár: Peniaze mali ísť aj na stráncke výdavky SNS, tvrdí obvinený.*

63 Aktuality.sk, 11.10.2017. *Dankova ministerka priznala, že nevolila SNS.*

64 Aktuality.sk, 12.10.2017. *NA ROVINU s ministerkou školstva: Danko je srdciar, myslí to úprimne.*

65 Tamže.

pre tento rezort nič zapamätateľné, čo by stálo za reč. Ak teda nepočítame jej odchod z funkcie dva týždne po voľbách 2020. V čase rozmáhajúcej sa pandémie koronavírusu sa s ňou totiž nevedeli spojiť jej podriadení ani vtedajší premiér Peter Pellegrini (Smer).⁶⁶ Lubyová sa napokon vyparila do minulosti podobne ako SNS. Tíško a bez záujmu, čo je pre politika aj stranu vždy nočná mora. Heslo *Hrdo, odborne, slušne* zostalo zahádzané kdesi v pivnici, kde ho už zrejme rozožrali mole.

POSTRACH Z NITRY

V septembri 2017 – dva týždne po odvolávaní ministra práce Richtera v parlamente – som sa stretol s Renátou Kolenčíkovou. Bývalou členkou Smeru, ktorá bola aj krajskou tajomníčkou strany v Nitre. Keď prišla do redakcie Aktuality.sk, žartovala s fotografmi i ďalšími členmi tímu podieľajúcimi sa na príprave diskusnej relácie NA ROVINU. Kolenčíková bola mojím prvým hosťom, takže som bol trochu v strese. A zároveň v očakávaní, čo prezradí o zákulisí strany, z ktorej odišla po šiestnástich rokoch. Bezprostrednosťou a žviálnou komunikáciou ma však upokojila.

Počas rozhovoru, ktorý som s ňou vtedy viedol, už nevtipkovala. Naopak, sústredene a so znalosťou veci hovorila o vnútorných pomeroch v Smere. Jej otvorenosť bola o to cennejšia, že šlo len o druhého straníka v histórii, ktorý prehovoril o fungovaní biznis projektu s krycím názvom sociálna demokracia. Prvým bol zakladateľ Smeru Bohumil Hanzel, ktorý však medzičasom zakopal s Ficom vojnovú sekeru. Predseda Smeru

⁶⁶ Aktuality.sk, 15.3.2020. *Koronavírus: Lubyovej podriadení sú zúfalí. Ministerka vraj s nimi v čase pandémie vôbec nekomunikuje. Lubyová tvrdí, že je to poplašná správa.*

mu bol dokonca v júni 2019 na svadbe.⁶⁷ „Nerozumiem, ako môže Fico bývať u Bašternáka. Rovnako nechápem, prečo je Kaliňák stále ministrom vnútra. Strane to veľmi škodí. Na čo ešte Fico čaká? Zrejme nie je svojprávny. Ak by bol, už dávno by ho stiahol,“ zamýšľala sa nahlas Kolenčíková.⁶⁸

Podľa nej boli mnohí ľudia v Smere – aj v dôsledku káuz ako Bašternák – nespokojní, vládlo tam napätie. No zároveň boli od strany existenčne závislí, takže mlčali. Keďže Kolenčíková pôsobila v Nitre, pýtal som sa aj na bödörovcov. „Všetci sa ich boja,“ zhrnula svoj základný pocit a uviedla konkrétny príklad. Keď vystúpila zo Smeru a založila v mestskom zastupiteľstve v Nitre klub nezávislých poslancov, pridala sa k nej aj dobrá priateľka Lívia Šumichrastová. Vzápätí si to však rozmyslela. „Jej manžel robí pre Bonul (súkromná bezpečnostná služba, ktorú ovládajú bödörovci – pozn. autora) poisťky na autá. Volala mi s plačom, že bol u mladého Bödöra, takže ona sa musí vrátiť do Smeru,“ opisovala Kolenčíková.⁶⁹

Potvrdila, že bödörovci, ktorí mali v strane obrovský vplyv, udržiavali s jej predstaviteľmi aj neformálne kontakty: „V Nitre si s nimi všetci kľúčoví funkcionári Smeru tykali. Chodili spolu na všetky akcie a veľké oslavy.“ Bödör starší mal blízky vzťah najmä s Tiborom Glendom, ktorému podľa Kolenčíkovej platil kampaň: „Sú veľkí kamaráti, chodia spolu aj na poľovačky.“⁷⁰ Glendu neskôr vystriedal vo funkcii nitrianskeho krajského šéfa Smeru Martin Nemky. „Ten bol pre zmenu pravou rukou mladého Bödöra,“ tvrdila Kolenčíková. Podľa nej si tento oligarcha výborne rozumel aj s ministrom Richterom: „Raz som

67 tvnoviny.sk, 15.6.2019. *Budete prekvapení, koho svadbe dal Fico prednosť pred inauguráciou prezidentky.*

68 Aktuality.sk, 21.9.2017. *NA ROVINU s Renátou Kolenčíkovou: V Smere vládne strach.*

69 Tamže.

70 Tamže.

sa stretla s mladým Bödörom. Riešili sme pracovné veci, ktoré sa týkali jedného občana Zobora. Ukazoval mi telefón, že mu volá Richter, ktorého volal familiárne Janko.“⁷¹

Tri hodiny po tom, ako vyšiel rozhovor s Kolenčíkovou na Aktuality.sk, napísal mafián Kočner oligarchovi Norbertovi Bödörovi: „Tak Vagovič si kvôli tebe urobil novú reláciu... Ten Ťa teda silno nemá rád. Ale tak manipulatívny rozhovor som už dlho nevidel. Tej tupani vlastne on nielen dával otázky, ale za ňu aj odpovedal...“ Hoci šlo o štandardný rozhovor, kde moderátor kladie otázky a hosť odpovedá, pointa bola v niečom inom. Nielen Kočnera, ale aj Bödöra privádzali do zúrivosti novinári, ktorí odkrývali ich podozrivé obchody a väzby na politické špičky. Ako najväčšiu hrozbu pritom vnímali Jána Kuciaka. Dokresľuje to aj priama skúsenosť človeka istý čas pracujúceho pre bödörovcov v oblasti PR.

Keďže v roku 2017 začali novinári – aj vďaka Kuciakovým článkom – viac riešiť ich podnikanie a konexie, Bödör starší sa rozhodol, že poskytne rozhovor pre niektoré z mienkotvorných médií. Záujem prejavili tri, interview nakoniec vyšlo v Hospodárskych novinách. „Bola som najatá jednorazovo – na komunikačné školenie. Na jeseň 2017 som robila s Miroslavom Bödörom v rámci prípravy aj tzv. simulované interview. Počas rozhovoru som si všimla, že si ma nahráva. Keď som sa spýtala, čo to má znamenať, povedal, že je to len pre jeho vlastnú potrebu,“ spomína pod podmienkou anonymity odborníčka na mediálnu a krízovú komunikáciu. Za väčší problém však považovala správanie Bödörovho syna Norberta. Už vtedy ho vnímala – v porovnaní s jeho otcom – ako nebezpečného človeka, čo mi povedala i na osobnom stretnutí.

71 Tamže.

Nikam neodchádza:
Trojnásobný premiér
Robert Fico podal
demisiu 15. marca 2018
do rúk prezidenta
Andreja Kisku.

Foto: TASR/Martin Baumann

„Na jednom sedení s Miroslavom Bödörom boli aj jeho manažeri. Mladý Bödör zrazu začal smerom ku mne kričať, aké sú novinári kurvy. Jeho otec zostal ako obarený,“ tvrdí bývalá žurnalistka, ktorú si bödörovci najali ako špecialistku na PR. Voči správaniu Norberta Bödöra sa hneď na mieste ohradila: „Starý pán ho vzápätí zobral preč. Mladý Bödör sa už na stretnutie nevrátil.“ Na ďalšom sedení sa jej Norbert Bödör pýtal, či je Ján Kuciak naozaj taký šikovný, alebo to celé riadim ja, pričom on sa pod články len podpisuje. Pravda bola taká, že väčšinu kľúčových zistení o bödörovcoch priniesol Ján Kuciak, ja som bol primárne jeho mentorom a editorom. Nitrianski oligarchovia boli nahnevaní aj na Kolenčíkovú, ktorá v rozhovore pre Aktuality.sk poukázala na ich väzby so Smerom. „Tvrдили, že jej pomohli a ona sa im potom takto odvdčila,“ opisuje môj zdroj.

Bývalú novinárku tiež zaskočilo, keď jej oznámili, že na vianočný večierok Bonulu v roku 2017 príde aj premiér Fico: „Snažila som sa ich odhovoriť, že to nie je dobrý nápad. Povedali mi, že už to nemôžu zrušiť. Mala som dojem, že ani nechcú.“ V polovici januára 2018 sa jej spolupráca s bödörovcami skončila. Bolo to len niekoľko týždňov pred vraždou Jána a Martiny. Keď som jej neskôr telefonoval, či nemá kontakty na bödörovcov, bola otrasená. Z jej slov som cítil smútok nad hrozným činom aj úľavu, že už pre nich nepracuje. Hoci už dlho nie je aktívnou žurnalistkou, stále má v sebe základné novinárske inštinkty. Obrazne síce stojí na druhej strane pomyselnej barikády, s bývalými kolegami z brandže však komunikuje slušne, férovo, korektne.

Krátko predtým, ako si ju najali bödörovci, sa o biznis tejto skupiny zaujímal aj novinár Marek Nemec. Ten si všimol, že spoločnosť Bonul vyhrala tender Českej sporiteľne. Podľa Nemca sa zákazka týkala prevozov hotovosti na pobočky a do bankomatov. Firme teda poslal mailom otázky a čakal. Na

jeho prekvapenie sa mu ozval priamo Miroslav Bödör, ktorý ho v lete 2017 pozval na návštevu Bonulu. Keď prišiel Nemec do sídla firmy, na vrátnici musel odovzdať mobil, fotoaparát aj nahrávacie zariadenie. „Odôvodňovali to bezpečnostnými opatreniami a predpismi. Spravili mi aj osobnú prehliadku s tým, že hore mi dajú pero a papier, ak si budem chcieť robiť poznámky,“ povedal pre týždenník Plus 7 dní.⁷²

Do zasadačky ho odviedol manažér Bonulu, ktorý hral počas rozhovoru dobrého policajta. Okrem Miroslava Bödöra sedel v miestnosti i jeho syn Norbert. „Dodnes si neviem vysvetliť, prečo sa na schôdzke zúčastnil aj on. Po zoznámení sme si sadli za dlhý hranatý stôl tak, že obaja bödőrovci sedeli oproti mne a po mojej pravej ruke za vrchom stola si sadol ten tretí pán z Bonulu. Cítil som sa ako na výsluchu, už chýbala len tá povestná lampa svietiaci do očí. Ja som si nič z rozhovoru nemohol zaznamenávať, ale mal som pocit, že Norbert Bödör si ho nahrával na mobilný telefón. Za celý čas nič nepovedal a tváril sa prevažne zamračené.“⁷³

Podľa Nemca bol bojovne naladený i Miroslav Bödör. „Zaujímalo ho, prečo chcem písať o podnikaní Bonulu v Česku, ako som sa o tom dozvedel, kto ma poslal, pre koho v skutočnosti pracujem a podobné otázky. Občas, keď sa zvyšoval hlas alebo stúpali emócie, do rozhovoru zasiahol v pozícii mediátora tretí pán a situáciu viac-menej upokojoval ako taký dedulo.“⁷⁴ Počas rozhovoru sa dostali aj k Jánovi Kuciakovi, na ktorého mal majiteľ Bonulu ťažké srdce, tvrdí Nemec. Miroslav Bödör mu vraj povedal, že Kuciak im neustále posiela „drzé, vykonštruované otázky a Bonul vykresľuje ako spolitizovanú firmu,

72 Plus 7 dní, 21.7.2020. *V Bonule o Kuciakovi: Na zavraždeného novinára mali Bödörovci ťažké srdce.*

73 Tamže.

74 Tamže.

ktorá kontrakty získava iba na základe konexií a väzieb na politikov. Esbéeske robil podľa starého pána negatívnu reklamu aj v súvislosti s aktivitami jeho syna Norberta či vtedajšieho policajného prezidenta Tibora Gašpara⁷⁵.

Bödörovci mali naozaj dôvod byť nervózni. Média o nich informovali už skôr, práve Ján Kuciak však detailne zmapoval aktivity tejto vplyvnej skupiny z Nitry. V kuloároch sa šepkalo, že fungujú ako paralelná tajná služba, respektíve, že je to štát v štáte – s vlastnými pravidlami a krytím na všetkých úrovniach prehnitého systému. Od radových vyšetrovateľov na okrese až po úrad vlády. Chýbali však presvedčivé dôkazy. Z dovtedy zverejnených informácií bolo zrejmé, že šéf polície Tibor Gašpar je príbuzný s Miroslavom Bödörom. Novinári tiež zistili, že Fico rečnil na večierku Bonulu, že v ich hoteli Zlatý kľúčik oslavovali predstavitelia Smeru, že na poľovačky s Bödörom starším chodil aj bývalý minister hospodárstva Ľubomír Jahnátek – a že Bonul dostal od jeho rezortu niekoľko zaujímavých zákaziek.

V porovnaní s obchodmi, ktoré robili so štátom – počas prvej aj druhej Ficovej vlády – firmy utajených sponzorov Smeru Juraja Širokého, Vladimíra Poóra, Jozefa Brhela a Miroslava Výboha, však išlo o menšie objemy. Hoci je nesporné, že Bonul mal za Fica v podstate monopol na poskytovanie strážnych služieb – vďaka čomu bol úspešný v pochybných súťažiach za desiatky miliónov eur –, väčšie peniaze zrejme bödörovci zarábali inde. „Ochrana štátnych budov a inštitúcií je skôr referencia ako biznis,“ myslí si zdroj z prostredia bezpečnostných zložiek. Ako potvrdzuje vyšetrovanie korupčnej megakauzy Dobytčár, ich zlatou baňou boli aj agrodotácie. Polícia už v tomto prípade zadokumentovala úplatky za vyše

75 Tamže.

desať miliónov eur. Norbert Bödör, ktorý bol obvinený z prania špinavých peňazí, skončil spolu s ďalšími aktérmi tohto škandálu desaťročia vo vyšetrovacej väzbe.⁷⁶

Ako prvý upozornil na sporné čerpanie poľnohospodárskych stimulov – cez rezorty Smeru – Ján Kuciak. V apríli 2017 – tri roky pred spustením policajnej akcie Dobytčár – zverejnil dva články, ktoré vrhali tieň podozrenia na podnikanie Norberta Bödöra. Jeho investigatívne texty boli výsledkom systematickej práce s otvorenými zdrojmi, v ktorých sa orientoval najlepšie zo slovenských novinárov. „Konečne máme niečo rukolapné, čoho sa môžeme chytiť,“ povedal som Janovi, keď mi ukazoval, čo sa mu podarilo zistiť. V prvom článku upriamil pozornosť na personálne prepojené firmy pod kontrolou Bödöra mladšieho, ktoré ryžovali v rezortoch Petra Žigu a Lubomíra Jahnátka. Vo fingovaných tendroch, kde súťažili sami so sebou, získali zákazky za milióny eur.⁷⁷

Ďalšie milióny išli na bödörovský hotel Zlatý kľúčik v Nitre – cez Pôdohospodársku platobnú agentúru (PPA), ktorá spadala pod ministra Jahnátka. Skupina nitrianskych oligarchov s horúcou linkou v Smere ich navyše získala v rozpore s pravidlami.⁷⁸ Miroslav Bödör mal pravdu, keď sa novinárovi Nemcovi sťažoval, že Kuciak im robil „negatívnu reklamu aj v súvislosti s aktivitami vtedajšieho policajného prezidenta Tibora Gašpara“. Desať mesiacov predtým, ako Jana zavraždili, totiž upozornil na rodinnú firmu policajta Gašpara so sídlom v budove patriacej bödörovcom. Podľa papierov zarábala na školeniach o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci. Hoci

76 Aktuality.sk, 9.7.2020. *Norbert Bödör ide do väzby.*

77 Aktuality.sk, 5.4.2017. *Firmy okolo oligarchu Bödöra súťažili sami so sebou. U Žigu a Jahnátka.*

78 Aktuality.sk, 20.4.2017. *Oblúbený hotel Smeru dostal milióny. V pozadí bol syn vplyvného oligarchu.*

nemala žiadnych zamestnancov, vykazovala zisk desiatky tisíc eur. Kuciak si tiež všimol, že firma si kúpila štyri luxusné autá.⁷⁹

Dva týždne pred smrťou mal Jano rozpracovaný ešte jeden text, ktorý vážnym spôsobom ohrozoval biznis bödőrovcov. Keďže však nemal čas, poznámky poslal kolegom v redakcii Aktuality.sk. Aj tentoraz bola pointa v tom, že personálne prepojené firmy okolo bödőrovcov „vysávali“ agrodotácie za milióny eur. Zrejme im pomohli i konexie na ministerstvách, ktoré Kuciak podrobne zosumarizoval. Jeho pozornému oku neunikol ani taký detail, že v žiadostiach uchádzačov sa opakovala rovnaká gramatická chyba. Kuciakove podklady neskôr spracoval denník SME, článok vyšiel v rámci spolupráce medzinárodného investigatívneho tímu.⁸⁰

V čase, keď sa začal talentovaný novinár vŕtať v pokútnom čerpaní poľnohospodárskych dotácií, nemohol tušiť, že polícia raz rozsekne obľudnú korupčno-klientelistickú sieť s názvom Dobytár. Kuciakove zistenia však otvorili Pandorinu skrinku, pričom druhá strana zrejme nevedela, čo všetko vie, respektíve na čo všetko ešte môže pri svojej šikovnosti prísť. A ohroziť tak nielen milióny, ktoré vytiahli bödőrovci zo systému podvodom, ale aj ich beztrestnosť. Trpezlivý investigatívce Kuciak, ktorého analýzy do seba zapadali ako stavebnice lega, bol pre nich porovnateľnou „škodnou“ ako pre mafiána Kočnera. Norbert Bödőr mal dokonca zabezpečiť – cez svojich pešiakov vo vedení polície – Kuciakovu lustráciu. Podľa Petra Tótha sa podieľal aj na financovaní sledovania novinárov. „Spomedzi smeráckych oligarchov bol najchudobnejší, ale najnebezpečnejší,“ myslí si zdroj z prostredia bezpečnostných zložiek.

79 Aktuality.sk, 10.4.2017. *Šéf polície založil firmu. Prenajíma si kanceláriu u syna oligarchu.*

80 SME, 29.3.2018. *Všetci Bödőrovi známi. Ako vyzerá vplyvný človek v pozadí Smeru.*

V porovnaní s otcom Miroslavom Bödörom, ktorý pôsobil ako Marlon Brando z filmu *Krstný otec*, bol Norbert Bödör už na pohľad hrubší a drsnejší. Bývalý zápasník pripomínal skôr bosov slovenského podsvetia z divokých 90. rokov. Podľa týždenníka *Plus* 7 dní mal blízko k nitrianskemu mafiánovi Lubošovi Ferusovi, ktorý to však poprel: „Ale, prosím vás! Už som počul aj to, že Noro bol môj vodič. To sú také reči...“⁸¹ Inak sa však o Norovi, ako ho familiárne nazval, vyjadroval v superlatívoch: „Viete, prečo to dotiahol tak ďaleko? Lebo on chodil do roboty aj s manželkou o piatej ráno. Naozaj tuho drelí a všetko si zaslúžia. Keby som aj ja mal takých šikovných ľudí okolo seba, tiež som asi inde.“⁸²

Norbert Bödör „tuho drel“ i na rozširovaní svojho vplyvu v polícii. Ak to trochu preženieme, tak okrem Gašpara mal na na baterky aj riaditeľa NAKA Petra Hraška a šéfa protikorupčnej jednotky tohto útvaru Roberta Krajmera. Ten sa dokonca – za dodnes nevyjasnených okolností – objavil na mieste činu vo Veľkej Mači. Veronika Šmiralová z investigatívneho tímu *Aktuality.sk* si v máji 2017 – mesiac po Kuciakových odhaleniach o „agrobiznise“ bödörovcov – všimla ďalšiu zaujímavú vec. Krajmerova manželka Mária sedela v predstavenstve spoločnosti Kúpele Trenčianske Teplice.⁸³ Jej väčšinovým vlastníkom bola firma Zoroslava Kollára a Klaudie Kollárovej. Kollár sa objavil aj na mafiánskych zoznamoch.

Vyššie dvadsať percent akcií kúpeľov patrilo oligarchovi Norbertovi Bödörovi. Pozoruhodný bol tiež jeden z ekonomických ukazovateľov firmy: Kúpele Trenčianske Teplice vyplatili členom svojich štatutárnych orgánov za rok 2015, keď tam vstúpila

81 Plus 7 dní, 13.12.2017. *SBS Bonul s mafiánskym pozadím. Čo s ňou majú spoločné manželky policajných funkcionárov?*

82 Tamže.

83 *Aktuality.sk*, 29.5.2017. *Manželka top policajta je vo firme s mužom z mafiánskych zoznamov.*

Krajmerová, odmeny vo výške 239-tisíc eur. Rok predtým aj rok potom to bolo výrazne menej. Za rok 2014 im zaplatila firma 48-tisíc eur, za rok 2016 len 36-tisíc eur.⁸⁴ Mená ako Zoroslav Kollár vzbudzovali rešpekt, keďže v minulosti bol spájaný s konkurznou mafiou.⁸⁵ Keď sme na jeho aktivity prvýkrát upozornili s Matejom Gašparovičom v časopise .týždeň, Kollár nás ešte pred vydaním článku viackrát dôrazne upozornil, že si máme dobre rozmyslieť, či o ňom budeme v tejto súvislosti písať. Zbytočne.

Aj Krajmerová bola pred zverejnením článku nabrúsená. Tvrdila, že v Trenčianskych Tepliciach pôsobí už desať rokov – v oblasti gastronómie, hotelierstva a služieb: „Vzhľadom k mojej podnikateľskej činnosti v tomto regióne som prijala pracovnú ponuku a v roku 2015 som sa stala členom predstavenstva spoločnosti Kúpele Trenčianske Teplice.“⁸⁶ Na otázku, kto ju oslovil a pri akej príležitosti sa zoznámila s Kollárom a Bödörom, už neodpovedala: „Z charakteru otázok vyplýva, že pripravujete článok s cieľom poškodiť moje meno, prípadne meno mojich rodinných príslušníkov.“⁸⁷ Manželka funkcionára NAKA argumentovala aj tým, že je súkromná osoba: „Nie som povinná odpovedať na otázky tendenčného charakteru, plných domnienok a vašich úvah, najmä v prípade, že majú osobný charakter.“⁸⁸

O niekoľko mesiacov neskôr narazila Veronika vo verejných registroch na ďalšiu pozoruhodnú vec. Agrodotácie nepumpovali len firmy z okruhu Norberta Bödöra, s ktorým spájali Krajmerovu manželku Kúpele Trenčianske Teplice. PPA, v tom

84 Tamže.

85 .týždeň, 10.7.2011. *Kto pomáha konkurznej mafii?*

86 Aktuality.sk, 29.5.2017. *Manželka top policajta je vo firme s mužom z mafiánskych zoznamov.*

87 Tamže.

88 Tamže.

čase spadajúca pod ministra Jahnátka, priklepla takmer 360-tisíc eur aj spoločnosti Márie Krajmerovej. Dotácia bola určená na výstavbu rekreačného zariadenia v Čičmanoch – s desiatimi lôžkami, vírivkou a detským ihriskom.⁸⁹ Krajmerová to opäť vnímala ako osobný útok: „V poslednej dobe bola a je moja osoba opakovane atakovaná z dôvodu, že môj manžel pôsobí vo verejnej funkcii. Tieto ataky významne zasahujú do môjho podnikania i do spoločenských vzťahov, v ktorých žijem. Podnikám dlhšie, ako je môj manžel vo verejnej funkcii, a moje a jeho aktivity sú významne rozdielne a neprelínajú sa.“⁹⁰

Bödörovi ľudia tiež špekulatívnym spôsobom skupovali pozemky pri rýchlostnej ceste R1 neďaleko Nitry – na miestach, kde mali vzniknúť nové odpočívadlá. Lukratívne parcely plánovali predať štátu za štyrikrát vyššiu cenu.⁹¹ Pôvodným majiteľom dokonca ponúkali hotovosť, pričom viacerí hovorili o zavádzaní a nátlaku.⁹² Keď na kšefty s pozemkami upozornili Aktuality.sk, Bödörovi ľudia sa ich zbavili. Za koľko ich predali, odmietli zverejniť. Po medializácii prípadu boli vypracované nové posudky, ktoré stlačili ceny štátom vykupovaných parciel o tretinu. Pôvodní znalci, ktorí ich nadhodnotili, dostali pokutu, respektíve zákaz činnosti na štyri mesiace.⁹³ Bödörovci sa však potichu dostali k zaujímavým pozemkom aj v samotnej Nitre. Cez pochybnú reštitúciu.⁹⁴

89 Aktuality.sk, 17.8.2017. *Manželka elitného policajta dostala štedrú dotáciu od Jahnákových ľudí.*

90 Tamže.

91 Aktuality.sk, 6.6.2018. *Pracoval v Bonule, dnes za lacno vykupuje pozemky pod odpočívadlami.*

92 Aktuality.sk, 27.8.2018. *S pozemkami pri R1 sa ďalej kšeftuje. Bödörov známy sa ich náhle zbavil.*

93 Aktuality.sk, 28.2.2020. *Kšefty s pozemkami nevyšli. Štát ušetril státisíce, znalcov potrestal.*

94 Aktuality.sk, 2.12.2019. *Bödörovci stavajú na pozemkoch z podozrivých reštitúcií. Sídliť tam aj Gašparova firma.*

Norbert Bödör mal tiež svojho človeka v Slovenskej správe ciest (SSC). Nominanta Smeru Romana Žemberu, ktorý bol spolužiakom Roberta Fica. Aktuality.sk získali nahrávku, na ktorej hovorí Žembera o peniazoch pre „Roba“, na ktoré sa ho prišiel spýtať „Noro“. „... by sme mali Robovi dávať peniaze, treba zabezpečiť, aby išiel Frekomos cez nás. Tam by sa dalo spraviť 400-tisíc. Ale tie faktúry už teraz chodia a treba to. A Peťo povedal Robovi, že ja mám 400-tisíc. No ja mám hovno, šak tie faktúry mi ešte ani neuhradili. Robo to povedal Norovi a za mnou prišiel Noro, či ja mám v železnej schránke 400-tisíc,“ vyjadril sa Žembera.⁹⁵ Firma Frekomos mala s SSC zmluvu na opravu ciest 1. triedy. Nahrávka ju zaskočila, so Žemberom vraj riešili len omeškanie platieb z tejto zákazky.

„Peťo“ mal byť podnikateľ Peter Hazucha – bývalý poslanec Smeru v obci Hrušovany, kde žil do svojich šiestich rokov aj Fico. Hazucha však poprel, že by s ním alebo so Žemberom preberal zákazky SSC. Žembera potvrdil, že má s Ficom kamarátsky vzťah, priznal i stretnutie s Bödörom. Slová z nahrávky však nevedel vysvetliť, respektíve interpretoval ich zmätočne: „Pána Bödöra poznám, bral som od neho kedysi víno na päťdesiatku. Mal záujem tu robiť aj strážnu službu, ale ja tu mám vysúťaženú strážnu službu v dobrých cenách. Ozval sa mi, či sa vieme stretnúť. Stretli sme sa a pýtal sa ma, či je pravda, že som dostal 400-tisíc. Vysmial som sa mu do očí, že to nemyslí vážne, lebo ja som žiadnych 400-tisíc od nikoho nikdy nezobral, to môžem prisahať na svoje deti a na celú rodinu. On povedal, že to povie Robovi.“⁹⁶ Bödör sa k nahrávke nevyjadril. Fico tvrdil, že netuší, o čo ide.

⁹⁵ Aktuality.sk, 15.4.2020. *Megazákazku u cestárov získala firma blízka ich šéfovi. V nahrávke hovorí o Robovi, Norovi a 400 tisícoch.*

⁹⁶ Tamže.

Faktom je, že spomínaný zvukový záznam priamo nič nedokazuje – hoci kto vie čítať medzi riadkami, ťažko prehliadne minimálne indície o korupčnom správaní. Nahrávka je však zaujímavá aj z iného dôvodu: potvrdzuje, že medzi Ficom a Bödörom bol blízky vzťah. Hoci nitriansky oligarcha nestál pri zrode Smeru ako iní mecenáši strany, veľmi rýchlo ich dobehol či dokonca prerástol. Nie rozsahom majetku, ale mierou vplyvu na trojnásobného premiéra. Podľa Petra Tótha chodil Bödör i na schôdzky do bratislavského hotela Double Tree by Hilton, kde sa Fico a Kaliňák stretávali s Výboh, so Širokým a s Brhelom.⁹⁷ Na privátnom poschodí, odkiaľ de facto riadili krajinu. „Fica zoznámil s Bödörom oligarcha Výboh,“ tvrdí zdroj z prostredia bezpečnostných zložiek.

Podľa neho sa Fico a Bödör schádzali aj vo dvojici – či už na úrade vlády, alebo v nitrianskom hoteli Zlatý kľúčik. O hĺbke ich vzťahu veľa napovedajú aj správy z Kočnerovho mobilu, z ktorých vyplýva, že Bödör mal k Ficovi otvorené dvere. Okrem pravidelných osobných stretnutí spolu často telefonovali, pričom Bödör vedel podrobnosti aj o banálnych zdravotných problémoch predsedu vlády. Kočner tiež u Bödöra viackrát loboval, aby u Fica niečo presadil alebo vybavil. Nitriansky oligarcha mu väčšinou slúbil, že to s ním preberie alebo aspoň odovzdá jeho odkaz. Náčelník alebo šéf, ako Kočner s Bödörom v Threeme označovali Fica, urobil z bývalého zápasníka jedného z najmocnejších ľudí v krajine. Bödörov vplyv na Fica bol časom silnejší a kontakt tesnejší ako s viacerými špičkami Smeru.

Otázne je, prečo si bývalý premiér pustil tak blízko k telu muža, ktorý sa ani len netváril, že chce napriek nelichotivému imidžu patriť do lepšej spoločnosti. Či z toho profitoval aj samotný Fico, alebo za tým bolo niečo iné. Kým Miroslavovi

97 Denník N, 16.3.2020. *Peter Tóth svedčí, že Fico s Kaliňákom riadili s oligarchami krajinu z Hiltonu.*

Bödörovi záležalo aspoň na forme, jeho syn Norbert Bödör prekračoval písané i nepísané pravidlá. Pre Fica mohol byť aj cenným zdrojom informácií z polície a tajných služieb, ktorý sa neštítal špinavej roboty ani diskreditačných kampaní. Pri Bödörovej náture však mohlo ísť o dvojsečnú zbraň – v podobe kompromateriálov, ktoré mohol zbierať „Noro“ na „Roba“ ako poistku na horšie časy. Podľa Tótha mal dokonca Bödör monitorovaný priestor, kde sa stretávali politici. Budúcnosť ukáže, či mu raz Bödör – keď bude zahnaný do kúta – bez milosti neprehryzne pažerák.

MAFIÁNSKY ŠTÁT

„V týchto dňoch sa rozhoduje, či Slovensko je alebo nie je mafiánskym štátom. Sú mafiánske praktiky, keď sa utajované dokumenty vyťahujú a používajú proti občanom našich krajín, proti politikom. Ak dnes takéto mafiánske praktiky sa používajú proti hlave štátu, žiaden občan, ani jeden, si na Slovensku nemôže byť istý, že takéto mafiánske praktiky nebudú použité aj proti nemu. Dnes som zavolať ministra financií a požiadal som ho, aby pred mojím odletom do USA prišiel a vysvetlil mi, ako je možné, že unikajú utajované informácie a aké z toho vyvodí dôsledky. Ale toto je otázka pre celú našu krajinu. Bude Slovensko mafiánskym štátom? Spravme všetko pre to, aby sa toto skutočne nestalo,“ vyhlásil v septembri 2017 vtedajší prezident Andrej Kiska. V emotívnom videu narážal na únik informácií z daňovej kontroly jeho firmy KTAG. Hoci nikoho priamo nemenoval, bolo zrejmé, že to vníma ako útok zo strany Roberta Fica a jeho ľudí v exekutive aj v spravodajsko-bezpečnostných zložkách.

Kiskov konflikt s predsedom Smeru sa začal už v roku 2014 – v súboji o post hlavy štátu. Fico viedol pomerne agresívnu

kampaň, pričom Kisku označil za scientológa a úžerníka. Po jeho nástupe do prezidentského paláca medzi nimi panovalo relatívne dlhé prímerie. Dokonca sa raz mesačne stretávali na spoločných, približne hodinových obedoch. Postupne však prenikali na verejnosť rozdiely, ktoré sa prejavovali aj v postojoch k zahraničnej politike. Zatiaľ čo Fico nemal problém nadbiehať Moskve, Kiska preferoval užšiu spoluprácu s našimi partnermi v EÚ a NATO. No premiéra skutočne nahnevala až prezidentova neochota vymenovať za ústavných sudcov poslancov Smeru Janu Laššákovú a Mojmíra Mamojku. Kiska však nakoniec v tejto otázke – aj pod tlakom Ústavného súdu – ustúpil.

Relatívne zdržanlivo Fico reagoval, keď vyzval prezident ministra vnútra Kaliňáka, aby odstúpil z funkcie pre kauzu Bašternák. Kiska však dráždil premiéra symbolickými gestami: napríklad, keď prijal vtedajšieho šéfa tímu Gorila Mareka Gajdoša či ocenil postoj Zuzany Hlávkovej v súvislosti s predraženým slovenským predsedníctvom v Rade EÚ. Hlava štátu tiež žiadala ministra práce Jána Richtera, aby preveril situáciu v resocializačnom zariadení Čistý deň. Apelovala tiež na vládu, aby čo najskôr zrušila Mečiarove amnestie. Fico, respektíve Smer nezostal prezidentovi nič dlžný. Kiskovi vyčítali lety vládnyim špeciálom do Popradu, kde žije jeho rodina. Prezidentovi vystavili aj pomyselnú faktúru: milión eur.

No v zásade šlo skôr o mediálne prestrelky. Situácia sa vyhrotila až vtedy, keď udreli Fico a spol. na najcitlivejšie miesto hlavy štátu: jeho podnikanie. Kiska si za to mohol do veľkej miery sám, keďže jeho firma si neoprávnene nárokovala vratku DPH. Počas ďalšej kontroly jej daniari pre zmenu neuznali časť nákladov, čo však nie je až také výnimočné. A keďže Kiskova firma postupne vyrovnala všetky záväzky voči štátu – a prejavila účinnú ľútosť –, trestné stíhanie voči jej konateľovi bolo najskôr zastavené. Problém bol v tom, že prezident túto tému

komunikoval veľmi neobratne – a namiesto ospravedlnenia sa detinsky vyhovárал.

Kiska svojím alibistickým postojom nahrával kritikom zľava aj sprava: že má svoju trinástu komnatu, ktorá mala zostať ukrytá pred zrakmi verejnosti. Bolo otázkou času, kedy to šikovne zneužije aj značkový demagóg Fico, ktorý ho začal prirovnávať k Bašternákovi, čo bolo absurdné. Tým viac, že premiér si od tohto daňového podvodníka prenajímal byt v komplexe Bonaparte, navyše výrazne pod trhovú cenu. Fico zašiel ešte ďalej, keď Kisku obvinil, že za svoju problematickú firmu loboval na prokuratúre. „To, že pán prezident má nejaký problém s daňami, mi porozprával sám. Bolo to v hoteli Bôrik v Bratislave v prítomnosti ďalších svedkov, keď mi povedal, že sa obrátil na prítomného predstaviteľa orgánu činného v trestnom konaní, aby mu pomohol vybaviť vec vratiek DPH v jeho a bratovej firme,“ tvrdil Fico.

Spomínaným predstaviteľom orgánov činných v trestnom konaní mal byť generálny prokurátor Jaromír Čižnár. Ten sa však Kisku zastal s tým, že ňho nič nevybavoval: len vyjadril obavu, či bude vyšetrovanie objektívne. Na druhej strane v októbri 2017 označila generálna prokuratúra zastavenie trestného stíhania – vo veci krátenia DPH firmou KTAG – za predčasné a nezákonné. A nariadila obnoviť vyšetrovanie, čo Kisku určite nepotešilo. V mentálnom svete Roberta Fica to totiž znamenalo, že prezident je nielen scientológ a úžerník, ale aj daňový podvodník, hoci prokuratúra nič také nekonštatovala.

Obnova trestného konania je v praxi bežná vec, ak existujú pochybnosti, či štátne orgány niečo nezanedbali. Nie je, samozrejme, vylúčené, že niekedy môže ísť aj o účelový krok s politickým motívom. Najmä v situácii, keď ovládajú políciu aj prokuratúru ľudia blízki Smeru. Preto je namieste zdržanlivosť, hoci v tomto prípade nie sú známe relevantné signály,

že by do vyšetrovania zasahoval generálny prokurátor Čižnár alebo niekto z jeho podriadených. Kiskovi tak nezostávalo nič iné, len trpezlivo čakať na výsledok – a v prípade podozrenia z ovplyvňovania vyšetrovania sa verejne ozvať. Z pozície hlavy štátu sa mohol brániť oveľa účinnejšie ako bežný občan.

V kritickom období – po reštarte vyšetrovania zo strany prokuratúry – to pre Kisku zrejme nebolo jednoduché. V ére slovenskej samostatnosti totiž neboli podnikateľské aktivity prezidenta v zornom poli štátnych orgánov. Pritom jeho predchodca Ivan Gašparovič by mal čo povedať napríklad k privatizácii Nafty Gbely.⁹⁸ Spochybňovaný bol len Michal Kováč – pre kauzu Technopol, do ktorej sa namočil jeho syn. Vo finále to viedlo až k únosu jeho syna Michala Kováča mladšieho, za ktorým stála Mečiarova tajná služba, ale to už je iný príbeh. Preto sa javilo ako nepochopiteľné, že začiatkom roka 2018 Kiska zvažoval, že podporí Ficovu ambíciu stať sa predsedom Ústavného súdu. Ich vzťahy ešte nedosiahli level Mečiar – Kováč, Fico však ostreľoval Kisku podobnou muníciou ako kedysi Mečiar Kováča.

Keď sa Fico na osobnom stretnutí Kisku pýtal, či by mu vyšiel v ústrety, prezident mu povedal, že o tom porozmýšľa. „Vedel som si predstaviť diskusiu o tejto téme,“ potvrdil Kiska.⁹⁹ Nebolo to síce jasné áno, ale v duši premiéra začala tlieť aspoň malá iskrička nádeje. Nebyť vraždy Jána Kuciaka a Martiny Kušnírovej, možno by sa rozohrela na poriadnu vatru. Kiska, ktorý zhmotnil antipatiu k Ficovi v nahnevanom videu o mafiánskom štáte, si vtedy myslel, že odsunutím premiéra na Ústavný súd oslabí – a v konečnom dôsledku aj rozloží – stranu Smer. Kiska si od tohto ústupku Ficovi zrejme sľuboval

⁹⁸ SME, 9.9.2009. *Gavorník: Za privatizáciou Nafty Gbely stál Gašparovič.*

⁹⁹ Aktuality.sk, 17.5.2018. *Kiska nechcel zakladať stranu. Iba hlupák nemení názory, tvrdí dnes (rozhovor).*

i ukončenie vlečúceho sa osobného sporu, ktorý mu uberal na dôveryhodnosti.

Nevedno, či mu vtedy Fico garantoval, že prestane s krízovou paľbou, hoci v kuloároch sa to bralo ako hotová vec. Ak chcel totiž premiér dosiahnuť svoj cieľ, bolo by logické ponúknuť hlavu štátu prijateľnú protihodnotu. „Vyjadril sa len v tom zmysle, že keď pôjde na Ústavný súd, prestane komentovať politiku, takže Kiska bude mať od neho pokoj,“ tvrdí človek z okolia bývalého prezidenta. Medzičasom sa však ukázalo, že Kiskov kalkul s vyšachovaním politika Fica bol podobne naivný ako predstava časti intelektuálov, komentátorov a mienkotvorcov, že pod vedením predsedu Smeru preplávame do jadra EÚ. Hoci sa Slovensko zmietalo v škandáloch – a niektorých predstaviteľov štátu si skrotila mafia –, šírili vo verejnom priestore tézu, že Robert Fico je menšie zlo ako Richard Sulík. Po brutálnej poprave novinára a jeho snúbenice sa potom prví postavili na tribúny a žiadali vyvodenie zodpovednosti za „politickú vraždu“.

Fico na Ústavnom súde by neznamenal koniec Smeru, ako sa v jednej chvíli domnieval Kiska. Po vražde ho totiž vystriedal vo funkcii premiéra Peter Pellegrini, čo bolo z pohľadu tejto strany najlepšie možné riešenie. Smer síce preferenčne klesol, ale nie tak výrazne, ako by to bolo s predsedom vlády Ficom. Nehovoriac o tom, že nebol najmenší dôvod darovať Ficovi trafiku v Košiciach, kde sídli spomínaný súd – a dopriať mu tak dôstojný exit a pohodlný zvyšok kariéry za peniaze daňových poplatníkov. Počas troch vlád, ktoré viedol, prefackal morálku a otupil vieru v štát a jeho inštitúcie na historické minimum. Fico ako predseda Ústavného súdu, ktorý je mimoriadne dôležitým prvkom v systéme delenia a kontroly moci, by navyše mohol spôsobiť nenapraviteľné škody.

Niet pochýb, že predseda Smeru by rozhodoval politicky, chránil „našich ľudí“ a blokoval každú zmenu, ktorá by ohro-

zovala lúpežnícke videnie sveta. Po vražde Jána a Martiny však Kiska svoj postoj k Ficovi prehodnotil. Spôsob, akým sa vzápätí premiér pokúsil dostať na Ústavný súd – keďže prezident mu nič záväzne nesľúbil –, potvrdil, že Fico tam nemá čo hľadať. „Veľa rokov bol premiérom, riadil túto krajinu. Ako by mohol nezávisle posudzovať ústavnosť zákonov, ktorých bol autorom a predkladateľom?“ pýtala sa právnička Kristína Babiaková.

Smer chcel navyše obísť prezidenta tým, že o ústavných sudcoch by rozhodoval len parlament, čo by znamenalo, že Fico by na presun do Košíc nepotreboval jeho súhlas. „Stať sa predsedom Ústavného súdu by bola pre Roberta Fica najcennejšia vec, ktorú by mohol získať. Jediná jeho šanca, ako to dosiahnuť, je dať všetku moc parlamentu a urobiť politické obchody, ktoré mu to zabezpečia,“ povedal poslanec Miroslav Beblavý.¹⁰⁰ Podobne sa vyjadrila aj exministerka spravodlivosti Lucia Žitňanská (Most-Híd): „Je zrejmé, že nám pred očami prebieha politicko-mocenská hra.“¹⁰¹

Na špinavú robotu sa s typickým budovateľským zápalom podujal poslanec Smeru Róbert Madej. Ten navrhol, že ak by kandidát na ústavného sudcu získal 90 hlasov, automaticky by šiel na Ústavný súd, takže by ho už nevyberal prezident. „Ak by mali pri zmene ústavy pri kreovaní Ústavného súdu zohrávať kľúčovú rolu osobné animozity medzi ústavnými činiteľmi, bolo by to absolútne dno. Nie je to cesta do pekiel, ale znamená to, že v tom pekle už sme,“ komentovala ďalší z jeho právnických skvostov Žitňanská. Túto bitku však Smer prehral, keďže novela ústavy v parlamente neprešla. Prax zostala rovnaká: prezident aj naďalej vyberal potrebný počet sudcov z kandidátov, ktorí prešli parlamentom.

100 Aktuality.sk, 12.10.2018. *Ficova politicko-mocenská hra? Najprv potrebuje odstaviť Kisku.*

101 Tamže.

Fica však neúspešný pokus o zmenu voľby neodradil: napokon sa rozhodol uchádzať o dôveru poslancov. Jeho kandidatúru na ústavného sudcu odniesol do podateľne Martin Glváč, čím zaskočil aj viacerých straníkov. Fico sa totiž o tom nezmienil ani pred niektorými ľuďmi z vedenia Smeru. O jeho kandidatúre bol, naopak, vopred informovaný Robert Kaliňák. „Toto je naplnenie klasickej osobnej ambície, ktoré môže viesť k ochrane ľudí,“ povedal televízii Markíza. Čerešničkou na torte bolo, že úmysel stať sa ústavnými sudcami prejavili aj smerácki nominanti Monika Jankovská a Kajetán Kičura, ktorí sú dnes trestne stíhaní pre korupciu.

Vzápätí sa rozpútal konflikt o to, či má byť voľba ústavných sudcov tajná alebo verejná. Jasno v tom nemali ani koalíčné strany. Kým Smer preferoval tajnú voľbu, SNS to nepovažovala za dobré riešenie. Most-Híd chcel najskôr voliť tajne, potom verejne. Diskutovalo sa tiež o tom, či vôbec Fico spĺňa podmienku kandidatúry, ktorou je 15 rokov právnickej praxe. Nakoniec bol jediný, kto nepresvedčil ústavnoprávny výbor parlamentu, že môže kandidovať. Poslanca Ondreja Dostála (SaS) zarazila aj neprofesionalita, s akou pristúpil Fico k svojej kandidatúre. „Očakával by som, že bývalý trojnásobný premiér dokáže aspoň naformulovať obhajobu, aby vyznievala ako-tak dôveryhodne. Toto bolo na úrovni anonymov, ktoré nám bežne posielajú do Národnej rady.“

Po predložení dodatočných potvrdení o pedagogickej činnosti, ktoré takisto vyvolávali pochybnosti, spomínaný výbor na druhýkrát rozhodol, že Fico predseda len môže kandidovať. „Snaha vyhnúť sa pravidlám či ich ohnúť vo svoj prospech správa Roberta Fica po celý jeho politický život,“ komentoval to Dostál. Bol totiž presvedčený, že predseda Smeru, ktorý prešiel na výbore o jeden koalíčný hlas, ani opakovane nesplnil podmienky kandidatúry. Fico ju však nakoniec stiahol, keďže

nezískal ani dostatočnú podporu poslancov vládnej koalície. Prezident Kiska mu navyše odkázal, že by ho za ústavného sudcu aj tak nevymenoval.

Krátko nato obvinila polícia konateľa Kiskovej firmy KTAG z daňového podvodu. Podľa hlavy štátu išlo o pomstu za to, že sa postavil predsedovi Smeru: „Z informácií, ktoré mám, je to celé dielo starého vedenia NAKA, bödörovcov, Kaliňáka a Gašpara. Všetko, pravdaže, v súčinnosti s pánom predsedom.“ Kiska dokonca hovoril o vydieraní a zastrašovaní zo strany Fica, ku ktorému malo dôjsť na spoločnom stretnutí s Petrom Pellegrinim. Fico mal údajne v prítomnosti svojho spolustraníka žiadať Kisku, aby ho vymenoval za predsedu Ústavného súdu. V opačnom prípade vraj skončí prímerie a obnovia sa útoky voči prezidentovi. Pellegrini to však poprel.

Je pritom zaujímavé, že skôr ako Kiska odkázal Ficovi, že mu s Ústavným súdom nevyjde v ústrety, poslal Pellegrini prezidentovi nasledovnú esemesku: „Vieš, že ON (Fico – pozn. autora) by už veľmi chcel odísť. A jediné riešenie pre neho pripadá predsa US. To posolstvo je skôr, že by to veľmi chcel a na oplátku ponúka veľmi konštruktívny dialóg a snahu o upokojenie situácie na všetkých frontoch... ak sa mu tento odchod nevydarí, tak mu asi nič iné nezostane ako len tvrdo bojovať až do konca...“

Kandidátov na ústavných sudcov najskôr volili poslanci – proti vôli Smeru – verejne. Rozhodný Fico si pred odchodom z rokovacej sály ešte stihol uľaviť na adresu novinárov: „Vy ste urobili tejto krajine toľko zla, čo sto kubánskych tornád.“ O pár dní svoj výrok mierne modifikoval: „Vy ste najväčší zločinci, vy ste v tejto republike napáchali najviac škody.“ Smer voľbu ústavných sudcov v prvom aj druhom kole bojkotoval. Smerácki poslanci totiž odovzdávali prázdne alebo znehodnotené hlasovacie lístky, čo sa nepáčilo ani Pellegrinimu: „Nesúhlasím s tým, ako sa zachoval klub našej vlastnej strany, ktorý sa

spolupodielal na tom, že od zajtra (16. februára 2019 – pozn. autora) bude súd nefunkčný a nebude si môcť plniť svoje ústavné právomoci tak, ako mu vyplývajú z ústavy.“

Napätie panovalo aj v samotnej koalícii. Béla Bugár hovoril o narážkach zo strany Smeru – o menšinovej vláde alebo predčasných voľbách. Most-Híd aj SNS napokon Ficovi ustúpili, v opakovaných voľbách sa o ústavných sudcoch hlasovalo tajne. Napriek tomu nedokázal parlament zvoliť – vďaka obštrukciám Smeru – dostatočný počet kandidátov. Plný počet odhlasovali poslanci až na piatykrát: opäť verejne, čo sa podľa očakávania nepáčilo Ficovi. Pred hlasovaním na viacerých kričal, že pošliapali demokraciu, lebo tajná voľba je vraj výdobytkom novembra 1989. Fico si pritom revolúciu ani poriadne nevšimol, keďže v zlomových dňoch sa podľa vlastných slov chystal na stáž do USA.

Predseda Smeru si pre osobné záujmy spravil z parlamentu rukojemníka. Osem mesiacov držal pre voľbu ústavných sudcov vo zveráku koalíciu, opozíciu aj celé Slovensko. Správal sa ako malý chlapec na pieskovisku, ktorému nechcú dať obľúbenú hračku. Bola to jedna z posledných demonštrácií jeho politickej sily, ktorá však v skutočnosti ukázala jeho slabosť. Už to nebol ten dominantný Fico, ktorého všetci poslúchali na slovo. Zároveň sa potvrdilo, že keď si niečo zoberie do hlavy, neváha sa spojiť ani s kotlebovcami. Fico s nimi totiž vyjednával o pláne obísť pri výbere ústavných sudcov prezidenta Kisku. Nebolo to prvý ani poslednýkrát, čo sa kariérny komunista objal s kovaným neofašistom.

MEDIÁLNY TÍM

Vo voľbách 2016 dostal Smer o tretinu menej hlasov ako štyri roky predtým. Z viac ako 1,1 milióna voličov spadol na niečo vyše 700-tisíc. Z triumfálnych 44 percent v roku 2012 zostalo

o štyri roky „len“ 28 percent. Čo by dali za taký výsledok inej strany, Smer mal však vždy tie najvyššie ambície. Niet sa čo čudovať: v roku 2002, keď strana prvýkrát kandidovala v parlamentných voľbách, získala 13 percent. O desať rokov neskôr to už bol viac ako trojnásobok. V roku 2016 síce zostavila tretiu vládu, ale klesajúci trend bol holý fakt, ktorý sa nedal prehliadnuť. Smer sa už príliš dlho pohyboval na politickej scéne, takže začal prirodzene stagnovať ako kedysi HZDS.

Okrem toho, zaujať niečím novým a neustále na seba pútať pozornosť si vyžadovalo kreativitu, dôveryhodné tváre a prepracovaný marketing. Smer však vtedy kríval na všetky nohy. Zo stránickej centrálky sa lial len vodopád ošúchaného sociálneho populizmu, ktorý predávali skompromitované kádre. Fico a spol. sa borili aj s korupčnými kauzami, ktoré strane postupne ukrajovali z voličskej podpory. Smer mal navyše odjakživa napäté vzťahy s novinármi a nesnažil sa to ani trochu neutralizovať. Neorganizoval žiadne off record stretnutia, kde by vysvetľoval svoje kroky, sporné nominácie či problematické tendre. Bol to zvláštny paradox, keďže Fico vždy razil tézu, že základom je komunikácia a osobný kontakt.

„Spravidla platí, že keď podáte človeku ruku, tak ho máte. My sme stáli na výjazdové zasadnutia a veľké množstvo verejných stretnutí. Volič potrebuje vidieť politika a ohmatať si ho, aby videl, aký to je človek,“ povedal nám zoči-voči v roku 2010, keď sme s ním robili s Lukášom Filom rozhovor pre denník SME.¹⁰² Toto interview však bolo výnimkou, keďže naposledy hovoril so SME dlhšie v roku 2003. Fico skrátka používal voči kritickým novinárom iný meter ako voči potenciálnym voličom: chlad, nezájem, ignorácia. O podaní ruky ani nehovoriac.

102 SME, 18.12.2010. *Moja najväčšia chyba? Vstup do politiky.*

Odjakživa mal totiž utkvieť predstavu, že väčšina médií drúkuje pravici, takže načo sa zbytočne namáhať. Je síce pravda, že novinári boli v minulosti skôr proreformní ako ľavicoví, no ani Dzurinda s nimi nemal ľahký život. Najmä investigatívni žurnalisti mu neodpustili žiadnu kauzu, podobne ako neskôr Ficovi. Kradnutie je vždy kradnutie, ideológia tu nehrá nijakú rolu. Rozdiel je len v tom, či ide o sofistikovanú alebo primitívnu zlodejínu, vo výsledku je to však jedno. Aj Dzurinda sa inak bavil s politicky spriaznenými novinármi ako s kritickými, ale nerobil to tak okato ako Fico, ktorý sa zavrel do ulity a už z nej nevyliezol.

Toto pravidlo porušil len raz. V roku 2012, keď pozval novinárov na pohár šampanského. „Uzatvoríme večný mier,“ povedal im žoviálne vo svojej kancelárii s tým, že neplánuje podávať ďalšie žaloby na médiá. „Myslím, že stačilo. To by musela byť výnimočná situácia.“¹⁰³ Už vo chvíli, keď to vyslovil, však bolo zrejmé, že „večný mier“ je dočasná záležitosť. Ficovi nová rola, do ktorej ho štylizoval jeho vtedajší hovorca Erik Tomáš, neseдела. Nepôsobil v nej autenticky, jeho ihriskom bol odjakživa konflikt. Chvíľu sa dokázal pretvarovať, najneskôr po voľbách 2016 sa však všetko vrátilo do starých kolají.

Na tlačovkách síce krasorečnil, že jeho vláda bude „ešte viac otvorená verejnej kontrole a prístupu k informáciám“, novinárom však neumožnil klásť žiadne otázky. Povedal to, čo chcel, a stratil sa v útrobach úradu vlády. Len výnimočne sa mohli niečo spýtať – Fico, respektíve jeho hovorcovia však medzi novinármi selektovali. Spravidla dali priestor iba televíziám, čo som viackrát zažil aj na vlastnej koži. Napríklad na jar 2017, keď som šiel na Ficovu tlačovku po protikorupčnom seminári,

103 SME, 17.7.2012. *Fico viac nechce žalovať novinárov.*

ktorý zorganizoval úrad vlády. Hoci som sa hlásil ako o život, jeho hovorkyňa Beatrice Szabóová mi odmietla udeliť slovo.

„Prepáčte, ale podľa čoho si vyberáte, komu dáte priestor na otázku? Hlásil som sa druhý po TA3, Monika (Tódová – pozn. autora) sa hlásila tiež,“ spýtal som sa, keď predčasne ukončila tlačovku. „Hlásili ste sa viacerí,“ odvrkla Szabóová. „Hlásili sme sa hneď po Lube Oravovej (z TA3 – pozn. autora),“ pripomenul som jej ešte raz. Fico na mňa trochu zazeral, no nereagoval. Keď sa chcel zdvihnúť a odísť, pokúsila sa mu položiť otázku aj redaktorka Denníka N. Premiér ju však odbil narážkou na „Lipšicove stádo“, s ktorým vyrukoval niekoľko mesiacov predtým mafián Kočner. Vzápätí opustil priestory vládneho hotela Bôrik, kde sa tlačovka konala.

Hoci v tom čase už fungoval na úrade vlády mediálny tím, predseda Smeru si naďalej vybavoval účty s novinármi. Myšlienka radiť Ficovi v mediálnej oblasti sa zrodila v hlave Erika Tomáša: „Komunikácia premiéra bola po voľbách v určitom útlme a toto je ďalší nástroj, ako ju opäť rozdýchať a osviežiť. Pôjde o štandardnú prácu, ako analýza tém, príprava mediálnych výstupov či krízová komunikácia.“¹⁰⁴ Súčasťou tímu sa pritom stali aj ľudia, ktorí nepatrili k sympatizantom Smeru. Marián Bednár mal ako novinár bližšie k Dzurindovi, jeho manželka Zuzana Martináková bola podpredsedníčkou aj poslankyňou za SDKÚ. Martin Lengyel bol Dzurindovým hovorcom, Michal Hlaváč spolupracoval na kampani Procházkovej strany Siet’.

„Jediným kľúčom je profesionalita. Vôbec ma nezaujímá, kde oslovení ľudia pôsobili predtým. Slovenský trh s odborníkmi v komunikačnej oblasti je pomerne malý, a preto som rád, že väčšina z oslovených na ponuku kývla alebo ju silno

¹⁰⁴ SME, 24.10.2016. Erik Tomáš: *Nový tím bude mať päť či šesť ľudí, Maďarič s ním bude spolupracovať.*

zvažuje,“ vysvetlil Tomáš.¹⁰⁵ S tímom kooperovala aj Szabóová a mediálny manažér Roman Lipták. Primárne sa však mediálny tím nesústredil na komunikáciu premiéra s novinármi. „Keď sme sa ho snažili presvedčiť, nech zmierni tón, povedal, že už to raz skúsil a ako to dopadlo. Okrem toho mu v prieskume vyšlo, že konfrontácia s médiami mu neuberá na popularite,“ vysvetľuje pod podmienkou anonymity jeden z bývalých členov tímu. Zápas, ktorý Fico úporne viedol s novinármi od začiatku politickej kariéry, mohol navyše len ťažko vyhrať. Na to mal Smer až príliš veľa škandálov, pričom nič nenasvedčovalo tomu, že by sa to mohlo zmeniť.

Spôsob, akým vládol Fico a jeho koalíční partneri, už v roku 2007 presne vystihol jeho vtedajší rival Dzurinda: „Takto očividne kraďnúť, to sa vymyká zvyklostiam.“ Narážal tým na pochybné prevody lukratívnych pozemkov vo Veľkom Slavkove. V roku 2016 sa preto Ficov mediálny tím zamerail na iné veci aj publikum. „Pripravujeme menšiu podpornú kampaň na november (2016 – pozn. autora). Pôjde o prezentáciu posolstiev Smeru a zadefinovanie jeho politiky v rámci koalície,“ tvrdil Tomáš.¹⁰⁶ Podľa bývalého člena mediálneho tímu chceli stavať na osvedčenej karte: sociálne témy a rodinnú politiku. „Komunikačnú stratégiu nám však rozbíjali kauzy, na ktoré bolo treba reagovať,“ hovorí môj zdroj.

Prvou bol „útok na slovenské predsedníctvo“ v Rade EÚ, keď označil Fico novinárov za „špinavé protislovenské prosti-tútky“. V tomto prípade však nešlo o plánovaný výstup. „Jeho reakcia nás prekvapila. Vzniklo to spontánne, priamo na tlačovke. Fico si veľmi cenil ministra Lajčáka, tak ho chcel podržať. Akurát sme netušili, že to urobí takým spôsobom,“

¹⁰⁵ Tamže.

¹⁰⁶ Strategie.hnonline.sk, 25.10.2016. *Robert Fico buduje nový komunikačný tím. Pomôcť mu má aj človek zo Siete.*

spomína bývalý člen jeho mediálneho tímu. V prípade eurofondového škandálu na ministerstve školstva bola vraj línia Smeru jasná, hoci Fico najskôr celú situáciu zlahčoval. „Tlačili sme naňho, že ako silný premiér si musí spraviť poriadok. To znamená, že Plavčan musí odísť a SNS tam dá niekoho iného. Ak nie, budú predčasné voľby,“ tvrdí môj zdroj. Kauzou Čistý deň sa v mediálnom tíme nezaoberali: „Riešil ju najmä Erik Tomáš, Fico nie.“ Problém s Ficovým bývaním otvorili dvakrát s tým, že je to výbušná politická téma, ktorá mu môže škodiť. Premiér im však povedal, že to s nimi nebude riešiť, lebo je to jeho súkromná vec.

Hoci reputáciu Smeru a jeho lídra začali nahlodávať aj „podnikatelia“ ako Marian Kočner a Norbert Bödör, tento typ toxických persón v mediálnom tíme vôbec nerezonoval: „V tom čase sme netušili, že sú v systéme až tak hlboko zažratí. Ich mená na poradách tímu nepadli.“ Komunikační stratégovia Roberta Fica nevenovali pozornosť ani vyhrážkam, ktoré adresoval mafián Kočner na jeseň 2017 novinárovi Kuciakovi. Jednou z kľúčových tém v interných debatách bol, naopak, vtedajší prezident Andrej Kiska. „Útoky na Kisku ma však vôbec netešili. Ako prezident mal silnú verejnú podporu, navyše mi to pripomenulo paralelu Mečiar – Kováč. Aj prezidentské voľby potvrdili, že ľudia nemajú radi osobné útoky, ktoré sa väčšinou otočia proti ich nositeľom,“ myslí si bývalý člen Ficovho mediálneho tímu.

Podľa neho boli zbytočné aj smerácke ataky na Kisku pred parlamentnými voľbami 2020: „Vtedy už bol slabý a nerozhodný. A v konečnom dôsledku z toho profitoval Matovič.“ Naopak, za vydarený ťah považoval Ficovu rétoriku voči utečencom: „Triafal tým svoju cieľovku. Navyše sa musel brániť voči odlivu voličov Smeru k LSNS. Aj preto pritvrdil rétoriku.“ Nebolo to v rozpore s agendou jadra EÚ, kde sa snažil vystupovať ako

Ladislav Bašternák:
Prvý právoplatne
odsúdený „náš človek“.
Za daňové podvody dostal
päť rokov väzenia,
zákaz podnikat'
a prišiel o časť majetku.

Foto: David Ištók/Aktuality.sk

umiernený, proeurópsky politik, hoci kľúčoví ľudia v poslaneckom klube Smeru boli proti? „Fico je pragmatik. Strana ho už navyše nezaujímal, bol unavený a otrávený. Zmieril sa s tým, že v ďalších voľbách bude mať Smer 18 percent a odíde do opozície. Na sklonku kariéry chcel urobiť niečo pozitívne a jadro bola dobrá príležitosť.“

Bývalý člen Ficovho mediálneho tímu však súhlasí, že typovo je Fico skôr politik konfliktu – hlavne, keď sa ocitne pod tlakom. Čo sa týka verejného vystupovania, trojnásobného premiéra označil za absolútneho profesionála: „Nepotreboval žiadne mediálne tréningy. Na každú diskusiu sa však systematicky pripravoval, robil si poznámky. Aj ľudsky sa s ním dobre spolupracovalo, bol príjemný a zábavný.“ Vecne, slušne a priateľsky komunikoval aj so svojimi ministrami, tvrdí môj zdroj: „Bol to typický človek dvoch tvárí. Na verejnosti vystupoval úplne inak ako mimo kamier.“ V televíznych či rozhlasových debatách sa nedržal len dohodnutej línie. „Keď mal na niečo silný názor alebo bol o niečom pevne presvedčený, povedal to a stál si za svojím,“ tvrdí bývalý člen mediálneho tímu.

Fico bol však podľa neho ochotný počúvať, pričom dokázal zmeniť názor aj v zásadnej veci. Ako príklad uvádza zrušenie Mečiarových amnestií: „Najskôr to nechcel, keďže Smer volilo veľa bývalých sympatizantov HZDS. Bola za tým aj robotá mediálneho tímu, presviedčali sme ho niekoľko mesiacov.“ Fico však v tejto téme otočil až po mohutnom tlaku verejnej mienky. Konkrétne po úspechu petičnej akcie, filme Únos a prieskume, podľa ktorého sa už prikláňala k zrušeniu amnestií aj väčšina voličov Smeru. „Je pravda, že chcel vidieť prieskum. Keď bolo zrejmé, že je to v poriadku, začal uvažovať, ako sa s amnestiami právne vyrovnáť. Väčšina kľúčových ľudí v poslaneckom klube bola pritom, podobne ako pri jadre EÚ, proti,“ spomína bývalý člen Ficovho mediálneho tímu.

Hoci navonok sa expremiér voči kritike médií tvrdo bránil, pričom nešetril ani expresívnymi výrazmi, novinové články a zistenia vždy neignoroval. Napríklad kauzu Veľký Slavkov, ktorú som v minulosti otvoril ako reportér denníka SME.¹⁰⁷ Napriek štipľavým odkazom, ktoré sme vtedy s kolegami trpezlivo znášali na takmer každej Ficovej tlačovke, konal v tomto prípade rýchlo a razantne. Dodnes mám v živej pamäti, ako sa nám na niekoľko sekúnd stretli pohľady, keď argumentoval, prečo boli prevody lukratívnych pozemkov vo Vysokých Tatrách zlodejinou. Stál som vtedy medzi dvoma kameramanmi, pričom z Ficovej tváre, mimiky, gest aj slov bolo zrejmé, že si uvedomuje, že to zašlo príďaleko.

Keď som neskôr zverejnil ďalšie pochybné prevody, napriek angíne vstal z postele a vypratá z funkcií celé vedenie pozemkového fondu.¹⁰⁸ „Fico sa správal ako racionálny človek, ktorý vedel vyhodnotiť situáciu,“ myslí si bývalý člen jeho mediálneho tímu. No postoj predsedu Smeru v kauze Veľký Slavkov bol skôr výnimkou než pravidlom. Chvíľkový záblesk alebo chyba v systéme. Po vražde Jána Kuciaka a Martiny Kušnírovej už neplatilo vôbec nič. Vtedajšieho predsedu vlády táto udalosť obrazne aj doslova zrazila na kolená. „Bolo jasné, že toto je koniec, že padne vláda a príde k veľkým zmenám,“ realisticky zhrnul môj zdroj.

Podľa neho mal vtedy Fico odísť z politiky, čo mohol urobiť zo zdravotných dôvodov už po voľbách 2016: „Namiesto toho išiel freestyle. Vytiahol Sorosa a milión na stole, čo neboli nápady mediálneho tímu. Fico je dobrý technolog moci, ale stratil zmysel pre realitu.“ Dnes je presvedčený, že ak by išiel Smer po vražde do predčasných volieb, „uhral“ by napriek

¹⁰⁷ SME, 12.11.2007. *Štát prišiel o pôdu za miliardu.*

¹⁰⁸ SME, 1.12.2009. *Fico čistí pozemkový fond od vlastných.*

protestom okolo 20 percent. Fico to však neurobil: súhlasil len s rekonštrukciou vlády pod vedením Petra Pellegriniho. „Nebol s tým celkom stotožnený, lebo v tom čase už netvorili tandem, hoci navonok to vyzeralo inak. Fico mal s Pellegrinim odjakživa komplikovaný vzťah, ale nemal inú možnosť ako urobiť z neho premiéra, aby v kritickej chvíli zachránil Smer.“

A to napriek tomu, že Fico už dlhšie cítil, že Pellegriniho krídlo stráca motiváciu pracovať pre stranu, ak sa jej predsa definitívne nestiahne. Ich spory sa postupne prehĺbovali, k zásadnejším patrila napríklad odchod policajného šéfa Tibora Gašpara, ktorý si nakoniec vynútil Pellegrini. Viditeľný začal byť aj rozdiel vo forme. „Pellegrini nechcel pôsobiť agresívne, prirodzenejšia mu bola poloha zodpovednej zmeny,“ opisuje bývalý člen Ficovho mediálneho tímu. Hoci napätie vo vedení Smeru sa dalo krájať, strana dosiahla vo voľbách 2020 lepší výsledok, ako očakávala: vyše 18 percent. „Bez Pellegriniho by mal Smer 15 percent, schválenie 13. dôchodku urobilo len pol percenta,“ myslí si môj zdroj.

Dnes pracuje väčšina komunikačných stratégov Roberta Fica pre Petra Pellegriniho a jeho stranu Hlas. Pragmaticky si totiž spočítali, ktorý politik je perspektívnejší. Ako vraví Pellegriniho zbeh Erik Tomáš, slovenský trh s mediálnymi odborníkmi je malý, takže nie je podstatné, komu predtým poskytovali svoje služby. Podľa neho je totiž jediným kritériom profesionalita. V tejto brandži to niekedy znamená aj viac formy ako obsahu. Vyretušované fotky, gýčové videá a neustále aktivity politika na Facebooku aj Instagrame. Ideálne v osobnejšej polohe ako človek z mäsa a kostí, ktorý spamuje svoj fan-klub skutočnými aj náhle objavenými koníčkami či zážitkami z dovolenky. „Fico je slabý na sociálnych sieťach, Pellegrini na tom bude lepšie,“ dodal bývalý člen Ficovho mediálneho tímu, ktorý dnes vymýšľa kampane pre jeho konkurenta.

CHORÝ PREMIÉR

Obraz, ktorý o sebe pred vraždou šíril Robert Fico, respektíve jeho mediálny tím, však celkom nezodpovedal realite. Jedna vec je poctivá príprava a sebavedomé verejné vystupovanie, kde dlho nemal rovnocenného súpera. Nechajme teraz bokom mieru demagógie, ktorá bola vždy jadrom Ficovej argumentácie v slovných prestrelkách s politickými oponentmi. V tejto disciplíne by ho zrejme mnohí nedobehli, ani keby mu bežali oproti. Aj najväčší Ficovi neprajníci v kuloároch pripúšťali, že je zdatný rečník, s ktorým sa nediskutuje ľahko.

Tomáš mal však pravdu, že po voľbách 2016, keď prišiel Smer o tretinu voličov, bola Ficova komunikácia v útlme. Príčin postupného „odchádzania“ vtedajšieho premiéra, ktoré znervózňovalo jeho najbližšie okolie, bolo viacero. V prvom rade sa nedokázal vyrovnáť s prehrou v prezidentských voľbách v roku 2014. Viacerí spolupracovníci ho pritom presviedčali, aby nekandidoval, čo malo svoju vnútornú logiku. Fico bol vtedy silný premiér jednofarebnej vlády Smeru, takže jeho rozhodnutie uchádzať sa o post hlavy štátu by nemuseli pochopiť ani jeho voliči. Prezidentské voľby navyše nie sú parlamentné voľby, kde stačí na víťazstvo tretinová podpora.

V tom čase už na seba Fico viazal aj veľa negatívnych emócií, takže existoval reálny predpoklad, že jeho protikandidáti spoja sily a vo finále ho prečísli. Šancu vycúvať z vopred prehratého súboja mal ešte aj po prvom kole prezidentských volieb. Niektorí ľudia z jeho okolia mu radili, nech sa vzdá, tejto myšlienke bol dokonca naklonený aj Marek Maďarič. „Fico nemal dostatočnú podporu, takže ak by sa stiahol, vytvoril by priestor pre Procházku. Zostal by premiérom a politicky by na tom získal,“ myslí si jeden z jeho bývalých spolupracovníkov. Procházka bol totiž pre Smer priateľnejší ako Kiska, čo sa potvrdilo

aj po parlamentných voľbách 2016, keď jeho strana Siet vstúpila do tretej vlády Roberta Fica.

Jedným z dôsledkov frustrácie predsedu Smeru, ktorú nebol schopný potlačiť ani dva roky po prezidentských voľbách, hoci sa stal tretíkrát premiérom, bol pokles záujmu o cesty do regiónov. Osobný kontakt s ľuďmi bol pritom základným stavebným kameňom Ficovho úspechu: aj vďaka bezprostrednosti a schopnosti počúvať sa dostal v politike na vrchol. Iná vec je, že často šlo o pretváрку, pričom svoje sľuby plnil selektívne. Spokojní boli hlavne oligarchovia, „plebsu“ zalepil oči omrvinkami, ktoré zostali na stole po panskej hostine.

„Predtým, keď niekam šiel, bol vždy pozorný a úctivý k ženám. Vopred sa pýtal, či nemá niektorá z nich sviatok, kupoval im kvetky. Po parlamentných voľbách 2016 boli výjazdy skôr povinnou jazdou, už to nebolo z jeho strany také úprimné,“ povedal mi človek z Ficovho okolia. Podľa neho sa nevracal ani k témam, ktoré počas pracovných ciest otvorili: „Vnútorne úplne vyhorel. Zrejme to bolo aj tým, že už bol dlho v politike, takže mu to odoberalo viac energie, ako dávalo. Ani v nedeľu nechcel žiadny program, zvykol ju tráviť s rodinou – vrátane spoločného obeda.“

Fica oberali o energiu i pribúdajúce zdravotné problémy. Zrejme mal pred očami aj svojho otca, ktorý zomrel na infarkt v zhruba rovnakom veku, ako začalo trápiť srdce Fica. „On sa v ňom videl, dosť ho to zobralo,“ spomína jeho bývalý spolupracovník. Podľa neho sa obával i operácie srdca, ktorú nakoniec absolvoval na jar 2016: „Keď mu v minulosti operovali achilovku, nechal si to len lokálne umŕtvieť. Celý čas si potom hrýzol do ruky – zrejme mal strach, že sa nepreberie.“ Keď sa po zavedení bypassu vrátil z nemocnice, niekoľko mesiacov nepil alkohol. Niektorí ľudia v jeho okolí ho presviedčali, nech odíde aj z politiky, lebo zdravie je prednejšie. Fico ich však neposlúchol.

„Neurobil to, pretože si to nedokázal ani len predstaviť,“ opisuje mentalitu vtedajšieho premiéra človek z jeho okolia. „Teraz už nevie odísť, lebo stále prehráva.“ Od roku 2016 totiž Smer štyrikrát pohorel: v župných voľbách 2017, eurovoľbách a prezidentských voľbách 2019 aj v parlamentných voľbách 2020. Fico sa navyše nedostal ani na Ústavný súd. Podľa jeho bývalého spolupracovníka robil aj hrubé personálne chyby: „Najväčšími omylmi boli Erik Tomáš a Mária Trošková.“ Tomáš, ktorý mal na Fica veľký vplyv, sa správal arogantne a direktívne. Vtedajší premiér však nedal naňho dopustiť – s argumentom, že ako jediný vraj niečo robí.

Tomáš mal dotiahnuť na úrad vlády aj Troškovú. Zoznámili sa na jednom futbalovom turnaji politikov a médií, Trošková bola vtedy asistentkou poslanca Smeru Viliama Jasaňa. Až po vražde Jána Kuciaka a Martiny Kušnírovej vyšlo najavo, že Jasaň a Trošková spolupracovali s talianskym mafiánom Antoninom Vadalom. Trošková bola zároveň jeho milenkou. Na úrade vlády mala kanceláriu hneď vedľa Fica, ktorý ju pravidelne brával na oficiálne akcie a výjazdy. V premiérskej limuzíne. „Zásadným zlyhaním bolo aj to, keď ju zobral na stretnutie s nemeckou kancelárkou Angelou Merkelovou,“ zhodujú sa viacerí ľudia z Ficovho okolia.

Voči zloženiu našej delegácie protestovali i nemeckí diplomati. „Nie je príjemné byť na druhej strane telefónu, keď vám nemeckí diplomati naznačujú, že so zložením vašej delegácie majú problém. Nie je to príjemné, najmä keď chápete, že majú pravdu. Najmenej príjemné je to vtedy, keď viete, že Úrad vlády SR odmieta cúvnuť,“ vyjadril sa Ondrej Gažovič, ktorý pôsobil v rokoch 2012 až 2017 ako diplomat na ministerstve zahraničných vecí a slovenskom veľvyslanectve v Berlíne.¹⁰⁹

109 Denník N, Ondrej Gažovič, 7.3.2018. *O čom rokovala Mária Trošková s Angelou Merkelovou?*

Na jar 2017 pripravoval aj Ficovu schôdzku s Merkelovou: „Z Úradu vlády SR prišla požiadavka, aby sa na rokovaní zúčastnila – popri dvoch rešpektovaných diplomatoch – aj istá málo úspešná modelka s pochybnou povestou. Nedostatok expertízy v oblasti zahraničnej politiky táto osoba kompenzovala blízky vzťahom k premiérovi. Na pôsobenie v slovenskej diplomacii spomínam prevažne rád. Mal som šťastie na skvelé kolegyne a kolegov. Toto však bola jedna z tých chvíľ, keď som sa nesmierne hanbil.“¹¹⁰

O tom, že Fico stratil zmysel pre realitu, vypovedajú aj udalosti, ktoré sa odohrali krátko predtým, ako sa Slovensko dozvedelo o vražde Jána Kuciaka a Martiny Kušnírovej. Predseda Smeru šiel cez víkend na východ krajiny, kde organizovala jeho strana mítingy k MDŽ. Pôvodne tam chcel letieť vrtuľníkom s tým, že v pondelok ráno 26. februára 2018 sa rovnakým spôsobom vráti do Bratislavy, kde mal vystúpiť na kongrese UEFA v Inchebe. Jeho spolupracovníci ho však presvedčili, aby cestoval na východ autom, keďže išlo o stranícke akcie.

Keď Slovensko obletela správa, že vo Veľkej Mači zastrelili investigatívneho žurnalistu a jeho snúbenicu, Ficova hovorkyňa Szabóová sa s ním najskôr nevedela spojiť. Premiér sa zrejme koncentroval na svoje vystúpenie v Inchebe, takže sa nenechal rušiť. Keď sa o nejaký čas dozvedel, že zabili novinára, v prvej chvíli tomu nevenoval pozornosť. Nezrušil ani príhovor na kongrese UEFA. „Slovensko je futbalová krajina. Keď víťazíme, rastie aj náš HDP. A nadnesene poviem, že keď prehrávame, rátame so stratami v ekonomike. Futbal je výrazný spoločenský fenomén, ktorý združuje najväčšiu športovú rodinu na svete. Československo sa môže pyšiť bohatou históriou, dosiahlo niekoľko významných reprezentačných

110 Tamže.

i klubových úspechov, na ktoré nadviazalo Slovensko účasťou na MS 2010 v Juhoafrickej republike a na EURO 2016 vo Francúzsku, pričom na oboch šampionátoch postúpilo do osemfinále,“ rečnil Fico v čase, keď už boli nielen novinári paralyzovaní smrťou kolegu.¹¹¹

„Nemôžeme však žiť len z minulosti. Preto som nesmierne rád, že naša mladá generácia rastie. Hráči ako Stanislav Lobotka a Milan Škriniar, ktorí zažiarili na vlaňajších majstrovstvách Európy do 21 rokov, patria k oporám vo svojich kluboch a postupne sa z nich stávajú aj osobnosti nášho národného tímu. Želám Výkonnému výboru UEFA veľa správnych rozhodnutí a všetkým chcem zaželať – cítte sa na Slovensku ako u vás doma!“ dodal premiér.¹¹² Meno Kuciak mu nič nehovorilo, situáciu začal riešiť až po vystúpení v Inchebe. Zvolaním mediálneho tímu, pričom aj vtedy bol prvoradý marketing.

111 TASR, 26.2.2018. *Fico otvoril Kongres UEFA v Bratislave: Sme futbalová krajina.*

112 Tamže.

PO VRAŽDE

MILIÓŇ NA STOLE	116
SMÚTOK, VÝČITKY, HNEV	121
NA VÝCHODE NIČ NIE JE	129
NIKAM NEODCHÁDZA	139
NA TRESTNEJ LAVICI	146
POMÁHAŤ A CHRÁNIŤ	153
KARMA A ÚNOS	167
LOĎ MÁM VYBAVENÚ	176
ZUBATÁ NA PROKURATÚRE	190
NA HRÁDZI S TRNKOM	200

MILIÓN NA STOLE

V prvej reakcii po vražde bol ešte Fico relatívne zdržanlivý. Hovoril o ohavnom čine s tým, že ak by sa ukázalo, že súvisel s prácou Jána Kuciaka, išlo by o „bezprecedentný útok na slobodu tlače a demokraciu“. Podľa neho všetky vlády od roku 1998 rešpektovali úlohu médií v spoločnosti. „Ani strana Smer počas svojej jednofarebnej vlády, napriek vecným výhradám ku kvalite žurnalistickej práce, neurobila žiadne opatrenia, ktoré by slobodu médií na Slovensku obmedzili,“ tvrdil Fico. Akurát zabudol dodať, že štvavým slovníkom na adresu kritických médií výdatne živil atmosféru nenávisť. A výrazne tým prispel k tomu, že z novinárov sa stali pohyblivé terče pre banditov s najvyšším politickým krytím, ktorí si mysleli, že môžu všetko.

Robert Kaliňák, ktorý sa vysmieval z Kočnerových vyhrážok Kuciakovi, sa dokonca vyjadril, že je „nešťastný a zdrený“. Minister vnútra bol dobrý herec – napokon, v mladosti hrával ochotnícke divadlo. V prvých dňoch po vražde však pôsobil inak ako na zavádzajúcich tlačovkách, kde bol schopný bez mihnutia oka klamať tak, že by to nezistila ani jeho manželka. Jeho vtedajšie rozpoloženie sa odzrkadlilo aj v televíznom dueli s poslankyňou Luciou Ďuriš Nicholsonovou (SaS), ktorý vysielala týždeň po poprave Jána a Martiny verejnoprávna RTVS. Kaliňák hovoril stíšeným hlasom, pričom na svoje pomery bol v nepochopiteľnej defenzíve.

Naživo to bolo ešte zreteľnejšie ako cez televíziu obrazovku. Počas jeho debaty s Nicholsonovou som totiž čakal v štúdiu ako ďalší hosť – a pozoroval Kaliňákov pozvoľný pád na vzdialenosť niekoľkých metrov. Keď odchádzal, na chvíľu sa nám pretli pohľady. Vyzeralo to, akoby sa snažil vyjadriť spolupatričnosť, v návale emócií som však odvrátil zrak. Neveril

som jeho náhlej premene: s chronickým cynikom nepohne ani vražda novinára, ktorý sa navyše intenzívne zaoberal aj obchodnými aktivitami ministra vnútra. Kaliňákov toporný spôsob vystupovania zrejme nebol prejavom ľútosti nad obrovskou tragédiou, ale skôr strachom z toho, že vražda vyplaví na povrch špinu, ktorá mala navždy zostať ukrytá pod povrchom.

Otrasný čin zmobilizoval aj opozíciu požadujúcu hlavy ministra vnútra a policajného prezidenta. „Ak táto vražda neprebudí a nezomkne všetkých čestných ľudí na Slovensku, nezaslúžime si lepšiu budúcnosť,“ povedal líder OĽaNO Igor Matovič. Poslankyňa Nicholsonová reagovala o čosi emotívnejšie: „Nepoznáme motív, ale aj tak sa chcem spýtať: Čo urobila polícia s trestným oznámením novinára Kuciaka, ktoré podal hneď po tom, ako sa mu ten fúzatý skrblík Kočner vyhrážal? Čo ste urobili, minister Kaliňák, aby sa cítil v bezpečí? Nič? Kočner je váš človek, tak ako aj Laci B. Že vraj predajné slovenské prostitútky... tak ste to povedali, premiér Fico... nie?“ Štát naozaj neurobil nič, aby Jána Kuciaka ochránil.

Nielen Kaliňák a Gašpar, ale ani Čižnár. Trestné oznámenie, ktoré podal Kuciak na Kočnera, skončilo ako mnoho iných v koši. Lebo náš človek. Čižnár sa napriek tomu zastrájal, že ak vražda súvisela s prácou investigatívneho novinára, „rozpúta peklo“. Tragikomicky vyznel i prísľub premiéra Fica, že vznikne špeciálny vyšetrovací tím, kde budú okrem policajtov ľudia z generálnej a špeciálnej prokuratúry, ministerstva vnútra a SIS. Jedinou inštitúciou, ktorá si ako-tak plnila svoju úlohu vo vzťahu k organizovanému zločinu, bola totiž tajná služba. Po vražde vyšlo najavo, že upozorňovala viacerých verejných činiteľov minimálne na to, že na východnom Slovensku pôsobí talianska mafia.

Vrcholné číslo však predviedol predseda vlády, keď sa postavil pred novinárov s miliónom eur. Mala to byť odmena pre

človeka, ktorého informácie pomôžu k dolapeniu páchatela. Frašku si nenechali ujsť ani Kaliňák s Gašparom, mlčky civejúci na stôl plný bankoviek. Peniaze dokonca strážil po zuby ozbrojený kukláč so samopalom. Scéna ako vystrihnutá z lacnej gangsterky, ktorú navrhol Kaliňák, vojde do histórie ako jeden z najhorších príkladov slovenského politického marketingu. Príznačnejšia symbolika ako tučná hotovosť na úrade vlády by zrejme nenapadla ani Fedorovi Flašíkovi. Toto boli presne oni: generácia kešu, ktorá si kupovala poslušnosť aj vlastné svedomie.

Miliónom na stole sa zároveň snažili vykúpiť zo zodpovednosti za vraždu mladého novinára a jeho snúbenice. Teatrálne gesto premiéra Fica ostro kritizoval aj pomocný biskup košickej diecézy Marek Forgáč. „Slovensko dnes nechce vidieť stôl preplnený balíčkami bankoviek. Veď to je ťažký cynizmus! Veď práve kvôli nezriadenej láske k peniazom sa stali tieto tragédie. Veď tu teraz ide o život, o hodnoty! Slovensko dnes nechce vidieť peniaze na stole. Slovensko dnes potrebuje vidieť charakterných vodcov, ktorí vezmú na seba priamu i nepriamu zodpovednosť a ktorí dokážu odísť zo scény,“ povedal na pohrebe Martiny Kušnírovej.

Krátko po nevydarenej akcii s bankovkami pozval Fico na úrad vlády šéfredaktorov mienkotvorných médií. „Predseda vlády opakovane ubezpečil šéfredaktorov, že vláda rešpektuje úlohu médií v slovenskej spoločnosti a vníma slobodu tlače ako nezastupiteľnú súčasť demokratického zriadenia a Slovenská republika je demokratická krajina, v ktorej sa médiá musia cítiť slobodne,“ uviedol v oficiálnom stanovisku jeho tlačový odbor. Prítomní novinári to však videli inak. „Pamätám si to veľmi presne, pretože to bola jedna z najnehoráznejších udalostí, ktoré som v živote absolvoval,“ spomína šéfredaktor Aktuality.sk Peter Bárty. Za veľkým stolom sedeli na jednej

strane novinári, oproti nim Fico, Kaliňák, Tomáš a Gašpar. „Fico javil známky, že mohol predtým konzumovať alkohol,“ myslí si šéfredaktor Aktuality.sk.

Podľa neho sa síce snažil byť solidárny s novinármi, viac ako vražda dvoch mladých ľudí ho však vyrušovalo prepojenie na Máriu Troškovú. „V istej chvíli začal Robert Kaliňák s úsmevom na tvári žoviálne hovoriť, že ako mohla byť Trošková partnerkou Vadalu, keď odišiel jedno leto bez nej do Talianska a tam sa oženil,“ pokračuje Bárdy. Prvé dve otázky položili Matúš Kostolný z Denníka N a Beata Balogová z denníka SME. Potom prišiel rad na Bárdyho: „Fico ma osobne nepoznal, takže zostal zaskočený. Povedal som im, že si vyprosujem, aby znevažovali dôležitosť Jánovej práce, a že verím v riadne a profesionálne vyšetrenie prípadu. Fico nevedel, ako má reagovať. Hľadal pohľadom Erika Tomáša aj Tibora Gašpara, ale tí sa mu odvrátili.“ Bárdy nechcel byť ani na spoločnej fotografii s Ficom, ktorý to mal ako súčasť komunikačnej stratégie.

Ani podľa Kostolného nevládla na schôdzke za zatvorenými dverami idyla: „Ani na tomto stretnutí nedokázal skryť svoju nenávisť k médiám a poučoval, čo majú a čo nemajú písať,“ opísal svoj bezprostredný pocit.¹¹³ Kostolný vtedy sedel na úrade vlády priamo oproti Ficovi: „Mal som pocit, že si neuvedomuje, čo sa deje. Inak by predseda nemohol priniesť na tlačovku milión eur v keši. To si naozaj myslí, že všetko sa rieši ako medzi kmotrmi?“¹¹⁴ Podľa Kostolného premiér uhýbal očami, v jednom momente sa však naňho predseda len pozrel: „Rozčúlilo ho, keď som hovoril o jeho zodpovednosti za atmosféru, ktorú tu voči novinárom vytvoril. Uškrnul sa, rozhodil ruky a povedal mi: Veď vy ma posielate na Ústavný súd, tak

113 Denník N, 28.2.2018. *Videl som, ako Fico stráca kontrolu nad štátom.*

114 Tamže.

by sa všetko vyriešilo.“¹¹⁵ Nevyliešilo. Fico stále nechápal, že ak sa má na Slovensku niečo zmeniť, musí vycúvať z politiky aj verejného života. Spolu s tými, ktorí mu sekundovali, keď štát plazivo ovládla mafia.

Jediný vrcholný predstaviteľ Smeru, ktorý sa rýchlo zorientoval v novej situácii – a okamžite vyvodil personálnu zodpovednosť –, bol minister kultúry Marek Maďarič. Hoci bol dlhé roky hlavným ideológom strany, viedol jej volebné kampane a úzko spolupracoval s Ficom, tri dni po šokujúcej správe o dvojnásobnej vražde podal demisiu. „Po tom, čo sa stalo, si neviem predstaviť, že budem pokojne sedieť v ministerskom kresle. Je to čisto ľudská vec. Ako minister kultúry sa s tým jednoducho neviem vyrovnáť,“ zdôvodnil Maďarič. Vzhľadom na korupčno-klientelistickú DNA strany Smer to mal síce urobiť už dávno, ale lepšie neskoro ako nikdy. Fica s Kaliňákom musela vyhnúť z funkcií až ulica.

V rovnaký deň ako Maďarič odišli z úradu vlády dvaja blízki spolupracovníci Roberta Fica – jeho asistentka Mária Trošková a tajomník bezpečnostnej rady Viliam Jasaň. Obaja mali totiž podľa posledného článku Jána Kuciaka, ktorý vyšiel po jeho smrti, preukázateľnú väzbu na taliansku mafiu. V ich spoločnom vyhlásení však nebolo ani zrnko empatie. Trošková s Jasaňom to dali na Fica, ktorý mal tiež pocit, že mu novinári krivdia a opozícia zneužíva situáciu: „Spájanie našich mien s týmto ohavným činom niektorými politikmi či médiami je absolútne za čiarou. Kategoricky odmietame akúkoľvek súvislosť s touto tragédiou. Keďže však sú naše mená zneužívané v politickom boji proti predsedovi vlády, rozhodli sme sa až do vyšetrenia tohto prípadu opustiť svoje pracovné pozície na Úrade vlády SR,“ napísali Trošková s Jasaňom.

115 Tamže.

Fico ich pritom len deň predtým obhajoval ako lev. „Mám poslať preč pána Jasaňa? Má bezpečnostnú previerku prísne tajné. Mám ho teraz považovať za podozrivého z vraždy? Nerobte to, strašne týmto ľuďom ubližujete,“ vyzýval novinárov počas tlačovky s miliónom na stole. Ešte mu nedochádzalo, že odchod Troškovej s Jasaňom je nevyhnutné minimum, keďže v skutočnosti mal okamžite podať demisiu predovšetkým on sám – spolu s Kaliňákom a Gašparom. Na otázku, či vyvodí zodpovednosť voči najbližším ľuďom z úradu vlády, totiž odpovedal: „Nie celkom presne som pochopil vašu otázku.“ Podľa bývalého člena jeho mediálneho tímu však čelil Fico – a to aj zo strany vedenia Smeru – veľkému tlaku, aby sa Trošková s Jasaňom čo najskôr stiahli: „Fico vzápätí poveril jedného človeka, aby im zavolať, že končia.“ Trošková s Jasaňom pritom neodišli hneď, ale až tri týždne po spoločnom vyhlásení.¹¹⁶

SMÚTOK, VÝČITKY, HNEV

V prvých dňoch po vražde mnou lomcovali zmiešané pocity. Politické turbulencie som veľmi nevnímal: v kontexte smrti môjho kamaráta a kolegu Jana Kuciaka, s ktorým som úzko spolupracoval, mi prišli nepodstatné až banálne. Bola to, samozrejme, hlúposť, keďže hlasy, ktoré žiadali otočiť koleso dejín, boli logickým vyústením šoku z Veľkej Mače. V tej chvíli som však bojoval sám so sebou. Správy o Janovi a Martine som sledoval len úchytkom, lebo ma naplňali úzkosťou. Keď som zbadal v novinovom stánku nejaký časopis s ich titulnou fotkou, vyhlkli mi slzy, akoby som stratil niekoho z rodiny. Bral som to osobne, možno až príliš.

¹¹⁶ Aktuality.sk, 16.4.2018. *Jasaň a Trošková skončili na úrade vlády až po odchode Fica.*

Plakal som aj vtedy, keď som do noci editoval Janov článok o talianskej maffii na úrade vlády. Bolo to len pár hodín potom, ako som sa dozvedel o jeho vražde. V ten večer som vypil fľašu vína, hoci pri práci nepijem. Emócie ma prevalcovali aj na druhý deň – počas rozhovoru pre nemeckú verejnoprávnú televíziu ARD, ktorý sme museli napokon prerušiť. Ťažko mi tiež bolo na Janovom pohrebe v Štiavniku, keď som sa s ním lúčil príhovorom za redakciu Aktuality.sk. Keď mi šéfredaktor Peter Bárdy povedal, že si mám pripraviť smútočnú reč, stiahlo mi hrdlo i žalúdok.

Po tom, čo som vyslovil záverečné „Pravda zvíťazí“, som sa postavil bokom a zhlboka si vydýchol. Ako-tak som sa však pozviechal až cestou do Bratislavy, keď sme s kolegami uvažovali, že napíšeme knihu o Janovi a Martine. Ako spomienku i odkaz pre budúce generácie, aby na nich nikdy nezabudli. Prázdno, ktoré som cítil, bolo paralyzujúce. Napriek tomu som sa dokázal zmobilizovať aspoň do tej miery, že v hektických dňoch po 26. februári 2018 som začal riešiť bezpečnosť seba aj rodiny.

Skôr preventívne, hoci na mieste činu sa našli rozsypané náboje. Nebolo mi vtedy všetko jedno, keďže v prvom momente mi napadlo, či nešlo o rituálny odkaz pre ďalších novinárov. Našťastie sa rýchlo ukázalo, že boli len dôsledkom nešikovného zaobchádzania strelca Miroslava Marčeka. Po stretnutí s dvomi vyšetrovateľmi, ktorým som dôveroval, som však pre istotu požiadal políciu o ochranu. Istý čas strážila aj moje auto: 24 hodín denne, pod zapnutými kamerami. Jej ľudia ma sprevádzali niekoľko týždňov, bez ich súhlasu som nemohol vyniesť ani smeti.

Vozili ma do práce i späť, na služobné i súkromné stretnutia. Keď som k nim nasadal do auta, neustále premeriavali okolie. Správali sa maximálne zodpovedne a profesionálne, boli úctiví

a obozretní. O politike však hovorili úsečne a neutrálne, dávali si pozor na každé slovo. Vďaka ich prístupu som sa zbavil prvotného strachu. Zložitejšie to bolo, keď pominuli oficiálne dôvody na využívanie ochranky. Každé ráno som štartoval s drevenými rukami aj nohami, pričom som sa vždy pozrel pod kapotu, či tam nemám výbušninu. Počas jazdy som obsedantne hľadel do spätného zrkadla a viac ako obvykle „skenoval“ neznámych aj počas prechádzky alebo komunikácie na ulici.

Hoci úzkosť a napätie pominuli, paranoja z neznámych ma sprevádza už dva roky. Keď ma chce osloviť niekto cudzí, automaticky si držím odstup. Chvalabohu, väčšinou sa chcú ľudia len porozprávať a vyjadriť podporu. I keď dnes žijem relatívne normálny život, v noci sa vražda premieta do môjho podvedomia. Viackrát som sa strhol zo sna s krikom, že ma chce niekto zabiť. Občas sa mi sníva aj o Kočnerovi. Nočné mory sú však nič oproti výčitkám, s ktorými som zápasil, keď som sa dozvedel, že zabili Jana a Martinu. Dlhो som si kládol rovnakú otázku: Naozaj sme nič nepodcenili?

Mnohým ako prvé napadlo, že Kuciakovi mala ochranu zabezpečiť redakcia. Šéfredaktor Bárdy to Janovi ponúkol, ten to však odmietol. Neveril, že by si mohol niekto na Slovensku v 21. storočí – po hrubozrnnom mečiarizme, únose prezidentovho syna a vražde Róberta Remiáša – objednať likvidáciu novinára. A nebol zďaleka sám. Neveril tomu nikto z nás, ktorí sme roky pred Kuciakom upozorňovali na kšefty a zverstvá mocných. Hoci Jano zašiel ďalej, lebo bol šikovnejší analytik, ktorého investigatíva sa najvplyvnejším ľuďom v štáte ešte viac zažierala pod kožu, nikomu ani vo sne nenapadla vražda.

Február 2018 však ukázal, že je to možné. Prečo to však urobil bez varovania, náboja v schránke, prepichnutých pneumatík, výhražného listu? Prečo sa ho najskôr nepokúsil znechutiť trestnými oznámeniami alebo žalobami? Prečo sa tak

veľmi obával jeho odhalení, keď mal na polícii, prokuratúre, súdoch aj v politike čatu skorumpovaných kolaborantov, ktorí mu garantovali beztréstnosť? Aj preto mi v istom momente napadlo, že motívom Janovej vraždy musel byť obrovský balík peňazí. Rádovo viac ako 100 miliónov eur, o ktoré mohol svojimi zisteniami pripraviť mafiána Kočnera. Napríklad z obchodu s drogami, pričom zisky sa prali cez štátne zákazky, eurofondy, dépeháčky.

Táto hypotéza mi vírila hlavou aj počas jedného z výsluchov, keď mi vyšetrovateľ ukázal pavučinu väzieb medzi špičkami slovenskej oligarchie, bielymi goliermi a organizovaným zločinom. Niekoľko ju nakreslil rukou na veľký papier, pričom policajt sa ma pýtal, či som ju už niekedy videl, respektíve či neviem, kto je jej autorom. „Nevidel, neviem,“ nadiktoval som mu do zápisnice. Na tej mape boli takmer všetci, ktorí v súčasnom podsvetí – s krytím na najvyšších miestach – niečo znamenajú. Prekvapila ma aj miera, respektíve hĺbka ich vzájomných prepojení. Kto mohol do najmenších detailov ovládať nuansy tohto vzťahového diagramu? A čo všetko vlastne o týchto ľuďoch vedel?

Bol to Ján Kuciak, ktorý krok za krokom rozkrýval slovenské Palermo? Skutočne boli bosovia mafie pod tlakom len preto, že prišiel na desiatky miliónov podvodne získaných eur, ktoré dokázal vyhladať v otvorených zdrojoch? Alebo im vystúpil na čelo studený pot, keď si uvedomili, že raz môže naraziť aj na výnosný biznis s narkotikami, ktorý nevysvetlia ani najoddanejším opičkám v prostredí orgánov činných v trestnom konaní? Napokon, talianskeho mafiána Antonina Vadalú, s ktorým sa mnohí poznali a o ktorom písal vo svojom poslednom článku Ján Kuciak, odsúdili vlani za pašovanie drog na deväť rokov väzenia. Toho istého Vadalú, s ktorým spolupracovali Trošková a Jasaň.

Na spomínanej mape organizovaného zločinu, ktorú mi ukázal vyšetrovateľ, však paradoxne chýbalo jedno dôležité meno – Marian Kočner. Znamená to, že ju kreslil on, pričom seba zámerne vynechal, aby odpútal pozornosť? Ak áno, načo mala slúžiť? Aby mal prehľad a vedel sa rýchlo zorientovať v hierarchii a finančných tokoch? Alebo si len tak z dlhej chvíle čmáral rámčeky a šípky, ktoré potom spojil s konkrétnymi zloduchmi, aby sa nenudil? Samozrejme, ide len o hypotézy, hoci mafia zvykne zabíjať, keď je pod tlakom a ide o veľké peniaze. Podobne ako úvahy, že Kuciaka odstránili preto, že mohol niekomu upchať drogovú cestu. Týmto smerom sa doteraz neuberalo ani vyšetrovanie vraždy. Napriek tomu išlo o legitímny príspevok do diskusie o jej možných motívoch.

Na rozdiel od prvoplánových konšpirácií, ktoré šíрили zvestovatelia „alternatívnej“ pravdy. Tí nechceli vedieť, ako to bolo, respektíve čo všetko mohlo byť v pozadí. Nepoznali Janovu prácu, netušili, čo vlastne obnáša – a aké náročné je vyňucháť fakty a spojiť ich do presvedčivého celku. Napriek tomu ho očierňovali a robili z neho nesvojprávnu bábku, ktorá písala len to, čo jej nadiktovali. Buď na objednávku, alebo z mladíckej naivity. Že sa jednoducho nechal zmanipulovať. Prípadne ho vykresľovali ako „sakrálnu obeť“, ktorá mala slúžiť na zvrhnutie vlády. Samozrejme, s podporou nepravdivého zahraničia, pričom celé to podľa konšpirátorov koordinoval finančník George Soros, ktorý mal nedávno 90 rokov.

Vždy, keď som niekde čítal alebo počul podobne „zasvätené“ komentáre, premohol ma hnev, ktorý bol popri smútku a výčitkách mojím denným spoločníkom ešte dlho po vražde. Hoci ani dnes nedokážem reagovať s úplne chladnou hlavou, časom som sa naučil neplytvať energiou tam, kde to nemá zmysel. Keď má niekto v mozgu napálený čip s konšpiráciou, nepresvedčí ho žiadny argument ani racionálne vysvetlenie.

Vo verejných diskusiách a rozhovoroch, ktoré som vtedy poskytoval ako na bežiacom páse, som sa však snažil komunikovať vecne a pokojne. Bez zbytočných emócií, hoci často som si musel poriadne zahryznúť do jazyka.

Najmä v prvých dňoch po vražde mi bolo navyše dosť zle, takže okrem odporu k trollom a internetovým hejterom som musel potláčať aj fyzickú nevoľnosť. Krátko pred diskusiou Pod lampou – so Štefanom Hríbom a Matúšom Kostolným – mi bolo tak mizerne, že som chcel svoju účasť zrušiť. Bol som unavený, vystresovaný aj znechutený. Zdalo sa mi, že ma prešiel parný valec, štyridsiatnik v tele sedemdesiatnika. Veľa rozhovorov som dával so sebazaprením, lebo som nechcel, aby ovládli éter pochybní vykladači pravdy. Jano bol náš kolega, vedeli sme o ňom najviac. Keď začali špiňať jeho pamiatku, museli sme sa ozvať – aj s rizikom, že ľudí možno jeho príbeh časom otrávi.

Na verejné debaty so mnou chodil jeden ochrankár, ktorý nebol až taký uzavretý ako jeho kolegovia. Počas diskusií sedel nenápadne v hľadisku. Po ich skončení sme viedli pri cigarete dlhé rozhovory o polícii, politike aj živote. Nikdy ma nikam nenaháňal, hoci debaty sa konali neskoro večer. Mnohé rozhovory sa mi zlievajú, keďže najmä prvé dva týždne po vražde som ich denne absolvoval aj desať. Obsah jedného z nich si však pamätám celkom presne. Reportéra japonskej televízie zaujala vzťahová mapa, ktorú sme zavesili na stenu v zasadačke redakcie Aktuality.sk. Nebola identická s tou, ktorú mi ukázal na výsluchu vyšetrovateľ, sčasti sa však prekrývala. A dopĺňali ju mená ako Fico, Kaliňák, Počiatek, Trošková či Jasaň.

Japoncovi som sa márne snažil objasniť, že na Slovensku to naozaj fungovalo tak, že organizovaný zločin mal svoje chápadlá až na úrade vlády. V jeho krajine totiž politici odstupujú pre neporovnateľne menšie prešľapy. Obrazne pove-

dané, aj za malý súkromný nákup služobnou kreditkou. To len my sme boli už načisto otupení a postupne si zvykali, že chameleóni v drahých oblekoch nás varia ako žabu v horúcej vode. Osobne som o nich nikdy nemal vysokú mienku, ale keď odkrývate špinavosti dvadsať rokov, váš mozog znecitlivie. Vo vleku udalostí sa z vás stane tak trochu cynik, ktorý hľadá na politikov inými očami, lebo od nich nič dobré nečaká. Vražda novinára a jeho snúbenice však bola precedens, ktorý vrhol celú krajinu do novej reality.

Od tohto momentu bolo veľmi ťažké udržať si od garnitúry Roberta Fica profesionálny odstup. Navyše, keď sa výdatne priživovala na konšpiráciách: akoby išlo len o to, kto z koho, a nie o dva zmarené ľudské životy. Absurdné konštrukcie forsovali aj iní vysokopostavení funkcionári štátu. Vráťane bývalého šéfa polície Gašpara, ktorý krátko po vražde naznačoval, že mohla súvisieť s drogovou trestnou činnosťou. Aj keď vzal neskôr svoje slová späť, po jeho vystúpení zostala trpká pachuť. A pochybnosti, či sa len preriekol, lebo si dostatočne neoveril fakty, alebo to urobil zámerne. Podobným spôsobom sa totiž za Mečiara spochybňovali oponenti režimu, keď ich chceli ľudia zo systému zdiskreditovať v očiach verejnosti. Gašpar je navyše podozrivý, že vydal pokyn na lustráciu Jána Kuciaka, takže mohol mať pri hodnotení „dôkazov“ z Veľkej Mače aj osobitný motív. Okrem toho, ku konšpiráciám nemal nikdy ďaleko¹¹⁷, čo potvrdzuje na sociálnych sieťach i po svojom odchode z funkcie.

V obehu boli tiež za vlasy pritiahnuté teórie o žiarlivostnom motíve. Alebo o odplate nejakého developera, ktorému vraj mohla Martina Kušnírová archeologickým výskumom prekažiť biznis. Na niekoľko dní tiež zamorili vzduch nepodložené

117 Denník N, 23.1.2017. *Kiska prijal Gašpara a žiada od neho vysvetliť konšpiračné vyhlásenie.*

domnienky, že vraždu si objednala tzv. justičná mafia. V tomto prípade však bolo skôr želanie „analytika“ otcom myšlienky. Napriek hnevu som bezprostredne po tragédii nevolal po pomste, predčasných voľbách ani rezignácii na čele polície a prokuratúry. V tom čase som bol presvedčený, že orgány činné v trestnom konaní by sa mali sústrediť na svoju prácu. Radikálne zmeny mohli totiž oddialiť či dokonca znemožniť pátranie po vrahoch a objednávateľoch. A keď vychladnú horúce stopy, šanca na úspech je oveľa nižšia.

Rýchlo sa však ukázalo, že vyšetrovanie nemôže mať pod palcom Gašpar, Hraško ani Krajmer. A že musí vzniknúť medzinárodný tím, ktorý bude druhým okom. Keď sa to naplnilo, vyšetrovací tím Kuciak mal rekordne rýchlo – vzhľadom na citlivosť aj spoločenský dosah kauzy – uspokojivé výsledky. Niekoľko mesiacov pritom kráčať po falošnej stope, ktorej uverili mnohí vrátane mňa. Keďže Jano pracoval tesne pred smrťou na talianskej maffii, za najpravdepodobnejšiu som považoval verziu, že ho nechala odpraviť 'Ndrangheta. Ako druhú v poradí som pripúšťal objednávku zo strany albánskej mafie, o ktorej Kuciak tiež všeličo vedel – a chystal sa to napísať. Kočnera som mal v priečinku až na treťom mieste, keďže som nepredpokladal, že po verejných vyhrážkach môjmu kolegovi by sa vystavil riziku, že bude ako hlavný podozrivý prvý na rane.

Keby som mohol vrátiť čas, Jano Kuciak by dostal ochranu i proti svojej vôli, hoci primárne sa mal oňho postarať štát. Možno by sa zvyšok života presúval v opancierovaných autách ako taliansky investigatívca Roberto Saviano, ktorý už niekoľko rokov prespáva v izbe bez okien, nikam nechodí, s nikým sa nestretáva. Nebol by to síce život, skôr väzenie, ale Jano by bol stále telom aj dušou medzi nami. Raz by zrejme napísal o slovenskej maffii v barančom rúchu i knihu, ktorá by sa stala

bestsellerom. Po násilnej smrti Jana a Martiny nám nezostáva iné ako veriť, že nakoniec zvíťazí nielen pravda, ale i spravodlivosť, hoci to ešte bude dlhý boj.

NA VÝCHODE NIČ NIE JE

I keď sa tomu Robert Fico vehementne bráni, vražda Jána Kuciaka a Martiny Kušnírovej potvrdila hrozivú skutočnosť. Počas jeho úradovania sa na Slovensku nezačali roztahovať len biele goliere domáceho organizovaného zločinu (Kočner, Bödör), ale aj podvodníci s väzbami na taliansku mafiu (Vadala, Roda). Detaily opísal vo svojom poslednom článku Ján Kuciak, keď okrem iného upozornil, akým spôsobom čerpali štedré agrodotácie na východnom Slovensku¹¹⁸. Fico však jeho zistenia bagatelizoval, aby ich napokon zaklincoval výrokom, že „na východe nič nie je“, za ktorý zožal kritiku naprieč krajinou. Predsedovi Smeru prišlo absurdné, že o tento kút Slovenska by zakopla obávaná 'Ndrangheta.

Insitné úvahy tohto typu mali podobnú výpovednú hodnotu ako Ficove vyjadrenia, že „nikdy nebol podozrivý z ekonomickej trestnej činnosti“, alebo „ukážte mi za posledné roky náš jediný škandál“. Dokonca šíril hoax, že na úrade vlády nesedeli chápadlá talianskej mafie. Odvolával sa aj na výsledky vyšetrovania vraždy, ktoré nepotvrdilo tzv. taliansku stopu. „Možno príde čas, keď sa budete mnohým ľuďom musieť ospravedlniť“, vystríhal novinárov, keď sa ho pýtali na Troškovú a Jasaňa. Pre Fica nebola prijateľnejšia ani verzia o albánskej mafii, ktorá mala styky i s Vadalom. Alebo o objednávateľovi Kočnerovi, ktorý mal na špagátiku viacerých vplyvných ľudí

118 Aktuality.sk, 28.2.2018. *Talianska mafia na Slovensku. Jej chápadlá siahajú aj do politiky.*

z prostredia Smeru. Zľahčovanie vplyvu Talianov však pôsilo ako nemiestny žart.

Na ich aktivity totiž upozorňovala predstaviteľov štátu nielen tajná služba, ale aj slovenská ambasáda v Ríme. Policajná pridelenkyňa v Taliansku sa v roku 2013 dvakrát obrátila na tamojší antimafiánsky úrad DIA – v súvislosti s možným zneužívaním eurofondov talianskymi občanmi. K žiadosti priložila zoznam ôsmich mužov, ktorých naša polícia podozrievala zo spolupráce s ‘Ndranghetou.¹¹⁹ Jedným z nich bol Antonino Vadala, o ktorom už vtedy slovenská polícia všeličo vedela. Napríklad, že mal podviesť jedného talianskeho podnikateľa, že kúpil niekoľko poľnohospodárskych družstiev, že profitoval z agrodotácií alebo že vlastní niekoľko luxusných áut (Lamborghini, Porsche, BMW, Mercedes).

„Slovenská polícia predpokladá, že Vadala na území Slovenska založil *ndrinu* (klan – pozn. autora), do ktorej patria nasledujúci ľudia,“ napísala policajná pridelenkyňa.¹²⁰ Uviedla aj mená dvanástich ľudí, ktorí mali patriť do Vadalovho klanu. Z Ríma jej prišla odpoveď, ktorá potvrdila ich väzby na mafiu – vrátane konkrétnych deliktov, ako pokus o vraždu alebo obchodovanie s drogami. Vadala dokonca pomáhal ukrývať mafiánskeho bosa Domenica Venturu, ktorý zavraždil člena konkurenčného klanu. „Z úradných záznamov vyplýva, že sa Antonino Vadala počas svojich občasných návštev v Bova Marina stretával s pochybnými osobami a s najvyššími predstaviteľmi organizovaného zločinu, napojenými hlavne na mafiánske skupiny Vadala – Talia z Bova Marina a Libri – Zindato z Reggio Calabria,“ konštatoval taliansky antimafiánsky úrad DIA.¹²¹

119 Aktuality.sk, 6.3.2018. *Kaliňák zavádzal. Polícia už pred 5 rokmi dostala z Ríma informácie o mafií a Vadalovi.*

120 Tamže.

121 Tamže.

Informácie, ktoré získala slovenská pridelenkyňa v Ríme, však nebrali jej nadriadení vážne alebo ich dobre zašili. Policajný prezident Tibor Gašpar totiž tvrdil, že Taliani nás pred nikým nevarovali, pričom žiadosti slovenskej strany vybavovali „veľmi pomaly a obsažne veľmi slabo“. Zavádzal tiež minister vnútra Robert Kaliňák, podľa ktorého „napríklad k Antoninovi Vadalovi napísali, že žiadne dáta k nemu v registri nemajú“. Na ignorantstvo slovenskej strany upozornil aj bývalý taliansky prokurátor pre boj s mafiou Franco Roberti. Podľa neho vysielali signály, že 'Ndrangheta rozširuje svoj vplyv na našom území. „Varovali sme orgány v Bratislave, no bohužiaľ nás nebrali na vedomie,“ povedal Roberti.¹²²

V čase, keď mali slovenské orgány podrobné poznatky o mafiiánovi Vadalovi, sa už v okolí politikov Smeru pohybovala jeho milenka Mária Trošková. Najskôr ako asistentka poslanca Viliama Jasaňa, neskôr ako štátna radkyňa na úrade vlády premiéra Fica. „Ja som myslel, že pôjde pomalšie, ale v zásade ma to neprekvapilo, lebo veľmi rýchlo pochopila ako v živote postupovať,“ povedal o nej Kočnerov parták Pavol Rusko, pre ktorého Trošková tiež kedysi pracovala.¹²³ Slovenské médiá, ktoré spolupracujú na projekte s názvom Kočnerova knižnica, sa dostali aj k jej komunikácii s Vadalom. Ide o správy z rokov 2014, 2016 a 2017. Žurnalisti ich získali vďaka dátam od medzinárodnej siete investigatívnych novinárov Organized Crime and Corruption Reporting Project (OCCRP).

Keď robila Trošková pre poslanca Smeru Jasaňa, Vadala ju využíval aj ako kontaktnú osobu na „Vila“. „Prosim ta Monika ti poslala jeden odvolanie daj vilovi! to ma rozhodovať daňoví

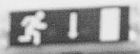
122 Aktuality.sk, 2.3.2018. *Gašpar odmieta skoršie varovania Talianov pred Kalábrijčanmi.*

123 Plus 7 dní, 23.5.2016. *Rusko o Ficovej asistentke Troškovej: Rýchlo pochopila, ako v živote postupovať.*

Marian Kočner: Hlavný
aktér najzávažnejších
káz v novodobej
histórii Slovenska.

Foto: Branislav Wáclav/Aktuality.sk

úrad blave a povec vilovi ze treba aby rozprával zo šéfom lebo ked rozhoduje dobre teraz blave mi vrátia vsetki peniaze co mi stoja kosice a hned dam aj jemu spat !! Mame malú čas a teraz záleží na jeho kamarat Bratislava !!!“ písal Troškovej, s ktorou kedysi vlastnil spoločnú firmu.¹²⁴ S Vadalom mal obchodné väzby aj Jasaň, respektíve jeho syn. „Vilovi som papiere vytlacila, cakam ho v kancelarii, potom ti dam vediet, co mi povedal. A dakujem, ze si mi poslal peniaze. Zaktra Rano ma koli tomu stretnutie,“ reagovala Trošková.¹²⁵

S Vadalom sa bavila aj o Štefanovi Dučovi, ktorý dostal desať rokov za subvenčný podvod. „Duc na mna tlaci, chce sa stretnut s Vilom. Co mam robit?“ pýtala sa Trošková mafiána Vadalu.¹²⁶ Ich komunikácia však väčšinou nebola taká pokojná a konštruktívna, ako by sa mohlo javiť z vyššie citovaných správ. Väčšinou pripomínala skôr talianske manželstvo. Trošková mu napríklad vyhadzovala na oči, že sa nemohla dostať k lepšej práci, lebo tajná služba ju vraj eviduje ako bieleho koňa: „Siska ma eviduje ako tvojho bieleho kona ty chuj a mam to od najvyššieho cloveka!!! Sa spametaj!!! Nic uz od teba nechcem!! Mohla som mat skvelu pracu a klud od idiotov!! Koli tebe mi vsetko padlo a som bez penazi!!“¹²⁷

Troškovú tiež rozčulovalo, že Vadala platil kartou, ktorá bola viazaná na jej meno: „Do piče, ty nemas svoju kartu??!!! Hned zajtra zrusim ucet!! Nepotrebujem, aby si cez moje meno pouzival kartu a peniaze!!! Koli tebe som nedostala pracu!!! Lebo vyslo ze cez mna prepieras peniaze!!! Chod uz do riti!!! Zajtra rusim ucet, mam toho dost!!! Ked chces, povedz si man-

124 Aktuality.sk, 12.5.2020. *Trošková sa sťažovala, že nechce byť Vadalom biely kôň. Vadala: Som smerák, sú to moji kamaráti.*

125 Tamže.

126 Tamže.

127 Tamže.

zelke a ona ti otvori ucet!!!¹²⁸ Vadala pritom posielal na spomínaný účet aj peniaze, z ktorých si Trošková platila nájom. „Amore zober si 150 EUR na ten ucet co mame spolu som dal vložiť cmuk. Laska nechaj mi 850 e záber si 150,“ vysvetľoval Troškovej, ako sa majú veci. Nezabudol jej tiež pripomenúť, komu vďačí za kariéru: „Nezabúdaj že sme prežili veľa spolu a si tam lebo som tá dal ja u Vilo inak by si bola domov máj srdce a vychádzame a nie robte intrigi dozadu.“¹²⁹

Vadala ju však občas požiadal aj o pomoc. Napríklad vtedy, keď potreboval niekam dosadiť svojho človeka. „Papera prosím tá zistuj a rob niečo žeby dali za riaditeľa na colníci do Michalovce ten pekarik lebo skrachujeme keď dajú iný chcuj,“ písal Troškovej.¹³⁰ Papera znamená v taliančine kačica. Trošková reagovala, že sa pýtala ministra financií Petra Kažimíra (Smer), no ten jej mal povedať, že také veci nerieši: „Takze sa musím opytať na vychode alebo priamo na vedeni colnice“.¹³¹ Kažimír však poprel, že by s Troškovou hovoril o tejto téme: „Nemal som ani dôvod sa takou vecou zaoberať.“¹³² Ako zistili týždenník Trend a denník Postoj, Trošková mala Vadalovi asistovať aj pri nezvyčajných prevodoch a výberoch hotovosti za vyše pol milióna eur – z účtu Vadalovej firmy, ktorá mala byť zapletená do podvodov s DPH.

Vadala sa v komunikácii s Troškovou netajil sympatiami k Smeru, na čo upozornil vo svojom poslednom článku už Ján Kuciak. Podľa jeho zistení podporoval Ficovu stranu najmä na sociálnych sieťach, kde chválil jej predsedu a bránil ministra Kaliňáka. Taliansky mafán sa pripomenul i v deň parlamentných volieb 2016. „Dnes všetci volíme správne 16 Smer a zajtra

128 Tamže.

129 Tamže.

130 Tamže.

131 Tamže.

132 Tamže.

máme istotu, že Slovensko je v dobrých rukách,“ napísal v komentári pod facebookovým profilom Petra Pellegriniho. Keď Smer zostavil vládu, Vadala strane gratuloval. Taliansky mafán má spoločnú fotku aj s poslancom Madejom. Dlhoročná ekonómka Vadalových firiem Monika Čorejová kandidovala za Ficovu stranu v komunálnych voľbách.

„A prečo kvoly mňa ti padlo? Lebo si bola frajerka? Ze som ti dal prácu? Peniaze? Vilko? Co? Daj si hlavu do poratku ja som zmerak nie som opozície a nie vidím prečo mi majú robít intríg,“ písal svojej priateľke a bývalej obchodnej partnerke Troškovej.¹³³ „Vieš že mám rada smer aj premiér keď nepoznám osobne lebo 12 rokov som bojoval pre smer a budem ďalej lebo veľa sú môj kamaráti,“ ubezpečoval ju. V čase, keď Trošková pracovala pre úrad vlády, bola ich komunikácia strohejšia. O Ficovi si takmer nepísali, len raz ho označili slovom šéf. Podobne ako Marian Kočner, keď si cez aplikáciu Threema písal s Norbertom Bödörom.

Podľa informácií talianskych médií sa Vadala poznal aj so samotným predsedom Smeru. Dokazovať to má ich telefonát, ktorý vraj zachytili tamojší vyšetrovatelia, respektíve prokuratúra, keď odpočúvali Vadalú pre podozrenie z obchodovania s drogami. Obsah jeho rozhovoru s Ficom však žurnalisti nezverejnili. „V Taliansku je možné, aby novinári publikovali časť obsahu telefonátu až po ukončení vyšetrovania. Tieto informácie sú tajné, pretože sú súčasťou živého vyšetrovania,“ vysvetlili talianski investigatívci, ktorí na rozhovor upozornili.¹³⁴ Fico, v tom čase predseda vlády, to, samozrejme, poprel. Napriek tomu je evidentné, že Vadala bol dlhé roky nedotknuteľný – Talianom sme ho vydali až po vražde Jána a Martiny.

¹³³ Tamže.

¹³⁴ Aktuality.sk, 26.2.2019. *Potvrdzujeme, že Vadala telefonoval s Ficom, tvrdia talianski investigatívci (rozhovor).*

Ich násilná smrť vyplavila na povrch aj ďalšiu znepokojivú skutočnosť: na východe nepôsobila len talianska, ale aj slovenská agromafia. Po uliciach sa síce nepreháňala v drahom Ferrari ako Vadalov kumpán Diego Roda, podľa svedectiev miestnych farmárov však zanechala po sebe možno ešte väčšiu spúšť. Jej prítomnosť si všimol novinár Andrej Bán, ktorý zmapoval aktivity dnes už bývalej poslankyne Smeru Ľubice Roškovej s prezývkou Grófká.¹³⁵ Rošková sa dlhé roky tešila priazni Roberta Fica, ktorý ju na jednom z mítingov privítal slovami „moja Ľubka“. Po Bánovej reportáži sa vybrali na východné Slovensko kontrolóri PPA, aby zistili, či hospodári na pozemkoch, na ktoré žiadala finančnú podporu od EÚ.

Grófká bola naozaj vynaliezavá, keďže si pýtala peniaze aj za letisko¹³⁶, parkovisko, cudzí vinohrad či futbalové ihrisko. V jednom prípade išlo dokonca o plochu s veľkosťou 74 futbalových ihrísk. Rošková nepohrdla ani dotáciami za pozemok v oplotenom priemyselnom areáli, nedostupný riečny ostrov alebo pôdu plynárov.¹³⁷ Polícia ju neskôr obvinila zo subvenčného podvodu a poškodzovania finančných záujmov Európskych spoločenstiev. Štát od nej začal vymáhať aj približne 200-tisíc eur, ktoré neoprávnene získala cez agrodotácie. Keď sa začala zbavovať majetku, prokurátor zablokoval jej rodinný dom v Michalovciach spolu s pozemkom.¹³⁸

Predseda Smeru sa v jej kauze správal ako pštros: strčil hlavu do piesku. Medializované informácie nekomentoval, akurát stroho oznámil, že Rošková požiadala o pozastavenie členstva

135 Denník N, 7.3.2018. *Teraz na východe: hľadal som taliansku mafiu, našiel som slovenskú (reportáž).*

136 Denník N, 30.3.2018. *Rošková brala dotácie aj na letisko. Matečná s Kožuchom vinia výskumníkov, podozrenia siahajú vyššie.*

137 Aktuality.sk, 17.1.2019. *Zákulisie agrobiznisu grófký Roškovej: po letisku sme dotovali aj ihrisko.*

138 Kozárž Košice, 25.9.2019. *Exposlankyni Smeru Roškovej prokurátor zablokoval dom s pozemkom.*

v strane. Akoby sa ho to netýkalo, hoci Rošková robila len to, čo odkukala od iných špekulantov s politickým krytím: v súlade s manuálom „sociálnych demokratov“ biznisového typu bohorovne posúvala hranice, lebo mala na poličke tú správnu stranícku knižku. S veľkou pravdepodobnosťou nad ňou držali ochrannú ruku i miestni policajti a prokurátori, ktorí ignorovali aj potýčky jej kumpána s tamojšími farmármi.¹³⁹ Grófká bola priam stelesnením pojmu „náš človek“: niečo ako zemplínsky Bašternák.

Široká medializácia problémov v agrosektore však povzbudila farmárov na celom Slovensku, ktorí začali otvorene hovoriť, ako ich oberá mafia o pozemky aj dotácie či dokonca mláti na poliach. Zorganizovali tiež niekoľko protestov: dvakrát prišli do Bratislavy na traktoroch, raz na koňoch. Hoci miestami blokovali dopravu, obyvatelia hlavného mesta im tliekali, kývali, trúbili. Najväčší ohlas mal ich prvý protest v júni 2018, keď sa farmári zložili na Tyršovom nábreží vedľa rieky Dunaj. Bratislavčania im nosili jedlo, vodu, peniaze. Vzácná symbióza mesta a vidieka, západu a východu krajiny. Hlavným mestom sa prehnila vlna spolupatričnosti.

Keď som tam vtedy chodil, behal mi mráz po chrbte. S jedným z nich – Patrikom Magdoškom – som urobil aj rozhovor pre Aktuality.sk. Sedeli sme na stohu slamy, farmár mal okolo pliec omotanú slovenskú zástavu. Z jeho slov bolo cítiť veľké odhodlanie, že sa im konečne podarí presadiť systémové zmeny. „Ľudia už majú plné zuby toho, čo sa za 25 rokov udialo v poľnohospodárstve. V celom svete stojí na malých a stredných farmároch, len na Slovensku profitujú z agrodotácií veľkí farmári,“ povedal mi Magdoško.¹⁴⁰ Dvadsať percent najväčších

139 Denník N, 7.3.2018. *Teraz na východe: hľadal som taliansku mafiu, našiel som slovenskú (reportáž).*

140 Aktuality.sk, 21.6.2018. *NA ROVINU s nahnevaným farmárom: Chlapi sa tu cítia ako vo väzení.*

agropodnikov totiž poberalo viac ako 90 percent všetkých poľnohospodárskych dotácií.

Farmári okolo Magdoška preto volali po ich férovom prerozdeľovaní, transparentnej kontrole čerpania dotácií, odstránení byrokracie a dôslednom vyšetrovaní korupcie či subvenčných podvodov. Žiadali tiež hlavu ministersky pôdohospodárstva Gabriely Matečnej (SNS), ktorá ich však ignorovala. Vtedajší premiér Peter Pellegrini (Smer) sa k nim správal arogantne, koaličný Most-Híd sa tváril nezúčastnene. Farmárov podporil len prezident Andrej Kiska a opozícia. Zapojili sa aj do protestov, ktoré organizovala po vražde Jána Kuciaka a Martiny Kušnírovej iniciatíva Za slušné Slovensko (ZSS). Nakoniec založili politickú stranu, ktorej odovzdalo vo voľbách 2020 hlas necelých 10-tisíc voličov (0,3 percenta). Napriek tomu nebolo ich úsilie márne: svojou odvahou pomohli odkryť povahu časti vládnej moci, ktorá bola previazaná s agromafiou.

NIKAM NEODCHÁDZA

Násilná smrť dvoch nevinných mladých ľudí vo Veľkej Mači hlboko zasiahla celé Slovensko. Bez ohľadu na vek, vzdelanie, povolanie, sociálny status. Rodičia si vedeli predstaviť, že na mieste Jána a Martiny mohli byť ich deti. Pamätali si tiež obdobie mečiarizmu, keď vyletel do vzduchu Róbert Remiáš. Rovesníci investigatívneho novinára a jeho snúbenice už žili v relatívne pokojných časoch: podobné príbehy poznali len z rozprávania alebo filmov. O to viac museli byť zaskočení, že pochmúrne 90. roky sa zrejme oblúkom vrátili späť. Ján a Martina navyše pochádzali zo skromných pomerov – a vďaka nadaniu a usilovnosti si získali rešpekt kolegov. Žiadna zlatá mládež typu Kaliňák a Počiatek, ktorí mali inú štartovaciu čiaru a posunuté hodnoty. Kontrast snáď ani nemohol byť väčší: svetlo a tma, dobro a zlo.

Niekoľko dní po vražde sa konali po celom Slovensku aj vo viacerých európskych mestách smútočné pochody za Jána a Martinu. V Bratislave, kde sa zišlo okolo 20-tisíc ľudí, vystúpil jediný politik – prezident Andrej Kiska, ktorý vyzval ľudí na minútu ticha. Bol to trochu paradox, keďže takmer týždeň o ňom nebolo počuť. V čase, keď sa krajina spamätávala z bezprecedentného útoku na slobodu tlače, ktorá je jedným z pilierov demokratického štátu, sa totiž lyžoval s rodinou v Alpách. Do slovenskej metropoly prišiel až päť dní po tom, ako sa na internete objavila prvá správa o dvojnásobnej poprave vo Veľkej Mači. Kiska za to právom schytal zopár úderov, jeho lapsus si vychutnal aj Fico.

Vzápätí však spojil hlavu štátu s finančníkom Sorosom, čo sa nepáčilo ani Ficovmu mediálnemu tímu. „Uvoľnil si viazanku a oznámil nám, že to ide spraviť. Bolo tam aj celé vedenie Smeru, ktoré po jeho slovách zvesilo hlavy. Ficov postoj bol tiež v ostrom kontraste s témou jadra EÚ, ktorú sme presadzovali niekoľko mesiacov,“ spomína jeden z jeho bývalých poradcov. Ficov útok na Kisku, ktorým podprahovo cielil na najnižšie pudy, bol zároveň odvetou za predstavy hlavy štátu o riešení situácie po vražde Jána a Martiny. Prezident sa totiž po návrate z lyžovačky vyjadril, že do úvahy prichádzajú len dve alternatívy: rozsiahla a zásadná rekonštrukcia vlády, ktorá nebude polarizovať spoločnosť, alebo predčasné voľby. „Predčasné voľby by v mnohých demokratických krajinách boli najprirodzenejším riešením. Je možné ich urobiť rýchlo a efektívne,“ povedal Kiska.

Fico s tým mal, samozrejme, problém. Prezidenta obvinil, že jeho prejav nebol písaný na Slovensku. A že spolu s opozíciou a médiami „tancuje na hrobe dvoch mladých ľudí“, lebo chce destabilizovať krajinu a vyvolať štátny prevrat. V konšpiračnej rétorike, ktorou nadbiehal okraju spoločnosti, pokračoval.

čoval aj v ďalších dňoch. Najskôr sa zamyslel, ako je možné, že bol tak rýchlo zorganizovaný spomienkový pochod za Jána a Martinu a „vytlačené desaťtisíce odznakov“. Pre chladného technológa moci Fica totiž neprichádzalo do úvahy, že ľudia môžu konať aj spontánne, keď ich niečo naozaj zasiahne. Potom strašil, že niekto chce zahádzať úrad vlády dlažbobnými kockami, ktoré sa našli v neďalekých kriekoch. Vzápätí sa k nim prihlásil reštaurátor, ktorý si ich tam odložil, pretože nechcel, aby po rekonštrukcii priláhlého námestia skončili v odpade.

Myšlienkové pochody vtedajšieho premiéra hnevali aj Bélu Bugára. Hru so sorosovskou kartou považoval za neprijateľnú. „Vidíme, čo robí Viktor Orbán v Maďarsku a ako to polarizuje spoločnosť. To tu nechceme. Takýto spôsob mediálneho boja už je za hranicou,“ vysvetľoval predseda Mosta-Híd. Jeho strana na najskôr žiadala odchod ministra vnútra Kaliňáka, čo však Fico odmietal. Minister ustúpil až dva týždne po tom, ako sa verejnosť dozvedela o vražde. A niekoľko hodín predtým, ako mali orgány Mosta-Híd rokovať o zotrvaní strany v koalícii so Smerom a SNS. Kaliňák povedal, že „vidí, počuje a cíti“, čo sa od neho očakáva: „Verím, že aj týmto mojím krokom prispem k tomu, aby sa situácia na Slovensku stabilizovala.“ Lenže nestabilizovala sa. Mlieko už bolo rozliate.

Bugár sa totiž neuspokojil s demisiou dávno odpísaného ministra vnútra. Most-Híd začal stupňovať požiadavky – trval aj na rezignácii premiéra, ktorý sa však v prvej chvíli opäť zháčil. Do určitej miery to bolo pochopiteľné: Fico ťahal čas v nádeji, že keď opadnú emócie, situácia sa vráti do normálnych kolají. Ani Kaliňákov odchod mu nebol po vôli, no vzhľadom na otrasy na politickej scéne po tragédii vo Veľkej Mači to bral ako nevyhnutný kompromis. Navyše bol predsedom vlády aj najsilnejšej koalícnej strany, takže nechcel dopustiť, aby ho výrazne slabší partner tlačil k múru. Bol by to precedens,

ktorý by povzbudil nielen Most-Híd, ale i SNS, aby neťahali v mocenskom zápase so Smerom vždy za kratší koniec. Ak by im Fico podal prst, neskôr by mu možno schmatli celú ruku.

Most-Híd si však vzápätí odhlasoval, že je za predčasné voľby. „Buď budú predčasné voľby, alebo povalíme vládu,“ vyjadril sa aj vtedajší predseda poslaneckého klubu strany Gábor Gál. Bol v tom však háčik, ktorým starý lišiak Bugár zasa raz všetkých okabátil. Podobne ako pred voľbami 2016, keď sa tváril, že so Smerom nikdy, aby si s ním potom sadol do jednej vlády. Uznesenie schválené Republikovou radou Mosta-Híd – čo je najvyšší orgán strany medzi kongresmi – totiž pripúšťalo viacero možností: „Republiková rada Most-Híd poveruje vedenie strany na čele s predsedom rokovať s koalíčnymi partnermi o možnosti predčasných parlamentných volieb. Ak tieto rokovania budú neúspešné, strana Most-Híd vystúpi z vládnej koalície. Republiková rada Most-Híd dáva zároveň mandát Republikovému predsedníctvu v prípade ďalšieho vývoja prijať rozhodnutia bez nutnosti zvolať rokovanie Republikovej rady.“

Kameňom úrazu sa stala posledná veta. „V tretej vete uznesenia sme si nechali otvorené zadné dvierka,“ priznal neskôr Bugár. Podľa neho znamenala, že strana by súhlasila i s rekonštrukciou vlády alebo s demisiou premiéra. A presne to sa aj stalo, keďže dva dni po rokovaní Republikovej rady Mosta-Híd ponúkol Fico premiérsku funkciu. „To, že niektorí počúvali len prvé dve vety, je jedna vec,“ dodal Bugár s tým, že ak jeho strana po rozhodnutí premiéra zostala vo vládnej koalícii, konala v súlade s uznesením republikovej rady. Na jednej strane platí, že nebyť ofenzívy lídra Mosta-Híd, Fico by sa zrejme pokúsil zvrátiť vývoj vo svoj prospech tak, aby vyšiel z celej situácie s čo najmenšími stratami. Ako typický homo politicus bol totiž majstrom úskokov a pozíčných hier. Napokon, odvrátil predčasné voľby, k čomu mu však dopomohol aj pasívny prístup SNS.

Na strane druhej, prefikovaný manéver s treťou vetou pripravil Bugára o posledné zvyšky dôveryhodnosti. Podľa mnohých prišiel o charakter, respektíve o kožu na tvári, už po voľbách 2016. Zvyšok priaznivcov stratil ilúzie v marci 2018. Mostu-Híd to o dva roky definitívne spočítali aj voliči: strana dostala len necelé dve percentá hlasov, takže skončila mimo parlamentu. Nepomohol ani žoviálny úsmev jej predsedu, ktorým si v minulosti získal sympatie Slovákov, hoci mimo kamier bol často impulzívny. Politický matador Bugár bol poslancom tridsať rokov a stál pri mnohých kľúčových rozhodnutiach, ktoré zmenili Slovensko v ére postkomunistickej transformácie k lepšiemu. Odkedy sa však spojil s Ficom, išlo to s ním dolu vodou. Nezachránilo ho ani to, že krátko pred voľbami 2020 sa pokúsil odstrihnúť od Smeru. „Prajem mu 2,99 percenta,“ odkázal mu Fico. Strany, ktoré dostanú vo voľbách menej ako tri percentá, totiž nemajú nárok na peniaze zo štátneho rozpočtu.

Fico síce Bugárovi nakoniec ustúpil, keď sa rozhodol rezignovať na post premiéra, hlboko vo svojom vnútri však musel trpieť ako kôň. Zďaleka nešlo len o štátnu ochranu, ktorú mal nepretržite štrnásť rokov. Dva roky mu ju pritom bez bližšieho vysvetľovania predlžovala ministerka vnútra Denisa Saková (Smer): zasiahnuť musel až jej nástupca Roman Mikulec (OLaNO), ktorý Ficovi bodyguardov zrušil. Predseda Smeru sa ťažko vyrovnával najmä s predstavou, že už nebude jedným z troch najvyšších ústavných činiteľov. Kým bol predsedom vlády, všade mu otvárali dvere, v strane i v poslaneckom klube mu všetci pritakávali. Keďže mal silný mandát od voličov, až do vraždy vedel upratať aj koalíčných partnerov.

A zrazu bol z neho len radový poslanec, ktorý sa predtým dušoval, že si „nikdy nesadne do parlamentu ako opozičný politik“ a „nebude vykrikovať na vládu ako Dzurinda“. Napriek tomu sa tam usadil, lebo nemal na výber. Mimo politiky

by bol stratený, keďže nič iné v živote de facto nerobil. Od právnickej profesie sa príliš vzdialil, pričom jeho minulosť a kauzy by mu boli skôr na príťaž. Z parlamentu mohol navyše účinnejšie chrániť seba aj ľudí Smeru, ktorí začali mať problémy s políciou a prokuratúrou. Jeho hlas by znel oveľa naliehavejšie, ako keby vycúval z verejného života – vtedy už politik nikoho vrátane médií nezaujíma. Ficovo rozčarovanie z vynúteného odchodu potvrdil aj spôsob, akým poňal demisiu. Arogantne totiž signalizoval, že sa nemieni vzdať. Keď prezidentovi Kiskovi s úškľabkom oznámil, že „nikam neodchádza“, bolo evidentné, že plánuje z úzadia riadiť nového premiéra Pellegriniho aj vládu.

Rezignáciu totiž nebral ako prirodzený dôsledok udalostí vo Veľkej Mači, ale ako osobnú krivdu. Fico ani na moment nepripustil, že nesie za dvojnásobnú vraždu politickú zodpovednosť. Nevyberanými atakmi voči kritickým novinárom tak dlho šponoval strunu, že niekomu rupli nervy a objednal si fyzickú likvidáciu jedného z nich, lebo ohrozoval jeho peniaze a beztretnosť. Kuciak pritom nerozčuľoval len Ficovo suseda Kočnera, ale i čoraz rozpínavejších bôdörovcov s preukázateľnými väzbami na Smer. Jeho články si zrejme nevystavila do vitríny ani stará garda oligarchov okolo Širokého, Poóra, Brhela či Výboha, ktorí stáli pri zrode Ficovej strany. Počas tretej vlády Smeru si však dávali väčší pozor, aby o nich novinári nezakopli v každom druhom tendri. Zbytočne neprovokovali ani nepýtali pozornosť ako Kočner, ani sa nehádali s médiami ako Fico.

Predseda Smeru vnímal vraždu výlučne cez prizmu toho, že prišiel o moc a vplyv. Pre nejakého Kuciaka a nejakú Kušnírovú, ktorých ani nepoznal. Nulovú empatiu prezrádza aj zdanlivo nepodstatný detail: keď o nich Fico hovoril, nevyslovoval ich mená. Jano a Martina boli preňho len novinár a jeho

priateľka. Fantómový pocit obete, zrady a poníženia sa snažil vykompenzovať podmienkami, ktoré dal Kiskovi: vraj odstúpi len v prípade, že nového premiéra nominuje Smer, čiže Fico osobne. Prezident musí zároveň rešpektovať výsledky parlamentných volieb aj koaličnú zmluvu. Inými slovami, nemá sa ani len pokúšať o úradnícku či inú vládu bez Smeru, SNS a Mosta-Híd. Kiska prikývol, hoci krátko po vražde novinára a jeho snúbenice hovoril o predčasných voľbách ako o „najprirodzenejšom riešení“, ktoré treba urobiť „rýchlo a efektívne“.

Prezidentov mäkký postoj prekvapil aj bývalého premiéra Mikuláša Dzurindu. „Väčšinou som na jeho strane, ale občas ma zaskočí. Napríklad som nerozumel, keď skočil Ficovi tak rýchlo na fintu s výmenou šachových figúrok vo vláde,“ povedal mi na jeseň 2018 v relácii NA ROVINU.¹⁴¹ Podľa Dzurindu mal Kiska čakať, kým mu Fico prinesie demisiu, a potom sa s ním rozprávať: „Čo je to za handel, že ja odstúpim, keď mi vymenuješ moju bábku?“ pýtal sa Dzurinda. Bývalý premiér vedel, o čom hovorí: počas pôsobenia v politike bol totiž známy ako tvrdý vyjednávač, ku ktorému by zrejme Fico chodil ako na klavír. A nakoniec by pristúpil na väčšinu jeho požiadaviek, aby mal konečne pokoj. Podľa Dzurindu mal Kiska „úžasnú, ústavne čistú možnosť, ako pomôcť Slovensku“ – predčasné voľby. Prezident sa však rozhodol inak.

Súhlasil s rekonštrukciou vlády, hoci nebola „rozsiahla“ ani „zásadná“, ako to požadoval pár dní po poprave vo Veľkej Mači. Nenaplnilo sa ani Kiskovo želanie, že nový kabinet „nebude polarizovať spoločnosť“. S prvým návrhom síce Pellegriniho otočil, lebo ministrom vnútra sa mal stať Kaliňákov človek Jozef Ráž mladší. S druhou verziou sa však prezident stotožnil, hoci mohol natahovať čas a vyčkávať, ako bude na

141 Aktuality.sk, 20.9.2018. *NA ROVINU s Mikulášom Dzurindom: Kiska skočil Ficovi rýchlo na lep.*

jeho kroky reagovať druhá strana. V novej vláde dokonca zostali aj škandálmi opradení Ján Richter a Gabriela Matečná či obchodník Peter Žiga. Ťažko povedať, či za tým bola Kiskova neskúsenosť, mentálne nastavenie (snaha vyhýbať sa otvoreným zrážkam) alebo kalkul.

O dva mesiace ohlásil vznik novej strany, ktorá by sa zrejme do predčasných volieb nestihla sformovať. Po odchode z prezidentského paláca sa chcel pritom Kiska definitívne stiahnuť z politiky. Podľa jedného z poradcov však zmenil názor „približne v čase po výmene premiéra a vymenovaní novej vlády“.¹⁴² Nech už bola jeho motivácia povedať Pellegrinimu (Ficovi) áno akákoľvek, svojím postojom prispel k utlmeniu najväčších protestov od novembra 1989. A doprial Smeru oddychový čas, aby sa mohol znova nadýchnuť a vrátiť do ringu v plnej zbroji.

NA TRESTNEJ LAVICI

Deň potom, ako Kiska oznámil, že vymenuje Pellegriniho vládu, bol zrušený veľký protest iniciatívy Za slušné Slovensko (ZSS) v Bratislave. Bolo to práve v čase, keď kulminoval občiansky tlak na radikálnu zmenu kurzu – s tým, že po odchode Fica s Kaliňákom sa javili ako jediné logické a férové riešenie predčasné voľby. O tejto požiadavke hovorili po vražde Jána a Martiny aj predstavitelia ZSS. Okrem toho, vo vyspelých demokraciách by rozdávali voliči karty nanovo aj pri oveľa menších kauzách, ako bola násilná smrť investigatívneho novinára a jeho snúbenice. Predčasné voľby musí v parlamente schváliť 90 poslancov, čo bolo v danej chvíli nereálne. No keďže na protesty chodilo čoraz viac nahnevaných Slovákov, zrejme bolo len otázkou času,

¹⁴² Denník N, 22.5.2018. *Kiskov poradca Baťo: Pre ideologickú vojnu môžeme mať problém zostaviť vládu bez Smeru či SNS.*

kedy by sa zlomila aj časť vládnych poslancov. Politici všade na svete majú najväčší strach z ulice.

Ak by sa aj tento scenár nakoniec nenaplnil – a koalíční poslanci by neuhli ani o milimeter –, nečakané rozhodnutie zrušiť protest v Bratislave rozdelilo i dovtedy jednotné ZSS. „Prvé týždne po vražde sme boli jeden tím. Koordinovali sme mediálne výstupy, Bratislava komunikovala s regiónmi,“ povedala mi Klaudia Brázdilová, ktorá organizovala protesty v Trenčíne.¹⁴³ Zrušenie demonštrácie ju sklamalo, nepáčil sa jej ani spôsob: bratislavskí koordinátori ZSS okolo Juraja Šeligu a Karolíny Farskej im to vraj oznámili desať minút predtým, ako informovali médiá. „Ja som sa to dozvedela až od novinára, ktorý mi volal asi polhodinu po tom, ako to bolo zverejnené,“ spomína Katarína Chovanová, ktorá organizovala protesty v Martine.¹⁴⁴ Zrušenie mítingu ju zaskočilo, cítila sa oklamaná.

„Nám to oznámili večer o jedenástej cez Skype. Bol to pre nás šok, nečakali sme to,“ priznal aj Ján Gálik, ktorý organizoval demonštrácie v Košiciach. Komunikáciu s Bratislavou museli dokonca na desať minút prerušiť. Jej rozhodnutie však rešpektovali, aby nerozbíjali jednotu ZSS. „Zrušenie protestu ma dosť našťvalo. Tým viac, že to bolo z ničoho nič a zdôvodnenie bolo nepresvedčivé,“ hovorí Adam Šimončík zo študentskej iniciatívy Nie je nám to jedno, ktorá spolupracovala na organizácii protestov. Krajská líderka ZSS v Banskej Bystrici Martina Strmeňová rozumie, že to vyvolalo rozporuplné reakcie. V ich meste však dôverovali bratislavským organizátorom, že k takémuto kroku pristúpili „pri najlepšom vedomí a svedomí. Preto sme z toho nerobili drámu“.¹⁴⁵

143 Aktuality.sk, 9.8.2018. *Šeliga: Za únos je zodpovedný Smer, Bugár by mal žiadať pád vlády.*

144 Tamže.

145 Tamže.

Šeliga súhlasí, že zrušenie mítingu bolo nešťastne odkomunikované. Pripúšťa tiež, že ich rozhodnutie oslabilo vtedajší spoločenský a politický tlak: „S odstupom času si myslím, že to bola chyba, mali sme pokračovať.“¹⁴⁶ Regionálnym lídrom ZSS povedali, že protest v Bratislave zrušili hlavne z bezpečnostných dôvodov – a po politických tlakoch, ktoré sa vraj stupňovali. Bližšie to však nešpecifikovali. „Nechápal som, ako je ohrozená bezpečnosť, keďže predchádzajúce protesty sa uskutočnili bez komplikácií. Už vtedy sa mi to nezdalo,“ spomína Šimončíč. „Povedali, že to nemôžu konkretizovať, lebo to nie je bezpečné. Vnímal som to tak, že spravili chybu a majú problém si to priznať,“ objasňuje Šimončíč. Zrušenie protestu však vnímal aj ako príležitosť urobiť niečo autonómne.

Iniciatíva Nie je nám to jedno sa vzápätí rozhodla, že zorganizuje tichý pochod. „Mali sme málo času, prakticky len niekoľko hodín, takže sme už neboli schopní usporiadať veľký míting. Navyše sme to chceli urobiť trochu inak. Keďže bolo krátko pred výročím sviečkovej manifestácie, chceli sme vytvoriť takú divadelnú silu ticha,“ vysvetľuje Šimončíč. Ľudia sa vtedy stretli pri Univerzite Komenského v Bratislave. Prišli aj viacerí herci, oblečení v čiernom. Dav sa pomaly presunul ulicami na Námestie SNP, kde vystúpil len jeden rečník – študent Timotej Lauko. Potom sa účastníci pochodu, ktorých prišlo podľa odhadov až 25-tisíc, rozišli. „Veľmi nás to prekvapilo, čakali sme, že ich príde oveľa menej. Mali sme aj strach, že sa niečo zomelie, lebo by sme ten dav neudržali. Celý čas sme boli v napätí: vždy, keď niekto zakríčal, sme až zamrzli,“ opisuje vtedajšie pocity Šimončíč.

Diskusie o zrušenom proteste neutíchli ani po tichom pochode. „Dôvody, ktoré nám tlmočila Bratislava, boli len také vágne,

146 Tamže.

univerzálne formulky,“ myslí si Matej Bórik, ktorý spolupracoval so ZSS pri organizácii protestov v Martine. Aj preto sa vynorili špekulácie, že rozhodnutie zrušiť protest padlo po stretnutí s prezidentom Kiskom. Hlava štátu prijala bratislavských lídrov ZSS deň predtým, ako oznámila, že vymenuje Pellegriniho vládu. „O zrušení protestu sme s ním vôbec nediskutovali,“ tvrdí Šeliga. Brázdilová si však všimla, že po stretnutí s Kiskom už Bratislava nehovorila o predčasných voľbách. Ústup od tejto požiadavky kritizovala aj Chovanová: „Som presvedčená, že cúvli preto, že Kiska už vtedy počítal so založením vlastnej strany.“ Šeliga odmieta, že kalkulovali, hoci dnes je podpredsedom parlamentu za Kiskovu stranu. Zastala sa ho aj Farská, podľa ktorej neboli jednoznačne presvedčení, že majú protest zrušiť: „Diskutovali sme celú noc, rozhodnutie sme asi šesťkrát zmenili.“¹⁴⁷

Podľa Strmeňovej boli síce predčasné voľby legitímnu, ale v tom čase nerealizovateľnou požiadavkou. „Alternatíva voči Smeru je navyše slabá,“ vyjadrila sa v auguste 2018. Vtedajšiu opozíciu kritizoval i Šeliga – napríklad za to, že sa nepokúšala rokovať o novej vláde. Napriek tomu vnímal, že je lepšou alternatívou ako Fico: „Nemali sme však žiadne páky, ako to dosiahnuť.“ Podľa Gálíka hovorili o predčasných voľbách len ako o jednej z možností: „Keď Bugár otočil, nezostala iná možnosť ako referendum. Väčšina z nás však považovala zbiehanie podpisov za neefektívne mrhanie času.“ Jeho ambíciou nebolo vymeniť Smer za OĽaNO „alebo niečo podobné“. Takýto prístup označil za „krátkozraký politický fastfood“. Ako aktivista chcel iba „pozdvihnúť občiansku spoločnosť a dodať ľuďom nádej, že ich slovo má nejaký zmysel“.

Po zrušení bratislavského protestu sa predstavitelia ZSS dvakrát stretli v Banskej Bystrici, aby si vydiskutovali postoje.

147 Tamže.

Kľúčová však bola až schôdzka v Banskej Štiavnici, kam prišli aj študenti z iniciatívy Nie je nám to jedno. Výsledkom bol kompromis, že ZSS pomôže iným iniciatívam so zbieraním podpisov za referendum o predčasných voľbách – táto téma však nebude kľúčovou ani jedinou agendou organizátorov protestov. „Dost dlho sme o tom diskutovali. Z politického hľadiska som vtedy považoval predčasné voľby za jediné správne riešenie. Presvedčil ma však argument právnikov z našej iniciatívy, či vôbec naša ústava dovoľuje skrátenie volebného obdobia. Mohol to niekto napadnúť podobne ako v Česku,“ uvažuje Šimončíč.

Ústup od tvrdšieho presadzovania tejto požiadavky sa však nepáčil viacerým regionálnym koordinátorom ZSS. Na stretnutí navrhli aj niekoľko ďalších možností, ako riešiť situáciu po vražde Jána a Martiny: od generálneho štrajku cez blokovanie železničného uzla vo Vrútkach až po krátke prerušenie vysielania RTVS, ktorým chceli podporiť novinárov z verejnoprávnych médií. Neúspešne. Neprešiel ani nápad protestovať pred domami koalíčných politikov. Zástupcovia Trenčína, Púchova, Martina, Piešťan a Skalice sa vzápätí rozhodli, že už nebudú spolupracovať so ZSS. Chýbala im stratégia, akým smerom sa bude iniciatíva uberať – ako chce reagovať na vývoj v spoločnosti a kauzy, ktoré vyšli najavo.

Podľa nich totiž nestačí, aby sa ľudia stretávali na námestiach a koncertoch. Tým viac, že ani „nová“, Pellegriniho vláda nevzbudzovala dôveru, na čom bola zhoda naprieč ZSS. „Bola tu revolúcia a my sme ju nedotiahli do konca, pretože sa začali robiť ústupky a kompromisy,“ myslí si Chovanová. Iniciatíva však pokračovala ďalej, hoci v oklieštenej zostave. Jej predstavitelia sa stretli s farmármi, keď prišli na traktoroch do Bratislavy. Chodili aj po Slovensku, diskutovali s ľuďmi, organizovali ďalšie protesty. Ich frekvencia sa však dramaticky znížila, výrazne tiež klesal počet demonštrantov. Dnes už sú mítingy

ZSS spravidla len na dôležité výročia: napríklad vraždy Jána a Marty alebo novembra 1989.

Vysoký kredit, ktorý mala iniciatíva v prvých týždňoch po tragédii vo Veľkej Mači, nenaštrbilo len chabo zdôvodnené zrušenie protestu v Bratislave či ústup od predčasných volieb. Kontroverzie vyvolalo aj rozhodnutie podporiť v komunálnych voľbách 2018 len nezávislých kandidátov. „Pôvodne sa hovorilo o tom, že to môžu byť nezávislí i stranícki kandidáti – ak sa pridajú k manifestu ZSS,“ spomína si Brázdilová. Postoj ZSS nahneval aj Šimončiča: „Bral som to ako podraz, lebo dohoda bola úplne iná. V tej chvíli sa naštrbila moja dôvera k vedeniu ZSS.“ Šeliga však oponoval, že ak chceli zostať nadstranícki, mohli podporiť len nezávislých kandidátov. Podľa Gálika nemala iniciatíva odporučiť nikoho, pretože na to nemala mandát: „Aj veľa kotlebovcov kandiduje ako nezávislých. Okrem toho, zúžiť to na formálne nezávislých môže vyradiť z hry slušných straníckych kandidátov.“

Kandidáti, ktorí nakoniec získali podporu ZSS, navyše neboli až takí nezávislí, ako sa na prvý pohľad javilo. K Matúšovi Vallovi sa vzápätí v Bratislave prihlásili Progresívne Slovensko a Spolu. Marek Hattas, ktorý kandidoval za primátora Nitry, sa stal neskôr – podobne ako Šeliga – členom Kiskovej strany Za ľudí. A formálne nezávislého Petra Fiabáneho podporilo až sedem opozičných strán. ZSS sa po vnútorných rozporoch ešte raz platonicky prihlásilo k predčasným voľbám. Dôvodom bola kauza únosu vietnamského občana. „Dnes sa oči verejnosti upierajú na Bugára, ktorý má kľúče k predčasným voľbám. Nerozumiem, prečo je ochotný držať vládu so stranou, ktorá nesie politickú zodpovednosť nielen za vraždu, ale aj za únos,“ vyjadril sa Šeliga. Slová sa však minuli skutkom, ZSS nevyvinulo žiadnu iniciatívu ani tlak. „Už bolo neskoro,“ myslí si Šimončič.

Aktivita ZSS plynule nadviazali na protikorupčné pochody, hoci východiskový bod bol iný: už nešlo „len“ o kauzy ako Bašternák a Gorila, respektíve hlavy Kaliňáka, Gašpara a Kováčika. Primárnym impulzom bola dvojnásobná vražda, ktorej motívom sa stala práca investigatívneho novinára. Aj preto bolo volanie po radikálnom obraze pochopiteľné, keďže v ére samostatnosti sa nič také nestalo. Niektoré plány, ako riešiť situáciu (blokovanie železničného uzla, prerušenie vysielania RTVS), boli možno na hrane, odrážali však prirodzenú frustráciu ľudí z marazmu, v ktorom sa Slovensko ocitlo. V porovnaní s protikorupčnými pochodmi tu však bolo niekoľko podstatných rozdielov.

Koordinátori protestov ZSS boli o čosi starší a skúsenejší. Vedeli precíznejšie formulovať svoje názory, organizácia mítingov bola profesionálnejšia, na tribúnach vystupovali mienkotvorné osobnosti. Na druhej strane, spontánne a trochu naivné predstavy, ako uskutočniť zmenu – ktoré sa spájali s protikorupčnými pochodmi –, nahradila až prílišná racionalita lídrov ZSS. Menej srdca, viac taktiky a rozumu. Cieľ bol rovnaký, odlišná bola len cesta, ako ho dosiahnuť. V politickom zmysle zvíťazil koncept novej, umiernennejšej opozície nad jej starou, „militantnejšou“ verziou. Paradoxne, o dva roky neskôr to bolo v parlamentných voľbách presne naopak. Slováci chceli vyhnúť mafiu hneď, bez zbytočného odkladu.

„V poslednej fáze to už boli skôr protesty pre protesty. Napriek tomu si myslím, že to malo zmysel, hoci dnes by som na to šiel inak. Tvrdšie a radikálnejšie, aby nebolo toľko priestoru na manévrovanie,“ hodnotí s odstupom času Šimončíč. Problém bol aj v tom, že lídrom ZSS sa nepodarilo prinútiť vládnú moc, aby si s nimi sadla za jeden stôl – ako komunisti s predstaviteľmi VPN v novembri 1989. Ľudia ako Gál, Zajac, Budaj, Kňazko či Bútora mali väčší rešpekt, postupne predkladali

jednu požiadavku za druhou. Nesústredili sa pritom len na personálne veci, ale aj na zásadné systémové zmeny v spoločnosti. Nakoniec presadili jedno i druhé – vrátane slobodných volieb a výmeny celej politickej triedy. Nielen jednotlivých, hoci dôležitých figúrok, ako to bolo o tridsať rokov neskôr.

Napriek tomu vojdú protesty ZSS do dejín ako jedna z najvýznamnejších udalostí od pádu železnej opony. Nielen obsahom, ale aj formou. Väčšina ľudí, ktorá sa na nich zúčastnila, mala zrejme zimomriavky podobne ako pamätníci, ktorí chodili na námestia počas Nežnej revolúcie v roku 1989. Desiatitisíce ľudí doma i v zahraničí, ktorí protestovali proti ovládnutiu štátu organizovaným zločinom, naháňali strach Kočnerovi, Bödörovi aj ich bábkam vo verejných funkciách. Fico dokonca obvinil ZSS, že v spolupráci so zahraničím chystalo štátny prevrat. Aj vďaka tlaku tejto iniciatívy a davom v uliciach nakoniec odišiel spolu s Kaliňákom a Gašparom. Nie navždy, ale odvtedy sedí na trestnej lavici ako hokejista, ktorý fauloval, takže nemôže zasiahnuť do hry. A čaká na zázrak.

POMÁHAŤ A CHRÁNIŤ

V roku 2011 predstavili vtedajší minister vnútra Daniel Lipšic a policajný prezident Jaroslav Spišiak heslo, ktoré budú mať strážcovia zákona na autách: Pomáhať a chrániť. Podľa Spišiaka im malo pripomínať, prečo sú v službe: „Musí sa zmeniť aj postoj policajta k výkonu služby. Keď pracuje pod heslom, ktoré každý vidí na jeho vozidle, tak ho to bude motivovať, aby jeho konanie nebolo v rozpore s tým heslom.“ Aj Lipšic bol presvedčený, že spomínané heslo najlepšie vystihuje prácu polície, ktorá musí byť dôveryhodnou inštitúciou: „Je v nej veľké množstvo odvážnych policajtov, ktorí neváhajú nasadiť vlastný život, aby chránili životy neznámych ľudí.“ Bývalý šéf

tímu Gorila Marek Gajdoš bol v roku 2017, keď odchádzal po sporoch s vedením do civilu, oveľa skeptickejší. Podľa neho si robí svoju prácu poctivo len polovica policajtov.

„Myslel som si, že ma tá práca bude baviť a že sa budem nejakو realizovať. Na začiatku sa mi to páčilo, no postupne som o niektorých veciach stratil ilúzie. Zrejme som mal policajnú prácu trochu zidealizovanú. Keď som videl prístup mojich kolegov – starších aj mladších –, bolo to dosť demotivujúce. Keď sa mal vykonať nejaký služobný zákrok, tak hľadali spôsob, ako sa tomu vyhnúť,“ povedal mi Gajdoš v rozhovore, ktorý som s ním robil pre Aktuality.sk.¹⁴⁸ V tom čase bol policajným prezidentom Gašpar a ministrom vnútra Kaliňák, ktorí tiež nešli svojim podriadeným príkladom. Gajdoš napríklad podrobne opísal, ako sa snažili zasahovať do priebehu vyšetrovania kauzy Gorila.¹⁴⁹

Väčší rozruch však spôsobila tlačovka, ktorú zorganizoval na dvore špeciálnej prokuratúry v Pezinku Vasil' Špirko. Elitný prokurátor, ktorého vystúpenie som sledoval so zatajeným dychom. Bol to totiž precedens, keďže prokurátori boli predtým na verejnosti zdržanliví. Niekedy až príliš, čo som považoval za prinajmenšom alibistické. Spravidla totiž prehovorili až po odchode z prokuratúry, keď už mali ich slová menšiu váhu – a zvonka nemohli nič ovplyvniť ani zmeniť. Je síce pravda, že kým fungovali vnútri systému, hrozila im za vyslovené názory alebo kritiku pomerov disciplinárka, mohli dostať nižšie odmeny a podobne. Napriek tomu nastali situácie, keď nemali za žiadnych okolností mlčať. Napríklad o tandeme Trnka – Kočner alebo o škandáloch Dušana Kováčika.

Dva týždne po vražde Jána a Marty sa Špirko postavil pred novinárov a vyrozprával im príbeh, v ktorom hrali hlavné úlo-

148 Aktuality.sk, 11.1.2017. *Bývalý šéf tímu Gorila Marek Gajdoš: Urobili zo mňa nepriateľa štátu.*

149 Tamže.

hy Kaliňák a Počiatek. Podľa elitného prokurátora boli podozriví z rozsiahlej korupcie s tým, že úplatky mali „vyberať“ cez sprostredkovateľov z tendrov na ministerstve vnútra. Keď to chcel Špirko vyšetrovať, začali sa podľa neho diať čudné veci: niekto ho začal sledovať aj odpočúvať, pričom pred domom mu postávali „osoby značného vzhľadu a na čoproch“. Protikorupčná jednotka NAKA, ktorú vtedy viedol Robert Krajmer, ho navyše obvinila zo zneužívania právomoci verejného činiteľa. V tom čase už Špirko preveroval aj Kaliňákové obchody s Bašternákom, takže bol presvedčený, že práve minister vnútra ho chcel zdiskreditovať.

Na jednom stretnutí s Gašparom, Krajmerom a Hraškom sa mal totiž Kaliňák vyjadriť: „Musíte do troch dní nájsť niečo na toho hajzla.“ Špirko podal na všetkých trestné oznámenie pre podozrenie zo sabotáže. Obidve Kaliňákové kauzy mu totiž polícia zobrala, lebo mal údajne sfalšovať zápisnicu kľúčového svedka. „Štát mi nevie zabezpečiť ochranu, respektíve aj zneužil prostriedky proti mne. To len preto, že som spísal zápisnicu o trestnom oznámení (daňového podvodníka Ľuboša Vargu, ktorý chcel svedčiť proti Kaliňákovi – pozn. autora) a že som sa rozhodol vlastnou činnosťou aj takúto závažnú trestnú činnosť vyšetrovať. Môžete vymeniť vyšetrovateľa aj tím vyšetrovateľov, môžete zdiskreditovať prokurátora, ale nemožno zničiť pravdu,“ vyhlásil Špirko. Kaliňák, Počiatek a Gašpar označili jeho tvrdenia za absurdné a zavádzajúce.

Vargu, ktorý najskôr Špirkovi opísal, ako „Robo“ a „Jano“ ryžovali na štátnych zákazkách v rezorte vnútra, zastupoval advokát Marek Para. Medzi jeho klientov patrili aj Kočner. Z knihy návštev na policajnom prezídiu vyplýva, že Para sa tam dvakrát stretol s Hraškom a raz s Gašparom.¹⁵⁰ V inkriminovanom čase navštívil vo väzbe aj Vargu, ktorý potom tvrdil, že Špirko

150 Denník N, 11.12.2018. *Ako dohadovali Špírkovo stíhanie: vyšetrovanie ukázalo podozrivé stretnutia na policajnom prezídiu.*

Alena Zsuzsová:
Obžalovaná v prípade
vraždy Jána Kuciaka
a Martiny Kušnírovej.

Foto: Branislav Wáclav/Aktuality.sk

zneužil ich súkromný rozhovor – a spísal z neho zápisnicu o kšeftoch na vnútri v rézii Kaliňáka. Para riešil Špirka aj s Kočnerom a ten zase s Bödörom. „To, čo rozpútal ten Špirko, to je URAGÁN. Keď to rozoberám, kurva je mi zle,“ písal mafián Kočner oligarchovi Bödörovi. Gašpara označovali v Threeme ako „Tibora“ a „kamoša“. Hoci prokuratúra neskôr Špirka očistila, predseda Smeru jej nezostal nič dlžný. „Pre mňa je nepochopiteľné, čo urobila s prokurátorom Špirkom. Ak toto budeme mlčky tolerovať, tak ktokoľvek si čokoľvek vymyslí. Budú nás odpočúvať, sledovať,“ strašil spolustraníkov Fico.¹⁵¹

Aj keď sa nepodarilo preukázať, že Gašpar, Hraško a Krajmer „kopali“ v kauze Špirko za Kaliňáka, po vražde Jána a Martiny sa všetci porúčali z funkcií. Bolo totiž zrejmé, že ako vysokí predstavitelia polície si vysvetľovali heslo Pomáhať a chrániť po svojom. Ako prvý odstúpil šéf protikorupčnej jednotky NAKA Krajmer, ktorého zachytila kamera JOJ, ako vchádza po medializácii tragédie do domu investigatívneho novinára a jeho snúbenice vo Veľkej Mači. V tom čase sa medzi novinármi špekulovalo, že šiel zahladiť stopy, respektíve odinštalovať odposluchy. Dôkazy síce nikto nepredložil, no z akého dôvodu sa tam vybral, zostáva záhadou: z titulu svojej funkcie tam totiž nemal čo hľadať. Krajmer bol navyše človek bödörovcov, neriešil ani korupciu na najvyšších miestach. V septembri 2020 ho dokonca zadržala NAKA, v ktorej kedysi šéfoval protikorupčnej jednotke.

Deň predtým obvinila polícia bývalú štátnu tajomníčku za Smer Moniku Jankovskú, že ako sudkyňa umožnila mafiánskej skupine čongrádyovcov ovládnuť trenciansky bar Fatima, ktorý patrilo Ondrejovi Janíčkovi. Podľa jedného zo zadržaných to režíroval Krajmer. „Už v roku 2008 sa mi vyhráždal Krajmerov príbuzný, tiež policajt, aby som opustil Fatimu, a povedali, že

151 Tamže.

ma odiaľto deložujú. Nesúhlasil som s tým, ale súdy mi nikdy nedali za pravdu. Prepisovali to na spriaznené duše až do roku 2018, keď to dostala pani Krajmerová,“ povedal Janíček.¹⁵² Krajmera nakoniec polícia prepustila, Jankovská je od marca 2020 vo väzbe za spoluprácu s Kočnerom, ktorému mala za úplatky vybavovať rozsudky v jeho prospech.

Keď odchádzal Krajmer z funkcie, cítil krivdu: „Moje rozhodnutie som urobil po dôkladnom zvážení a vzhľadom na neprimeraný nátlak na moju rodinu a prácu protikorupčnej jednotky, ktorý vnímam ako nedôvodný a politizujúci.“ Zastal sa ho aj niekdajší šéf NAKA Hraško: „Intenzívny mediálny tlak smerujúci k osobe Róberta Krajmera nemôžem vnímať inak ako bezprecedentné zasahovanie do nezávislosti policajného zboru, ktoré nemôže byť akceptované.“ Hraško sa dokonca vyjadril, že Krajmer by mal byť po „vecnom a dôkaznom odstránení akýchkoľvek pochybností spoločensky a profesionálne rehabilitovaný“. Ani jeden zjavne nepochopil, že slová ako nedôvodný, politizujúci, nezávislosť a rehabilitácia sú v ich podaní oxymoron. Hraško sa navyše po vražde Jána a Martiny vyznamenal číslom ako z absurdného divadla, ktorým si definitívne pod sebou podpíli konár.

Na jeho príkaz totiž začala NAKA preverovať organizátorov protestov Za slušné Slovensko. Dôvodom bolo anonymné trestné oznámenie, že ich platí George Soros a chystali štátny prevrat. Vyšetrovateľ od nich žiadal aj výpisy z bankových účtov. „Vyšetrovateľ nám povedal, že on by to hodil do koša, ale na príkaz riaditeľa NAKA musí konať,“ povedal Juraj Šeliga, ktorý to považoval za šikanu.¹⁵³ Hraško sa tak postavil do jedného

152 Denník N, 10.9.2020. *NAKA zatkla bývalého šéfa protikorupčnej jednotky Krajmera.*

153 Denník N, 13.11.2018. *NAKA vypočúva organizátorov protestov Za slušné Slovensko, chce výpisy z účtov.*

šíku s fanúšikom konšpirácií Ficom, ktorý sa pre český týždenník Echo24.cz vyjadril: „Dnes už vieme, že organizátori tých demonštrácií po vražde Jána Kuciaka boli z organizácií, ktoré platí George Soros. My dobre vieme, kto sa s kým stretával a akú rolu v tom čase zohral. Všetko to pôjde von, keď bude jasné, kto si objednal vraždu.“ Smer však poprel, že by štát lídrov ZSS sledoval.

Absurdné bolo aj oficiálne vyjadrenie polície. „Na základe anonymného podania z 10. 9. 2018 vyšetrovateľ preveruje podozrenia z možnej korupčnej trestnej činnosti doposiaľ neustálených osôb. Vyšetrovateľ predvolal osoby, ktoré mohli byť podľa trestného oznámenia zneužitú, čiže svojím spôsobom poškodenú. Dal im oznámenie k nahliadnutiu. Požiadal ich o doplnenie informácií, a to o nazretie do výpisu z účtov za účelom vyhodnotenia pravdivosti trestného oznámenia,“ napísala na svojom Facebooku. Vtedajší policajný prezident Milan Lučanský vzápätí inicioval voči Hraškovi disciplinárne konanie. Riaditeľ NAKA konšpiroval aj pred Lukášom Kyselicom, ktorý viedol tím Gorila po Marekovi Gajdošovi. Hraško sa ho totiž pýtal, či ho neriadi CIA.¹⁵⁴ Kyselica tiež tvrdil, že Hraško s Gašparom mu chceli zobrať prípad objednávky vraždy Sylvie Volzovej, z ktorej je obžalovaný Kočnerov komplic Pavol Rusko. Hraško odstúpil z funkcie v decembri 2018.

Najtuhší korienok mal Tibor Gašpar, ktorého nedokázal vyhnať z funkcie ani Tomáš Drucker – Kaliňákov nástupca v pozícii ministra vnútra. V deň, keď Slovensko šokovala správa o smrti investigatívneho novinára a jeho snúbenice, pritom konštatoval, že motívom vraždy bola zrejme práca Jána Kuciaka. Nie je jasné, či to bolo prerieknutie alebo intuícia. V čase po vražde však takto uvažovali len Kuciakovi kolegovia, ktorí

154 Aktuality.sk, 27.9.2019. *Šéf tímu Gorila Lukáš Kyselica: Kočner ešte neotvoril svoj trezor.*

vedeli, aké kauzy mal rozpracované a ako svojimi zisteniami ohrozoval biznis a beztretnosť mocných ľudí v štáte. Gašpar sa však s demisiou neponáhlal, o niekoľko týždňov prežil aj Kaliňáka s Ficom. Policajný prezident sa tváril nezúčastnene, hoci polícia pod jeho vedením flagrantne ignorovala vyhrážky mafiána Kočnera na adresu novinára Kuciaka.

Neviem, či si to naozaj myslel, alebo to len hral, ale Gašpar sa snažil pred popravou vo Veľkej Mači žurnalistov presvedčiť, že má výsledky. A to najmä v boji proti korupcii. Pamätám si, ako mi raz rozrušený volal, keď sa mu nepáčil komentár, ktorý som o ňom napísal. Predtým to nebolo zvykom, kritika po ňom spravidla stiekla ako po skle. Gašpar tvrdil, že v absolútnych číslach je na tom Slovensko porovnateľne dobre ako Rumunsko, Chorvátsko či Česko, ktoré sú považované za vzor v stíhaní úplatkárstva. „Akurát tam zavreli poslancov, ministrov, predsedu vlády aj vplyvných oligarchov. U nás išli do väzenia nižší úradníci, starostovia a primátori,“ povedal som vtedy Gašparovi. Zhruba po pol hodine rozhovor ukončil a odvtedy sa neozval. Potom sme sa ešte raz stretli zoči-voči, keď prezentoval výsledky NAKA. Po jeho boku sedel aj Hraško.

Keď som Gašparovi kládol prvú otázku, mrvil sa na stoličke a mračil. Pripomenul som mu totiž niekoľko káuz, ktoré išli v jeho ére do stratena alebo sa výrazne nepohli: emisie, harvardské fondy, tunelovanie vojenskej tajnej služby, hlas podobný Ficovi, Bašternák. „Kedy postavíte pred súd naozaj vplyvných ľudí? Prečo to v iných krajinách ide a na Slovensku nie?“ pýtal som sa policajného prezidenta.¹⁵⁵ „Na to jednoducho odpoveď. Bude to vtedy, keď taká osoba spácha trestný čin,“ reagoval Gašpar s tým, že nie som objektívny a bagatelizujem

155 Aktuality.sk, 10.3.2017. *Gašpar: Chcete, aby sme zavreli polovicu parlamentu alebo vlády?*

ich prácu.¹⁵⁶ „Chcete, aby sme zavreli polovicu parlamentu alebo vlády. Garantujem vám, že keď budú splnené zákonné podmienky, tak bude obvinený aj člen vlády alebo poslanec. Taký prípad nenastal, no ubezpečujem vás, že nikto nebude ničomu brániť,“ dušoval sa šéf polície.¹⁵⁷ Po sérii doplňujúcich otázok, ktoré sa týkali napríklad kauzy Gorila, mi zobral slovo a ukončil tlačovku.

Aj pred vraždou bolo zrejmé, že Gašpar sa len zbabelo vyhovára. Podozrení z trestnej činnosti horných desaťtisíc bolo toľko, že ich výpočet by bol dlhší ako telefónny zoznam. Polícia pod jeho vedením však pomáhala a chránila „našich ľudí“. A naopak, stíhala tých, ktorí upozorňovali na ich čudné praktiky. Napríklad Ondreja Janíčka, ktorý vytrvalo ukazoval prstom na Jankovskú. Alebo Filipa Rybaniča, ktorý si pozrel účty Roberta Kaliňáka a Jána Počiatka – a spojil ich s daňovým podvodníkom Bašternákom. Gašpar skrátka nemal v potláčaní kriminality bielych golierov výsledky, čo sa ešte vypuklejšie ukázalo po tragédii vo Veľkej Mači. Systematicky totiž prehliadal aj záškodnícku činnosť bôdörovcov, s ktorými ho viazalo rodinné puto. Z polície si spravili hypermarket, kam mohli kedykoľvek prísť a vložiť si do nákupného košíka, čo práve potrebovali. Napríklad informácie o novinároch.

Objednávateľom bol Marian Kočner, sprostredkovateľom Norbert Bödör a vykonávateľom bývalý šéf finančnej spravodajskej jednotky NAKA Pavol Vorobjov. Ten je v kauze nezákonných lustrácií žurnalistov aj väzobne stíhaný. Vorobjov najskôr tvrdil, že pokyn na ich vykonanie mu dal Gašpar. Neskôr otočil a výpoveď zmenil. To však nič nemení na fakte, že bôdörovci mali za Gašpara veľký vplyv, ktorý plasticky opísal bývalý nitriansky policajt Branislav Didák. Spomínal najmä

¹⁵⁶ Tamže.

¹⁵⁷ Tamže.

Norberta Böldöra, ale zmienil sa aj o jednom stretnutí s jeho otcom Miroslavom. „Starý pán si ma nechal trikrát zavolať. Dvakrát som odmietol, tretíkrát ma ‚predviedli‘. Policajti mi totiž odkázali, že tretíkrát ho už odmietnuť nemôžem. Ťahal mi motúzy popod nos. Uvažoval som len nad tým, ako odtiaľ čo najrýchlejšie zmiznúť. Nikdy viac som tam už nebol,“ vyjadril sa Didák.¹⁵⁸

Gašpar po šiestich týždňoch od vraždy predsa len rezignoval: urobil to však spôsobom, ktorým ponížil ministra vnútra Druckera. Ten policajného prezidenta viackrát vyzval, aby odišiel, čo sa však nestalo. „Niekoľkokrát som mal dohodu s Tiborom Gašparom, ktorý sa najprv nechcel vzdať, že sa vzdá, no nakoniec to tak nebolo,“ povedal Drucker.¹⁵⁹ Podľa neho si totiž jeho demisiu neželal Fico, proti bol i Kaliňák. Okrem iného argumentovali aj tým, že politická zodpovednosť už bola vyvozená. Drucker pohrozil demisiou, nič mu to však nebolo platné: „Ja to volám taký pomyselný jediný výstrel, ktorý som mal.“¹⁶⁰ Keď videl, že s Gašparom nepohne, po necelom mesiaci sa rozhodol odstúpiť sám. Z opozície ho navyše atakoval Igor Matovič, podľa ktorého sa dostala Druckerova manželka k lukratívnym pozemkom za podozrivo nízku cenu.

Na šéfa polície musel nakoniec pritlačiť vtedajší premiér Pellegrini, takže po Druckerovi rezignoval aj Gašpar. Fraška sa však zďaleka neskončila: bývalý policajný prezident sa stal neskôr poradcom Denisy Sakovej, ktorá vo funkcii nahradila Druckera. Takmer pol roka bral za polovičný úväzok dvetisíc eur v hrubom.¹⁶¹ Dnes už je Gašpar v civile, kde si okrem

158 Aktuality.sk, 9.4.2019. *Expolicajt o kauze Kuciak: Oligarchovia sa smiali. Verili, že sa z toho dostanú.*

159 SME, 16.8.2019. *Drucker: Fico nechcel, aby som odvolal Gašpara.*

160 Tamže.

161 tnoviny.sk, 17.8.2018. *Zistili sme, koľko mesačne zarobí Gašpar ako Sakovej poradca.*

iného kráti čas podávaním trestných oznámení – napríklad na bývalého policajta Didáka. Kvôli Gašparovým rozmarom sme museli jeden výsluch absolvovať aj s kolegyňou Annamáriou Dömeovou. Bývalého policajného prezidenta trápi lo, či sme disponovali výpoveďou generálneho prokurátora Jaromíra Čížnára, ktorému mal jeho predchodca Dobroslav Trnka – v prítomnosti Fica – pustiť úryvok nahrávky z kauzy Gorila.¹⁶² Gašpara zaujímali naše zdroje, hoci sa ho tento prípad nijako netýkal.¹⁶³

Po vyše dvadsiatich rokoch skončili v polícii aj vyšetrovatelia Štefan Jombik a Jaroslav Barochovský, ktorí uzatvárali všetky Kočnerove kauzy v jeho prospech.¹⁶⁴ Išlo najmä o ekonomickú trestnú činnosť, respektíve daňové podvody. Ak by konali v súlade so služobnou prisahou, Kočner by bol zrejme väzobne stíhaný dávno pred vraždou Jána Kuciaka. Po jednom z jeho článkov dokonca prokuratúra odňala Jombikovi spis, ktorý sa týkal špekulatívnych obchodov s hotelmi na Donovaloch.¹⁶⁵ Kuciak totiž rozobral jeho uznesenie o zastavení trestného stíhania na súčiastky. Bod po bode vyvrátil Jombikove závery – a presvedčivo preukázal, že mafián Kočner okradol štát pochybnými transakciami o osem miliónov eur.

Rok a pol po vražde odišiel do civilu aj riaditeľ národnej jednotky finančnej polície Bernard Slobodník. Jeden z darcov Smeru, ktorý najskôr podľa správ z Kočnerovho mobilu pracoval pre oligarchu Norberta Bödöra. Slobodník mu mal údajne vynášať aj informácie – napríklad o priebehu vyšetro-

162 Aktuality.sk, 13.3.2019. *Trnka pustil nahrávku z Gorily aj Ficovi. Na tajnom stretnutí s Čížnárom.*

163 Aktuality.sk, 4.6.2019. *Investigatívni novinári museli ísť na výsluch pre trestné oznámenie od Gašpara.*

164 Denník N, 5.10.2018. *Kočnerovi vyšetrovatelia odchádzajú do civilu, Trnka predstiera, že nepracuje s počítačom.*

165 Aktuality.sk, 9.7.2018. *Článok Jána Kuciaka: Polícia preverí Kočnerove kšefty. Podľa Kováčika zastavila stíhanie predčasne.*

vania v kauze Technopol. Kočner s Bödörom si tiež písali, čo všetko pre nich „Béďo“ vybaví a že na konci „bude spokojný“. Keď zistili, že sa stretával aj s Kuciakom, vnímali to ako zradu, pričom Kočner sa mu chcel pomstiť.¹⁶⁶ Slobodník priznal, že sa poznal s Bödörom, ale poprel, že by s ním spolupracoval. Odmietol tiež, že by zobral peniaze od Kočnera. Nie je jasné, či hral po celý čas na dve strany alebo v istom momente precitol. Faktom však je, že aj vďaka nemu bol odsúdený Bašternák – a že momentálne je trestne aj väzobne stíhaný Kočner.

Niekoľko týždňov po tragédii vo Veľkej Mači som sa stretol so Slobodníkom v jednom nákupnom centre v Bratislave. Na schôdzke bola aj investigatívna novinárka Zuzana Petková, ktorá je dnes riaditeľkou Nadácie Zastavme korupciu. Slobodníka sme grilovali dobrú hodinu, pričom sme sa ho pýtali i na jeho vzťahy s Albáncami, ktorí podnikali v Leviciach. Ich firmy obchodovali aj s Vadalovcami, médiá ich tiež spájali s drogami.¹⁶⁷ Aj preto sa polícia istý čas po vražde sústredila na zahraničnú stopu: Kuciak totiž nechystal články len o talianskej, ale i o albánskej maffii, o čom vedel aj policajt Slobodník. Počas našej schôdzky sa netváril, že tých ľudí nepozná, no bližšie kontakty vylúčil. V detailoch sa však zamotával, veľmi nás s Petkovou nepresvedčil.

Skončil aj Ľudovít Makó, ktorý riadil počas Ficovej vlády Kriminálny úrad finančnej správy. A to nielen vo funkcii, ale aj vo väzbe. Nepomohol mu ani kňaz, ktorý sa za Makóa zaručil ako dôveryhodná osoba. Špecializovaný trestný súd ho nepustil na slobodu pre obavy z ovplyvňovania svedkov a pokračovania v trestnej činnosti. Makóa, ktorý mal pod palcom vyšetrovanie

¹⁶⁶ Denník N, 9.8.2019. *Bernard Slobodník z NAKA: Vražda bola zlom, celá polícia musí cítiť zodpovednosť.*

¹⁶⁷ Trend, 11.4.2018. *Kryli narkobaronov, berú eurofondy a financujú šírenie islamu.*

daňových a colných podvodov, zadržala NAKA v rámci akcie Boží mlyn. Obvinený je z násilnej trestnej činnosti vrátane obmedzovania osobnej slobody a vydierania, polícia ho spája s bratislavským podsvetím. Na Makóa dlhodobo upozorňoval novinár Martin Turček z investigatívneho tímu Aktuality.sk. Vysoký štátny funkcionár si tykal s Norbertom Bödörom, pochybnosti vzbudzoval aj jeho majetok, ktorý mohol len ťažko nadobudnúť z platu šéfa daňových kriminalistov.¹⁶⁸ Otázniky vyvolávali i kontrakty tohto úradu s firmami, za ktorými bolo možné vystopovať prepojenia na Makóa.¹⁶⁹

Gašpara vystriedal na čele polície Milan Lučanský, ktorý si spravil meno ako vyšetrovateľ prípadov mafiánskeho bosa Mikuláša Černáka. Zároveň však čelil pochybnostiam, že rovnako striktne nepostupoval voči jeho niekdajšej pravej ruke Jánovi Kánovi. Prinajmenšom zvlášťne sa správal aj v kauze mafiána Karola Mella, ktorý zmizol na Belize: Lučanský zrejme neurobil všetko pre to, aby ho polícia zadržala.¹⁷⁰ Keď sa stal šéfom polície, v zainteresovaných kruhoch bol vnímaný ako Kaliňákov človek – exminister vnútra ho dokonca pozval na oslavu svojej štyridsiatky. Lučanský mal zároveň napäté vzťahy s bödőrovcami, takže sa ich snažil vytlačiť na okraj. Nebol to však klasický boj dobra so zlom, ale len preskupenie síl: jednu záujmovú skupinu v polícii nahradila iná. Lučanský musel vysvetľovať i okolnosti kúpy apartmánu na Floride.¹⁷¹

Napriek tomu mala polícia pod jeho vedením lepší imidž ako za Gašpara, hoci od ideálu to bolo ďaleko. Lučanský však spravil jednu zásadnú chybu, ktorú nedokázal presvedčivo

¹⁶⁸ Aktuality.sk, 17.9.2020. *Kto je zadržaný Ľudovít Makó? Funkcionár, ktorého majetok vzbudzoval pozornosť.*

¹⁶⁹ Tamže.

¹⁷⁰ .týždeň, 18.6.2011. *Lučanský: Mello nie je na Slovensku.*

¹⁷¹ Aktuality.sk, 14.1.2020. *Lučanského majetky vyvolávali pochybnosti, ďalšie priznania však neukáže.*

vysvetliť: rozpustenie tímu Kuciak, s ktorým sa podľa očakávania stotožnila aj Saková. Po nástupe Matovičovej vlády v marci 2020 bolo zrejmé, že Lučanského dni vo funkcii sú zrátané. Nakoniec mu trvalo podobne ako Gašparovi niekoľko týždňov, kým sa stiahol, pričom svoj odchod emocionálne nezvládol. Lučanský nevyberane útočil na šéfa tímu Kuciak Petra Juhása, kritizoval aj nového ministra vnútra Romana Mikulca (OĽaNO). Políciu momentálne dočasne vedie Peter Kovařík – kedysi rešpektovaný vyšetrovateľ, ktorý si však poškodil povesť, keď necelý rok pred vraždou prikývol Ficovi, že bude na úrade vlády koordinovať boj s korupciou.¹⁷² Koaličná väčšina dnes stojí pred veľkou výzvou: nájsť šéfa polície, ktorý vráti heslu Pomáhať a chrániť jeho pôvodný význam.

KARMA A ÚNOS

Mamutie protesty, pád vlády, koniec éry „našich ľudí“ v polícii. Všade, kam sa Robert Fico po vražde otočil, vybuchovali nášľapné míny. V apríli 2018 prišla ďalšia rana, ktorá ho zasiahla skôr ľudsky. Na dvore Železničnej nemocnice v Košiciach zomrel jeden zo zakladateľov Smeru a bývalý predseda parlamentu Pavol Paška.¹⁷³ Pôvodne sa vybral do Východoslovenského ústavu srdcových a cievnych chorôb, kde ho mali o pár dní operovať. Počas cesty sa však Paškov stav výrazne zhoršil, začali mu zlyhávať základné životné funkcie. Keďže najbližšie bola Železničná nemocnica, jeho vodič zmenil plán. Čerstvého šesťdesiatnika začali lekári resuscitovať priamo na chodníku, kde ho oživovali skoro pol hodiny. Neúspešne. Príčinou Paškovej smrti bol infarkt.

172 Aktuality.sk, 10.11.2017. *Elitný policajt z Úradu vlády: Nevolím Smer, ale na Fica som zmenil názor.*

173 Kosicednes.sk, 9.4.2018. *Pavol Paška zomrel pred nemocnicou.*

Fico natočil pri tejto príležitosti krátke video, v ktorom vyjadril úprimnú sústrasť rodine dlhoročného politika Smeru. Podľa neho bol Paška skvelý človek, ktorý držal slovo. Rozrušený Fico našiel aj vínnikov jeho náhleho skonu: „Na Slovensku máme bandu novinárov a idiotských politikov, ktorí ho zoštvali. To, čo mu robili na základe klamstiev a výmyslov, je absolútne neprijateľné. Verím, že sa s týmto fenoménom klamstiev, výmyslov, novinárskych konšpirácií a idiotských politikov raz vyrovnáme.“ Predseda Smeru ťažko znášal aj Paškov pohreb. „Prišiel tam dosť podgurážený, takže sa ho snažili presvedčiť, aby zostal v aute,“ hovorí jeden z mojich zdrojov. Fico si však nedal povedať. Podľa účastníkov poslednej rozlúčky sa dokonca po smútočnej reči postavil a začal tleskať.

Smrť Pavla Pašku komentoval sebe vlastným spôsobom aj mafián Marian Kočner. Krátko nato, ako túto informáciu zverejnili médiá, napísal cez aplikáciu WhatsApp viacerým známym správou: „Zomrel Pavol Paška. Zabili ho novičkom vyrobeným v tajných slovenských laboratóriách ruských spravodajských služieb asi Fico, Putin, Kaliňák, Kováčik, Gašpar a ešte asi aj ďalší. Asi trochu aj Assad, Kim Čong Un, Erdogan a teta Margita z Chocholnej. To je ďalší priamy útok na demokraciu. Teraz už skutočne treba vyjsť do ulíc. Allforpalo.“

Bola to krutá irónia osudu, že nekorunovaný kráľ slovenského zdravotníctva zomrel na zemi. Navyše v areáli nemocnice, ktorá patrí pod finančnú skupinu Penta. Jej spolumahiteľ Jaroslav Haščák hovoril o Paškovi aj s jeho straníckym šéfom Ficom. Pred voľbami 2006 v konšpiračnom byte Penty na Vazovovej ulici v Bratislave. „Haščák sa pýta Fica, či sa môže stretnúť s Paškom. Fico súhlasí... Fico hovorí, že Haščák môže s Paškom dlhodobo počítať,“ píše sa v spise Gorila. Penta mala totiž záujem o rezort zdravotníctva a Paška bol jedným z kandidátov na post ministra. Nakoniec sa ním nestal, po víťazstve

Smeru obsadil funkciu predsedu parlamentu. Počas Ficových vlád mal však v zdravotníctve enormný vplyv.

Bez jeho súhlasu sa v tomto rezorte nepredá ani ihla, zvykli hovoriť znalci prostredia.¹⁷⁴ Vzduchom poletovali aj vysoké percentá, ktoré si vraj pýtal ako províziu z dohodnutých obchodov. Počas jeho života sa síce nič nepodarilo preukázať, vážne pochybnosti však vzbudili závery dedičského konania. Denník SME totiž zistil, že Paškova rodina si rozdelila jeho osobný majetok v hodnote 1,2 milióna eur.¹⁷⁵ Podľa účtovných výkazov jednej z firiem vlastnil aj ďalší majetok za 1,3 milióna eur, ktorý takisto prešiel na jeho príbuzných.¹⁷⁶ Kde na to Paška vzal, nie je jasné: z oficiálnych príjmov šéfa parlamentu by však toľko nenašetril, ani keby si odkladal celý plat. Problém bol tiež v tom, že nerobil biznis na prvú, ale cez nastrčené kone, s ktorými nemal preukázateľné väzby. Aj preto bolo ťažké ho na niečom nachytať, podozrenia umocnilo až dedičské konanie.

Politik Paška, ktorý počas Nežnej revolúcie kachličkoval kúpeľnu, si navyše starostlivo pestoval imidž ľavicového intelektuála. Tváril sa, akoby nemal s kšeftami v zdravotníctve nič spoločné. V skutočnosti však do bodky naplnil výrok, ktorý vyslovil ako predseda parlamentu: Vyhraj voľby a môžeš všetko. Osudnou sa mu stala kauza predraženého nákupu CT v piešťanskej nemocnici, z ktorého mala profitovať jemu blízka firma. Po protestoch v Bratislave a Košiciach, keď ľudia demonštrovali aj pred Paškovým domom, napokon v novembri 2014 odstúpil z funkcie. „Nikto mi nebude rozvracať rodinu. Preto oznamujem, že odstúpim z pozície predsedu Národnej rady, lebo chcem, aby Slovensko fungovalo ako normálna

174 Aktuality.sk, 28.5.2017. *Paška hral v Smere vždy len na seba. Bez jeho súhlasu sa nepredala ani ihla.*

175 SME, 10.5.2020. *Paška bol miliónár a ani to nie je všetok jeho majetok (prehľad).*

176 Tamže.

krajina, aby politiku nerobilo zopár anarchistov na uliciach,“ zdôvodnil svoju rezignáciu jeden zo zakladateľov Smeru.¹⁷⁷

V ďalších voľbách už Paška nekandidoval, v decembri 2016 sa neuchádzal ani o post podpredsedu Smeru. Postupne sa tiež vytratil z pozornosti médií. Paškovo meno sa pretriasalo v súvislosti s kauzou nákupu ultrazvukov v košickej nemocnici, do ktorej bol namočený jeho synovec Branislav. V prípade, na ktorý sme upozornili spolu s Jánom Kuciakom,¹⁷⁸ ho prokuratúra obžalovala zo zločinu machinácie pri verejnom obstarávaní a verejnej dražbe. Média si posvietili aj na luxusnú megavilu v košickej časti Kavečany napísanú na Paškovu firmu.

Stiahnutie sa Pašku do úzadia vyhovovalo najmä Robertovi Kaliňákovi, ktorý sa stal nespochybniteľnou dvojkou v Smere. Na rozdiel od Pašku, ktorého zložil prvý väčší škandál, prežil Kaliňák aj kauzu Bašternák. Bývalý predseda parlamentu mohol cítiť krivdu: jeho straníckemu rivalovi toleroval Fico viac ako komukoľvek inému. Kaliňáka pochovala až vražda, svoju reputáciu však musel paradoxne hájiť aj po odchode z ministerstva vnútra.

Tri týždne po smrti Pašku totiž vyšlo najavo, že Slovensko sa malo podieľať na únose vietnamského podnikateľa Trinh Xuan Thanh. Išlo o šéfa štátnej stavebnej firmy, ktorého doma pre korupciu dvakrát odsúdili na doživotie. Jeho obhajkyňa však tvrdila, že sa stal obeťou politických hier: podľa analytikov mohol byť za únosom boj o moc v Komunistickej strane Vietnamu.¹⁷⁹ Thanh najskôr ušiel cez Laos a Thajsko do Turecka. Odtiaľ prišiel s diplomatickým pasom do Nemecka, kde požiadal o azyl. Vietnamská polícia viackrát vyzvala tamojšie

177 Aktuality.sk, 27.8.2017. *Pavol Paška a Robert Kaliňák. Kedysi spojenci, dnes úhlavní nepriatelia.*

178 .týždeň, 31.5.2015. *Kauza CT: biznis pokračuje.*

179 Aktuality.sk, 28.4.2018. *Nemci sa pýtajú, či Slovensko pomáhalo vietnamskej tajnej službe pri únose.*

úradu, aby ho vydali do vlasti. Keď to odmietli, vietnamská tajná služba uniesla Thanha – podľa nemeckých orgánov – z Berlína cez Prahu, Bratislavu a Moskvu do Vietnamu.

Slovensko udržiavalo s Vietnamom počas tretej Ficovej vlády čulé vzťahy. Krajinu navštívil aj premiér, ktorý tam dohodil biznis viacerým firmám s väzbami na vládne strany. V marci 2017 prišli na oplátku vietnamskí komunisti na Slovensko. Mesiac pred únosom bol v ich krajine pre zmenu Kaliňák – spolu s Denisou Sakovou a Tiborom Gašparom. „Vidíme tu veľký potenciál pre slovenské firmy, ktoré by sa svojimi bezpečnostnými technológiami mohli podieľať na spoločnom podniku priamo vo Vietname,“ vyjadril sa Kaliňák. V čase únosu sa v Bratislave znovu stretol s vietnamskou delegáciou, ktorej poskytlo ministerstvo vnútra vládny špeciál. Na jeho palube sa podľa denníka Frankfurter Allgemeine Zeitung nachádzal aj Trinh Xuan Thanh.

Kaliňákov rezort však tvrdil, že občan s takým menom v lietadle nesedel. A keby aj, Slovensko vraj o žiadnom únose nevedelo. Ak sa na ňom podieľalo, tak len nevedome s tým, že vietnamská strana nás mohla oklamať. „V prípade, že sa potvrdia informácie nemeckých orgánov, budeme to vnímať ako prejav hrubej nekorektnosti zo strany partnera z Vietnamu, zneužitie našej pohostinnosti na iné ako priateľské vzťahy a naštrbenie doteraz dobre sa rozvíjajúcich bilaterálnych vzťahov medzi obidvoma krajinami,“ vyjadrilo sa ministerstvo. Podľa nemeckého denníka TAZ sa na rokovaníach nemeckých a slovenských predstaviteľov v Bratislave zúčastnil aj Le Hong Quang, ktorý v minulosti pôsobil ako poradca expremiéra Fica pre zahraničný obchod. Neskôr bol vyslaný do Hanoja, aby tam ako ekonomický diplomat viedol slovenskú ambasádu.

„Odvtedy, čo je Le Hong Quang vedúcim diplomatom v Hanoji, objavujú sa nové podozrenia. Kto chce získať turistické

slovenské víza, musí najprv položiť na stôl tritisíc eur,“ povedali denníku TAZ viacerí Vietnamci. „Ak chce dotýčny na Slovensku pracovať, vyjde to ešte drahšie,“ napísal nemecký denník. Fico sa pre spomínaného Vietnamca dostal do konfliktu aj s prezidentom Kiskom. „Dost’ ma prekvapilo, keď mi v septembri minulého roku (2017 – pozn. autora) zavolať premiér Fico. Nikdy predtým sa nestalo, aby mi zavolať kvôli veľvyslancovi. Veľmi netradičným až direktívnym spôsobom ma požiadal, aby som pána Quanga vymenoval za veľvyslanca. Už vtedy boli na Slovensku informácie o tom, že nebol veľmi dôveryhodná osoba. Pravdaže, nevymenoval som ho,“ povedal Kiska.¹⁸⁰

Poľské úrady si dokonca mysleli, že na palube slovenského vládneho špeciálu s vietnamskou delegáciou, ktorá mala uniesť omámeného Thanha, bol aj Kaliňák. Vyplývalo to z odpovede tamojšieho rezortu diplomacie pre poľský portál onet.pl, ktorý sa pýtal na detaily povolenia preletu. „Ministerstvo zahraničných vecí (Poľska) požiadalo predsedu ULC (Úradu civilného letectva) o udelenie povolenia na medzinárodnom lete v poľskom vzdušnom priestore, ktorý sa uskutočnil 26. júla 2017 špeciálnym slovenským lietadlom s podpredsedom vlády SR, ministrom vnútra SR Robertom Kaliňákom ako vedúcim delegácie na návšteve do Moskvy,“ vyjadrilo sa tlačové oddelenie ministerstva zahraničných vecí Poľska. Kaliňák však poprel, že bol v lietadle s vietnamskou delegáciou. Podľa vlastných slov nebol v inkriminovanom čase ani na letisku.

Vietnamskú delegáciu vraj privítal len vo vládnom hoteli Bôrik. Po pracovnom obede sa rozlúčili a každý šiel po svojom.¹⁸¹ Neskôr vyšlo najavo, že sme Poliakov zavádzali: Ka-

¹⁸⁰ Aktuality.sk, 17.5.2018. *Kiska nechce zakladať stranu. Iba hlupák nemení názory, tvrdí dnes (rozhovor).*

¹⁸¹ Aktuality.sk, 1.6.2018. *Kauza únosu Vietnamca: Poliaci si mysleli, že v lietadle sedí Kaliňák.*

liňák ako vedúci zájazdu bol len na papieri. Ako figový list, aby nerobili naši severní susedia problémy s preletom ponad ich územie. Faktom tiež je, že tri dni po únose Thanha z Berlína vycestovalo niekoľko Vietnamcov, podozrivých z tohto trestného činu, prenajatým autom z Prahy. Podľa údajov GPS zaparkovali pri bratislavskom hoteli Bôrik práve v deň, keď tam Kaliňák rokoval s vietnamskou delegáciou. Štyria jej členovia prileteli z Prahy do Bratislavy slovenským špeciálom, do Moskvy ich však odletelo dvanásť. Naše lietadlo si údajne Vietnamci požičali preto, že pred návštevou Slovenska sa im zmenil program, takže namiesto z Viedne požiadali o dopravu z Prahy.

Napriek urputnej snahe slovenskej strany vyvinúť sa zo spoluúčasti na únose nemali nemeckí vyšetrovatelia žiadne pochybnosti, že na palube špeciálu, ktorý odletel s vietnamskou delegáciou z Bratislavy do Moskvy, bol aj Thanh. „Prirodzene, nie pod svojím skutočným menom,“ napísal nemecký portál taz.de. Aktuality.sk získali i časť správy, ktorú vypracovali po výsluchoch na Slovensku. Nemci pripúšťali, že slovenská vláda mohla byť uvedená do omylu. Za touto manipuláciou však videli insidera, vďaka ktorému sa únos podaril – bývalého Ficovho poradcu Le Hong Quanga. „V tejto súvislosti je určite potrebné bližšie sledovať funkciu poradcu vlády Le Hong Quanga, ktorý sa po únose stal ekonomickým diplomatom v Hanoji,“ zaznamenali nemeckí vyšetrovatelia.¹⁸²

V auguste 2018 však vyšli najavo ďalšie informácie, ktoré spájali akciu vietnamskej tajnej služby s Kaliňákom. Denník N po rozhovoroch so slovenskými policajtmi, ktorí vedeli o únose, napísal: „Pred vládnym hotelom Bôrik stojí minister vnútra Robert Kaliňák a niekam nervózne telefonuje, až kričí. Spomína

182 Aktuality.sk, 31.7.2018. *Správa nemeckých vyšetrovateľov spomína Ficovho exporadcu.*

slovo pas.“¹⁸³ Bolo to v čase, keď sa kolóna s vietnamskou delegáciou presúvala z bratislavského letiska na rokovanie so slovenským ministrom vnútra. Počas stretnutia požiadali Vietnamci veliteľa kolóny, aby do nej zaradil ešte jednu dodávku: „Tú, v ktorej je unesený Vietnamec. Vtedy policajti prvýkrát uvideli dobitého Thanhha. Šéf protokolu Radovan Čulák im povedal, že ho treba preložiť z českej dodávky do policajnej. Kali o tom vie, je to štátny záujem, malo zaznieť.“¹⁸⁴ Následne bol Thanh unesený z Bratislavy cez Moskvu do Vietnamu.

Kaliňák označil zverejnené informácie za obľudnosť. „Nejde o mňa, ide o Slovensko. Toto sú vymyslené veci a nie je to pravda. To by si predsa niekto všimol. Takáto osoba na palube nášho lietadla jednoducho nebola. Tým je dané všetko, to sú všetko nezmysly, moje postavenie pred hotelom, komunikácia šéfa protokolu,“ povedal televízii Markíza. Šéf protokolu ministerstva vnútra Čulák tvrdil, že išlo o bežnú návštevu: „Beriem to pracovne, nič podozrivé som si nevšimol.“ Fico v tom mal ako vždy jasno: podľa neho išlo o „ďalší útok na vládu, koalíciu a osobitne na Smer“. Kritizoval aj prezidenta Kisku, ktorý sa vraj snažil zneužiť prípad únosu Vietnamca: „Opakuje sa scenár použitý po vražde novinára a jeho snúbenice. Bez akéhokoľvek dôkazu či záverov vyšetrovania prezident útočí na bývalých i súčasných členov vlády.“

Smeru pomáhali aj konšpiračné médiá, ktoré interpretovali únos Vietnamca ako zlyhanie Nemecka. V podobnom duchu sa tiež vyjadril Kočnerov pobočník Peter Tóth. Vtedajší premiér Pellegrini pridal k Nemecku aj Česko, lebo tam vraj strávil Thanh viac času ako u nás.¹⁸⁵ Mediálnu stratégiu im

183 Denník N, 2.8.2018. *Ako Kaliňák pristavil lietadlo pre únoscov z Vietnamu.*

184 Tamže.

185 Plus jeden deň, 13.8.2018. *Exkluzívny rozhovor: Pellegrini prehovoril o únose Vietnamca: Toto si myslím o Kaliňákovi.*

však rozbili dvaja policajti, ktorí boli v čase únosu na bratislavskom letisku. Vyšetrovateľom totiž povedali, že videli, ako vlečú Vietnamci Trinh Xuan Thanha do slovenského vládneho špeciálu.¹⁸⁶ Ich výpovede neskôr potvrdil aj ďalší ochrankár. Prípacom sa stále zaoberá inšpekcia ministerstva vnútra, účasť slovenských predstaviteľov vrátane Kaliňáka však zmietla zo stola. Preveruje už len vietnamskú líniu únosu. Slovensko zároveň vyhostilo jedného diplomata tejto krajiny.

Smer túto kauzu politicky ustál, väčšinu pochybností však jeho predstavitelia nerozptýlili. Vráťane zdanlivého detailu, akým bola dĺžka trvania schôdzky s Vietnamcami v hoteli Bôrik: štyridsať minút je pozoruhodne málo. Zjavne mali naponáhlo, pričom oficiálne rokovanie mohlo byť len krycím manévrom. Za povšimutie tiež stojí, že Vietnamci si dohodli s Kaliňákom stretnutie v Bratislave krátko pred rokovaním. Nepresvedčivá bola aj obrana ministra vnútra, ktorý najskôr všetko zatĺkal. Potom pripustil, že k únosu možno aj došlo, ale on ani slovenské štátne orgány s tým nič nemali. Navyše oklamal Poliakov, keď sme chceli Vietnamcov prepraviť do Moskvy, čo mu tiež nepridalo na dôveryhodnosti. Keďže už dávno vieme, s kým máme tú česť, uveriť, že „Vietnamci len zneužili našu pohostinnosť“, si žiada značnú dávku fantázie.

Nehovoriac o tom, že nemeckí vyšetrovatelia ukázali prstom aj na Le Hong Quanga – bývalého poradcu Roberta Fica, ktorý ho direktívne pretláčal za veľvyslanca. Optimizmus nevzbudzuje ani doterajší postup slovenskej polície: je zrejmé, že „naši ľudia“ si i po zmene vlády dokážu nájsť cestičky, ako sa vyhnúť trestnoprávnej zodpovednosti. Na rozdiel od Nemecka, kde už odsúdili jedného z únoscov – príslušníka vietnamskej

186 Denník N, 1.10.2018. *Dvaja policajti dosvedčili únos Vietnamca, ktorý Kaliňák nevidel.*

tajnej služby. Hoci u nás je zatiaľ v tomto prípade spravodlivosť slepá, Smer nemá dôvod jasať. Keď raz budú historici analyzovať tretiu Ficovu vládu, únos Vietnamca zrejme príde na rad hneď po vražde Jána Kuciaka a Martiny Kušnírovej. Podobnosť s érou Vladimíra Mečiara, počas ktorej bol unesený prezidentov syn a vybuchlo auto s Róbertom Remiášom, nie je náhodná.

LOĎ MÁM VYBAVENÚ

„Zdravím. Na pondelok poobede by ste mali voľné lietadlo? Ďakujem,“ napísal Marian Kočner 28. júna 2018 ráno spolujaditeľovi leteckej spoločnosti Tatrajet.¹⁸⁷ Mafián chcel letieť do chorvátskeho Splitu, asi osem kilometrov od letiska kotvila jeho jachta Pegas. V minulosti o jej názve žartoval aj s Norbertom Böldörom. „Rozmýšľam, že ju premenujem na VRATKA. Chalani, čo robili so Slotom nástenkový tender, mali loď NASTENKA,“ informoval ho cez aplikáciu WhatsApp. Kočner bol totiž podozrivý, že podvodným spôsobom vytiahol od štátu vratky DPH v hodnote miliónov eur. Išlo o podobný typ humoru ako slogan Donovalského pivovaru, ktorý bol spájaný s Jánom Počiatkom: Poctivé pivo od počiatku. Alebo keď sa Počiatek s Trnkom zabávali na tom, ako vraj Slota pri obchode s emisiami „oholil ešte aj Fica, lebo mu nedal z toho polku“.

Kočnerovi však v deň, keď mal v pláne vyraziť do Splitu, nakoniec do smiechu nebolo. Popoludní ho totiž Najvyšší súd poslal za mreže v kauze falšovania zmeniek televízie Markíza. Mafián s tým zjavne nepočítal, inak by si nerezervoval súkromné lietadlo na Jadran. Napokon, sudca Špecializovaného trestného súdu Roman Púchovský ho necelý týždeň predtým do vyšetrovacej

¹⁸⁷ Aktuality.sk, 7.2.2020. Kočnerova knižnica: Ráno si objednal lietadlo do Splitu. Popoludní ho súd poslal za mreže.

vázby nevzal. Kočner sa zrejme spoliehal na to, že má stále na kľúčových pozíciách svojich ľudí, ktorí ho podržia alebo včas varujú, keby mu hrozilo nebezpečenstvo. V politike, bezpečnostných zložkách, na prokuratúre, súdoch aj v tajnej službe. Keby niekto vnútri systému zlyhal, kedykoľvek sa mohol obrátiť na vplyvného kamaráta Norberta Bödöra. Oligarcha väčšinou zariadil alebo zistil, čo bola treba – v prípade potreby aj majiteľa značky auta, ktoré sa pohybovalo v jeho okolí.

Kočner napriek tomu už dlhšie cítil, že situácia sa nevyvíja dobre. Hlavne politicky, takže sa obával, že „naši ľudia“ postupne stratia trestnoprávnu imunitu. Zlý predtuchu mal už po župných voľbách 2017, v ktorých Smer utrpel združujúcu porážku. „V ďalšej vláde už Smer nebude. Treba sa chystať na odchod... Dostali tak na piču, že sa z toho nespamätajú... A vôbec ma to neteší, lebo fakt budeme musieť odtiaľto zdrhať...“ napísal ráno po oznámení výsledkov Ladislavovi Bašternákovi. Kočner začal byť kritický aj k Ficovi, problém videl v jeho hlavnom poradcovi. „Ak sa šéf rýchlo nespamätá a nezačne konzultovať a riešiť veci s niekým iným ako s ET (Erikom Tomášom – pozn. autora), tak po voľbách skončí v opozícii, Bašternák v base a následne bude mať šéf aj s Kallim veľký problém. Bašternák začne rozprávať (a to si píš, že začne) a všetko pôjde do piče,“ vystríhal mesiac pred vraždou Jána a Martiny oligarchu Bödöra.

Bašternák zatiaľ rozprávať nezačal. Ako prvý z tejto partie bol však medzičasom právoplatne odsúdený za daňový delikt. Kočner videl za jeho problémami so zákonom aj generálneho prokurátora, ktorý sa vraj chcel emancipovať od svojho spoličiaka Fica. „Dnes mal ísť RF za Čižnárom. Čižnár je v nemocnici,“ informoval dva týždne pred vraždou Bašternáka. „Neviem, či by sme nemali ísť aj my s nejakým ovocím,“ odpísal mu Bašternák, keď ešte veril, že neskončí v base. Kočner mu na oplátku poslal

ikonku muchotrávky a dodal: „Huby sú tiež zdravé.“ V ďalších správach však Bašternáka upokojoval, že ešte nie je všetko stratené: „Budem vedieť, ako to dopadlo. Lebo RF sa potrebuje kvôli tebe zmieriť.“ Bašternákovi to zdvihlo náladu: „Super. Tak dúfam, že sa skamošia.“ Rovnaký záujem mal aj mafán Kočner. „Aj mne by sa to páčilo,“ uzavrel diskusiu na túto tému.

V deň, keď sa Slovensko dozvedelo o tragédii vo Veľkej Mači, však Kočner rezignoval. Pochopil, že im nezostáva veľa času, lebo slučka sa rýchlo sťahuje. „Modlime sa, aby sa tá banda kokotov z opozície nedostala k moci, lebo nás zlynčujú. Ale treba sa pripravovať na odchod z tejto krajinky. A to ťa nechcem strašiť, myslím to vážne,“ varoval Bašternáka. Bödöra, ktorý mal prehľad o situácii v polícii, sa Kočner pýtal, či už má ísť domov „upratať“ a či už sú „kukláči na ceste“. Viacerým známym poslal aj rovnakú správu o údajnom motíve vraždy, akoby to mal vopred pripravené: „On sa jebal do nejakej veľkej ruskej veci, kde ide o veľa peňazí.“ Kočner bol totiž jediný, kto šíril túto verziu, nehovoriac o tom, že to bolo len pár hodín po medializácii prípadu. Pre istotu tiež dočasne pozastavil činnosť tímu, ktorý sledoval novinárov vrátane Kuciaka.

V komunikácii s Petrom Tóthom rozvíjal i ďalšie teórie: taliansku mafiu alebo kauzu Panama Papers, o ktorej písal Kuciak dva roky pred vraždou. „Bratm, toto ešte bude peklo. Novinári rozpútajú orgie,“ obával sa Tóth. „A čo mám spáchať rituálnu samovraždu???“ pýtal sa Kočner. V tom čase mu bola veľkou oporou aj novinárka Martina Ruttkayová. Keď mu 26. februára 2018 krátkou pred deviatou ráno napísala, že zastrelili Kuciaka s Kušnírovou, mafán sa jej najskôr dramaticky spýtal: „Čooooo?“ O dve minúty neskôr už pokojne dodal: „No pekne.“ A pridal aj modifikovanú verziu správy o ruskej stopě ako motíve: „On sa jebal do nejakej veľkej ruskej firmy, čo robila nejaké obchody s ropou alebo niečím takým.“ Na dopl-

ňujúcu otázku Ruttkayovej, čo tým má na mysli, však nevedel odpovedať: „Niečo o nich písal. Nepamätám.“

O niekoľko minút jej bez vysvetlenia poslal link na Kucia-kov článok z roku 2017 s názvom: *Dcéra elitného daňováka mala väzby na schránku v daňovom raji v Karibiku*.¹⁸⁸ Hodinu nato prišiel s ďalšou verziou: „Keby to bolo kvôli práci, tak to neurobia aj tej frajerke. To je niečo osobné – rodinné.“ Kočner sa zároveň rozčuľoval, že novinári ho spájajú s vraždou – spolu s Bašternákom a so Smerom. Ruttkayová tomu neverila, podľa vlastných slov sa kvôli tomu pohádala aj s kolegami v redakcii: „Marian, viem, že vy ani Lacko by ste nikdy v živote nikomu neublížili. Mrzí ma, že všetci hneď zaútočili na vás.“ Vzápätí ho však nepotešila, keď mu oznámila, že už je zorganizovaný pochod. Keď sa trochu otriasol, robil si z toho posmech: „Tak zoberieme transparent a pôjdeme,“ písal Ruttkayovej.

Dva dni po šokujúcej správe o násilnej smrti Jána a Martiny už nevtipkoval. „Do piče, čo sa to deje vonku? Kurva, udrží sa to? Šéf musí niekoho obetovať... Hallo. Žiješ???” pýtal sa naliehavo Bödöra. V podobnom duchu písal i Bašternákovi: „Toto môže celé jebnúť. Sa to zosype ako domček z kariet. Nestihneme zmiznúť. Začínam mať jemný kŕč v bruchu.“ Kočnera znervózňoval kulminujúci občiansky tlak aj davy v uliciach. Nerozumel, prečo nezasiahne tajná služba. „Kurva, keby nebol šafárik (vtedajší riaditeľ SIS – pozn. autora) kokot, jebne na pochode pár delobuchov a prinesie dôkazy, že opozícia chystala teroristický útok,“ písal polovážne, položartom Bödörövi. Nitriansky oligarcha si tiež uvedomoval, že vývoj sa môže kedykoľvek vymknúť spod kontroly. „Už to nemáme v rukách my,“ povzdychol si v správe, ktorú poslal Kočnerovi.

188 Aktuality.sk, 19.12.2017. *Dcéra elitného daňováka mala väzby na schránku v daňovom raji v Karibiku*.

„Strategický plán musí zahŕňať aj operatívnu, infiltračnú a deštrukčnú činnosť vykonávanú na presne vytipovaných subjektoch!!!!!! Tzv. „paralelná SIS“. Lenže toto nikto v Smere nevie robiť. Všetci vedeli len lúpiť. Takže bude treba dať z toho ulúpeného na oferu a bude treba máknúť. Času je málo, treba byť rýchly a efektívny,“ presviedčal Kočner Bödöra. Mafiána tiež zaujímal, čo si o celej situácii myslí Fico – a aké sú jeho ďalšie plány. Bödör Kočnera ubezpečil, že ho bude informovať, keď sa stretne s premiérom. „A nalej mu silu. Aj odo mňa. Možno mu zostane len Kali a my,“ reagoval Kočner s tým, že je predsedovi Smeru stále verný. Obával sa však o jeho zdravotný stav. „Dost' je z toho fpiči,“ písal pre zmenu Bašternákovi. „Rúti sa to do záhuby. Keď to padne, nestihneme utiecť. Teda ja sa ničoho nebojím, ale začínam mať strach. Laco, keď toto padne, tak ideme na druhý deň do väzby. Povedal to Matovič s Lipšicom.“

Vnútorne drámy sa zrejme odohrávali aj v rodinách Norberta Bödöra a Mariana Kočnera. „Remišová práve na tlačovke povedala, že som vrah. Treba vyhlásiť STANNÉ PRÁVO,“ vyletel Kočner z kože. „Do piče,“ vyliezlo z Bödöra. „Moja žena to počula, ja som bol zrovna na hajzli. Som sa vrátil z hajzla a je úplne zrútená. Nevládze ani hovoriť,“ pokračoval Kočner v konverzácii. „Toto som mal ja včera, respektíve môj otec. Moja mama dostala záchvat,“ dodal Bödör. Kočnera vyplašila aj neoverená správa, že polícia našla páchatela i zbraň. Poslal mu ju 11. marca 2018 Tóth. Kočner sa ho pýtal, odkiaľ to má. „Od jedného policajta,“ tvrdil Tóth. „To mi snád' chceš povedať, že v tejto situácii si vrah schoval zbraň v pivnici??? To snád' nemyslíš vážne. To môže len úplný debil policajt povedať. A kde ten policajt pracuje?“ rozohnil sa Kočner. „Na prezídiu. Ale nemusí mať správnu info. Kua, veď o nič nejde,“ upokojoval ho Tóth. „Som asi pred hodinou hovoril s kamošom a nič také nespomínal,“ dodal Kočner. Kamošom prezývali oligarchu Bödöra.

Kočner sa zároveň snažil spochybníť silu protestov. Využil na to Tótha, ktorý napísal článok s názvom: *Andrej Kiska sa mýlil, krajina revolúciou (zatiaľ) neotehotnela*.¹⁸⁹ Hlavný argument: 100-tisíc demonštrantov je len 2,5 percenta oprávnených voľčov, takže požiadavka na pád vlády neobstoí. Pár hodín po jeho zverejnení napísal Bödörovi, aby si Tóthove grafy zobrali politici do diskusných relácií: „Všetci, ktorí tam pôjdu.“ Kočner tiež sondoval, čo sa deje v koalícii, pričom uvažoval o rôznych scenároch. Dokonca aj o vláde s tichou podporou LSNS. „Vieš si predstaviť vládu s podporou Kotlebu?“ pýtal sa Bödöra. Zaskočený oligarcha, ktorý mal blízky vzťah s Ficom, reagoval protiotázkou: „Fu. Ťažká otázka. Mám sa začať pýtať?“ Kočner prikývol a dodal: „SNS, traja nezávislí s Kotleba.“ Mafián mal za to vybaviť, že Najvyšší súd nerozpustí LSNS ako fašistickú stranu. Súd to naozaj neurobil, členovia senátu však odmietli, že by ich Kočner ovplyvňoval. Tvrdili, že ho ani nepoznajú.

Kočner sa totiž pripravoval na vládu bez Mosta-Híd, ktorý v tom čase pripúšťal odchod z koalície. Mafián vymyslel aj akčný plán. Okrem podpory LSNS zahŕňal ďalšie požiadavky, ktoré spísal v správe Bödörovi: „Zobrať pod seba SIS – dať Andrejovi dopravu a životné – spraviť Moniku ministerkou – schváliť zákon o zahraničnom agentovi (podporí to aj Kotleba) – cez tento zákon oslabiť mainstream médiá – odjsať novým zákonom mimovládky – vyriešiť vraždu – poslať do píše Jara – zastupovať bude ten truľo z Malaciek a ten bude poslúchať – pojsať Matoviča, vlekára, gambina, Krajniaka, Sulíka – rozdať národu (učitelia, zdravotníci....) kopu prachov – udobriť sa s Harabinom – obsadiť ÚS SR – ovládnuť Markízu – sposlušniť

189 Datel.sk, 10.3.2018. *Andrej Kiska sa mýlil, krajina revolúciou (zatiaľ) neotehotnela*.

Sláva a jeho médiá – pojebať Miša a kúpiť TA3 – pripraviť sa na voľby.“ Andrejom myslel Danku, Monikou štátnu tajomníčku Jankovskú, Jarom šéfa prokuratúry Čižnára, „truľo z Malaciek“ bol jeho námestník René Vanek, vlekárom prezýval Borisa Kollára, gambinom Daniela Lipšica, Slávo bol Haščák a Mišo zrejme Gučík.

Tóth sa napriek Kočnerovmu plánu na chvíľu opustil, lebo strácal nádej. „Bratm! A sme fpici. Smer to už neustojí a hentí kokoti už podľa mňa majú zoznamy, koho zavrú. Navyše sa obávam, že Fico už nemá dostatok síl mobilizovať voličov. Celé zle,“ strašil pochmúrnymi myšlienkami „brata“ Kočnera. Ukludnila ho až tretia Bugárova veta v uznesení republikovej rady Mosta-Híd, ktorá pripúšťala aj iný vývoj ako predčasné voľby. „Veď som do neho aj dva dni hučal. Hodinu na raňajkách a hodinu na poobednej káve,“ oznámil mu Kočner. „Ty si bol s ním?“ pýtal sa prekvapený Tóth. „Áno. 3 dni,“ odpovedal Kočner. „To sa nesmie nikto dozvedieť, lebo vláda fakt padne,“ reagoval Tóth. „Tak boli tam aj ďalší... Ale spolu nás nikto nevidel,“ ubezpečil ho Kočner. O tri dni neskôr zverejnil portál topky.sk informáciu, že mafián sa stretol s Bugárom na ostrove Maldivy.

Kočner to najskôr zatíkal, keď tvrdil, že bol hrať golf na Novom Zélande. Nakoniec schôdzku priznal, redaktora však poučil, čo znamená slovo stretnutie: „Nestretol som sa s pánom Bugárom, pretože výraz ‚stretnúť sa‘ (s niekým) u mňa znamená ‚mať dohodnuté stretnutie‘. Iný je výraz ‚stretnúť niekoho‘, tzn. ‚náhodne na niekoho natrafiť‘. Takže, keďže Vaša otázka bola či ‚som sa s pánom Bugárom stretol‘, tak odpovedám ‚nie‘. Pokiaľ by ste sa chceli doplnujúco opýtať či ‚som pána Bugára stretol‘, tak moja odpoveď je ‚áno‘, pána Bugára som zahliadol v reštaurácii, pozdravil som ho (ako prvý, keďže som mladší), on odzdravil. Žiaden iný kontakt medzi

nami neprebehol.“¹⁹⁰ Aj Bugár sa vykrúcal. Najskôr hovoril, že „náhoda je blbec“ s tým, že s mafiánom sa len pozdravili. Neskôr priznal, že sa bavili i o aktuálnej politickej situácii na Slovensku. Odmietol však, že by ho Kočner ovplyvňoval, ako sa má zachovať.

Zo správ, ktoré si tento mafián vymenil s rôznymi ľuďmi, vyplýva, že predčasné voľby ho zrejme budili zo sna častejšie ako niektorých politikov. Bödör mu dokonca v jednej chvíli napísal aj termín ich konania: 7. júla 2018. „Šéf sa tak rozhodol?“ pýtal sa ho Kočner. „Predsedníctvo,“ odpovedal Bödör. „Kurva, to ani neupraceme,“ uvažoval Kočner. „Može sa to ešte zmeniť,“ dodal Bödör. Na druhý deň ho informoval, že Fico odstúpi z funkcie predsedu vlády: „Šéf abdikuje. Teraz. Za 5 min.“ Kočnera zaujímalo, kto ho nahradí. „Pele,“ odpísal v predstihu informovaný oligarcha Bödör. Predčasné voľby sa nakoniec nekonali, Kočnera však desila aj možnosť, že skončí policajný prezident. „Bude tlak na odvolanie Gašpara. Ak padne, tak to bude zlé,“ písal Bašternákovi. „Nemôže...“ reagoval daňový podvodník. „Viem,“ dodal mafián.

O niekoľko dní u Bödöra vyzvedal, ako pokračuje vyšetrovanie vraždy: „V lese našli niečo? Alebo len helmu a bodák z druhej svetovej?“ Polícia totiž prehľadávala les za Veľkou Mačou. „Ja sa radšej nič nepýtam. Aby nič neuniklo,“ odpísal mu Bödör. V skutočnosti mal pritom Kočner istý čas informácie z priebehu vyšetrovania. Vyplýva to napríklad z jeho komunikácie s Alenou Zsuzsovou. Kočner vedel aj to, že Kuciak si písal s bývalým šéfom Národnej jednotky finančnej polície NAKA Bernardom Slobodníkom, čo bolo zachytené vo vyšetrovacom spise. Tok informácií smerom ku Kočnerovi sa zastavil až po výmene vedenia polície. Bödör mu tiež povedal, že v zbore je

190 Topky.sk 16.3.2018. *EXKLUZÍVNE Tajomstvo dovolenky na Maldivách odhalené: Bugár priznal stretnutie s Kočnerom!*

zlá situácia. „Ludia sú posraní?“ zaujímal sa Kočner. „Úplne. A kolaborujú postupne,“ ťažkal si Bödör. Kočner bol napriek tomu optimista: „Kamoš podľa mňa zostane do jesene, keď bude voľba podľa nových pravidiel. A tie nové pravidlá treba nastaviť tak, aby znovu prešiel kamoš. Treba to nastaviť na 7 rokov. Neodvolateľne. Tak ako GP.“

Kočnera viac znepokojovala fyzická kondícia Roberta Fica. „Teraz som videl šéfa v telke. Kua. Vyzerá velice na piču,“ zdôveril sa Bödörovi. „Aj je. Ťažko to nesie. Veľmi. Nedá s ním veľmi teraz,“ vysvetlil Kočnerovi oligarcha. Kočnera tiež vyrušilo, keď Bašternáka obžalovali z daňových podvodov. Svojho kumpána pritom varoval už týždeň predtým – vraj dostal odkaz, že si majú dôkladne „upratať“: „Nielen doma, ale všade. U rodičov, starých rodičov, na chalupe, v garáži...“ A poradil mu, aby sa pripravil aj na možnosť, že pôjde sedieť. „Maroš, na to sa nedá pripraviť,“ presviedčal ho Bašternák. Kočner však nesúhlasil. Argumentoval i vlastnou skúsenosťou, keď sedel v 90. rokoch prvýkrát v cele pre kauzu Technopol: „Bol som tam. Síce len mesiac, ale hrozilo mi 12 rokov. A povieť ti, že jediné, čo ťa vnútri trápi, je to, aby Tvoja rodina mala z čoho žiť a nemusela chodiť po žobraní. Meno a povest' je aj tak navždy fpiči. Vtedy pred 20 rokmi som túto ‚finančnú‘ istotu nemal. Dnes ju mám a preto som omnoho pokojnejší. Všetci ťa odjebali a Tvojej rodine NIKTO Z NICH NIKDY NEPOMÔŽE. O to sa musíš postarať sám.“

Z ich komunikácie vyplýva, že sa spoliehali aj na pomoc oligarchu Miroslava Výboha, ktorý mal tiež blízky vzťah s Ficom. V správach, ktoré si posielali, ho volali Mirík. „Mirík sa ozval? By ma zaujímalo, čo uviedol ako dôvod, že prečo nie sú veci, ako mali byť...“ pýtal sa Kočner. „Že mi nevedeli pomôcť... nevedia hovoriť s Napoleonom,“ odpovedal Bašternák. Podľa Kočnera „Mirík všetkých ojebal a teraz sa rehoce

z jachty v Monaku. Posledný, koho ojebe, bude Hranol“. Hranol bola prezývka Roberta Fica. V deň, keď odstúpil policajný prezident Gašpar, písal Kočnerovi aj Tomáš Rajecký z tzv. mafiánskych zoznamov: „Balíme, kam ideme?“ Podľa Kočnera to malo byť „čo najďalej“. Rajeckého však jeho odpoveď neuspokojila: „Som vážne zvedavý, čo budeme robiť. Čo teraz? Nech tam dajú kohokoľvek, začne hon na čarodejnice.“ Podľa Kočnera sa už začal.

„Kamoš bude prvý na rade,“ prognózoval budúcnosť oligarchovi Böldörovi. „Neni mi do smiechu vôbec, poviem ti pravdu,“ zúfal si Rajecký. „Treba sa pomaly zbierať na odchod,“ navrhol Kočner. „Možno aj ne úplne pomaly a aj rýchlejšie,“ súrili Rajecký. „Medzinárodné vody to istia. Loď mám vybavenú,“ snažil sa zachovať chladnú hlavu Kočner. „No tak ty sa máš,“ odpísal mu Rajecký. Podľa Kočnera sa správal Smer až príliš laxne – a to aj vo vzťahu k eliminácii opozície. „Pštrosia politika sa nedá praktizovať donekonečna,“ vysvetľoval pre zmenu Tóthovi. „Nuž, dávno ich mali nakopať do piče. Jebali na to, fajčili cigary, slopali koňak, trtkali kurvy a kriplov a smiali sa,“ tvrdil Kočner. „Presne tak. A ľudí, ktorí im držali chrbát, nechajú vláčiť po médiách. Na grc!“ vytočil sa Tóth.

Na Gašparovom odchode však videl jedno pozitívum: „Bol by to perfektný líder a mal by príbeh, prečo sa rozhodol ísť do politiky. Len to bude musieť asi aj kamoš zapracovať na ňom. Či?“ Kočner súhlasil. Spolu s Tóthom totiž chystali politickú stranu s názvom Cieľ. „Povedal som to kamošovi. Tiež to tak zhodnotil,“ informoval Tótha, ktorý už Gašpara pasoval za nového premiéra. O dva týždne však zasadila polícia Kočnerovi ďalší úder, keď začala trestné stíhanie v kauze prevodov bytov vo Five Star Residence. Mafián mal v tomto prípade okradnúť štát o tri milióny eur. „Do piče, nikdy to neskončí,“ sťažoval sa Bašternákovi. Kočnera vytácal aj vtedajší generálny prokurátor

Peter Tóth: Bývalý novinár
a siskár roky slúžil
Marianovi Kočnerovi.
Na súde svedčil proti nemu.

Foto: Branislav Wáclav/Aktuality.sk

Čižnár, o ktorom si myslel, že ide ľuďom z jeho okruhu po krku. „Ten Jarík nás chce všetkých popraviť. Vyskúšal si to na LB (Bašternákovi – pozn. autora), zistil, že mu to prešlo, tak pokračuje ďalej... On zošalel,“ písal Bödörovi.

Nitriansky oligarcha súhlasil: „Chce nás všetkých odjebať.“ Podľa Kočnera ho mohli zastaviť len v prípade, že Štefan Harabin by sa stal prezidentom, „ja s Glváčom dosvedčíme, že bral Jaro od nás úplatky a Harabin ho odvolá. Lebo šéf je sráč“. Bödöra sa zároveň pýtal, či si Fico neuvedomuje, že Čižnár „popraví všetkých, čo ho chránia“. „Tí ľudia si to NEZASLÚŽIA. On na nich jebe?“ pýtal sa Kočner. „Nejebe, podľa mňa je v týchto veciach slaboch,“ odpovedal mu Bödör. „Ale jeho slabošstvo v konečnom dôsledku je to isté, ako keby na nich jebal,“ uzavrel Kočner. V apríli 2018 ho Tóth varoval, že po ňom ide aj SIS: „Bratm, môj človek zo služby ma informoval, že ľudia napojení na gambatého skupinu (Krajčík, Beňa) vydali pokyny dôkladne ťa rozpracovať. Idú ti po účtoch, vzťahoch, biznisoch, kutrú sa v histórii. Prosím, nehovor to kamošovi, lebo sa to môže vrátiť naspäť do služby a môj človek bude dekonšpirovaný. A kamošovi ľudia sú vo firme veľmi neoblúbení.“

Prezývkou Gambatý označovali Daniela Lipšica. „Ani neviem, koho tam kamoš má,“ reagoval Kočner. „Šéfa technickej sekcie. Odposluchy. To tiež nie je s kostolným poriadkom. Bratm, tento štát je v rozklade. Totálnom,“ ozrejmil mu Tóth. Kočnerovi súčasne odporučil, aby hodil telefón do kanála alebo ho „schoval na Mars“ a začal používať iný. Mafiánovi tiež povedal, že ho asi sledujú. „Je mi to divné, že to nenahlásili aj kamošovi... Zatiaľ mu vždy hlásili, keď sa niečo dialo okolo našich ľudí,“ čudoval sa Kočner, ktorý sa často chválil, že je „tri kroky vpredu“. „Pred vraždou bol pokyn, že na Kočnerovi sa nerobí. Myslel si, že je nedotknuteľný, lebo Bödör mu garantoval krytie aj cez SIS. Po vražde ho začali odpočúvať, ale

Bödör ani Kočner o tom nevedeli, hoci mali v službe svojich ľudí. Jednoducho ich obchádzali, takže nakoniec sa ho podarilo zadržať, pretože chcel ujsť,“ tvrdí zdroj z prostredia bezpečnostných zložiek.

Dva týždne predtým, ako poslal Najvyšší súd Kočnera definitívne do väzby, písal Bödörovi, že sa oňho „silno“ zaujíma finančná polícia: „Sledujú mi všetky účty.“ Nitriansky oligarcha mu o necelú polhodinu odpovedal: „Zistím.“ O niekoľko dní zadržala Kočnera polícia, prvostupňový súd ho však najskôr prepustil. V ťažkých chvíľach sa mu ozval aj Bašternák: „Maroš, dva dni hľadám slová, ktoré by som ti napísal myslíme na teba“ Kočner ho však upokojil, že je v poriadku: „Kali odjedal Teba a už aj mňa. Zmrd... Zle dopadne. Krysy vyliezajú z dier. Aj teba raz odjebe.“ Bašternák ho ubezpečil, že je v strehu: „Však sa uzavrela dohoda a tá predsa platí.“ Kočner bol na rozdiel od neho skeptický: „Tak asi nie, ako vidíš... Si asi myslíš, že sa pokakám z jeho vyhrážok. Jebo. Keďže si ‚garantom‘ dohody, tak mu ju pripomeň.“ Zhruba o hodinu Bašternákovi znovu prírvukoval, že nemá byť pasívny: „Lebo Milanko Lučanský si myslí, že si chutná tučná húsenica. O chvíľu ťa niekto navštívi a budú chcieť, aby si sa podelil. Ak nie, spustia Ťi ďalšie veci. To je ich taktika. Robia to už roky.“

Kočner sa neskôr snažil „vysekať“ z cely aj prostredníctvom tzv. motákov, ktoré posielal cez svojho advokáta Tóthovi. Mafián chcel totiž požiadať o pomoc viacerých vplyvných ľudí – oligarchu Norberta Bödöra, prokurátorov Dušana Kováčika a Jaromíra Čižnára alebo bývalého šéfa Slovenskej informačnej služby Ivana Lexu.¹⁹¹ Zároveň sa hneval, že senát Ústavného súdu, v ktorom sedel aj bývalý poslanec Smeru Mojmir Mamojka, zamietol jeho sťažnosť o prepustenie z väzby:

191 Denník N, 17.1.2019. *Ako Kočner volal z väzby na pomoc kamarátov, ale zatiaľ mu nikto nepomohol.*

„Chcem vedieť, prečo zlyhal Mamojka! RF to mal vybaviť.“¹⁹² Tóth odovzdal viaceré z motákov polícii, s ktorou začal po vražde spolupracovať. Kočnerovi vymeral Špecializovaný trestný súd v Pezinku – za falšovanie zmienek Markízy – 19 rokov. Rozhodnutie zatiaľ nie je právoplatné, keďže mafán sa voči verdiktu odvolal. Prípadom sa tak bude zaoberať Najvyšší súd.

ZUBATÁ NA PROKURATÚRE

Sklamanie Mariana Kočnera, že mu nepomohol nikto zo Smeru, muselo byť obrovské. Kočnerovu oddanosť Ficovi opísala aj polícia v úradnom zázname, kde hodnotila jeho komunikáciu s Norbertom Bödörom: „Je zrejmé, že Kočner koná spoločne s Norbertom Bödörom v prospech politickej strany Smer. Podľa komunikácie je ochotný vždy pomáhať Robertovi Ficovi, je mu verný, obetuje sa pre Smer, navrhuje a podniká kroky na to, aby sa strana Smer udržala pri moci, a to aj za vlastné peniaze, ako napríklad ovplyvňovanie verejnej mienky prostredníctvom médií, snaha o ovplyvňovanie rôznych politických postov, k čomu mu napríklad slúžili aj informácie, ktoré dokázal získať ešte pred ich medializáciou.“¹⁹³ Vo finále mu boli nanič i úzke kontakty s Martinom Glváčom, na ktorého mal pritom Kočner – na rozdiel od iných politikov v Smere – priamy dosah.

Mafán si s ním tykal, diskutovali o politike aj biznise. Glváčovi zjavne neprekážalo, že Kočner je trestne stíhaný pre ekonomickú trestnú činnosť. Komunikáciu neprerušil ani po vražde Jána Kuciaka a Marty Kušnírovej. Glváčovi napríklad „radil“, že sa treba zbaviť ministerky spravodlivosti Lucie Žitňanskej a posilniť vplyv štátnej tajomníčky Moniky Jankov-

¹⁹² Tamže.

¹⁹³ Denník N, 1.8.2019. *Polícia: Kočner a Bödör mali policajtov a prokuratúru na povel, boli verní Ficovi a chceli udržať Smer pri moci.*

skej: „A treba tam dať Gábora a bude to riadiť štátna tak ako za Boreca.“ Gábor Gál sa stal po odchode Žitňanskej naozaj ministrom spravodlivosti. Kočner mal tiež predstavu, že šéfom rezortu vnútra by mohol byť po demisii Roberta Kaliňáka práve Glváč, čo mu však nevyšlo. „Tebe by to išlo. Aj vrahov Kuciaka by si našiel. Tak ty by si len ministroval a ja by som to celé zariadil, aby dobre bolo,“ písal Glváčovi.

Kočner mu posielal aj svoje postrehy k rozhodnutiam Smeru. „Smer urobil veľa KARDINÁLNYCH chýb – poprava Dobroša – poprava Harabina – poprava Pašku – vymenovanie Jaríka – Ficova kandidatúra na prezidenta – pôsobenie Erika T na šéfa,“ vymenúval Kočner. Za najväčší omyl však považoval zrušenie Mečiarových amnestií. „To bol začiatok konca,“ presviedčal Glváča. Kočner mohol byť pritom s jeho prácou nadmieru spokojný. Glváč bol totiž jeho najväčším obhajcom, keď chcel parlament zrušiť milosť, ktorú udelil Kočnerovi v 90. rokoch vtedajší prezident Michal Kováč. Týkala sa kauzy Technopol, do ktorej bol s Kočnerom zapletený aj prezidentov syn. Poslanci nakoniec zrušili milosť len Kováčovi mladšiemu, Kočnera vládna koalícia na čele so Smerom podržala. Podľa Bélu Bugára išlo o kompromis, v skutočnosti to bol učebnicový príklad dvojakeho metra. Na „našich ľudí“ sa skrátka nesiaha.

Kočner sa tiež hneval, že smeráci nie sú tím. „Posledné roky sa každý staral LEN SÁM O SEBA!!!!!!“ vyčítal Glváčovi. „Áno. A čo teraz?!“ pýtal sa ho politik Smeru. Kočner reagoval, že mu to povie osobne. Glváča však varoval, že Smer môže skončiť horšie ako HZDS: „Buď to bude mať Smer 12 alebo 25%. Záleží len od vás. Ale pokiaľ sa KAŽDÝ BUDE TVÁRIŤ, ŽE SA HO TO NETÝKA, tak 12.“ Glváč len lakonicky dodal: „To vieme. Už asi väčšina.“ S Kočnerom riešil aj obchodovanie s pozemkami na Čiernej Vode, ktoré získali vďaka reštituentom – za veľmi nízku cenu – Glváčovi ľudia. Keď som túto kauzu v roku 2008 otvoril

v denníku SME, lukratívne parcely rýchlo prešli na Glváčovho kamaráta Igora Rattaja z finančnej skupiny J&T.¹⁹⁴ Glváč vtedy zatíkal, že by s tým mal niečo spoločné: v roku 2017 sa však s Kočnerom bavil spôsobom, akoby bol ich vlastníkom.¹⁹⁵ Nevedel, že ich správy sa raz dostanú na verejnosť.

Glváčovi však paradoxne viac uškodila komunikácia s Kočnerovou volavkou Alenou Zsuzsovou, hoci nemala biznisový, ale výlučne osobný charakter. Politik si so Zsuzsovou, ktorá ho mala v telefóne uloženého pod prezývkou Maznák, vymieňal štekľivé správy, posielal jej i svoje fotky z rokovania parlamentu. Keď sa to prevalilo, Glváč tvrdil, že všetko prebiehalo pod dohľadom vojenskej tajnej služby. Zároveň poprel, že by sa so Zsuzsovou niekedy stretol, hoci volavka hovorila o troch schôdkach. Čím viac však Glváč hovoril, tým viac sa vo svojich vyjadreniach zamotával. Keby nešlo o podpredsedu parlamentu, jeho intímne správy so Zsuzsovou by zrejme nikto neriešil. No vzhľadom na jej väzby s Kočnerom mohol byť vydierateľný, takže sa stali vecou celospoločenského záujmu. Glváča napokon stáli vrcholová politickú kariéru, dnes už nie je ani poslancom.

Komunikácia s Kočnerom pochovala aj Viktora Stromčeka – kedysi vplyvného štátneho tajomníka ministerstva dopravy, splnomocnenca vlády pre prípravu a realizáciu strategických parkov a generálneho manažéra Smeru. Niekdajší šéf Liečebného ústavu pre ťažko choré deti v Čilistove mal podľa Denníka N blízko k oligarchovi Miroslavovi Výbohovi, rozumel si tiež so Žigom a Kaliňákom¹⁹⁶. Keď Stromček v roku 2019 odchádzal z funkcie generálneho manažéra Smeru, ktorú pred ním dlhé roky zastával Richter, časopis .týždeň o ňom napísal: „Volali

¹⁹⁴ SME, 17.3.2008. *Firma blízka Smeru zarobila na reštitúcii.*

¹⁹⁵ Denník N, 21.10.2019. *Toxický Glváč: Kočnerovi posielal „cmuk“, písal si so Zsuzsovou a spomína sa aj v Gorile.*

¹⁹⁶ Tamže.

ho Viktor Vybavovač.“ Stromčekovo meno sa totiž spájalo aj s miliónovými kauzami škandalózných výkupov pôdy pod bratislavským obchvatom či automobilkou Jaguar pri Nitre¹⁹⁷. Po rokovaníach so zástupcami Jaguar Land Rover si zaobstaral luxusné SUV Range Rover¹⁹⁸.

Rodák z Bratislavy však „pričuchol“ k politike už skôr – v roku 2002 sa podieľal na volebnej kampani Sociálnodemokratickej alternatívy Milana Ftáčnika. Ten ho o pár rokov zamestnal na magistráte Bratislavy. Už vtedy sa o Stromčekovi hovorilo ako o človeku Smeru, ktorého zaujíma hlavne biznissová stránka komunálnej politiky. Neskôr ho výrazne postrčil Paška, keď z neho urobil šéfa kancelárie parlamentu. A zveril mu kontroverznú rekonštrukciu Bratislavského hradu za desiatky miliónov eur, o ktorú sa postaral Širokého Váhostav.

Raketovú kariéru „profesionálneho manažéra“ Stromčeka stopla až jeho komunikácia s Kočnerom – hlavného aktéra najzávažnejších káuz v novodobej histórii Slovenska žiadal o pomoc v istej trestnej veci. Kočner mu v júni 2017 ochotne prisľúbil pomoc, ale chcel podrobnejšie údaje: „Zdravím Viktor. Potreboval by som k tej záležitosti nasledovné informácie: 1./ kde sa vec vyšetruje (presné oddelenie) 2./ ak viem tak aj meno vyšetrovateľa 3./ ak vieme, tak aj meno dozorového prokurátora. Podľa toho odporučím vhodného právneho zástupcu. Marian K.“ Stromček mu o necelú hodinu poslal všetko potrebné: „Marian, v prvom rade veľmi pekná vďaka za ochotu. Vami požadované info preposielam. Trpezlivo teda počkám na Váš návrh. Ešte raz vďaka a prajem pekný deň ;)“ Kočner mu odpísal, že „zajtra rozhodí sieť“. Stromček sa po

197 Denník N, 6.2.2018, *Odkiaľ prišiel Viktor Stromček, ktorý čoraz častejšie vystupuje za Smer.*

198 Čas.sk, 20.4.2017, *Spory okolo kolektorov na D1 neutíchajú: Kto chce zbohatnúť na Triblavine?*

prevalení komunikácie stiahol. Tvrdil však, že jeho odchod z postu generálneho manažéra Smeru bol plánovaný.

Fico mu za odvedenú prácu – ako už bolo uňho v podobných prípadoch zvykom – poďakoval, pričom poznamenal: „Odmie-
tam rôzne smiešne špekulácie o iných dôvodoch ukončenia
politickej kariéry V. Stromčeka. Je to opäť urputná snaha vy-
robiť z úspešného životného príbehu kauzu, ktorá má uškodiť
strane Smer.“ Nemožno sa mu čudovať, keďže Stromček mal
svojho času pod palcom projekty za stovky miliónov – a v prí-
pade bratislavského obchvatu až za dve miliardy eur. „Viktor
Stromček mal zelenú od Fica, pretože robil Palacku v Smere.
Mal maximálnu ochranu,“ komentoval jeho odchod opozičný
poslanec Igor Matovič. „Viktor Stromček mal na starosti pro-
jekt Land Rovera v Nitre. Iks článkov bolo napísaných, že sa
na tom nabalili prioritne firmy blízke Bödörovi.“

Duo Kočner – Zsuzsová spôsobilo zemetrasenie aj na gene-
rálnej prokuratúre (GP), kde mal mafián porovnateľný vplyv
ako na polícii. „Zo správ vyplýva, že Marian Kočner sa snažil
o ovplyvňovanie trestných vecí vo svoj prospech, napríklad
zabezpečením ich pridelenia konkrétnemu prokurátorovi,
získovaním informácií ‚z prvej ruky‘, riešením personálnych
záležitostí, obsadzovaním rôznych funkcií sudcov a prokurá-
torov osobami, prostredníctvom ktorých by vedel uplatňovať
svoj vplyv,“ píše sa v úradnom zázname, kde polícia analyzo-
vala Kočnerovu komunikáciu s Bödörom. Otrasy na prokura-
túre pripomínali bödörovské tornádo, ktoré vyhnalo z funk-
cií vedúcich predstaviteľov polície. Začiatkom roka 2019 totiž
museli odísť obaja námestníci Jaromíra Čižnára.

Ako prvý rezignoval René Vanek, ktorý si písal so Zsuzso-
vou. S Kočnerom ho prezývali aj „šteniatko“. „Niekdedy v roku
2013 ma cez messenger na Facebooku oslovila mne neznáma
žena. Prvý kontakt odôvodnila tým, že mám peknú motorku,“

priznal Vanek, z ktorého chcel urobiť Kočner šéfa prokuratúry.¹⁹⁹ „Odvtedy sme si raz za čas napísali o jednoduchých súkromných veciach. Mala prezývku Ali Ajuška a nikdy som nemal vedomosť o jej skutočnom priezvisku, ani o tom, s kým je v kontakte. Nikdy som sa s ňou osobne nestretol.“²⁰⁰ Naposledy si písali tri dni predtým, ako polícia zadržala Zsuzsovú v prípade vraždy Jána a Martiny. Čižnárovi však Vanek nič nepovedal, takže predčasne skončil. Svoje konanie označil za chybu, vzdal sa tiež funkcie prokurátora.

S ďalším námestníkom Petrom Šufliarskym si však dával Čižnár načas. Prvé signály, že bol v kontakte s Kočnerom, sa objavili v polovici januára 2019. Zhruba v tom čase ma jeden z mojich zdrojov informoval, že vo vyšetrovacom spise k vražde Jána a Martiny sa uvádza, že Šufliarsky si esemeskoval s Kočnerom. Poslal som mu teda dvadsať otázok, kde som sa ho pýtal na povahu jeho vzťahu s týmto mafiánom.²⁰¹ Šufliarsky však neodpovedal – tvrdil, že je zaneprázdnený, takže potrebuje viac času. V rovnaký deň ho kontaktoval aj Denník N, ktorý sa ho pýtal zhruba to isté. Šufliarsky napriek tomu mlčal: o niekoľko hodín však zvolal tlačovú besedu, kde priznal kontakty s Kočnerom. Akurát ich zlahčoval s tým, že raz išlo o narodeninovú oslavu Dobroslava Trnku a dvakrát o spoločné stretnutie v jeho kancelárii. O Kočnerovej návšteve vraj vopred nevedel.

O tom, že v skutočnosti si s ním v roku 2017 vymenil vyše 400 správ, vtedy nepadlo ani slovo. Šufliarskemu sa rozviazal jazyk až po tom, ako v marci 2019 zverejnil niekoľko jeho správ s Kočnerom poslanec Matovič. Prokurátor nakoniec pod tlakom priznal, že ich bolo 418. V priateľskej komunikácii si

199 Denník N, 14.1.2019. *Zsuzsovej nebezpečné známosti: Námestník generálneho prokurátora Vanek aj Glváč.*

200 Tamže.

201 Aktuality.sk, 16.1.2019. *Prokurátor Šufliarsky o Kočnerovi mlčal. Kontakty priznal až po rokoch.*

tykali, pred médiami sa však tvárili, že nemajú blízky vzťah. „Dostal som od Plus 7 otázku, s kým všetkým si tykám. Je tam medzi inými aj Tvoje meno. Napíšem, že si netykáme, že sme sa stretli asi 3 x v živote a že naposledy to bolo cca pred 5 rokmi. Nech nemáš z toho zbytočný problém,“ navrhol Kočner. Šufliarsky súhlasil a pokračoval žoviálnym tónom v diskusii na rôzne témy. Čižnár napriek tomu nekonal hneď. Lojálneho Šufliarskeho neochotne stiahol až po vyše dvoch mesiacoch. Na rozdiel od Vaneka, s ktorým mal už dlhšie napätý vzťah.

Na GP, naopak, dodnes pôsobí Ladislav Tichý, ktorý bol v minulosti námestníkom Dobroslava Trnku. Istý čas prokuratúru aj dočasne viedol. Tichý si s Kočnerom vymenil takmer 700 správ, z ich komunikácie vyplýva, že sa stretávali i osobne. Prokurátor neskrýval nadšenie, že mafián chce „pranierovať“ novinárov – vrátane zverejňovania ich súkromia. Kočnerovi však odporúčal, že ak chce ísť do politiky a byť v nej úspešný, musí sa sústrediť aj na iné veci. „To nemôžeš mať ako hlavnú tému. To by malo slúžiť ako korenie a paprika. To by malo slúžiť ako ukazovátko, že pozrite sa a takíto ľudia ovplyvňujú vaše názory a tvária sa, že sú svätí a ostatní, ktorí nepatria medzi osoby zaradené v pozitívnych šuflíkoch, vám vykresľujú ako hlupákov svine atď,“ písal Kočnerovi v novembri 2017. Podľa Tichého by nemal vynechať ani ekonomickú či sociálnu agendu.

S mafiánom sa tiež bavil o pracovných veciach, dával mu právne rady. Riešili spolu aj novú legislatívu, ktorá sa týkala prokuratúry. Tichý mu dokonca poslal tipy na ľudí z brandže. „Potrebujeme 6 mien. Nie dve,“ upresnil Kočner. „K tejto téme by skôr vedel povedať dobko,“ navrhol Tichý. Dobko bol zrejme Dobroslav Trnka, ktorý mal s Kočnerom ešte bližší vzťah ako Tichý. O Trnkových personálnych predstavách si však mafián myslel svoje. „Dobko by mi poradil kokotov,“ odpísal

Tichému. Keď sa jeho správy s Kočnerom dostali na verejnosť, Tichý odišiel z Justičnej akadémie, kde bol vtedy zástupcom riaditeľa. Táto inštitúcia školí aj budúcich sudcov a prokurátorov. Vzápätí sa však Tichý bez problémov vrátil na GP. Keď ho Nadácia Zastavme korupciu vyzvala, aby sa vyjadril k svojmu vzťahu ku Kočnerovi, nereagoval.

Ako a či vôbec komunikoval s týmto mafiánom šéf prokuratúry Čižnár, nie je zrejmé, hoci Peter Tóth v tom mal jasno. „Kočner mi tvrdil, že Jaromír Čižnár ešte v postavení krajského prokurátora v Bratislave ho viackrát navštívil v jeho dome na Chrástovej ulici v Bratislave, a tak isto mi Marian Kočner tvrdil, že prispieval synovi Jaromíra Čižnára na tenis v objeme 50-tisíc Sk mesačne,“ vypovedal Tóth.²⁰² Kočner mu tiež údajne rozprával, že má na Čižnára aj ďalšie páky: „Jednu z nich spomínal údajný úplatok 500-tisíc Sk, ktorý mal Čižnár ako krajský prokurátor dostať od nejakého advokáta za to, že zabezpečil zastavenie trestného stíhania, respektíve nestíhanie osoby Slavomír Hatina mladší, pre trestný čin domáceho násillia alebo nejaký podobný trestný čin.“²⁰³

Čižnár označil Tóthove tvrdenia za výmysly a pripomenul, že podľa Threemy nebol Kočner s jeho prácou spokojný. Napríklad v kauze Ladislava Bašternáka, kde sa po jeho zásahu vyšetrovanie naplno rozbehlo, pričom viedlo až k právoplatnému odsúdeniu tohto daňového podvodníka. Podľa Tótha chcel Kočner Čižnára aj sledovať, viackrát bol tiež lustrovaný v policajných databázach. V tejto chvíli neexistuje dôkaz, že mafián mal Čižnára na špagátiku podobne ako iných prokurátorov. Jeho pôsobenie na čele GP však vzbudilo prinajmenšom rozpaky: Čižnár toho veľa nepokazil, ale ani neurobil. História si ho zapamätá skôr

202 Denník N, 22.4.2020. *Kočner rozprával Tóthovi, že podplatil aj Čižnára. Polícia začala stíhanie, prokurátor ho zrušil.*

203 Tamže.

cez lacné bonmoty, ktorých bolo viac ako ráznych činov. Nejde len o peklo, ktoré chcel rozpútať po vražde Jána a Martiny. Vyštiepenie prokurátora Špirka nazval „záhradnou párty“, v kauze únosu Vietnamca zase spochybnil motiváciu policajtov, ktorí opísali jeho priebeh – a konšpiroval o načasovaní ich výpovedí. Pravidelne tiež glosoval výroky politikov.

Raz sa pustil aj do ministerky pôdohospodárstva Gabriely Matečnej za jej nečinnosť pri tunelovaní agrodotácií. V princípe mal pravdu, no ani Čižnár a jeho podriadení neurobili dosť, aby agrosektor neovládla mafia, ktorá mlátila farmárov na poliach. Inými slovami, nič sa nevyšetrovalo. Ak aj áno, väčšinou to šlo do stratena. Nehovoriac o čudnom prístupe Jaromíra Čižnára k časti nahrávky Gorila týkajúcej sa Františka Határa – dlhoročného osobného tajomníka predsedu Smeru. Határ pritom hovoril na zvukovom zázname o sponzorskom dare pre Ficovu stranu. Čižnár až po jedenástich rokoch a tlaku médií priznal, že úryvok z Gorily mu púšťal Trnka. Nepovedal však, že na schôdzke mal byť aj Fico, hoci práve Čižnár ju mal – na Trnkovu žiadosť – iniciovať. Vtedajší krajský prokurátor v Bratislave tvrdil, že o Trnkových plánoch vopred nevedel. Údajne netušil ani to, že ide o Gorilu, hoci visela na internete od roku 2011.

Čižnár skončil na čele GP tento rok, keď mu uplynulo funkčné obdobie. Špeciálnu prokuratúru však stále riadi Dušan Kováčik, hoci o jeho odchode sa hovorí najneskôr od roku 2017, keď žiadali jeho hlavu organizátori protikorupčných pochodov. Kováčik prežil bez ujmy aj vraždu a Kočnerovu Threemu. Jeho meno sa pritom skloňovalo v súvislosti s Norbertom Bödörom. „Niektorí podnikatelia mi hovorili, ako pán oligarcha volá špeciálnemu prokurátorovi Dušanovi Kováčikovi a správa sa k nemu, ako by bol jeho nadriadený. Tak demonštruje vlastnú silu. Aby sa ukázal, aký je silný,“ tvrdil bývalý nitriansky

policajt Branislav Didák.²⁰⁴ O kontaktoch Kováčika a Bödöra vypovedal i Peter Tóth, podľa ktorého mali blízky vzťah. Kočner sa vraj z tohto dôvodu snažil zistiť, či mu vie Kováčik pomôcť v kauze falšovania zmieniek televízie Markíza.

„Bödör mi povedal, že Dušan Kováčik síce mal na kontrole spis v trestnej veci zmieniek TV Markíza od prokurátora Jána Šantu a rád by prikázal, aby netrval na väzobnom stíhaní Mariana Kočnera, ale nemôže si to dovoliť, pretože Ján Šanta by okamžite zvolal tlačovú besedu a kontaktoval médiá,“ uviedol Tóth.²⁰⁵ Podľa neho sa tiež Kováčik s Bödörom pravidelne stretávali a diskutovali o rôznych veciach. Tóth spomenul napríklad situáciu, keď podal bývalý siskár Pavol Forisch trestné oznámenie na organizátorov protestov ZSS: „Keď bola osoba Pavol Forisch vypovedať na prokuratúre, kam doniesla aj nahrávku predstaviteľov Za slušné Slovensko, o ktorej si Forisch myslel, že dokazuje, že sú platení zo zahraničia, tak ju Bödör dostal od Kováčika do 24 hodín po Forischovej výpovedi.“²⁰⁶ Kováčik to však odmietol s tým, že ide o súčasť diskreditačnej kampane, ktorá má „živiť vo verejnosti falošný dojem o mojej neprofesionalite a neetickom správaní“.²⁰⁷

I keby Tóth v tomto prípade nehovoril pravdu, nikto nemohol poskytnúť viac dôkazov o svojej neprofesionalite ako samotný Kováčik. V roku 2017 totiž vložil na osobný bankový účet 204-tisíc eur v hotovosti, čím porušil zákon o obmedzení platieb v hotovosti, kde je limit 15-tisíc eur.²⁰⁸ Špeciálny prokurátor tvrdil, že peniaze mu požičal brat, ktorý ich získal „z predaja

204 Aktuality.sk, 9.4.2019. *Expolicajt o kauze Kuciak: Oligarchovia sa smiali. Verili, že sa z toho dostanú.*

205 Aktuality.sk, 17.7.2019. *Svedok Tóth: Prokurátor Kováčik vynášal oligarchovi Bödörovi.*

206 Tamže.

207 Tamže.

208 Denník N, 2.9.2019. *Špeciálny prokurátor Kováčik dostal pokutu: Nevie, že hotovosť je zakázaná.*

nehnutelností, dedičstva manželky a rodinných úspor“.²⁰⁹ Kováčik ich následne použil na kúpu rodinného domu pre syna. Od colného úradu dostal za neštandardnú bankovú operáciu pokutu, ktorej výška sa nezverejňuje. Kováčik tvrdil, že o obmedzení platieb v hotovosti nevedel, hoci je to jeden z kľúčových protikorupčných nástrojov. Odkrývanie úplatkárstva by pritom malo byť nosnou agendou špeciálneho prokurátora, v prípade Kováčika však papier znesie naozaj všetko.

Od svojho vymenovania do funkcie, v ktorej je nepretržite už šesťnásť rokov, sa totiž sústredil na zametanie škandálov s politickým, oligarchickým alebo mafiánskym pozadím. Viackrát poslúžil aj Smeru – napríklad v kauze hlasu podobnému Ficovi alebo v prípade vyšetrovania tunelovania vojenskej tajnej služby. Blokoval tiež výsluch Roberta Fica v kauze Gorila – a za vlastných okolností zoberal späť žiadosť o väzobné stíhanie nominantov Smeru na železničiach, ktorí boli podozriví z korupcie.²¹⁰ I vďaka ľuďom ako Kováčik je dnes prokuratúra v žalostnom stave, o čo sa však výraznou mierou pričinili tri vlády Fica. Parazit Kočner, ktorý sa zavrtal hlboko do systému, robil len to, čo mu umožnili iní. Prokurátori aj politici, ktorí pre hviezdnu kariéru, status, moc alebo osobný profit ohýbali morálku, svedomie, česť i spravodlivosť.

NA HRÁDZI S TRNKOM

Polovica apríla 2019. Po hrádzi v Hamuliakove kráča vysoký, strhaný päťdesiatnik v okuliároch, maskáčoch a šiltovke stiahnutej do čela. O schôdzku s bývalým generálnym prokurátorom Dobroslavom Trnkom som sa pokúšal niekoľko týždňov.

²⁰⁹ Tamže.

²¹⁰ Aktuality.sk, 16.9.2017. *Pomohol Mečiarovým ľuďom aj Ficovi. Prokurátor, čo zametá politické kauzy.*

Asi na tretíkrát napokon súhlasil, aby sme sa stretli dvadsať kilometrov od Bratislavy. V Hamuliakove, kde žije s manželkou, sa cítil prirodzenejšie aj istejšie ako v mestskej kaviarni. „Tepló sa oblečte, strašne tu fúka. Čapica, spodky,“ odporučil mi predtým, ako som vyrazil z domu. Mal pravdu. Podľa kalendára bola síce jar, slnko však hrialo ako vo februári.

Čapicu ani spodky som si nevzal, no zimnú bundu som mal zapnutú až po krk. „Oproti kostolu je pub, tam ma počkajte,“ napísal mi posledné inštrukcie cez jednu zo šifrovacích aplikácií. Keď dorazil k miestnej krčme, navrhol, aby som si nechal mobil u barmana, ktorého dobre poznal. Radšej som si ho nechal u seba, vypnutý vo vnútornom vrecku vetrovky. „Vážim si vás, hoci ste o mne písali veľa a kriticky. Na rozdiel od iných ste mi však až tak nevstúpili do súkromia,“ začal rozprávanie Trnka, ktorého meno sa vtedy takmer denne prepieralo v médiách v súvislosti s Kočnerom. „Dodnes mám odložený prvý veľký rozhovor, ktorý ste so mnou robili pre Domino fórum. Napísal som aj knihu, atramentom na papier. Manželka nakoniec hodila rukopis do koša.“

Počítač vraj nepoužíva, lebo nie je kamarát s modernými technológiami. „Viedol som si aj denník, už je z neho torzo. Je to len pre mňa, na oživenie pamäti, hoci ju mám dobrú. Čo odo mňa potrebujete?“ Tém bolo toľko, že som poriadne nevedel, kde začať. V tom čase sa však z polície šírili informácie, že časť správ medzi mafiánom Kočnerom a prokurátorom Šuflíarskym zmizla. Údajne ich malo byť okolo štyridsať a kompromitovali vtedajšieho šéfa polície Lučanského. „Je to pravda? Viete o tom niečo?“ spýtal som sa Trnku, ktorý zvykol mať ako generálny prokurátor spoľahlivé informácie z prostredia orgánov činných v trestnom konaní. „Neviem,“ odpovedal stroho, no neznelo to príliš presvedčivo. „Odkázal vám Lučanský, že máte byť vo vyjadreniach zdržanlivý?“ nedal

som sa odbiť. „Nie priamo, sprostredkovane,“ uviedol bez ďalších podrobností.

„Má sa čoho obávať, keď začnete rozprávať?“ skúsil som to ešte raz. „Veľa ľudí sa má čoho obávať,“ dodal záhadne. Dôkazy, že sa manipulovalo s esemeskami Kočnera so Šufliarskym, zatiaľ nikto nepredložil. Rovnako sa doteraz nepotvrdilo, že by sa mali týkať Lučanského, ktorého vraj diskreditovali. Z Trnkových slov však bolo zrejmé, že ich vzťah už nie je ako kedysi, keď boli na jednej lodi. Bývalý generálny prokurátor dokonca naznačil, že raz sa stretli aj vo štvorici – spolu s Kočnerom a so Šufliarskym. U Trnku doma v Hamuliakove. Keď som však začal vyzvedať, kedy to malo byť a za akým účelom, obišiel to mlčaním. Podľa neho zmenila Lučanského funkcia šéfa polície, za ktorú vďačil oligarchovi Miroslavovi Výbohovi. „De facto sa však stal ministrom vnútra, keďže Kali je out a Saková bábka.“

Trnka mal však ťažké srdce skôr na Šufliarskeho. Kým o Lučanskom hovoril – zrejme aj z taktických dôvodov – opatrne, Šufliarsky bol preňho veľkým sklamaním. „Boli sme rodinní priatelia. Keď som začal mať problémy, hodil ma cez palubu.“ Práve Trnka odštartoval Šufliarskeho raketovú kariéru, keď ho poveril vedením špeciálneho odboru, ktorý mal v náplni práce boj s organizovaným zločinom. Šufliarskemu dokonca vyhradil pred sídlom GP vlastné parkovacie miesto, používal tiež jeho služobný mercedes. Podľa Trnku sa pravidelne stretával aj s Kočnerom. „To nebolo len o tom, že Šufliarsky mu iba slušne odpovedal, keď mu Kočner napísal, ako tvrdil novinárom.“

Trnka ma tiež presviedčal, že stretnutie na úrade vlády, počas ktorého mal pustiť Ficovi – v prítomnosti Čižnára – časť nahrávky Gorila, sa odohralo inak, ako bolo medializované. „Dostal som ju v roku 2006, bolo to 22 sekúnd. Oficiálne sme išli s Čižnárom na úrad vlády za Ficom, kvôli rozpočtu GP. Ja

som sa tam stretol s Határom, Čižnár s Ficom. Zrejme si spolu dali aj nejaký drink.“ Nahrávka sa týkala práve Ficovho osobného tajomníka Határa. Na zvukovom zázname totiž hovoril o sponzorskom dare pre stranu Smer. „Határa som sa vtedy spýtal: To si ty, ty kokot? Potvrdil, že áno.“ Čižnár sa však vyjadril, že o nahrávke sa dozvedel až v roku 2008, keď sa malo uskutočniť aj stretnutie na úrade vlády. O Határovi, ktorý medzičasom zomrel, navyše nepadlo ani slovo. „Zrejme si to Čižnár nepamätá,“ povedal mi Trnka. Fico tvrdil, že ak by mal nahrávku v roku 2008 alebo v inom období, veľmi rád by ju počul. Gorilu totiž považoval za kauzu druhej Dzurindovej vlády.

Najdlhšie sme s Trnkou rozoberali jeho vzťah s Kočnerom. Z nahrávky ich škandalózneho rozhovoru okrem iného vyplývalo, že Trnka mal Gorilou vydierať Jaroslava Haščáka z finančnej skupiny Penta. „Nebol som s tou nahrávkou za Haščákom,“ hovoril mi Trnka. Prečo mu to potom Kočner vyčítal? „Zrejme naschvál, aby ma kompromitoval.“ Prečo sa voči tomu neohradil? „A prečo by som mal?“ spýtal sa ma prekvapivo bývalý šéf prokuratúry. Neprekážalo mu ani to, že Kočner naňho kričal, vulgárne mu nadával a správal sa k nemu ako k podriadenému? „On má agresívny štýl komunikácie, taký machito.“ Trnka zároveň tvrdil, že od Kočnera nezobral žiadne peniaze, hoci mafián demonštroval opak. Podľa vlastných slov mu odkladal úplatky za rozhodnutia v kauzách ako Glance House či Majský. „Umožnil som mu prístup k nejakým ľuďom, ale nezobral som od neho nič,“ vravel Trnka.

Naposledy sa vraj stretli dávno pred Kočnerovým zadržaním, niekedy v roku 2014. „Už ma nepotreboval, takže som preňho nebol zaujímavý.“ Nelutuje, že s ním mal taký blízky vzťah? „Nemohol som vedieť, akým smerom sa to vyvinie.“ Trnka však neveril, že Kočner by si objednal Kuciakovu vraždu. „Ako ho poznám, neurobil by to takto amatérsky. Najal by si nejakého

Ukrajinca.“ Za jeho najväčšiu chybu považoval zmenky Markízy. „Mohol mať dávno pokoj, bol za vodou. Nemal do toho ísť, navyše proti Američanom. Toto bol začiatok jeho konca, z basy už nevyjde,“ uvažoval Trnka. Podľa neho ešte Kočner nepovedal posledné slovo: „V aute mal údajne okolo 60 nahrávok s politikmi, vyšetrovateľmi, prokurátormi a sudcami.“ Oficiálne však jeho verziu nikto nepotvrdil.

Keď sme sa asi po hodine vracali z hrádze späť do dediny, stretli sme Trnkovho lekára. Bývalý šéf prokuratúry ma predstavil so sebe vlastným humorom: „Toto je reportér, čo píše tie kokotiny.“ Obaja sa schuti zasmiali a premosťili na blížiacu sa Veľkú noc. „Dúfam, že sa budeš zdravo stravovať,“ dohovárал Trnkovi položartom doktor. „Jasné. Len samá zelenina,“ uškrnul sa bývalý šéf prokuratúry. Keď prechádzal okolo ďalší známy, Trnka poznamenal: „Netvár sa, že beháš.“ Na život v Hamuliakove nedal dopustiť, akurát sa pošťazoval, že sa tam nedajú chytať ryby. „Za to sú tu samé krčmy,“ podotkol som. Trnka sa zľahka usmial a položil mi otázku, či malo naše stretnutie zmysel. Malo, ale každý sme ho zrejme videli úplne inak. O svojom výkone však ani na chvíľu nezapochyboval.

„Ovládam body language. Nezistíte, kedy klamem, ale dnes som neklamal,“ hovoril sebaisto. „Mám za sebou aj mediálny tréning, do ktorého som kedysi investoval 60-tisíc korún. Šufliarsky sa na tlačovkách potí, Čížnár to tiež nevie. No najviac vidno stres na Kováčikovi.“ Neviem, či klamal, ale mal som neodbytný pocit, že mi nepovedal celú pravdu. Najmä o Kočnerovi, ktorý dlhé roky využíval jeho postavenie. Trnka to však nedokázal vysloviť a priznať nahlas. Zrejme sa tiež trochu hanbil, pričom nie je vylúčené, že z ich vzťahu mohol aj profitovať. Keď sme sa lúčili, zdalo sa mi, že je vnútorne zmierený i s možnosťou, že skončí vo väzení: „Uvidíme, čo bude. Neviem, ako skončím.“

Pred odchodom z Hamuliakova som si ešte zapálil cigaretu – a rozmýšľal, čo som práve videl a počul. V tom ku mne pristúpil neznámy muž a povedal: „Nerobte mu zle, nechajte ho žiť.“ Ako vysvitlo, bol to Trnkov kamarát. V podstate sa ma snažil citovo vydierať: „Z jeho platu na prokuratúre žije celá rodina. Stará sa tiež o ženu, ktorá je chorá.“ Podľa neho Trnka finančne vypomáha synovi i jeho manželke, ktorí vraj pracujú za nízke platy v štátnej správe: „Platí im aj nájom.“ Trnku vnímal ako čestného človeka, ktorý nemá žiadny účet vo Švajčiarsku ani inde v zahraničí: „Aj dom bude splácať ešte veľmi dlho. Čižnár je ranená zver, urobí čokoľvek. Nedopustíte, aby ho vyšťval z prokuratúry.“

Jeho obavy však neboli namieste, keďže k Trnkovi pristupoval Čižnár s ešte väčším pochopením ako k Šufliarskemu. Výkon funkcie prokurátora mu totiž pozastavil až po zverejnení videa, na ktorom Kočner inštaluje v Trnkovej kancelárii kameru.²¹¹ Neskôr vyšlo najavo, že bývalý generálny prokurátor si v úrade nahral aj exministra Jána Počiatka. Okrem iného sa zabávajú na tom, ako dobre zarobil Ján Slota. „Vymyslel si nový kšeft, ktorý nikto nepoznal, a to je predaj emisných kvót. On ti niekde vyňúral, že existujú také medzinárodné kvóty, kokotské, ja som tiež netušil, že existujú. Ten kokot sa s tým už nejebal, zobral motorovú pílu, to už bolo jedno, či to bolo drahé alebo lacno, ale predal to. Dve miliardy má kokot. Ešte aj Fica oholil, do piči, lebo nedal mu z toho polku, ale nejak inak ho domotal. Úplný kráľ,“ hovorí na videu bývalý minister Počiatek.

S Trnkom tiež rozoberal kauzu Tipos, pre ktorú prišlo Slovensko aj vďaka Počiatkovi o 13 miliónov eur.²¹² Dnes už bývalého generálneho prokurátora preto požiadal o mediálne krytie.

²¹¹ Investigace.cz, 30.10.2019. *Kočnerova kamera v prokurátorovskej kancelárii.*

²¹² Aktuality.sk, 16.7.2017. *Motorkár Počiatek si vedel užívať. Jeho odchod je stále zahalený tajomstvom.*

„Potrebujeme, aby si to... ako to povedať tak, aby sme v tom nevyzerali my ako kokoti. Mohol by si nám nejaký marketing trochu spraviť,“ hovorí Trnkovi, ktorý súhlasí. „Dá sa povedať niečo v duchu, že sme sa úplne bezchybne bránili?“ pýtal sa ďalej Počiatek. „Áno, dá. Spravím ti taký background, aby si to mal dobré,“ reagoval Trnka. „Vôbec nezáleží na tom, čo je pravda, ale čo povieš,“ dodal Počiatek. Trnka potom na tlačovke postupoval presne podľa pokynov, na ktorých sa dohodol s Počiatkom. Výsledok kauzy prezentoval tak, že nebola iná možnosť, ako vyplatiť spomínanú sumu peňazí.

Trnku najskôr polícia obvinila zo zneužívania právomoci verejného činiteľa. Dôvodom bolo, že niekoľko rokov skrýval nahrávku Gorila, ktorú mal odovzdať príslušným orgánom, „pričom tak konal v úmysle zadovážiť sebe a M. K. majetkový prospech“. Neskôr mu pribudlo ďalšie obvinenie s rovnakou právnou kvalifikáciou: tentoraz sa však týkalo nahrávky jeho rozhovoru s Počiatkom. Vzápätí Trnku zadržala NAKA. A z domu v Hamuliakove ho vyprevadila – s putami na rukách – na výsluch do Nitry. Vyšetrovateľ žiadal väzbu, s čím však nesúhlasila prokuratúra. Po ôsmich hodinách prepustili bývalého šéfa prokuratúry na slobodu. Z policajnej stanice si to namieril rovno do krčmy v Hamuliakove.²¹³ O niekoľko dní zrušili Trnkovi aj obvinenie v kauze Tipos. Podľa prokuratúry totiž nie je možné hovoriť o zneužívaní právomoci verejného činiteľa, ale skôr o podozrení z ekonomickej trestnej činnosti.

Počiatka doteraz polícia z ničoho neobvinila. Preveruje síce jeho majetok, no zatiaľ bez konkrétnych výsledkov. Politik Smeru sa stiahol z verejného života po voľbách 2016, keď sa vzdal poslaneckého mandátu. Podľa vlastných slov oddychuje,

²¹³ tvnoviny.sk, 17.1.2020. *Dobroslav Trnka už je v Hamuliakove, jeho prvé kroky viedli do miestnej krčmy.*

cestuje a venuje sa startupom.²¹⁴ Podniká tiež s realitami a užíva si zarobené peniaze v luxusnej vile vo francúzskom Cannes, kde momentálne žije aj s rodinou.²¹⁵ V porovnaní s Počiatkom je Trnka chudobný príbuzný, hoci i jeho majetkové pomery vzbudili v minulosti vážne pochybnosti.²¹⁶ „Čo ja s tým mám?“ reagoval Fico, keď sa ho novinári pýtali na video Počiatka s Trnkou. Bol to však lacný trik, ako sa vyvliecť z politickej zodpovednosti za ich zlyhania v dôležitých funkciách. Počiatok bol dvakrát ministrom v jeho vládach – a Tipos nebola prvá ani posledná kauza, ktorá poriadne smrdela.

Trnka bol sedem rokov šéfom prokuratúry, pričom k zvoleniu mu pomohol aj klub Smeru. Ako generálny prokurátor potom stranu viackrát podržal vo výbušných kauzách – vrátane jej nezákonného financovania.²¹⁷ Okrem toho, tajná služba už v roku 2004 zmapovala Kočnerov vplyv na Trnku, z ktorého chcel urobiť šéfa prokuratúry: „Kočner vyvíja aktivity smerujúce k tomu, aby bol v parlamente zvolený za generálneho prokurátora Dobroslav Trnka. Kočner pritom využíva svoje dobré väzby na predstaviteľov strany Smer.“²¹⁸ Keď sa Trnka v roku 2011 druhýkrát uchádzal o funkciu šéfa prokuratúry, opäť mohol počítať s podporou Ficovej strany. Rovnaký záujem mal aj Kočner, no Smeru i mafiánovi cvakli zuby naprázdno. Trnka nielenže neuspel, ale sa stal symbolom fatálneho úpadku inštitúcie, ktorá je kľúčovým medzičlánkom v nastolovaní vlády zákona.

214 Plus7dni.sk, 5.2.2017. *Exminister Počiatok otvorene o tom, kam zmizol a čo tam robí.*

215 Trend, 11.12.2019. *Našli sme Počiatkovu vilu. Vo Francúzsku má biznis s realitami.*

216 týždeň, 14.5.2011. *Trnkov domček za milióny.*

217 Aktuality.sk, 10.9.2017. *Kočner mal Trnku, Fico tlačil Čižnára. Kto rozdáva karty na prokuratúre.*

218 SME, 14.3.2019. *SIS vedela o vplyve Kočnera na Trnku roky. Čo všetko polícia vyšetruje.*

AKO CHUTILA MOC

VOLEBNÉ FACKY	210
ROZHOVOR S TAJNÝM	215
PROCES	224
BÚRKA	231
ZLATÉ TEHLY	242
PROBLÉMY S ALKOHOLOM	250

VOLEBNÉ FACKY

Paralelne so zmenami, ktoré odvíali do minulosti dvoch námestníkov generálneho prokurátora Jaromíra Čížnára, sa na jar 2019 odohrávali aj ďalšie drámy, ktoré oslabili Roberta Fica i jeho stranu Smer. V čase moratória pred prvým kolom prezidentských volieb bol za daňový podvod právoplatne odsúdený Ladislav Bašternák. Pred vynesením rozsudku pôsobil nervózne, hoci v kútiku duše zrejme veril, že bude oslobodený. Bašternák totiž prejavil účinnú ľútosť a doplatil aj daň, o ktorú predtým pripravil štát. Podľa súdu si však sypal popol na hlavu neskoro, keďže tak urobil až po začatí trestného stíhania. Od spôsobenia škody vo výške 1,7 milióna eur po jej uhradenie navyše ubehlo viac ako päť rokov.

Na Bašternákove kšefty systematicky upozorňoval i Ján Kuciak. Vo viacerých článkoch napríklad podrobne opísal, ako si jeho firmy medzi sebou prevádzali byty – s cieľom vytiahnuť od štátu miliónové vratky DPH. Niektoré spoločnosti aj s účtovníctvom zlikvidoval alebo ich previedol na adresy spájané s podsvetím.²¹⁹ Krajský súd v Bratislave mu napokon vymeral päť rokov väzenia a na rovnako dlhý čas zakázal podnikáť. Plus bonus v podobe prepadnutia majetku. V praxi to znamenalo, že pod kuratelou štátu prešiel byt v rezidencii Bonaparte, ktorý si od Bašternáka prenajímal Fico. Iné nehnuteľnosti za milióny eur v predstihu previedol na rodinu. Podľa RTVS išlo o luxusnú chatu na Donovaloch, vilu na Slavíne, bytové a nebytové priestory v Bonaparte, nehnuteľnosti vo Five Star Residence alebo na Tupého ulici v Bratislave.

Súd neskôr účelové prevody majetku v réžii daňového podvodníka Bašternáka predbežne zablokoval. Nešlo pritom len

²¹⁹ Aktuality.sk, 15.11.2016. *Bašternákove firmy skončili v podozrivých schránkach, ktoré majú blízko k podsvetiu.*

o nehnuteľnosti, ale aj o obchodné podiely vo firmách, štvorkolky či motocykle. Bašternákovej manželke aj ďalším žalovaným súd zakázal prevádzať, prenajímať, dávať do užívania alebo zatažovať vecnými bremenami majetok, ktorý na nich prepísal. Aby sa podobné situácie neopakovali, vláda Igora Matoviča schválila v lete 2020 – na návrh ministerky spravodlivosti Márie Kolíkovej – zákon o zaistovaní majetku. „Potrebujeme funkčný zákon o zaistovaní majetku. Ukázalo sa to aj v známych kauzách, či už je to prípad Kočnera, alebo Bašternáka,“ vysvetlila ministerka Kolíková (Za ľudí).

Bašternákovi boli medzičasom vznesené ďalšie obvinenia. Napríklad za zločin skrátenia dane a poistného vo výške 200-tisíc eur pri prevode bytov v komplexe Five Star Residence. V tomto prípade už bola dokonca podaná obžaloba. Polícia obvinila štyroch ľudí – vrátane Bašternáka – aj zo zločinu neodvedenia dane a poistného formou spolupáchateľstva. Od štátu totiž žiadali neoprávnené vratky DPH za 900-tisíc eur. Do nároku pritom započítali i navýšené dodávateľské faktúry za materiály a práce pri stavbe Bonaparte. Hoci najneskôr od 14. marca 2019 bolo aj lege artis potvrdené, že Fico býval u daňového podvodníka, trvalo mu ešte niekoľko mesiacov, kým sa vysťahoval z jeho bytu na hradnom vršku. Prinútil ho k tomu až začiatok konkurzu na Bašternákov majetok.²²⁰

Dovtedy sa musel predseda Smeru mentálne vyrovnáť s dvomi volebnými fackami, ktoré utržila jeho strana v rýchlom slede: v prezidentských voľbách a eurovoľbách 2019. Prvý signál, že Ficova strana je na zostupnej trajektórii, jej však vyslali Slováci už v župných voľbách 2017. Pre Smer sa skončili debaklom: strana prišla o štyroch županov, o tretinu klesol aj počet jej poslancov v krajských zastupiteľstvách. Fico sa po voľbách

220 Trend, 27.5.2019. *Robert Fico sa vysťahuje z Bonaparte.*

na týždeň vyparil, aby ich potom komentoval ako víťazstvo sociálnej demokracie. „Smer je strana, ktorá naďalej zostáva rozhodujúcou politickou silou na Slovensku. Na tom nezmenníte nič a môžete písať, čo chcete,“ tvrdil v rozpore s realitou. Smer čiastočne stratil aj v komunálnych voľbách 2018, keďže jeho kandidáti neuspeli v súbojoch o primátorskú stoličku v krajských mestách. Spomedzi politických strán však získal najviac starostov i poslancov v miestnych zastupiteľstvách.

Na druhý deň po nástupe Bašternáka do väzenia sa konali prezidentské voľby. Smer v nich nasadil skúseného diplomata Maroša Šefčoviča, ktorý vtedy zastával funkciu podpredsedu Európskej komisie. Jeho najväčšími konkurentmi boli Zuzana Čaputová, Štefan Harabin a Marian Kotleba. Postup Čaputovej do druhého kola sa očakával, keďže to s veľkou prevahou signalizovali aj predvolebné prieskumy. Kandidatúry v jej prospech sa navyše vzdal Robert Mistrík, ktorý bol dlho jedným z favoritov súboja o post hlavy štátu. Druhým postupujúcim sa však mohol stať ktokoľvek z trojice Šefčovič, Harabin, Kotleba. Kandidát Smeru nemal nič isté, preto sa musel rozkročiť na všetky strany.

V kampani sa prezentoval a komunikoval tak, aby nestratil ľavicových a zároveň nabral konzervatívnych, respektíve národne orientovaných voličov. Keď bolo treba, Šefčovič sa zahral aj na praktizujúceho kresťana a hovoril o viere v Boha, hoci krátko pred novembrom 1989 vstúpil do komunistickej strany. Týždeň pred prvým kolom volieb sa dokonca stretol s predstaviteľmi cirkví, aby ich ubezpečil, že podporuje tradičnú rodinu. Nechýbalo ani štylizované video, ako si s manželkou užíva nedeľný obed, ktorý si vraj nevie predstaviť bez rezňov. Alebo „spontánne“ posedenie v reštaurácii pod Tatrami: pri haluškách a slivovici. Skrátka typický Slovák, žiadny naškrobený bruselský úradník s dokonalým chrupom.

Keď však prišla reč na otázky citlivé pre Smer a jej predsedu, Šefčovič sa vykrúcal a uhýbal, koľko mu sily stačili. Ani po opakovaných pokusoch novinárov napríklad nechcel povedať, či by v prípade zvolenia za prezidenta vymenoval Fica za ústavného sudcu. Podobné to bolo i s jeho postojmi ku Kočnerovi a Bašternákovi. Keď som sa ho na tlačovke počas prvého kola volieb spýtal, či nebolo bezpečnostným rizikom, že Kočner bol Ficovým susedom v Bonaparte, Šefčovič nervózne odvrkol, že čo s tým má on spoločné. Aj na ďalšiu otázku, či by sa nemal Fico vysťahovať z Bašternákovho bytu, reagoval podráždene: v otázke sťahovania vraj majú novinári kontaktovať predsedu Smeru. Jeho manželka len gúľala očami, až z toho vznikol internetový virál, ktorý zabával celé Slovensko.

Šefčovič sa napokon dostal do druhého kola, hoci s výraznou stratou na Čaputovú. Jeho výsledok bol navyše z hľadiska počtu hlasov takmer o polovicu slabší ako zisk Smeru v parlamentných voľbách 2016. V druhom kole síce Čaputovej náskok o niečo stiahol, na celkové víťazstvo to však nestačilo. Hlavou štátu sa tak stala predstaviteľka novej generácie politikov, ktorú si ľudia spájali so systémovou zmenou. Šikovná právnička, ktorá sa systematicky venovala aj témam ako únos štátu alebo vplyv oligarchov na verejný život, respektíve rozdeľovanie peňazí spriazneným podnikateľským skupinám. Čaputová to brala vážne, čo môžem potvrdiť aj z vlastnej skúsenosti. Spolu s Jánom Kuciakom a mimovládou Via Iuris, kde v minulosti pôsobila, sme odkryli pozadie viacerých dôležitých káuz Smeru.

Ďalšiu volebnú facku dostala Ficova strana už o necelé dva mesiace. Koncom mája 2019 sa na Slovensku uskutočnili voľby do Európskeho parlamentu. Nikdy sa nevyznačovali vysokou účasťou, a tak to bolo aj tentoraz. Pre našinca je Brusel stále príliš vzdialený, pričom má pocit, že nerozumie jeho problémom a kladie zbytočné byrokratické prekážky. Čiastočne to

sedí, paušalizujúce závery, s ktorými pracujú extrémisti, popu-
listi aj euroskeptici – že Únia je len na príťaž –, však nekoreš-
pondujú s reálnym videním sveta. Každopádne, na Slovensku
odovzdalo v posledných eurovoľbách svoj hlas len necelých
23 percent voličov, čo bola najnižšia účasť spomedzi všetkých
členských štátov EÚ.

Prekvapivejší bol však výsledok, hoci len zdanlivo. So zis-
kom 20 percent totiž triumfovala koalícia PS-Spolu, pre ktorú
to boli vôbec prvé voľby. Jej priaznivci boli aj z tohto dôvodu
nabudení, najmä mladší aktivisti boli v kampani viditeľní
v teréne i na sociálnych sieťach. Ako proeurópski orientovaní
voliči sa navyše ľahšie zmobilizovali a výsledok sa dostavil.
Progresívci sa viezli na vlne z prezidentských volieb, ktoré vy-
hrala ich kandidátka Čaputová. V skutočnosti pritom nebolo
skóre PS-Spolu v eurovoľbách nijako ohurujúce: približne
200-tisíc hlasov, ktoré získali, by pri štandardnej účasti v par-
lamentných voľbách (60 percent) znamenalo len približne
osem percent. Pre Smer to však bola slabá útecha, keďže so
ziskom necelých 16 percent prehral tretie voľby od roku 2016.

V parlamentných voľbách 2020 už koalícia PS-Spolu úspech
nezopakovala. Pri porovnateľnom počte hlasov ako v eurovoľ-
bách – no výrazne vyššej účasti – nedosiahla ani sedem per-
cent, čo bolo nevyhnutné kvórum pre vstup do parlamentu.
Progresívci tak zostali za jeho bránami, lebo neskoro zistili,
že parlamentné voľby neboli o boji s extrémizmom, ale o eli-
minácii mafie. Spokojný však nemohol byť ani Smer, ktorý
skončil so stratou siedmich percent druhý za hnutím OĽaNO.
Už nešlo o náhodu, ale trend, ktorý potvrdili štvrté voľby od
roku 2016. Pre Fica to muselo byť aj osobne ponižujúce: Ma-
toviča totiž dodnes nenazve inak ako „polobláznom“ alebo
„šašom z Trnavy“. A to ešte netušil, že po voľbách si budú na
políciu podávať kľučky kamaráti z mokrej štvrte.

ROZHOVOR S TAJNÝM

Na jar 2019 rezonovali aj dve na pohľad menšie kauzy, ktoré otvoril investigatívny tím Aktuality.sk. Prvá sa týkala šéfa vojenskej tajnej služby Jána Balciara, ktorý spadal pod ministra obrany Petra Gajdoša (SNS). V zmysle koalíciej zmluvy ho však do funkcie presadil Smer, pričom Balciar bol v zainteresovaných kruhoch vnímaný ako človek Roberta Kaliňáka. Balciarovovo meno sa spomínalo už v správe o tunelovaní Vojenskej spravodajskej služby za prvej Ficovej vlády, keď naňho chceli fingovane previesť istú nehnuteľnosť v Bratislave. Nakoniec z toho zišlo, medzičasom sa však stal Balciar vlastníkom rozsiahleho majetku, na ktorý si mohol len ťažko zarobiť z legálne priznaných príjmov.

Novinár Martin Turček postupne zverejnil sériu článkov, z ktorých vyplývalo, že Balciar sa viac ako práci v tajnej službe venoval obchodovaniu s realitami. Celkove vlastnil spolu s manželkou až 23 nehnuteľností – vrátane apartmánu v Chorvátsku a 15 apartmánov v atraktívnej turistickej lokalite Tále v Nízkych Tatrách.²²¹ Hodnota ich majetku sa odhadovala na približne tri milióny eur. Niektoré z nehnuteľností navyše Balciar kupoval od muža, ktorý mal blízko k mafiánskej skupine černákovcov.²²² Pozoruhodná bola aj obrana šéfa vojenských tajných – väčšinu nehnuteľností mu vraj daroval jeho otec, 78-ročný dôchodca.²²³ Podobným spôsobom kedysi argumentoval i Mečiar, keď tvrdil, že vilu Elektra splatil

221 Aktuality.sk, 15.3.2019. *Šéf vojenských tajných má 15 apartmánov na Táloch.*

222 Aktuality.sk, 17.4.2019. *Šéf vojenských tajných kúpil nehnuteľnosti od muža s väzbami na Černákovu pravú ruku.*

223 Aktuality.sk, 20.6.2019. *Šéfovi vojenských tajných daroval otec 12 apartmánov. Cena zostáva záhadou.*

z majetkových práv svojej manželky. Alebo Fico, že hodinky za 20-tisíc eur mu kúpila jeho polovička.

Koncom mája 2019 pozval Balciar novinára Turčeka na stretnutie. „Bezpečnostná prehliadka pri vstupe do budovy vojenského spravodajstva trvala 15 minút,“ spomína Turček. „Notebook aj mobil zostali v skrinke, rovnako všetky vrchné odevy. Odovzdal som aj vreckovky, zostali mi len nohavice a tričko. Nemohol som si vziať ani pero a papier.“ Väčšinu času sedel s Balciarom za jedným stolom aj jeho vtedajší námestník Juraj Štefanka a Eduard Heger (OLaNO) – v tom čase predseda parlamentného výboru na kontrolu Vojenského spravodajstva. „Stretnutie trvalo tri hodiny, no dojmy z neho boli viac ako rozpačité,“ pokračuje Turček.

O detailoch nemôže hovoriť, keďže podľa zákona sú utajovanou skutočnosťou. Podľa neho však Balciar nebol ochotný zdokladovať svoj majetok ani na osobnom „off record stretnutí“ v sídle Vojenského spravodajstva. „Hoci na parlamentný výbor chodil s hrbou papierov, počas našej schôdzky mi nedovolil do nich nahliadnuť.“ Turček tiež hovorí, že nešlo o dialóg, ale skôr o prednášku šéfa Vojenského spravodajstva. Keď hovoril nepretržite asi pol hodiny, novinár si vypýtal pero a papier, aby si mohol robiť poznámky. „Balciar tomu nebol naklonený, no Štefanka mi nakoniec podal pero i papier. Na tvárach spolusediacich som si viackrát všimol, že by sa najradšej prepadli pod zem alebo vymenili šéfa vojenských tajných.“

Balciar sa napokon stiahol sám, po zmene vlády v marci 2020. Nové vedenie ministerstva obrany na čele s Jaroslavom Naďom vzápätí zverejnilo, koľko zarábal pred odchodom z funkcie. Vo februári to bolo 17-tisíc a v marci 43-tisíc eur v hrubom. Balciarovi zázračne stúpol plat až po zisteniach Aktuality.sk, že vlastní rozsiahly majetok. Aj pri takom vysoko nadštandardnom príjme – zarábal viac ako premiér alebo

prezident – je však otázne, či by z neho dokázal financovať početné nehnuteľnosti. Hoci Balciarov majetok dnes preveruje polícia, jeho manželka začala s rodinnými statkami vo veľkom podnikáť. Prenajíma napríklad apartmány na Táľoch – za trhové ceny. V ponuke má tiež zrubu z portfólia vplyvného oligarchu Antona Siekela.²²⁴

Druhá kauza súvisela so štátnou lotériovou spoločnosťou Tipos, ktorú takisto riadili nominanti Smeru. Investigatívna reportérka Aktuality.sk Laura Kellöová v apríli 2019 zverejnila, že národný loteriový gigant – s ročnými tržbami v stovkách miliónov eur – fungoval minimálne šesť rokov ako práčka peňazí.²²⁵ Vďaka diere v elektronickom systéme vkladali špekulanti peniaze na hrácke kontá – a bez toho, aby riadne stávkovali, si ich potom preposielali na osobné účty v bankách. Mohli ich tam vložiť aj anonymne – cez tzv. PaySafe karty, ktoré sa dajú kúpiť po celom Slovensku. Keďže peniaze prišli zo štátom kontrolovanej loteriovej spoločnosti, nikto sa nepýtal na ich pôvod. Nie je vylúčené, že investované sumy mohli pochádzať i z úplatkov, predaja drog alebo inej nelegálnej činnosti. Vedeli o tom aj viacerí zamestnanci Tiposu, až na výnimky však mlčali. Mali totiž strach z riaditeľa firmy Jána Barczyho, ktorý sa úspešne vyhýbal médiám.

Desiatkam hráčov sa pritom podarilo preliať na 140 osobných účtov minimálne 27 miliónov eur. Tiposu tak vznikla škoda v stovkách tisíc eur, keďže odvádzal prevádzkovateľom platobných kanálov podiel za každé vložené hrácke euro. Barczy však vypočítal, že Tipos prišiel len o necelých osemtisíc eur, ktoré si následne vypýtal od dodávateľa systému. Problém tým

224 Aktuality.sk, 16.6.2020. *Balciarove apartmány sú na prenájom. Spolu so zrubou z portfólia oligarchu Siekela.*

225 Aktuality.sk, 16.4.2019. *Tipos je zapletený v kauze prelievania peňazí cez stávky.*

Norbert Bődör
a Jaroslav Haščák:
Vplyvní oligarchovia
vypovedali v prípade
vraždy Jána Kuciaka
a Marty Kušnírovej.

Foto: Branislav Wáclav/Aktuality.sk

považoval za uzavretý, takže novinárka sa obrátila na ministra financií Petra Kažimíra (Smer). Ten sa pre zmenu vyhovoril na pracovnú zaneprázdnenosť, keďže v tom čase sa už pripravoval na post guvernéra Národnej banky Slovenska. Nakoniec sa stretla s generálnym tajomníkom služobného úradu Albínom Kotianom, ktorý celú kauzu zľahčoval. Podozrenia síce preverovali kontrolóri rezortu financií, z pôvodných osemtisíc však vyčíslili škodu len na 18-tisíc eur.

Kauza navonok utíchla, ale bolo to len ticho pred búrkou. Prípád totiž začala preverovať NAKA – pod dohľadom skúseného vyšetrovateľa, ktorý bol aj súčasťou tímu Kuciak. Polícia okrem iného zistila, že deravý systém Tiposu využil i Zoltán Andruskó, ktorý bol vlani odsúdený za sprostredkovanie vraždy Jána a Martiny na 15 rokov väzenia. Vyšetrovateľom priznal, že cez osobný účet v banke prepral niekoľko tisíc eur. Koncom novembra 2019 udrela NAKA v sídle Tiposu na Brečtanovej ulici v Bratislave. „Prišli sme tam asi o piatej ráno a spolu s fotografom Braňom Wáclavom čakali v aute. Najskôr sa v práci ukázal šéf IT v Tipose Miloš Prelec, krátko po ňom aj riaditeľ podniku Barczy. Maskovala som sa čiapkou, aby ma nespoznali,“ spomína Kellöová. Niekoľko minút po deviatej dorazili muži v modrých bundách s nápisom NAKA. Natiahli si kukly a jeden po druhom vošli do budovy Tiposu.

Barczyho s Prelecom vytiahli von v putách. Hoci Šéf Tiposu sa pokúšal zakrývať si tvár, v jeho očiach bolo vidno strach.²²⁶ Vyšetrovateľ oboch obvinil z porušovania povinnosti pri správe cudzieho majetku a legalizácie príjmov z trestnej činnosti. Príslušné zložky akciu načasovali tak, aby o návrhu na väzbu rozhodoval sudca špecializovaného trestného súdu Ján Giertli. Pri dvoch zo štyroch sudcov, ktorí si pravidelne menili služby,

²²⁶ Aktuality.sk, 26.11.2019. *Zadržali riaditeľa Tiposu aj šéfa IT oddelenia, cez štátnu akciovku sa prali peniaze.*

mali totiž obavu, že funkcionárov Tiposu prepustia na slobodu. O väzbe Barczyho s Prelecom nakoniec rozhodoval kontroverzný sudca Michal Truban. Ani jedného do väzby nevzal. Urobil tak až v odvolacom konaní Najvyšší súd. Funkcionári Tiposu boli vo väzbe dva mesiace, dnes ich stíha polícia na slobode. Podľa znaleckého posudku, ktorý dal vypracovať zastupujúci šéf podniku Martin Bohoš, prišla štátna lotériová spoločnosť obchádzaním elektronického systému o minimálne 645-tisíc eur.

Zadržanie vysokopostavených manažérov Tiposu vzbudilo pozornosť aj vo vyšších vládnych kruhoch – vrátane vedenia polície či zainteresovaných ministerstiev. „Ako prokurátor som sa doteraz nestretol so situáciou, aby vyšetrovateľ od momentu zadržania podozrivých osôb, ich výsluchov, vznesenia obvinenia až po podanie návrhu na väzbu – to všetko v lehote 48 hodín – čelil tak početným a z môjho pohľadu aj zbytočne zaťažujúcim telefonickým hovorom. Dokonca aj od prezidenta PZ – ako sa vyvíja dôkazná situácia a ako osoby vypovedali. K týmto poznatkom od vyšetrovateľa som musel prijať aj vlastné prísne opatrenia,“ vyjadril sa Vasil Špirko, dozorujúci prokurátor kauzy Tipos.

Bývalý šéf polície Milan Lučanský však odmietol akékoľvek pokusy zasahovať do vyšetrovania. Rovnako poprel, že by kontaktoval priamo vyšetrovateľa. Pripúšťa však, že sa mohol o prípad zaujímať: „Je bežnou praxou prezidenta PZ, že sa zaujíma o činnosť polície – či už je to dopravná situácia, kriminálna situácia, situácia s migrantmi atď. Základom správneho manažérskeho rozhodovania policajného prezidenta je mať informácie o dianí v zbore, na NAKA nevynímajúc. Pripúšťam, že som sa mohol dať informovať aj o tomto prípade po vykonaní akcie. Určite som nikdy nekomunikoval s vyšetrovateľom. Podrobnosti prípadov ma nikdy nezaujímal, pretože ani trestný poriadok mi nedovoľuje o nich vedieť. Chcel som vždy vedieť len to, či všetko prebehlo v súlade so zákonom.“

Väčší rozruch ako Balciarov majetok alebo pranie peňazí v Tipose však spôsobilo zverejnenie zvukového záznamu Gorily. Polícia ho našla na jeseň 2019 na nočnom stolíku Mariana Kočnera. Hoci išlo o starší prípad, kde už bolo povedané prakticky všetko, stále pútal pozornosť médií aj verejnosti. Tým viac, že jeho hlavní aktéri – vrátane finančnej skupiny Penta – roky spochybňovali autentickosť spisu SIS. Vtedajší šéf tímu Gorila Lukáš Kyselica navyše potvrdil, že podľa znalcov patria hlasy na nahrávke ľuďom, ktorí mali navštevovať konšpiračný byt Penty na Vazovovej ulici v Bratislave.²²⁷ Vráťane Roberta Fica, Jaroslava Haščáka, Anny Bubeníkovej či Jirka Malchárka.

S predsedom Smeru diskutoval Haščák o sponzoroch a financovaní jeho strany Pentou. S Bubeníkovou a Malchárkom o úplatkoch za privatizačné rozhodnutia v prospech investičnej skupiny počas druhej Dzurindovej vlády. Takmer štyridsať hodín zvukových záznamov pripomenulo, že pri zrode Smeru stáli aj akcionári ako Juraj Široký alebo Jozef Brhel. V posledných rokoch sa však o nich písalo menej ako počas prvej a druhej Ficovej vlády, keď dostávali jednu štátnu zákazku za druhou. Nedá sa povedať, že by sa celkom stiahli do úzadia: napokon, podľa Tótha sa stretávali s Ficom a Kaliňákom v bratislavskom hoteli DoubleTree by Hilton, kde spolu rozhodovali aj o politických otázkach. Spolu s mecenášmi Smeru druhej, respektíve tretej vlny Miroslavom Výbohom a Norbertom Bödörom.

Najmä Brhelovi sa stále darilo aj v biznise so štátom – v energetike či IT sektore.²²⁸ Širokému to v podnikaní až tak nešlo, jeho impérium sa postupne zužuje.²²⁹ V porovnaní s minulosťou je

227 Aktuality.sk, 27.9.2019. *Šéf tímu Gorila Lukáš Kyselica: Kočner ešte neotvoril svoj trezor.*

228 Trend, 27.11.2019. *Jozef Brhel: Človek blízky Smeru robí veľký biznis so štátom.*

229 Trend, 7.5.2019. *Široký ďalej slabne. Do rúr nitrianskej Plastiky mu vníkol český konkurent.*

tu však jeden podstatný rozdiel. Vzhľadom na to, čo všetko vyšlo postupne najavo, je stará garda oligarchov pod oveľa väčším drobnohľadom ako v zlatej ére Smeru, keď sa nemuseli príliš ovládať. Súd v Žiline napríklad vymazal z tzv. protischránkového registra firmu LeikTec (predtým Anext), ktorá bola spájaná s Brhelom a Počiatkom.²³⁰ Dôvodom bolo, že nevedela preukázať, kto je jej skutočným majiteľom. V praxi to znamená, že sa už nemôže uchádzať o verejné zákazky a podpisovať kontrakty so štátom a samosprávami. Verejné inštitúcie môžu bez sankcií odstúpiť aj od zmlúv, ktoré s ňou uzatvorili. Na aktivity firmy Anext dlhodobo upozorňoval Ján Kuciak.²³¹

Zvuk Gorily sa však na sto percent neprekrýva s analytickým spisom, ktorý niekto zavesil na internet v roku 2011. V tlačenej verzii napríklad chýba Ficov kľúčový citát o nezákonnom financovaní Smeru: „Fedor Flašík vybral 250 (miliónov korún – pozn. autora) na stranu a 8 alebo 80 si nechal.“ Autor spisu Peter Holúbek priznal, že táto informácia sa tam neobjavila zámerne.²³² Dôvod odmietol vysvetliť s tým, že ide o utajovanú skutočnosť. Ak bude zbavený mlčanlivosti, je pripravený vypovedať pred vyšetrovateľmi z tímu Gorila aj pred súdom. Pozoruhodný je i fakt, že zvuk Gorily sa našiel na Kočnerovom nočnom stolíku. Chcel tým niekomu niečo odkázať? „Možno. Je to minimálne zvláštne. Aj po rozhovoroch s niektorými protagonistami si myslím, že Kočner ešte neotvoril svoj trezor,“ povedal bývalý šéf tímu Gorila Kyselica.²³³

230 Aktuality.sk, 3.3.2020. *AllForJan: Firmu spájanú s Počiatkom a Brhelom vymazali z protischránkového registra*

231 Aktuality.sk, 19.1.2016. *Firma spájaná s Počiatkom zarába za Fica milióny. Na štátnych IT zákazkách.*

232 Aktuality.sk, 18.10.2019. *Autor spisu Gorila: Za Fica odpočúvanie Penty vyhodnotili ako vlastizradu. A vyrazili ma.*

233 Aktuality.sk, 27.9.2019. *Šéf tímu Gorila Lukáš Kyselica: Kočner ešte neotvoril svoj trezor.*

PROCES

Tri mesiace po zverejnení nahrávky Gorila sa oči celého Slovenska upierali na Špecializovaný trestný súd v Pezinku. V polovici januára 2020 totiž senát pod vedením Ruženy Sabovej, ktorého členmi boli aj Ivan Matel a Rastislav Stieranka, otvoril proces v prípade vraždy Jána Kuciaka a Martiny Kušnírovej. Podľa obžaloby sa mali na likvidácii investigatívneho novinára a jeho snúbenice podieľať: Miroslav Marček (strelec), Tomáš Szabó (šofér), Zoltán Andruskó, Alena Zsuzsová (sprostredkovatelia) a Marian Kočner (objednávateľ). Okrem nich sa s napätím čakalo predovšetkým na výpovede troch ľudí – bývalého novinára a exsiskára Petra Tótha a oligarchov Jaroslava Haščáka a Norberta Bödöra.

Tóth bol až do zadržania gangu z južného Slovenska, ktorý sa mal postarať o likvidáciu Jána a Martiny, jedným z najbližších spolupracovníkov mafiána Kočnera. „Bratm, budem sa za teba biť!“ ubezpečoval ho v októbri 2017. Tóth s ním konzultoval aj obsah článkov pre portál datel.sk – o kom a ako môže písať, koho má „nakopať do papule“ a podobne. Keď ho Kočner požiadal, aby nejaký text stiahol z webu, ochotne mu vyšiel v ústrety. Tóth mu na oplátku pomáhal pri zakladaní strany Cieľ alebo medializácii výstupov v relácii Na pranieri, cez ktorú sa snažil Kočner diskreditovať kritických novinárov. Súhlasil tiež s ich sledovaním vrátane Jána Kuciaka.

Jedným z objektov záujmu Kočnerovho komanda, ktorého činnosť koordinoval Tóth, som bol podľa polície zhruba tri týždne aj ja. Môj pohyb monitorovali od skorého rána do neskorého večera. Fotili ma so synom, keď som ho viedol do škôlky, alebo s kolegom Dagom Danišom, keď sme pri cigarete debatovali pred budovou redakcie Aktuality.sk. Počúvali môj rozhovor s kolegyňou v jedálni na prízemí, vedeli, kedy som bol v parla-

mente, na jednom ministerstve alebo v redakcii denníka SME. Súkromie aj práca, šesťnásť hodín denne. Tóth pritom musel vedieť, že tzv. vzťahové diagramy novinárov a ich príbuzných, ktoré prevzal od Kočnera za účelom sledovania, môžu pochádzať z policajných databáz. Boli tam totiž naše osobné údaje (rodné čísla, poznávacie značky áut, čísla pasov a občianskych preukazov), takže bolo zrejmé, že niekto porušil zákon.

„Povedal som si, že z tohto raz bude mať niekto problém,“ vypovedal na súde Tóth. Ak mu aj v hlave zasvietila kontrolka, rýchlo zhasla, lebo musel splniť objednávku: nájsť na novinárov čokoľvek, čo by ich znemožnilo alebo poškodilo ich reputáciu. Tóth si nerobil ťažkú hlavu ani z Kočnerových vyjadrení, že treba zlikvidovať nejakého novinára, aby bol pokoj. Jeho špiónov navyše vyplácal v hotovosti ako vekslák pred bratislavským Priorom. A prosil Kočnera, aby u Bödöra zariadil, že keď budú mať v práci „prúser“, aby ho vyžehlil. „Lebo teraz lietajú medzi GA – BA a to sa ťažko dá sklbiť s prítomnosťou na pracovisku,“ písal Kočnerovi v októbri 2017. Tóth bol k nemu lojálny aj po vražde, keď spolu chrlili oheň a síru na novinárov aj aktuálnu politickú situáciu.

„Bratm, mne je z tejto krajiny tak kokotno, že sa mi ani nechce žiť. Včera som sa od jedu aj najebal a teraz mi je ešte kokotnejšie. Nemôžem ti robiť sluhu na lodi a v zime ťa ovievať pri Indickom oceáne?“ písal Kočnerovi v marci 2018. Výčitky svedomia – alebo skôr pud sebazáchovy – sa v Tóthovi prebudili až v septembri 2018, keď skončili vo väzbe Zsuzsová a spol. Zrazu sa rozpamätal na lustrácie v réžii Bödöra aj špicľovanie za peniaze Kočnera. Alebo na Kočnerove reči, že treba niekoho z novinárov navždy umlčať. A tak začal spolupracovať s políciou, lebo v opačnom prípade by bol zrejme sám trestne stíhaný. Minimálne za to, že hoci všeličo vedel, nechal si to zo zištných dôvodov pre seba.

Napriek tomu mu nebolo čo závidieť. Postaviť sa zoči-voči človeku, s ktorým bol roky v dobrom i zlom, dokáže len špecifický druh *Homo sapiens*. Chladný a vypočítavý, bez zábran a hodnotového kompasu. Keď som týždeň po Tóthovi vypovedal na súde v Pezinku, po hodine som bol taký vyštavený, ako by som práve dobehol maratón. Fyzicky i psychicky, emócie mnou lomcovali v pojednávacej miestnosti i mimo nej. A to som sa nemusel pozeráť do tváre mafiána, ktorý bol podozrivý z vraždy môjho kolegu, lebo Kočner na súd v ten deň neprišiel. V jednej chvíli som sa však neovládal, keď som povedal, že vďaka zisteniam Jána Kuciaka bol zatlačený do kúta ako potkan. Sabová ma vzápätí napomenula, aby som nehodnotil, ale „hovoril to, čo som vnímal vlastnými zmyslami“.

Naproti tomu dokázal Tóth s kamennou tvárou svedčiť viac ako osem hodín. Za prítomnosti Kočnera, ktorého potopil už len tým, že odovzdal polícii jeho auto – s dvoma mobilmi, USB kľúčmi, dokumentmi k pôžičke Bašternákov či kozuchmi z činčily.²³⁴ Kľúčové však boli spomínané telefóny, ktoré po rozkódovaní vyplavili špinu nebývalého rozsahu. Kočnerove mobily zničili kariéru viacerým politikom, policajtom, prokurátorom aj sudcom. A zároveň priniesli množstvo nepriamych dôkazov v prípade vraždy Jána a Martiny. Tóth ho usvedčoval aj verbálne a v tomto prípade pôsobil presvedčivo. Skoro ako zdravotník v prvej línii boja s koronou, ktorý bol v bezprostrednom kontakte s nakazeným. S tým rozdielom, že Tóth primárne neliečil Kočnera, ale chránil seba.

V zložitej situácii sa ocitol aj Haščák, ktorému poslal Kočner mesiac pred vraždou správu: „Inak pracujem na odjebaní čuráka.“ Finančník mu vzápätí odpovedal: „Povieme si, keď budeme spolu.“ Haščák pochopil, že je zle, takže to musí čo

234 Aktuality.sk, 23.1.2020. *Kočnerova knižnica: Pred políciou chcel ukryť aj listiny k miliónovým kauzám.*

najskôr vysvetliť. Napokon sa rozhodol, že poskytne interview portálu Aktuality.sk, kde pracoval zavraždený novinár Ján Kuciak, hoci mal žiadosti aj od SME a Denníka N. „Haščák potvrdil, že nám dá rozhovor. Pôjdeme spolu?“ spýtal sa ma šéfredaktor Peter Bárdy. „Jasné, je to výzva,“ reagoval som bez zaváhania. Peter Bárdy okamžite zvolal poradu, na ktorú prišli všetci kolegovia z investigatívneho tímu i šéf reportérov Aktuality.sk Ján Petrovič. Za dve hodiny sme si pripravili 71 otázok, nakoniec ich padlo 119.

V sídle finančnej skupiny v bratislavskom Digital Parku bolo ráno o deviatej rušno. V zasadačke nás už čakal Haščák. Za chrptom abstraktný obraz, na stole fľaše s vodou s nápisom Penta. V drahom obleku pôsobil strojene, v tvári žiadna emócia. „Poviem na rovinu, nie som nadšený, že ste prišli aj vy,“ povedal mi krátko po zvitání. „Nahneval ma jeden váš status na Facebooku. A tiež to, že ste odmietli vystúpiť na akcii, ktorú sponzorujeme. Obávam sa, že budete osobný.“ Haščák nás vopred upozornil, že nechce hovoriť o kauze Gorila, ktorá zničila Pente povesť. Je to pochopiteľné, ale nesúhlasíme. „Určite sa budeme pýtať na nahrávku Gorily aj rozhovor Kočnera s Trnkom,“ reagovali sme zhodne s Petrom Bárdym.

Od začiatku rozhovoru bolo zrejmé, že Haščákovým cieľom je dištancovať sa od spájania vlastnej osoby s vraždou novinára a jeho snúbenice, ktorú si podľa obžaloby objednal jeho kamarát Kočner: „V tejto chvíli som na 95 až 99 percent presvedčený, že esemeska (o odjebaní čuráka – pozn. autora) súvisela s vyšetrovaním Pavla Ruska.“²³⁵ Niekdajšieho riaditeľa Markízy totiž obžalovali z objednávky vraždy jeho bývalej spoločníčky Sylvie Volzovej. Prípado vyšetřoval Lukáš Kyselica, ktorý viedol aj tím Gorila. Kočner sa vraj obával, že keď

235 Aktuality.sk, 25.3.2019. *Haščák z Penty exkluzívne: O Kuciakovej vražde, Kočnerových esemeskách aj nahrávkach Gorily.*

sa Rusko zlomí v prípade objednávky vraždy Volzovej, potopí ho v kauze zmenky. Preto sa snažil dosiahnuť výmenu vyšetrovateľa Kyselicu. Rusko sa síce nezlomil, za falšovanie zme-niek mu však prvostupňový súd vymeral rovnaký trest ako Kočnerovi – 19 rokov.

Haščák sa počas rozhovoru netváril, že sa nepoznali. Vzťah s mafiánom Kočnerom i jeho minulosť však zľahčoval, lebo mu to kazilo imidž aj biznis. Málo presvedčivý bol tiež vtedy, keď sme sa ho pýtali na Gorilu. Keď nepriamo priznal, že za jej nahrávku zaplatil milión eur, zrejme sa neplánovane prerie-kol. Jeho hovorca sa vtedy postavil a nervózne sa prechádzal po miestnosti. Haščákov hlavný odkaz, ktorý chcel pustiť do éteru, bol však zrejmý: „Radšej budem žiť s povestou korup-čníka a mať goriliu hlavu, ako byť spájaný s vraždou.“²³⁶ Keď sme s Petrom Bárdym odchádzali zo sídla Penty, podal nám ruku. „Prekvapili ste ma. Nebolo mi príjemné, že ste ma dve hodiny grilovali, ale neboli ste osobní.“ Na súde v Pezinku už nepove-dal nič prekvapivé. Viac-menej len zopakoval, čo povedal pre Aktuality.sk: akurát si bol na sto percent istý, že esemeska o „od-jebaní čuráka“ sa týkala Kočnerovej ambície odstaviť Kyselicu.

V rovnaký deň ako Haščák vypovedal v prípade vraždy aj Bődör. V pojednávacej miestnosti sedeli vedľa seba, no ne-prišlo medzi nimi k žiadnej interakcii, hoci sa poznali. „Patrí do okruhu mojich širších kamarátov,“ priznal Haščák. Bődör dokonca investoval do biznisu Penty v zdravotníctve, o čom sa však v čase súdu nevedelo.²³⁷ Nitriansky oligarcha mal dis-ponovať i rozsiahlym majetkom za vyše 40 miliónov eur – ako ho nadobudol, však nie je jasné.²³⁸ Keď na súde svedčil Haščák,

236 Tamže.

237 Aktuality.sk, 17.8.2020. *Oligarcha Bődör investoval do biznisu Penty, ich spojenie trvalo roky.*

238 SME, 17.8.2020. *Bődör roky tajne podnikal s Pentou. Kde prišiel k peniazom, nie je jasné.*

opatrne volil slová, aby si zbytočne nepriťažil. Na Bödöra, ktorý dovedol umenie nič nepovedať do dokonalosti, sa však nechytal. Bödör buď nič nevedel, alebo si nepamätal. Odmietol tiež spájanie s vraždou.

Podľa vlastných slov nemal informácie ani o priebehu vyšetrovania, hoci v minulosti sa sám prihlásil na políciu, keď sa dozvedel, že ho chcú zadržať. Odkiaľ vedel, že polícia plánuje zadržať Marčeka a spol.? „V kaviarňach, v reštauráciách v hlavnom meste sa o tom rozprávalo. Niekde som to počul.“ Nitriansky oligarcha nemal – ako inak – nič spoločné ani s lustráciami novinárov, respektíve s financovaním ich sledovania. S Kočnerom sa síce poznal, ale vraj mu nijako nepomáhal ani preňho nič nevybavoval. Podľa Bödöra to bol obyčajný táraj, s ktorým riešil iba banality, hoci si písali, že mu zoženie aj nahrávku, na ktorej sa Kočner vyhrážal Kuciakovi. Bödör priznal kontakty s vplyvnými ľuďmi v politike, na polícii a prokuratúre (Kaliňák, Gašpar, Krajmer, Kováčik), no pracovné veci spolu údajne neriešili. A stretávali sa, samozrejme, len nepravidelne, prípadne na kultúrnych alebo spoločenských akciách. Na otázku, čím sa živí, Bödör odpovedal: „Podnikám v realitách, v bezpečnosti. Zisky – rádovo státisíce.“

Kočner zvolil o čosi sofistikovanejšiu taktiku, keďže nemal po ruke kompaktnú verziu príbehu, ktorá by prirodzeným spôsobom odklonila pozornosť inam. Neponúkol dôveryhodné alibi, jeho opis udalostí pred aj po vražde kríval na obe nohy. Preto sa sústredil skôr na technickú stránku procesu a podanej obžaloby. Snažil sa nájsť i miniatúrne rozpory vo výpovediach a ponúkať iné, často absurdné motívy vraždy. Kuciak, na ktorého zbieral „špinu“ a nechal ho sledovať, ho vraj nijako neohrozoval, hoci vďaka nemu prišiel o veľké peniaze a beztretnosť. Kočner síce nepôsobil tak suverénne ako v kauze zmenky, aj súdne pojednávania v prípade vraždy však zvládol

bez väčších výkyvov. Viditeľne znervóznel len vtedy, keď sa Zsuzsová po konfrontácii so Zlaticou Kušnírovou rozplakala. V duchu sa zrejme modlil, aby sa nezlomila, lebo to by mohol byť jeho koniec.

Nič také sa nakoniec nestalo, hoci Zsuzsová pôsobila počas procesu – na rozdiel od Kočnera – psychicky nevyrovnane. Miestami sa zdalo, že je až na pokraji paniky. Nepovedala však nič, čo by jej sponzorovi mohlo ublížiť. Szabó väčšinou mlčal, v záverečnej reči prejavil aj ľútosť, k skutku sa však nepriznal. Marček sa síce priznal, no spôsob, akým to urobil, bol len pre silné žalúdky. Vraždu totiž opisoval tak, akoby si išiel v ten deň kúpiť pečivo do supermarketu. Kočnera mohla reálne ohroziť len výpoveď Andruskóa, ktorý ho označil za objednávateľa. Andruskó sa dokonca vyjadril, že človek od Bödöra hľadal v Maďarsku bieleho koňa, ktorý mal zobrať vraždu na seba. Za milión eur od Kočnera.

Senát Ruženy Sabovej napokon uznal za vinných len Marčeka, Szabóa a Andruskóa. Kočnera a Zsuzsovú oslobodil. A to napriek sérii nepriamych dôkazov, ktoré tvorili logickú, nepre-rušovanú niť. Priame svedectvo Andruskóa bral do úvahy iba vo vzťahu k vykonávateľom: keď hovoril o Kočnerovi a Zsuzsovej ako o objednávateľoch, bol zrazu nedôveryhodný. Nehovoriac o tom, že ak by v minulosti súdy rozhodovali podobným spôsobom – napríklad pri mafiánskych vraždách, ktoré často stoja na výpovediach „odpadlíkov“ zvnútra –, možno by si dnes neodpykával doživotný trest ani Mikuláš Černák. Absurdný bol tiež argument, že Kočner a Zsuzsová sa často bavili v šifrách: na objednávku vraždy sa však nedáva pečiatka, ani sa k nej nepodpisuje notársky overená zmluva.

Keď som si 3. septembra 2020 vypočul na súde v Pezinku rozsudok, po chvíli som musel vyjsť von, aby som to predýchal. Nielen pre slabo zdôvodnenú ústnu časť verdiktu, plnú

logických faulov a protirečení. Mal som pocit, že nezvítazila spravodlivosť, ale právny purizmus a nuansy, ktoré síce nespochybňujú vinu, ale vytvorili priestor na výrok o nevine. Cestou do redakcie som tiež rozmýšľal, že to bude voda na mlyn Ficovi. Rozhodnutie súdu bude zrejme interpretovať ako svoje víťazstvo, ktoré očistilo Smer od všetkých nánosov a prepojení. „Vražda bola okamžite zneužitá na útok proti mojej vláde. Ľudia boli klamaní, že existuje prepojenie úradu vlády a talianskej mafie. Organizovali sa protesty, točili filmy, písali knihy. Klamalo sa ostošesť, len nech to povalí vládu,“ komentoval výrok súdu Fico. Verdikt ešte nie je právoplatný, v odvolacom konaní bude rozhodovať Najvyšší súd. Kočner zatiaľ zostáva vo väzbe pre kauzu zmenky – a Zsuzsová pre obvinenie z prípravy vražd advokáta Lipšica a prokurátorov Žilinku a Šufliarskeho.

BÚRKA

Napriek oslobodzujúcemu rozsudku voči Kočnerovi a Zsuzsovej v prípade vraždy Jána a Martiny bolo evidentné, že vyšetrovatelia aj prokurátori sa začali správať inak ako pred tragédiou vo Veľkej Mači. Hlavne tí, ktorým pristáli na stole kauzy vplyvných a bohatých persón s politickými kontaktmi. Aj predtým sa našli jednotlivci, ktorí išli proti prúdu: väčšinou však prišla stopka zhora, takže odchádzali znechutení do civilu. Pre tých, čo zostali, to bol signál, že sa môžu pohybovať len v určitých mantineloch, inak budú mať problémy s nadriadenými. Aj preto sa pred februárom 2018 do podobných prípadov veľmi nehrnuli alebo ich roky tlačili pred sebou. A potom ich potíchu upratili, takže mnohé odišli do zabudnutia.

Po vražde a tlaku verejnej mienky sa im však rozviazali ruky. „Celospoločenský aspekt je zrejмый a musí ho cítiť každý,“ povedal

mi prokurátor Ján Šanta, ktorý dozoroval kauzu zmenky.²³⁹ Kočnerovi a Ruskovi dal v priebehu pojednávania jasne najavo, že ich éra sa skončila. Podľa neho sa už preveruje každé podozrenie, takže rastie aj počet trestných stíhaní. „Neviem o tom, že by vyšetrovanie a dozorovú činnosť prokuratúry niekto akýmkoľvek spôsobom ovplyvňoval. Myslím, že dnes si to už nikto nedovolí,“ tvrdí Šanta.²⁴⁰ „Keď to porovnáam s minulosťou, vtedy sa do niektorých vecí jednoducho nešlo. Ako keby mlčky prehrmeli – mali mediálnu odozvu tak tri dni a potom sa už o nich nehovorilo. Ani sa nič neriešilo.“²⁴¹ Po vražde je všetko inak: „Od tohto momentu vnímam dôrazný a expanzívny nástup vyšetrovania v každej jednej veci.“²⁴²

Po parlamentných voľbách 2020, keď skončil Smer po ôsmich rokoch v opozícii, tiež kontinuálne stúpol počet zásahov NAKA. Dnes sú takmer na dennom poriadku, pričom v policajnej sieti uviazli aj veľké ryby. Odštartovala to akcia s názvom Búrka, kde sa vyšetrovatelia zamerali na bratislavských sudcov, ktorí mali za úplatky rozhodovať v Kočnerov prospech. Spúšťačom bola výpoveď jedného z nich, ktorý začal spolupracovať s políciou. Bývalého sudcu Vladimíra Sklenku, ktorý začínal ako šofér a ochrankár Štefana Harabina. Počas spomínanej akcie bolo zadržaných 17 ľudí, jedno meno však vyčnievalo: Monika Jankovská, ktorú Kočner prezýval „opička“. Bývalú štátnu tajomníčku ministerstva spravodlivosti za Smer dokonca Fico pretláčal na Ústavný súd. Napriek odporu vtedajšej hlavy štátu Andreja Kisku. „Po vražde sa prezident pýtal, či by ju vymenoval. Odpoveď bola jednoznačné nie,“

239 Aktuality.sk, 5.4.2020. *Prokurátor Šanta: Som pripravený kandidovať. Politici už sondujú, či by som do toho šiel.*

240 Aktuality.sk, 8.11.2019. *Prokurátor Šanta: Keď som stretol Kočnera, prešiel som na druhú stranu ulice.*

241 Tamže.

242 Tamže.

povedal mi človek z Kiskovho okolia. Keď sa vzdala funkcie, predseda Smeru jej poďakoval za „kus dobrej roboty“.

Informácie o pochybnom profile Jankovskej sa šírili dávno pred akciou Búrka. Pamätám si, že už okolo roku 2010 mi prišiel anonym opisujúci jej väzby s podsvetím. Ale len vo všeobecnej rovine, takže sa to nedalo overiť. Zlom nastal až neskôr, keď o Jankovskej prehovoril podnikateľ Ondrej Janíček. Okrem iného tvrdil, že ako sudkyňa pomohla mafiánskej skupine čongrádyovcov ovládnuť jeho bar Fatima v Trenčíne. Podľa Janíčka zariadili aj jeho trestné stíhanie – s cieľom donútiť ho, aby na mafiu prepísal majetok. Janíček, ktorého poslala Jankovská za údajné vydieranie na dvadsať mesiacov za mreže, je presvedčený, že celé konanie bolo zmanipulované. Podľa neho zobrala Jankovská od čongrádyovcov za túto „službičku“ tri milióny korún (necelých 100-tisíc eur).

„Prepadli ma neznámi ľudia, ktorí mi povedali, že keď nedám pokoj sudkyni Jankovskej a pravej ruke mafiána Čongrádyho, unesú moju dcéru a mňa zakopú,“ povedal mi Janíček šesť týždňov po vražde Jána a Martiny, keď som s ním robil rozhovor pre Aktuality.sk.²⁴³ Na druhý deň ráno mu niekto hodil cez vchodové dvere domu papier s nápisom: SMRŤ!!! O mesiac neskôr zadržala Janíčka trenčianska polícia – a posadila ho do celý policajného zaistenia (CPZ). „Toto je posledný telefonát predtým, ako ma zavrú do cépezetky,“ stihol mi ešte povedať.²⁴⁴ Oficiálnym dôvodom jeho zadržania bolo pokračovanie v trestnej činnosti. Už v minulosti totiž obvinil viacerých sudcov z korupcie a spolupráce s podsvetím. Priťažil mu tiež

243 Aktuality.sk, 6.4.2018. *NA ROVINU o mafii: Hovorí o korupcii sudcov, vyhrážali sa mu smrťou.*

244 Aktuality.sk, 15.5.2018. *Prehovoril o korupcii sudcov, zadržala ho polícia. Janíček sedí v policajnej cele.*

spomínaný rozhovor pre Aktuality.sk. Jankovská podala na Janíčka aj trestné oznámenie, takže bol stíhaný za ohováranie.

„Prečo ešte toho Janíčka nezbalili?“ pýtal sa Jankovskej niekoľko dní pred jeho zadržaním mafián Kočner. „Lebo toto je naša polícia. Snáď budúci týždeň,“ odpísala mu Jankovská. O necelé dve hodiny dodala, že Janíčka aj ďalších svedkov „musia cez víkend zadržať“. Na druhý deň však Kočnerovi avizovala, že to nemusí byť také jednoduché: „Tak toto je úplne v piči. Problém je, že prokurátor nechce dať súhlas so zadržaním!!!!!! Ja to jebem. Volala som krajskej, tak som zvedavá, čo urobí. Kurva!!!!!!“ O niekoľko minút sa rozčúlila znova: „Policajti sú v robote. Všetko majú pripravené na zajtra skoro ráno!!!! A kurva prokurátorská nechce dať súhlas!!!!!! Mňa naozaj jebne.“ Kočner promptne našiel aj vinníka: „Pojebaná skurvená celá prokuratúra. Pojebaný tupý Fico. On to celé dojebal. Svojím KOKOTIZMOM.“

Mafián videl len jedno riešenie: „Musíme dotiahnuť Markízu. A začať ju ovládať. A NAKLADAŤ IM.“ Jankovskú ešte ubezpečil, že sú na jednej lodi: „Tvoj problém je aj môj problém. Tak sa správajú priatelia.“ Jankovská súhlasila a dodala: „A už nás je málo takých.“ Kočner ju však upokojil: „Ale vyhráme.“ Janíčka nakoniec polícia predsa len zadržala. Prokuratúra ho však po desiatich hodinách – aj vďaka mediálnemu tlaku – prepustila. V tomto prípade ho zastupoval advokát Daniel Lipšic. „Ten hajzel z neho urobí mega obeť!!!! Ja to jebem. Kurva už sa mi fakt nič nepodarí?“ sťažovala sa Jankovská Kočnerovi. Trenčiansky podnikateľ, ktorého zaistenie pre podozrenie z ohovárania bolo na Slovensku unikátom, však nemohol pokojne spať ani po prepustení z CPZ. Najskôr dostal odkaz, že si môže nájsť v aute výbušninu, potom niekto vystrašil jeho manželku: „Keď išla večer domov, nejaký muž jej zakričal do tváre.“²⁴⁵

245 Aktuality.sk, 24.1.2019. *NA ROVINU o sudcovskej mafii: Varovali ho, že môže vybuchnúť v aute.*

Jankovská, z ktorej chcel mať Kočner ministerku spravodlivosti, si s ním vymenila vyše sedemtisíc správ. Mafián ju zoznámil aj s Bödörom, v spoločnej komunikácii ho prezývali „Padre“. Jankovská pomáhala Kočnerovi vybavovať rozsudky: napríklad v prípade jednej zmenky Markízy za vyše osem miliónov eur. O úplatky sa mala následne podeliť s inými sudkyňami, s ktorými celý proces riadila: Zuzanou Maruniakovou a Denisou Cvikovou. „Nech robí, čo má, lebo skončí, na Kuciaka“, písal Kočner Jankovskej odkaz pre Maruniakovú, ktorá neskôr rozhodla, že spomínaná zmenka je pravá. Jankovská si od Kočnera nepriamo vypýtala aj luxusný byt pod Bratislavským hradom. Keď sa zaujímal, či si ho chce kúpiť, Jankovská sa pošťazovala, že nemá dosť peňazí: „Na pomstu sú potrebné peniaze. Ver mi. Ale tie dám ja. Ty si kúpiš byt a ja platím ostatné“, odpísal jej Kočner. Byt za vyše pol milióna eur je napísaný na jej synov, Jankovská v ňom má právo doživotného užívania.²⁴⁶

Bývalá štátna tajomníčka akýkoľvek kontakt s Kočnerom zapierala: „Nepoznám ho, nekomunikovala som s ním ani priamo, ani sprostredkovane, ani osobne, ani prostredníctvom iných osôb, nijako.“ Z klamstva ju pritom usvedčovali jej vlastné správy, ktoré mu posielala. Napríklad o dovolenke, ktorú strávila v chorvátskej vile Radomíra Bžána.²⁴⁷ Prominentného právnicka, ktorému umožnil Smer zarobiť rozprávkovú sumu. Jeho advokátska kancelária mala totiž zinkasovať od štátu odmenu za právne služby v rekordnej výške 77 miliónov eur. Po kritike bola nakoniec odmena znížená „len“ na 17,5 milióna eur. Bžán sa poznal s Počiatkom²⁴⁸ aj s bývalou

246 Aktuality.sk, 17.10.2019. *Jankovská býva v polmiliónovom byte napísanom na synov.*

247 SME, 29.3.2018. *Jankovská: Úplatok som nikdy nevzala, v Bžánovej vile sme neboli.*

248 Plus jeden deň, 28.8.2010. *Z Počiatka vysmiaty realitný agent?*

poslankyňou Smeru Renátou Zmajkovičovou. V jeho dome kedysi býval v podnájme Čižnár.²⁴⁹

„U pána Bžána sme neboli a určite nie v Chorvátsku. Je to absolútny nezmysel,“ tvrdila Jankovská denníku SME. Podľa satelitných snímok pritom vyzeralo miesto na fotografii, ktorú zverejnil na Facebooku jej manžel Tibor, ako záhrada Bžánovej vily v chorvátskom letovisku Lukovo. „Ak dokážu (a budú sa o to SILNO snažiť), že Tibor (Jankovskej manžel – pozn. autora) leží v Bžánovej záhrade, tak Ťa odjebú,“ písal Kočner Jankovskej, keď vyšiel spomínaný rozhovor. „Čo pôjdu fotiť to isté?“ pýtala sa mafiána. „Dajú si tú robotu, pôjdu tam a nafotia to z dronu. Len ti nesmú dokázať klamstvo,“ reagoval Kočner. „Hm, tak som v piči,“ reagovala Jankovská. Kočner však nevešal hlavu: „Treba vymyslieť jedlú historku, ako sa tam Tibor objavil, aby sa nestalo, že Bžán povie, že si tam bola.“ Jankovská si bola istá, že nič také sa nestane: „On je chuj, ale určite nepovie o svojich návštevách. V tomto má mafiánsku česť.“ Mýlila sa. Bžán potvrdil, že Jankovskí ho navštívili, hoci tam neprespali.

Jankovská, ktorej roky kryli chrbát Fico aj Kaliňák, už krátko po vražde cítila – podobne ako Kočner, Bődör či Bašternák –, že jej koniec sa nezadržiateľne blíži. „Potrebujú demonštratívne moju hlavu. Krajmerova už padá. Potom Gašpar a ja. A samozrejme po padrem pôjdu,“ písala Kočnerovi. Polícia neskôr obvinila Jankovskú z korupcie, podplácania a marenia spravodlivosti (kauza baru Fatima). V čase odovzdania tejto knihy do tlače držala vo väzbe hladovku. V akcii Búrka bola zadržaná aj jej sestra, sudkyňa Andrea Haitová. Trestne stíhaný je tiež sudca Ľuboš Sádovský, ktorý sa poznal s Bžanom, alebo bývalá podpredsedníčka Najvyššieho súdu Jarmila Urbancová.

249 Nicholson.blog.sme.sk, 24.2.2013. *Jaromír Čižnár a jeho neprokurátorské okolie.*

Nie všetkým sudcom, ktorých zasiahla protikorupčná smršť, sa však profesionálna kariéra rozpadla na franforce.

Napríklad s Davidom Lindtnerom začal potom, ako si pozastavil výkon sudcovskej funkcie – a prešiel do advokácie – spolupracovať exminister vnútra Kaliňák.²⁵⁰ Lindtnera považuje za odborníka, s ktorým kooperoval svoj postup v niektorých trestných veciach. Napriek tomu, že Lindtner bol obvinený z podplácania – ako súčasť justičnej chobotnice mafiána Kočnera. Lindtner sa dokonca ako jediný sudca z Threemy priznal ku Kočnerovi. Vymenil si s ním takmer štyristo správ, občas sa aj stretli. Bavili sa o súkromí i práci, Lindtner mu poskytoval aj právne rady. Kočner sa ho nepriamo pýtal napríklad na kauzu objednávky vraždy Sylvie Volzovej, z ktorej bol obžalovaný Pavol Rusko. Zaujímalo ho, či už nemôže byť tento prípad premlčaný. Riešili i účinnú ľútosť Ladislava Bašternáka. „Inak, hovorí sa o tebe ako o novom GP. Silno podporujem,“ písal tiež Lindtnerovi. „To by som musel byť prokurátor a musel by som mať názory konformné s mainstreamom. Čo nemám,“ odpovedal mu s úsmevom.

Deň po vražde sa Kočner Lindtnera spýtal: „Čo hovoríš na toto waterlooo? Opozícia sa hrá na svätú inkvizíciu.“ Sudca mu s pobavením odvetil: „Už si z toho vonku. Už je v tom kalábrijská mafia. Bol si aktuálny iba jeden deň. Fico je lepší terč. Asi starneš.“ Kočner si na chvíľu vydýchol: „Kua, ale o chlp. Troška ma to lízlo.“ Lindtnera rozosmial aj článok portálu topky.sk, že Kočner sa na Maldivách stretol s Bugárom: „Takže ty si ten plán vymyslel. Šikovný.“ Mafián, ktorý zvykol preceňovať svoj význam, reagoval: „Spomeň si a zalov v histórii. Sundal som 2 vlády. Mečiarovu – revolúciou v Markíze. Radičovej – raňajkami Sulíka, no a teraz som sundal Ficovu dovolenkou s Bugárom.“

250 Denník N, 22.6.2020. *Sudca Lindtner z Kočnerovej Threemy má nového spolupracovníka – Roberta Kaliňáka.*

Monika Jankovská:
Kočnerova „opička“
sa stala symbolom
skorumpovanej
slovenskej justície.

Foto: TASR/Dano Veselský

Kočner ho zároveň informoval, že ho chcú stíhať za výhražné maily novinárovi Adamovi Valčekovi: „Jebe im alebo mne“? Lindtner nepochyboval: „Im.“

Komunikácia s Kočnerom však nebola jediným problémom sudcu Lindtnera. V kontexte jeho trestného stíhania boli rovnako závažné zistenia, že si žije nad pomery, ktoré som zverejnil spolu s Petrom Sabom z investigatívneho tímu Aktuality.sk. Lindtner totiž vlastnil rozsiahly dom s pozemkom v Rakúsku aj byt v bratislavskom Ružinove s tromi lodžiami, ktorý nebol zaťažovaný hypotékou. Napriek úveru vo výške 300-tisíc eur dokázal od roku 2015 každý rok ušetriť takmer celú výplatu. Fotograf Aktuality.sk²⁵¹ David Ištók odfoťil spoza plotu jeho domu neďaleko slovenských hraníc aj dve luxusné SUV – Mercedes ML a Porsche Cayenne – a nové BMW 520, ktoré parkovali vo dvore. Podľa našich informácií využíval Lindtner aj Land Rover, pričom ani jedno z áut neuvádzal v majetkovom priznaní. Nosil tiež saká od dizajnérskeho značiek, luxusné hodinky či topánky.

Pre kontakty s Kočnerom sa vzdal funkcie i ústavný sudca Mojmír Mamojka, ktorý bol v minulosti poslancom Smeru. Tajná služba zachytila ich komunikáciu pred Kočnerovým vzatím do väzby v júni 2018 (kauza zmenky). Mamojka to najskôr popieral, hoci mafiána už vtedy odpočúvali. Zrejme sa stretli i osobne. „Kočnerov mobil sa prihlásil do BTS stanice v mieste trvalého bydliska Mamojku. Okrem toho si písali aj telefonovali,“ povedal mi dobre informovaný zdroj z prostredia bezpečnostných zložiek. Mimo záujmu orgánov činných v trestnom konaní zatiaľ zostáva právnik Zoroslav Kollár, o ktorom sa pritom hovorí, že má možno najväčší vplyv na slovenskú justíciu. Daniel Lipšic ho viackrát označil za konkurzného mafiána, ktorý sa

251 Aktuality.sk, 29.10.2019. *Dom v Rakúsku, luxusné autá, drahé hodinky. Sudca z Kočnerovej Threemy si žije nad pomery.*

pohyboval v okolí skupiny piťovcov. O tom, že sa mal podieľať na korupcii v justícii, vypovedal kľúčový svedok Sklenka. Kollár, ktorý sa rád prezentuje ako filantrop, to však poprel.

Sklenka, ktorý mal na úplatkoch zinkasovať 170-tisíc eur, vypovedal aj o ovplyvňovaní súdneho sporu Milana Fiľa – veľkopodnikateľa blízkeho Smeru.²⁵² Jedna z jeho spoločností dostala počas Ficových vlád stimuly a daňové úľavy za desiatky miliónov eur. Fiľo bol vraj nervózny zo žalôb bývalých zamestnancov ružomberských papierní – mohli ho totiž pripraviť o peniaze aj vplyv vo firme. Podľa Sklenku sa mu snažil pomôcť i Kočner, ktorý si vraj kvôli tomu odchytil – v garážach komplexu Bonaparte – svojho suseda Fica. Na druhej strane mal stáť Kollár, hoci ten tvrdil, že sa o prípad nezaujímal. Podľa Denníka N mohol byť sprostredkovateľom alebo mediátorom v tejto kauze Böldör, ktorý si rozumel s Ficom i Kollárom. V prospech Fiľa sa údajne angažovala aj Jankovská, súdny spor napokon vyhral i vďaka jej sestre Andrei Haitovej.

Sklenka tiež svedčil, že Fiľo riešil túto kauzu aj s Ficom – dokonca priamo na úrade vlády. Predseda Smeru to označil za „táraniny a bludy“. Podľa neho nemá Sklenka žiadne dôkazy, takže ide o „čisté ohováranie“. Fico si myslí, že sudca konal na politickú objednávku: „Polícia, súdy aj prokuratúra sú pod veľkým mediálnym tlakom.“ Súčasná ministerka spravodlivosti Kolíková naznačila, že akcia Búrka nemusela byť poslednou. „Mám indície, predpokladám, že budú ďalšie,“ povedala pre Rádio Expres. Medzičasom zatkli aj viacerých sudcov v Žilине vrátane neslávne známeho Pavla Polku. Podľa Kolíkovej možno očakávať i obvinenia politikov. Slovensko zatiaľ ťahá v tomto smere za kratší koniec. Pokým v Rumunsku, Chorvátsku alebo Česku už postavili pred súd aj vysokopostavených

252 Denník N, 3.7.2020. *Na stretnutia Fiľa na úrade vlády si nikto nespomína. Na tom, aby neprehral, však štátu záležalo.*

politikov vrátane predsedu vlády, u nás zatiaľ stíha polícia s prokuratúrou len tretiu a štvrtú ligu.

ZLATÉ TEHLY

Utorok 21. apríla 2020, Čadca. Štyridsať dní po akcii Búrka zasahovala NAKA v dome bývalého šéfa Správy štátnych hmotných rezerv Kajetána Kičuru. Policajtom otvoril v bielom župane, na nohách mal crocsy. Vyzeral, akoby práve vyšiel zo sauny. V tom čase sa jeho meno skloňovalo v médiách od rána do večera. Ako symbol toho najprimitívnejšieho kradnutia s višačkou alebo pod ochranou Smeru, čo sa neštíti zarábať ani na zdraví populácie v čase koronakrízy. „Kradli ako po nebohom, pôjdu dole rad-radom,“ komentoval akciu NAKA súčasný premiér Igor Matovič. Kičura musel odložiť župan a zvykať si na iný typ voľnočasového oblečenia aj aktivít. Polícia ho obvinila z prijímania úplatku a legalizácie príjmu z trestnej činnosti. Súd ho poslal do väzby pre obavu z ovplyvňovania svedkov.

Kičura, ktorý bol blízkym človekom Fica, v minulosti pôsobil ako okresný sudca v Čadci. V roku 2019 mal dokonca ambíciu stať sa ústavným sudcom. Našťastie mu to podobne ako Jankovskej nevyšlo. Predstava, že by sa tento typ defektných charaktérov usadil v takej váženej inštitúcii – a rozhodoval ako autorita v dôležitých kauzách –, je desivá. Predseda Smeru mal však na svojich nominantov evidentne iné nároky, očakávania aj rebríček hodnôt. A nezľavil z nich ani vtedy, keď putoval Kičura za mreže. „Neexistujú žiadne dôvody na to, aby sedel tento človek vo väzbe,“ tvrdil Fico. „Považujem ho za môjho priateľa a verím, že aj on mňa. Vážim si ho za to, čo v živote dokázal,“ vyjadril sa Kičura o lídrovi Smeru, keď sa uchádzal o pozíciu ústavného sudcu. Počas vypočúvania pred ústavnoprávnym výborom parlamentu nepovedal Ficovi inak ako docent.

Kičura sa postavil na čelo Správy štátnych hmotných rezerv (SŠHR) v roku 2012 – a vydržal tam dve vlády Smeru. Fico jeho vymenovanie do funkcie zdôvodnil aj tým, že nechce na čele rezerv obchodníka, ale človeka z dôveryhodného prostredia. A na Kičuru mal vraj dobré ohlasy. „Vnútri rezerv je katastrofálna situácia. Mám pocit, že ani kotúčik toaletného papiera tam nie je bezpečný,“ argumentoval vtedajší premiér.²⁵³ V tejto veci sa nemýlil. Systém, ktorý umožnil nekontrolovateľné tunelovanie rezerv, sa zrodil ešte za Mečiara. V 90. rokoch uvažovala táto inštitúcia miliónové kontrakty so spriaznenými podnikateľmi, ktorí jej neplatili.²⁵⁴ Podpisovali sa tiež záruky za nevýhodné pôžičky, čím prišiel štát o obrovskú sumu peňazí.²⁵⁵ Za Dzurindu sa to nerobilo tak primitívne a nahrubo, ale o čosi sofistikovanejšie: rezervy draho nakupovali a po čase lacno predali. Napríklad obilie, chystal sa tiež rozpredaj síl.

Počas prvej Ficovej vlády viedol SŠHR nominant predsedu Smeru, ktorého mu odporučil Andrej Babiš.²⁵⁶ Rezervy vtedy zvláštnym spôsobom predali podiel v podniku, bez ktorého nemohla štátna firma na výrobu vakcín efektívne fungovať.²⁵⁷ V čase, keď bola premiérkou Iveta Radičová, riadila SŠHR nominantka SDKÚ, spájaná s Dzurindom. Rezervy pod jej vedením vtedy predali platinové sitká – za štvrtinu ceny – firme s prepojením na jeho stranu.²⁵⁸ V ére Kajetána Kičuru sa stala vyvolenou strážna služba Bonul z portfólia bôdörovcov, s ktorou podpisoval jeho úrad miliónové kontrakty. Po voľbách 2020 sa navyše ukázalo, že SŠHR nakupovala – v netransparentných tendroch – predražené rúška, respirátory, rukavice

253 SME, 18.4.2012. *Sudcovský talár vymenili za politické funkcie.*

254 Trend, 30.4.2014. *Draho nakúpiť, lacno predáť.*

255 SME, 6.11.2011. *Krízové zásoby priťahujú kauzy.*

256 .týždeň, 25.2.2012. *Utajený sponzor Smeru?*

257 Trend.sk, 30.4.2014. *Draho nakúpiť, lacno predáť.*

258 .týždeň, 30.10.2011. *Kauza platina.*

i testy na ochorenie COVID-19. Vráťane nie veľmi spoľahlivých rýchlostestov, o ktoré Ficovho priateľa Kičuru nikto nežiadal.²⁵⁹

Šéf hmotných rezerv najskôr tvrdil, že na Slovensko prídu štyri milióny rýchlostestov. Keď sa mu však na kontrolu ohlásil predseda vlády Matovič, zistil, že ich bude len 200-tisíc. Cena pritom zostala rovnaká: šesť miliónov eur. Testy, ktoré sa v Číne predávajú za dve až päť eur, vyšli v tomto prípade na 30 eur za kus. Kičura to označil za chybu v počítaní s tým, že aj tak by sa na to prišlo. „Dnes ma jeden škôlkar chcel presvedčiť, že 200-tisíc je 4 milióny testov. Že rýchlostest je vlastne regulárny test. Že rýchlostest, ktorý stojí 2 – 5 eur, je hodný 30 eur. Že dať firme s obratom 74-tisíc za rok zákazku za 35 miliónov je košér. Že si nikto z kompetentných nevie spomenúť, ako ich vlastne napadlo osloviť práve túto firmu s biznisom storočia. Kradnúť sa nemá a okrádať chorých ľudí je podlosť najvyššieho zrna,“ komentoval výkon šéfa hmotných rezerv po spoločnom stretnutí premiér Matovič.

Nekompetentnosť a žonglovanie s číslami však boli len dymovou clonou, za ktorou sa skrýval skutočný svet Kajetána Kičuru. Vyšetrovatelia totiž zistili, že na účet jeho otca Rudolfa prišlo vyše 220-tisíc eur. Ako fingované splátky pôžičiek: podľa polície išlo o úplatky zo zákaziek na dodávku špeciálneho vojenského materiálu.²⁶⁰ Kičuru mal týmto spôsobom korumpovať riaditeľ zbrojárskej firmy ZVS Holding Miroslav Solava. Spomínaných vyše 200-tisíc eur bolo približne osem percent z dohodnutého „biznisu“. Zlatý klinec však prišiel dva mesiace po razii NAKA v Kičurovom dome v Čadci. Doslova.

²⁵⁹ Aktuality.sk, 23.3.2020. *Koronavírus: Kičura objednal dvestotisíc rýchlostestov, ministerstvo ich nežiadalo.*

²⁶⁰ Denník N, 23.4.2020. *Kičura bral úplatky za utajené zákazky a súčiastky do minometov, ukázalo zatiaľ vyšetrovanie.*

Polícia totiž našla v jeho bezpečnostnej schránke v banke 20 kusov zlatých tehličiek v hodnote štvrt milióna eur. Kičura však tvrdil, že ide o celoživotné úspory jeho rodiny. Bývalý šéf SŠHR si kúpil aj luxusné Audi Q7 za necelých 70-tisíc eur.²⁶¹ Neskôr mu pribudlo ďalšie obvinenie – v súvislosti so zmanipulovanými tendrami na jeho úrade. Proti Kičurovi svedčili i viacerí jeho podriadení.²⁶² Konateľ jednej z firiem si už bol taký istý zákazkou od hmotných rezerv, že si počas pandémie objednal luxusné BMW X5. Obchod však nakoniec padol, takže zavolať do predajne áut, že objednávku ruší.

Treťou akciou NAKA, ktorá vyvolala značný rozruch, boli policajné zásahy v korupčnej kauze Dobytkár. Pointa bola v tom, že organizovaná skupina páchatelov si mala od žiadateľov o eurofondy pýtať úplatky za vybavenie agrodotácií. Provízie sa pohybovali od 14 až do 25 percent, výšetrovatelia už zadokumentovali „všimné“ za desať miliónov eur. Ako kľúčové sa ukázalo zaistenie bývalého funkcionára HZDS Ľubomíra Kropila, ktorý sa prakticky okamžite priznal a začal rozprávať.²⁶³ Mimochodom, jeho bratranec Rudolf Kropil bol kedysi poradcom Roberta Fica. Ľubomír Kropil polícii podrobne opísal, ako fungoval kolotoč úplatkov – a mechanizmy rozhodovania v Pôdohospodárskej platobnej agentúre (PPA), ktorá spadá pod ministerstvo pôdohospodárstva. Časovo to ohraničil na roky 2012 – 2020, čiže počas druhej a tretej Ficovej vlády.

Kropil tiež ukázal prstom na dvoch ľudí – bývalého výkonného šéfa PPA Ľubomíra Partiku. A exriaditeľa sekcie rozvoja vidieka a priamych platieb na ministerstve pôdohospodárstva

261 Denník N, 29.7.2020. *Kičurovo zlato a 175-tisíc, ktoré sa nezmestili do obálky: koho a čoho sa Fico zastáva.*

262 Denník N, 18.8.2020. *U Kičuru šli tendre na mieru víťazovi – o nákupoch v štátnych rezervách vypovedajú úradníci.*

263 Aktuality.sk, 17.4.2020. *Obvinený v kauze Dobytkár sa rozrozprával. Opísal úplatky za šesť miliónov eur.*

Mareka Kodadu. Bol to však len začiatok pred veľkým finále, ktoré odštartovalo 22. apríla 2020. V ten deň sa zrejme rozbúchalo srdce a stúpol tep aj šéfovi SNS Dankovi. NAKA totiž zadržala vplyvného finančníka Martina Kvietika, ktorý bol spájaný s pozadím SNS. Dankov priateľ Kvietik bol tou povestnou rybou z politicko-biznisových kruhov, na ktorú sa čakalo, hoci SNS sa po voľbách ocitla mimo parlamentu. V čase, keď bola strana vo vláde so Smerom, však mala pod palcom rezorty, ktoré boli živnou pôdou pre špekulantov rôzneho druhu.

Polícia zadržala aj bývalého šéfa PPA Juraja Kožucha, ktorý skončil spolu s Kvietikom takisto vo väzbe. V uznesení súdu sa píše i o peniazoch na „systém“, ktoré mali slúžiť na predvolebné výdavky SNS.²⁶⁴ Po Kropilovi prehovoril aj Kodada. Podľa neho to bol práve Kvietik, kto rozhodoval, ako sa budú „porcovať“ úplatky z odklepnutých dotácií.²⁶⁵ Ak sa so žiadateľom dohodlo napríklad 14 percent, osem percent dostal Kvietik, jedno percento Kožuch a rovnakú čiastku zrejme i Kodada. Ďalšie percentá si rozdeľovali „vyberači“ na nižšej úrovni korupčného stroja. Podľa zistení Aktuality.sk neskôr Kodada polícii dobrovoľne odovzdal 400-tisíc eur, ktoré mal zarobiť na províziách z rozdelených agrodotácií.

Začiatkom júla 2020 zrejme obliel studený pot aj Fica. NAKA totiž zasahovala v sídle Bonulu, kde hľadala dokumenty ku korupčnej kauze Dobytčár. Obvinili i Norberta Bödöra, ktorého polícia podozrievala, že ňuho končili miliónové úplatky z PPA. Bödör si začal uvedomovať, že jeho vplyv slabne už pred vraždou Jána a Martiny. Vyplýva to aj z jeho komunikácie s Kočnerom, ktorý mu v polovici januára 2018 napísal: „Kurva nemáš chuť

²⁶⁴ Aktuality.sk, 28.4.2020. *Kauza Dobytčár: Peniaze mali ísť aj na stranické výdavky SNS, tvrdí obvinený.*

²⁶⁵ Aktuality.sk, 26.5.2020. *V kauze Dobytčár prehovorila veľká ryba. Opísala, ako si delili úplatky.*

niekedy niekoho uškrtiť? Lebo to je posledné štádium bezmocnosti...“ Bödör súhlasil: „Ja to nerád priznávam, ale posledný rok až dva každý deň. A veľakrát som zúfalý. A bezradný. A počet mojich spojencov sa dá zrátať na pár prstoch.“ Kočner sa ho vzápätí snažil upokojiť: „Pozri, verných a odhodlaných nemusí byť veľa...“

Bödör mu dal síce za pravdu, ale netajil, že má všetkého po krk: „Niekedy mám pocit a čoraz silnejší, že pár rokov v opozícii by pomohlo. Keby nás nechceli všetkých zavrieť, tak by som to normálne podporil. Aby sa spamätali všetci títo Kokoti.“ Kočnerovi sa tiež sťažoval, že s Bonulom to ide dolu vodou. Obrat firmy vraj klesol o dvadsať percent, zisk o tridsať. „Čo Ti skapali nejakí klienti?“ pýtal sa Kočner. „SNS a Most. 10 mil. Dole,“ odpovedal Bödör. Spomínané strany totiž ovládali rezorty obrany a životného prostredia. „Vypovedali zmluvy alebo Ťa stlačili s cenami. Alebo si zdvihli províziu,“ tipoval Kočner. „Neobnovili zmluvy alebo nečerpali,“ vysvetlil Bödör. „Smradi,“ dodal Kočner. Bödörovo rozpoloženie opísal aj v správe, ktorú poslal kamarátovi Tóthovi po odstúpení šéfa polície Gašpara: „Smutný je. Vidí, že to skončí fpiči.“

Investigatívne centrum Jána Kuciaka zverejnilo v septembri 2019 informáciu, že mesiac po Kočnerovom zadržaní si Bödör presunul trvalý pobyt do luxusnej rezidencie v Dubaji. Do Spojených arabských emirátov vycestoval spolu s rodinou aj krátko po vypuknutí pandémie koronavírusu. V tom čase sa špekulovalo, že tam mohol ujsť z obavy pred možným trestným stíhaním. Podľa jedného z mojich zdrojov však mohol byť skutočný dôvod iný: odozva okolia na Bödörove škandály negatívne vplývala na psychiku jeho rodinných príslušníkov. Na Slovensko sa vrátil až po niekoľkých mesiacoch. O tom, že bol obvinený v kauze Dobytkár, sa dozvedel počas dovolenky v Chorvátsku. Bödör sa dostavil na výsluch, noc strávil v policajnej cele. Sudca Michal Truban ho však do väzby nevzal.

Svoje rozhodnutie musel vysvetľovať aj súdnej rade, ktorá ho považovala za svojvoľné. Truban mohol byť tiež v konflikte záujmov, keďže jeho rodina dostala od PPA dotáciu za takmer 29-tisíc eur: na penzión Altmayer v Banskej Štiavnici. Podľa jedného z hlavných aktérov kauzy Dobytkář – Mareka Kodardu – ju navyše získala protekčne.²⁶⁶ Trubanovu zaujatosť chceli namietat i vyšetrovatelia, prokurátor s tým však nesúhlasil.²⁶⁷ Po prepustení Bödöra z policajnej cely som dostal informáciu, že tentoraz chce s rodinou zo Slovenska naozaj ujsť. Súkromným lietadlom jedného zo smeráckych oligarchov: najskôr z Bratislavy do Viedne a potom do Dubaja. Bödör sa vraj „stratil“ sledke, pričom do lietadla už nakladali aj batožinu. „Na všetkých hraničných priechodoch sú rozostavení policajti,“ tvrdil jeden z mojich zdrojov. Na slovensko-rakúskej hranici v Bratislave v ten deň naozaj kontrolovali prechádzajúce autá, čo nebolo obvyklé.

Bödör však nikam neušiel. V deň, keď rozhodoval Najvyšší súd o sťažnosti prokurátora voči rozhodnutiu sudcu Trubana, si prišiel jeho verdikt vypočúť osobne. Keď sa dozvedel, že bude predsa len stíhaný väzobne, mal neprítomný pohľad, uprený do zeme. Nepomohli mu ani kontakty na vplyvných ľudí naprieč politikou, bezpečnostnými zložkami či justíciou. Doba sa zmenila: aj kamaráti ako Kali, o ktorých si často písal s Kočnerom, dali od neho ruky preč. Bödöra, ktorý bol v kauze Dobytkář obvinený z legalizácie príjmov z trestnej činnosti, eskortovali priamo z budovy Najvyššieho súdu do väznice v Žiline. Po vyše mesiaci ho však presťahovali do Ilavy. Oficiálny dôvod nie je známy, podľa jedného z mojich zdrojov však

²⁶⁶ Denník N, 9.8.2020. *Svedok v Dobytkářovi vypovedá, že aj dotácia pre sudcu Trubana bola protekčná.*

²⁶⁷ Aktuality.sk, 6.7.2020. *Kauza Dobytkář: Policajti chceli namietat sudcu Trubana pri Bödörovi. Prokurátor to neurobil.*

znášal pobyt v Žiline ťažko: „Je to taká komunistická väznica, kde nie je ani poriadny bufet. Psychicky ho to dosť ubíjalo.“

Hoci dôkazná situácia v prípade Bödöra nie je podľa viacerých ľudí, ktorí sa vyznajú v problematike, nepriestrelná, oligarcha by si mohol výrazne pomôcť, keby sa mu rozviazal jazyk. „Obrazne povedané, ak by priniesol na podnose hlavu Fica alebo Kaliňáka,“ myslí si dobre informovaný zdroj z prostredia bezpečnostných zložiek. Minimálne v jednej kauze, v ktorej sa spomína aj Bödörovo meno – a píšem o nej i v tejto knihe –, sú indície, že ju mohli posvätiť alebo z nej priamo profitovať aj špičky Smeru. V tejto chvíli má však zrejme kedysi nedotknuteľný oligarcha iné starosti. Okrem nového domova za mrežami sa musí vyrovnávať i s nepríjemným faktom, že firma Bonul prišla o bezpečnostnú previerku.²⁶⁸ Stratila tiež špeciálny status subjektu hospodárskej mobilizácie, ktorý získala za prvej Ficovej vlády. Aj vďaka nemu dostávala štátne zákazky za desiatky miliónov eur.

Bödör sa zrejme za múrmi väzenskej cely trápi i pre štyri milióny eur, ktoré zablokoval jeho otcovi Miroslavovi holandský súd.²⁶⁹ Podozrieva ho totiž z prania špinavých peňazí. Oligarcha tvrdí, že peniaze mali slúžiť na financovanie hotelového komplexu v Indonézii, vyšetrovanie to však nepotvrdilo. Okrem toho koncom septembra 2020 rozbehla NAKA ďalšiu veľkú akciu s názvom OKO.²⁷⁰ Týkala sa predraženého nákupu kamier v Národnej diaľničnej spoločnosti za vyše 37 miliónov eur. Policajti vtedy prečesávali aj priestory firmy Bonul. Výsledok akcie síce nebol v čase uzávierky tejto knihy známy, opakuje

268 Aktuality.sk, 2.9.2020. *SBS Bonul prišla o bezpečnostnú previerku. Nemá už ani svoj špeciálny status.*

269 Denník N, 20.9.2020. *Bödörovi zadržali milióny v Holandsku a podozrievajú ho z prania špinavých peňazí.*

270 Aktuality.sk, 24.9.2020. *Akcia Oko pokračuje: NAKA zasahovala vo viacerých firmách, údajne aj v jednej bödörovcov.*

sa policajné manévry však väčšinou neveštia nič dobré. Je síce pravda, že viaceré zásahy napokon skončili prepustením zadržaných, bödőrovci to však majú nahnuté ako nikdy predtým. Aj Roberta Fica zrejme čaká veľa bezsenných nocí.

PROBLÉMY S ALKOHOLOM

Pri reflexii udalostí z posledných rokov sa môže zdať, že kľúčoví vládni politici, viacerí policajti a prokurátori, ale aj mnohí sudcovia boli len predĺženými rukami oligarchu Norberta Bödőra a mafiána Mariana Kočnera. S uchom na telefóne, pričom vždy splnili to, čo od nich žiadali. Niektorí preto, že sa s nimi osobne poznali, iní za peniaze, ďalší z obavy pred diskreditáciou. S Bödőrom, ktorého povest' naháňala strach, sa predsa oplátilo byť zadobre. Tým viac, že sa bralo ako samozrejmosť, že má nezanedbateľný vplyv na Roberta Fica. Nejde len o Bödőrove „písacky“ s Kočnerom, ktoré netreba preceňovať. Nie všetko, čo sa povie alebo napíše, zodpovedá na sto percent realite.

O úzkom vzťahu Bödőra s Ficom však nevypovedajú len správy z Threemy. Roky o ňom hovorili ľudia z ich blízkeho i vzdialenejšieho okolia. Dôležitejšie ako reči sú však skutky: Bödőr patril nepochybne k vyvoleným, čo sa premietlo aj do jeho biznisu. Zatiaľ nebol zverejnený priamy dôkaz, že by s Ficom osobne konzultoval obchodné, politické alebo trestnoprávne rozhodnutia. Aj séria nepriamych dôkazov však vytvára logickú, neprerušenú reťaz, ktorá dostatočne preukazuje vinu. Podobne ako v prípade vraždy Jána Kuciaka a Martiny Kušnírovej, hoci Špecializovaný trestný súd v Pezinku mal na vec iný názor.

S Kočnerom to bolo trochu inak. Aj tento mafián sa snažil nakloniť si významných ľudí v štáte. Niekedy im podhodil cukor, inokedy použil bič. Ponúkal svoje služby a žiadal proti-

služby. Často mu to vychádzalo, lebo i pri Kočnerovi platilo, že sa s ním neradno ťahať za prsty. Vďaka tomu si podobne ako Bődör dlhé roky užíval špeciálny status, ktorý zľudovel pod pojmom „náš človek“. Jeho politický vplyv však bol prinajmenšom otáznym. Kočner sa síce rád chvastal, že si tyká s Kaliňákom aj Ficom, ale nebol to hráč extraligy ako Bődör. Lídrom Smeru skôr pochleboval a nadbiehal, ak sa chceme vyhnúť vulgárnym výrazom. A čakal, že sa mu to raz vráti.

Niet pochyb, že Kočner sa dobre poznal minimálne s Kaliňákom. Je tiež možné, že exminister vnútra akceptoval niektoré jeho požiadavky. No ak bol pre Kaliňáka niekto partnerom na diskusiu, bol to skôr Bődör. Vo všeobecnosti pritom platí, že spolu s Bödörom rozdávali karty oveľa silnejší hráči. Počnúc Jaroslavom Haščákom a končiac Zoroslavom Kollárom. Čo sa týka Kočnerovho vzťahu s Ficom, určite o sebe vedeli, možno sa niekedy i stretli. Ale skôr na popud Kočnera ako naopak. Predseda Smeru nešiel proti Kočnerovi, no ochranu mu garantoval hlavne Bődör. Fico najskôr predal krajinu oligarchom a potom nezabránil, aby sa vrátila do hry mafia.

Hoci nevidíme do hlavy trojnásobného premiéra, signály z jeho okolia aj jeho správanie naznačujú, že sa cítil opotrebovaný a vyhorený už dávno pred vraždou. Spustila to prehra s Kiskom v prezidentských voľbách a dokonali osudné výstrely vo Veľkej Mači. Znepokojoval ho tiež nástup Pellegriniho, ktorý sa od neho postupne odpúťoval, až nakoniec odišiel a založil si vlastnú stranu. „Fico zrejme s odstupom času ľutoval, že po vražde nešiel do predčasných volieb, lebo mu vyrástol konkurent. Aj keby ich prehral a získal menej percent, Smer by mal stále pod kontrolou,“ myslí si človek, ktorý bol súčasťou jeho mediálneho tímu.

Podľa neho hádzal Fico svojmu rivalovi polená pod nohy aj v kampani 2020, v ktorej bol Pellegrini volebným lídrom

strany: „Fico robil všetko pre to, aby Pellegrini pohorel. Ne- zaujímal sa o veci a tlačil ho do radikálnej polohy, ktorá mu nebola vlastná.“ Čoraz častejšie začali prenikať na verejnosť informácie, že Fico si lieči frustráciu z vývoja v Smere, spoločnosti i na politickej scéne alkoholom. K jeho obľúbeným značkám vraj patrilo Karpatské Brandy Špeciál – typický papalášsky chlast komunistov pred rokom 1989. „Fľaša koňaku padne rýchlejšie ako minerálka,“ písal raz Kočner svojmu kumpánovi Bašternákovi.

„Úplne sa začal opúšťať. V istom období to s ním bolo naozaj kritické,“ tvrdí bývalý mediálny poradca Roberta Fica. Jeho nevhodná životospráva sa občas prejavila aj na tlačovkách, pri rozhovoroch s novinármi či počas rokovaní v parlamente. Buď sa predsedovi Smeru neprirodzene triasla ruka, alebo si nekoordinovanými pohybmi vytiahol nohavice až pod rebrá. Okrem toho sa mu plietol jazyk, používal ostrejší slovník a raz ukázal v parlamente vztýčený prostredník. „Do operácie srdca bol veľmi pracovitý, dnes je z neho úplne iný človek. Kým bol premiérom, všetci ho využívali. A potom si doňho kopli,“ netajú sklamanie človek, ktorý bol dlhé roky Ficovým blízkym spolupracovníkom.

V poslednom čase sa však podľa viacerých zdrojov správa inak, hoci nevedia odhadnúť, dokedy mu to vydrží. Dôvod je prozaický: Fico nechce ani nemôže odísť. „Momentálne nepije, znovu začal cvičiť. Bojuje o svoje dieťa, lebo vie, že pokiaľ ide o Smer, je to len na ňom,“ vysvetľuje jeho bývalý mediálny poradca. Mobilizuje aj Pellegrini, ktorý má viac tlačoviek a mediálnych výstupov ako predtým. Jednak preto, že má vlastnú stranu. Ale aj preto, aby Fica fyzicky „uťahal“. Predstava, že líder Smeru bude raz znovu udávať tón v slovenskej politike, je v tejto chvíli utópiou. Zrejme mu nepomôže ani koketovanie s najspodnejšími prúdmi v spoločnosti, čo bolo doteraz výlučné teritórium pravicových extrémistov.

Fico nie je v tejto polohe autentický, čo vidia i sympatizanti kotlebovcov. Ale to nebol ani v časoch, keď predstieral, že je sociálny demokrat. Dnes sa už na nič nehrá: bez problémov vyloží na stôl aj mobil za 15-tisíc eur ako počas diskusie v Rádiu Slovensko. Napriek tomu nie je vylúčené, že po voľbách 2024 bude Smer znovu súčasťou vlády – ak sa dostane do parlamentu. Pellegrini je totiž rovnaký pragmatik a oportunista ako Fico, ktorému navyše vďačí za veľa. Postupne sa po jeho chrbte vyšplhal až na vrchol, takže sa môže pokojne stať, že budú spolu v koalícii. Navyše o sebe veľa vedia, čo však môže uškodiť skôr Pellegrinimu. Zatiaľ čo Fico je už dávno popísaný list, Pellegrini má stále svoju trinástu komnatu.

ZÁVER

Spisovateľ Ladislav Mňačko napísal v zlomovom roku 1968 knihu s názvom *Ako chutí moc*, kde analyzoval mravný rozklad komunistického funkcionára v temných 50. rokoch. V knihe sa síce našiel vtedajší československý prezident Antonín Novotný, no v skutočnosti je nadčasovou sondou do duše určitého typu politika. Hlavným hrdinom môže byť pokojne aj Robert Fico. Rozprávačom príbehu je fotoreportér Frank, ktorý pozoruje vzostup aj postupný pád nemenovaného straníckeho aparátčika. No nechajme už prehovoriť samotného Mňačka, ktorý bol kedysi tiež súčasťou systému. Svojím brilantným dielom však predbehol dobu:

„Nie, Frank si nerobí nijaké ilúzie o sebe ani o svojej práci. Vie, čo si o ňom tí, ktorí sa naňho usmievajú, ktorí sa mu natisávajú pred objektív, myslia. Je pliagaou, neprijemným, ošterným, ale nutným zlom. Pohrdajú ním, hovoria o ňom ako o svoloči...

Frank ich pozná, má ich v pamäti ešte ako hranatých revolucionárov. Od tých čias sa revolúcia akosi zaguľatila a oni sa zaguľatili s ňou. Ako ten mŕtvy. Ten mŕtvy býval hranatý, tvrdý chlap s hranatým, tvrdým charakterom. Na poslednej fotografii, ktorú mu Frank urobil, mal taký neurčitý, nezreteľný výraz, tuctové oči, plné, naduté líca, rozlial sa. Ten mŕtvy sa v mladších rokoch podobal na osobnosť oveľa väčšmi ako s pribúdajúcimi rokmi, kedysi ostro rezaný profil sa mu začal rozplývať v nezdravej tučnote, strácal svoju osobitosť, jeho snímky sa už nedali uverejňovať bez retuše, muselo sa mu „pridať“, inak by bol namiesto tváre vyšiel len biely neurčitý ovál, a on by opäť bol zúril, ako s tou novinárskou svoločou zatočí...

Každý z tých, čo prechádzajú okolo, dobre vie, že to nijaká veľká strata nie je, ten mŕtvy je už dávnejšie odpísaný a zabudnutý, v posledných mesiacoch akoby už neexistoval, iba

náhle ochorenie ho zachránilo pred verejným pádom, pred zahanbujúcim vyhnáním z rezidentského kresla. Dnes už je prirodzená smrť lepším východiskom ako politický kopanec, pri ktorom sa vždy musí preprať hŕba špinavej bielizne, mnohé vysvetľovať, mnohé zorganizovať a zabezpečiť...

Frank bol svedkom ich malicherných sporov, ich smiešnych bojov o korytá, ich výbuchov zlosti, intríg, klebiet, ich lakomstva, ich pred svetom starostlivo ukrývaných nerestí, ich druhej tváre...

Vtedy ešte žil mŕtvy s Margitou, so svojou prvou ženou. Neskoršie mu Margita nebola dosť reprezentačná. Zaostala. Nedržala krok s jeho rastom. Rozvod len-len že mu nezničil kariéru. Ale načo mu celá tá kariéra bola?

Margita bývala vždy pokojná, vždy dobrej vôle, zhovievavá k jeho náladám, vždy mával kadejaké romániky a Margita to vedela, raz Frankovi povedala: Také bujačisko, neudržiš ho. Frank sa nazdával, že rozvod a sobáš mu ťažko poškodia, ale stal sa opak, ten mŕtvy stúpala čoraz vyššie, až dosiahol postavenie prvého muža v krajine. Lenže kedykoľvek ho Frank videl, nevedel sa zbaviť pocitu, že úpadok, rozklad jeho osobnosti zapríčinil ten osudový životný krok. Na vaše tej plavej, na jej nekonvenčný spôsob života ani také bujačisko nestačilo. Frank bol dlhý čas presvedčený, že to ona ho štvála čoraz vyššie a súčasne sťahovala čoraz hlbšie...

Prepadával nočné smeny vo fabrikách, posedel s robotníkmi, zisťoval, kde čo bolí, zariadil, čo vládala zariadiť, napravil, čo vládala napraviť, jeho možnosti boli obmedzené, ale v tých pohnutých revolučných časoch bol napriek omylom a chybám chlapom na mieste, plný nezničiteľnej energie, elánu – a napriek niekedy zbytočnej tvrdosti – aj rozhľadu a ľudského pochopenia...

Žil hore nad mestom vo veľkej vile, domovník každé ráno odpratával sneh z chodníka a zo schodov, pri ktorých nasadal

do osemvalca. Keď opúšťal vilu, už ho pred domom čakalo vyhriate veľké auto a odviezlo ho do barokovej rezidencie. Na mesto, ak sa naň vôbec zadíval, hľadel z okna svojej vily alebo cez sklá vyhriateho osemvalca. A niekoľkokrát do roka zo slávnostne ozdobenej tribúny na námestí...

Sústreďoval vo svojich rukách všetku moc, akú mohol dosiahnuť. Nie aby vládol, toho sa vzdal. Aby sa udržal, aby sa zachoval, cítil sa tak menej zraniteľný, istejší. Aj tak sa bál. Veľmi sa bál jediného človeka, ktorý stál mimo dosahu jeho moci, ktorý mal takisto pevné, ak nie pevnejšie postavenie. Právom sa ho bál, právom sa nazdával, že po celý čas striehne, ako mu prehryznúť pažerák...

On sa nemôže vzdať, to nejde, vzdať sa, opustiť svoje pozície, jeho nepriatelia by mu hneď skočili na pažerák. Z postu, ktorý zastáva, sa odchádza iba s kopancom alebo s infarktom...

Iste, vždy chcel vyniknúť nad inými, vždy chcel byť prvý na čele. Dosiahol, po čom zrejme roky túžil, i keď to nedal na seba poznať. Sústredil vo svojich rukách moc. Ale moc nevyužíval. Len ju zneužíval na zabezpečenie ešte väčšej moci. Nestala sa v jeho rukách prostriedkom, stala sa cieľom všetkého snaženia...

Kedy nastal v ňom ten zlom, zlom jeho osobnosti? Neboľo okolo neho priveľa pochlebovačov, ktorí ho dennodenne presviedčali o jeho genialite, o jeho výnimočnosti, o tom, že jeho život, jeho čas, jeho osoba sú čosi cennejšie ako iné, že si môže preto viac dovoliť, že si môže dovoliť všetko? Že výnimočný človek môže výnimočne žiť?

Je náš, ten nás nepredá, ten na nás nezabudne, má na to hlavu, aby sa za nás a o nás ďalej bil. Veríme mu, stojíme za ním... Neskoršie nad kadečím krútili hlavou. Čo to robí? Ako to žije? Čakali, že príde, že mu povedia svoje. Neprišiel. Neprišiel, lebo v hotelovej jedálni bol banket a on nemohol

chýbať v čele stola. Tamtí, čo sedia pri ňom naľavo-napravo, tí si ho chytíli. Opili ho, pozlátali mu nohy, postriebрили chvost. Neprišiel, a viac nech sa už neukazuje. Uďobú ho, ak sa ukáže... Vrana s pozlátanými nohami... k svojim sa vrátiť nemôže. A medzi pávmi je a zostane vranou...

Bál si sa. Bál si sa čoraz väčšmi. Bál si sa Galoviča, a napokon si sa bál všetkého a všetkých. Alebo si sa bál tieňov? Spomienok na tých, ktorých si sám vyhnal, vykopal, zničil? Bál si sa už vtedy, keď si mi povedal, že v politike niet priateľstva? Na koho si pritom myslel? Na tých, čo ti stáli v ceste za kariérou, alebo už na seba? Alebo na to, že aj ty sa budeš raz osamotený obzerať napravo-naľavo, skade svištia nože, skade ti hrozí nebezpečenstvo, skaza? Myslel si si, že viac moci v rukách – väčšia istota? Preto si sústreďoval pre seba čoraz väčšiu moc, preto si neraz málo dôstojnými prostriedkami upevňoval dobyté postavenie...

Načo ti bola všetka tá moc, ktorú si získal? Ako ti chutila? V čom ti pomohla, čo ti vyriešila, kam ťa doviedla? Kedysi si býval zdravý, mocný, plný elánu. A šťastný. Zintenzívnilo sa tvoje šťastie? Priniesla ti moc ďalšie šťastie, alebo nahradila bývalé nejakým iným?

Aké ešte šťastie? Šťastie exhibicionistu, ukazujúceho sa pri každej vhodnej i menej vhodnej príležitosti na obdiv? Šťastie, či aspoň opojenie z potlesku? Nikdy si sa nad tým potleskom nezamyslel? Takisto tleskali tvojmu predchodcovi, takisto budú tleskať tvojmu nástupcovi...

Možno je také šťastie, čudné, ale pripúšťam, že môže byť také: šťastie z moci. Ukazovať, že si viac ako iní, že môžeš rozhodovať o ľudských osudoch, suverénne rozhodovať, ty sám, bez zodpovedania, bez skladania účtov, čo si s jedným, dvoma, s mnohými ľuďmi porobil. Možno aj to je šťastie, niekoho vzdvihnúť a potom ho zašliapnuť, niekoho zašliapnuť a potom

ho vyzdvihnúť, niekoho vyzdvihnúť, iného zašliapnuť. Chutí ti to? Dáva to človeku uspokojenie? Ukája to jeho vášne, jeho pudy? Vríšť sa na druhých za to, že sa ti čohosi nedostáva, že ti niečo chýba, vybíjať si svoje komplexy na druhých?

Stál si na čele tejto krajiny a táto krajina za ten čas urobila veľký pokrok vo svojom vývoji. To nik nepopiera, to je viditeľné, počutelné, hmatateľné. Ale čo z toho pokroku je tvoje? Nieкто iný, odvážnejší ako ty, uvážlivejší ako ty by bol to ohromné úsilie všetkých ľudí, ktoré tu bolo, doviedol ďalej. Ty si sa bál rozhodovať, ty si sa bál viesť. Mal si na mysli svoje postavenie: čo keby si urobil nejaký chybný krok, ktorý by mohol nieкто proti tebe využiť? Tento zástoj ťa priviedol až k nečinnosti, k prázdnomu frázovaniu, ktoré nikto nebral vážne, ani tí, čo horlivo prikyvovali pri každom slove...

Moc, ty mŕtvy, nie je ani dobrá ani zlá. Moc sa môže stať dobrom, moc sa môže stať zlom, záleží na tom, kto ju používa. Ako s ňou vie zaobchádzať. Čím bola moc v твоjich rukách? Bola dobrom? Bola zlom? Či bola iba samoúčelom? Hráčkou, s ktorou si sa pohrával, v ktorej si sa kochal? Keby bola dobrom, mnohí by ťa dnes chválili a ľutovali by tvoj odchod. Keby bola bývala zlom, dnes by ťa mnohí preklínali a tešili by sa z tvojho konca. Ale nikto neľutuje твоju smrť. Vyše dvadsať rokov si šťval, ničil vzdelaného, slušného človeka. Prišiel si dnes vypiť na твоju pamiatku a myslel to vážne. Nie nenávisť. Ale neúčasť, ľahostajnosť, ty mŕtvy, ľahostajnosť ťa bude sprevádzať na tvojej zajtrašej poslednej ceste do zabudnutia...

Boli aj iné pohreby, ty mŕtvy. Ani jediné oko nebolo pri nich suché. A sú také mŕtvi, aj tvojou zásluhou mŕtvi, ktorých si zatratil a ktorých mená si šepkajú zástupy..."

K Mňačkovmu „chorobopisu“ skazeného predstaviteľa moci ťažko niečo dodať. Hádam len jedno: Stálo to celé za to, ty živý, mnohými však nadobro odpísaný a politicky mŕtvy?

POĎAKOVANIE

Šéfredaktorovi Aktuality.sk Petrovi Bárdymu za podporu a vytvorenie takých podmienok, aby som mohol nerušene písať.

Editorke Miroslave Sojkovej za trpezlivosť a konštruktívne pripomienky k obsahu knihy a jej štylistickému spracovaniu.

Korektorke Denise Dovičovičovej za jej pozorné oko pri kontrole gramatických a štylistických chýb, preklepov a významových nepresností.

Kolegom z investigatívneho tímu Aktuality.sk – Martinovi Turčekovi za pomoc pri overovaní faktov a analýze súvislostí, Laure Kellöovej za spoluprácu pri spracovaní káuz Tipos, Kičura a Dobytkár.

Patrícii Erdélyiovej za precízny rešerš médií, prácu s archívami a cenné pripomienky k finálnej verzii rukopisu knihy.

V neposlednom rade ďakujem všetkým zdrojom z prostredia bezpečnostných zložiek, polície, prokuratúry aj okolia Roberta Fica. Bez ich postrehov, poznatkov a pohľadu do zákulisia by nebol obraz predsedu Smeru a trojnásobného premiéra komplexný.

OBSAH

ÚVOD	7
PRED VRAŽDOU	11
BYTOVÁ OTÁZKA.....	12
ÚTOK NA PREDSEDNÍCTVO.....	17
KOČNEROVO STÁDO	23
ĎATEĽ NA SCÉNE.....	33
ŠPINAVÝ DEŇ.....	41
PROTIKORUPČNÉ POCHODY.....	54
VEĽKÁ EUROFONDOVÁ LÚPEŽ	64
POSTRACH Z NITRY.....	75
MAFIÁNSKY ŠTÁT	90
MEDIÁLNY TÍM	98
CHORÝ PREMIÉR.....	109
PO VRAŽDE.....	115
MILIÓŇ NA STOLE.....	116
SMÚTOK, VÝČITKY, HNEV.....	121
NA VÝCHODE NIČ NIE JE.....	129
NIKAM NEODCHÁDZA	139
NA TRESTNEJ LAVICI.....	146
POMÁHAŤ A CHRÁNIŤ.....	153
KARMA A ÚNOS	167
LOŤ MÁM VYBAVENÚ	176
ZUBATÁ NA PROKURATÚRE	190
NA HRÁDZI S TRNKOM.....	200

AKO CHUTILA MOC.....	209
VOLEBNÉ FACKY	210
ROZHOVOR S TAJNÝM.....	215
PROCES.....	224
BÚRKA	231
ZLATÉ TEHLY.....	242
PROBLÉMY S ALKOHOLOM.....	250
ZÁVER.....	255

Marek Vagovič: Vlastnou hlavou 2

Ako za Fica ovládla štát mafia

Prvé vydanie

Editorka: Miroslava Sojková

Overovanie faktov: Martin Turček

Rešerše a archívy: Patrícia Erdélyiová

Vydavateľstvo: Ringier Axel Springer SK

Jazyková korektorka: Denisa Dovičovičová

Grafická úprava: Pergamen

Fotografia na obálke: TASR/Martin Baumann

Tlač: Róbert Jurových – NIKARA

ISBN 978-80-89854-19-6